ט' בסיון תשמ"ח, 25.5.1988 מיספר 2647 שנה 52 המחיר 5.00 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

אופירה נבון:

"מה רוצים ממני?"

את ואני ובירה מכבי

עיצוב ושיווק פרסום

בירה מכבי
MONDE SELECTION
MONDE SELECTION
MONDE SELECTION
מדליות זהב בינלאומיות
לוקסמבורג 1977 · פריז 1979 · בריסל 1981

מיכתבים

פו־לי־טי־זציה

על הפוליטיזציה במערכות הציבוריות („יעקובי הרגיש בהקלה...", העולם הזה 11.5.88).

על סמך מה מתלונן עמי גוב, מנכ"ל מישרד־התיקשורת שהתפטר ממישרתו, על הפוליטיזציה של המערכת הציבורית (כדבריו: „ק־ט־סטרופליתי")?

הלא הוא עצמו ההוכחה הטובה ביותר שאין הדברים כך.

ראשיתו בהשומר הצעיר (מפ"ם), המשכו בר"ש, מינויו בא לו מידי שר של שינוי (אמנון רובינשטיין) ולמרות כל זה השאיר אותו השר החדש, איש מיפלגת־העבודה גד יעקובי, בתפקידו.

זה נקרא פוליטיזציה?

אסתר גלבוע, ירושלים

● ● ●

צרק פסיכולוגי

על אישים המקשטים שטרי־כסף.

יש אימרות הקולעות בול. כמו זאת האומרת שמה שלא יעשה השכל, יעשה הזמן וזאת האומרת כי העולם הוא קטן.

ההקדמה הזאת מתייחסת לכך שאחר שהכוחות הקובעים כיבדו במשך שנים כל ראש־ממשלה שהלך לעולמו (דויד בן־גוריון, לוי אשכול, גולדה מאיר) בהטבעת דמויות דיוקנם על שטרי־הכסף, הם נזכרו עכשיו, סוף־סוף, וכיבדו כך גם את זיכרו של משה שרת, ראש־הממשלה השני של ישראל (על שטר 20 שקל החדש).

באוסטריה, שבה ביקרתי באחרונה, לעומת זאת, מנציחים על שטרי־הכסף אנשי־רוח אוסטריים שהלכו לעולמם. ועד עכשיו רווקא נפקד מקומו של הגדול מכולם, אבי הפסיכולוגיה זיג־מונד פרויד. והנה זה פלא (מה שלא יעשה השכל, יעשה הזמן וגם העולם הוא קטן) וכמו שבארץ מצאו לנכון לתקן את העוול שנעשה לשרת, כך גם באוסטריה השיבו סוף־סוף את כבודו של פרויד. הוא מופיע על שטר 50 השילינגים (כשיבעה שקלים) החדש. **אורי גורביץ**, תל־אביב

● ● ●

דו־קיום בשומרון

על המקורות לשמותיהם של יישובים בארץ („מיכתבים", העולם הזה 18.5.88).

כאשר הקורא שטרן מספר על קרובו, איש־היינות תשבי, ששם־משפחתו, המתיישבת הראשונה בשפיה, אומר „תושב שפיה בארץ־ישראל", מן הראוי גם להזכיר כי שפיה זאת היא אחת הדוגמות של דו־קיום יהודי־ערבי. לפחות לפי השם שלה.

כאשר השכנה של זיכרון־יעקב נוסדה ב־1891 היא נקראה מאיר שפיה: מאיר על־שם אבי שר־שלת הרוטשילדים, מאיר אנשל, ושפיה על שמו הערבי של המקום, שיפא, שפירושו בערבית רפואה, החלמה, כנראה בזכות אקלימו הנוח של האזור. **יוחנן פורת**, חדרה

● *אין זה מיקרה בורד של סתן שם רופשילד. הנדיב הידוע, הברון אדמונד־בנימין רופשילד, האיש שדאג לקיומן של מושבות רבות בסוף המאה הקודמת, הנציח את שם אביו, יעקב, בזיכרון־יעקב; את שם אמו, בחיה, במזכרת־בתיה; את שם אשתו, עדה, בניבעת־עדה ואפילו את שם חותנו, שלמה, בבת־שלמה.*

● ● ●

הנסיך והקונסול

על טיב התרגום המצוי („הערות לתרגום", „דף חדש", העולם הזה 11.5.88).

מה לעתל ברוירה שתלין על טיב התרגום של מאיר ויזלטיר, שכשל פה ושם, עת העביר את שלום ולא להתראות של רוברט גריייבס מהלשון האנגלית ללשון העברית.

הלא הפאשלות שלו הן, בסך־הכל, פאשלות בחסד. ובוודאי בהשוואה למה שאני מוצאת מדי יום בעיתונות העברית.

כך, למשל, גיליתי באחד הצהרונים כי הנסיך צ'רלס הוא „נסיך הכתר" הבריטי. אמנם זה תרגום מילולי של קראון־פרינס, רק שזה מושג שאיננו קיים בעברית. הנסיך צ'רלס, הוא, כמובן, יורש־העצר.

ובצהרון אחר מצאתי כי הקונסול הבריטי המליץ על סירטו של יוני תמרת, ישראלי החי בלונדון, לפסטיבל־סרטים מסויים.

לא הבנתי מה ענייני של קונסול להמלצות מסוג זה ולבסוף ניחשתי כי העיתונאית המדוברת

(המשך בעמוד 4)

דגל אדום

באחרונה, עם עלייתו של מיכאיל גורבאצ'וב לשילטון, מצטייר אינטרס ברור בבריתהמועצות לחידוש היחסים הדיפלומטיים עם ישראל. אולם בעוד ניתוק יחסים הוא מעשה קיצוני, מסתבר כי חידוש היחסים אינו פחות דראמתי מהניתוק עצמו.

9

האשה מכפר ביתא

שילטונות הכיבוש עומדים לספק להתקוממות את הנשק היעיל ביותר – גיבור, או במיקרה זה – גיבורה. זוהי מוניר צלאח דאוד, האשה מכפר ביתא, שלנגד עיניה נרצח אחיה ונפצע בעלה. אם תועמד לדין היא תהפוך בן לילה לגיבורה לאומית.

6

הגולם שקם על יוצרו

מהרגע הראשון שהגיע לכנסת ניסה זבולון המר להפריד בין יוסף בורג לבין הכסא שעליו ישב. למערכה על הכסא יצא כשבידו חרב הלאומנות הדתית. הוא שכח, כנראה, שהמולך הלאומני לעולם אינו יודע שובע ולקיצוניות אין גבול, בייחוד לזו הלאומית־הדתית.

7

דף חדש

על משוררים כעמיתים

אם חשב מישהו שפוליטיקאים ושחקנים שונאים זה את זה – חִכּו עד שתכירו את „קהילת" המשוררים הישראלית! – שקרים, השמצות, עלבונות אישיים, רצח אופי. מי באמת העז אי־פעם לכנות אותם בשם „יפי־נפש"?! – ראו איך התנהגו ביום פקודה:

26

פקודת ה„עליהום" של הפוליטיקאים ובעלי הטורים בעיתונות הנאורה שלנו.

חד־גדיא בונתניה

פעמיים שיחק המזל לגבי פלאח. פעמיים ניצל בנס ממוות ואדם אחר נפגע במקומו. במוצאי השבת האחרונה לא שיחק לו המזל – גבר חמוש באקדח ירה בו מטווח קצר וגרם למותו. על חייו ומותו של גבי פלאח.

35

דחל המדחלת מדווחת:

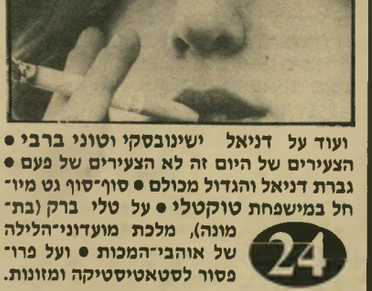

ועוד על דניאל ישינובסקי וטוני ברבי ● הצעירים של היום זה לא הצעירים של פעם ● גברת דניאל והגדול מכולם ● סוף־סוף גט מיוחל במישפחת טוקטלי ● על טלי ברק (בת־מונה), מלכת מועדוני־הלילה של אוהבי־המכות ● ועל פרופסור לסטאטיסטיקה ומזונות.

24

כתבת השער הקדמי:

„הניחו לי לחיות בשקט!"

מה יש באופירה נבון ההופך אותה לדמות ציבורית מדוברת כל־כך? מהי הסיבה לעיסוק הבלתי־פוסק, ולסקרנות הגוברת רכילויות ושמועות? לאור ניסיון העבר התרחקה אופירה מאור הזרקורים. אולם גם ברירחה זאת הוכחה כלא־נכונה. בסופו של דבר היא היתה רוצה רק דבר אחד – שיניחו לה לחיות בשקט.

38

כתבת השער האחורי:

על גן־עדן וגיהינום

סיפורה של אורלי חידה, מי שהיתה מלכת־המים, על נישואיה לפרופסור רוני לפין, על גן־עדן וגיהינום, על המישפט שבעלה מנהל נגדה, וחוויותיה מהכלא שאליו הושלכה על־ידי בעלה וכמיהתה לילדיה שהורחקו.

40

השולייה שהיה למנכ"ל

מתי מורגנשטרן, מנכ"ל צים מספר להעולם הזה על ילדותו, עלייתו לארץ, על אכזבתו מהקיבוץ ועל חלומו להיות ימאי, חלום שהביא אותו בסופו של דבר ללישכת המנכ"ל.

36

חי"כים ועורכי־דין

לא מעט ח"כים, שהם גם עורכי־דין, עשו לא אחת קרדום ממיקצועם הכפול, והפכו למיליונרים תוך קדנציה אחת בכנסת. תיקון, שהוצא באחרונה, יגביל, אם יתקבל, את עיסוקי עורכי־הדין, המשמשים גם כחברי־כנסת, להופעה בבתי־דין בלבד.

8

הטלפון לא מצלצל

ג'ואן אדרי, גרושתו של יושב־ראש סיעת המערך, רפי אדרי, לא מעוניינת להרוס את הקאריירה הפוליטית של בעלה. זו גם הסיבה שעד היום, למרות התחייבויות בעלה־לשעבר לקיימה ברווחה כלכלית, לא התייצבה כנגדו. אולם, רפי אדרי, לטענתה, לא עמד כלל בהתחייבויותיו כלפיה.

42

בין שני אלים

הפילוסופיה של איין ראנד, כפי שבאה לידי ביטוי בכמעיין המתגבר ובמרד הנפילים גרמה לד"ר משה קרוי לזעזוע עמוק, כשקרא בהם בראשונה. במשך השנים מצא קרוי סתירות בין הרובד הפילוסופי והספרותי. במיסמך מיוחד במינו הוא מתאר את הסתירות שמצא.

18

אתה והשקל

בשר ודגים

מי משלם את נסיעותיהם של משגיחי־כשרות לחו"ל ● מדוע הופסקה בניית תחנת קול־אמריקה? ● על פיקדונות של בל"ל ה־תקועים בפנמה ● על מחירה של הגנה מישפטית לעובד מישרד התעשייה וה־מיסחר ● על מיסעדת דגים בניו־יורק ודוכני פלאפל ושווארמה ב־רעננה ● ועל אחריות וגישה למידע ברשות לניירות־ערך.

10

בפנוכו

אנלוגיה סכסואלית למילחמת הצהובים באדומים ● על גוקרים, דולארים ושום שהולך עם כל דבר ● המסיבות המשעממות של הסופרים ● עבודות כנעניות של בטין אמיר ● ועל מועדון־הג'אז של אהרל'ה קמינסקי.

34

זונה ממין זכר

סיפורו של שחר שוורץ (18), הומו־סכסואל העוסק בזנות גברית. הוא מספר על הילדות הקשה שהיתה מנת חלקו, על התעללויות והתנכלויות מצד הוריו וחבריו, ועל הסיבות שהביאו אותו לעזוב את הבית ולמצוא את פרנסתו בגנים החשוכים של תל־אביב.

28

החזירים

בעיקבות התעוררות דתית בכפר ריינה החליטה המועצה לדרוש את סילוקן של החזירות מתחומה. מגדלי החזירים מוחים ומספרים על צידו האחר של החזיר, לפני שהוא הופך לה־יות סטק לבן בפי הצרכן.

14

רימני רון

שמואל צמח – לא מוותר בקלות ● על דוגמנית אגרסיבית שהעיפה קולגה מהמסלול ● להיכן נעלם הגרון העמוק? ● הדובר הלך הביתה ● ו־על שופט שמעשן במעליות.

25

המדורים הקבועים:

מיכתבים – הנסיך והקונסול 3
איגרת העורך – „אללה ירחמו" 4
תשקיף – קופמן נוקם 5
במדינה – רוזדעי הגימיק 6
הנדרן – בור כרה 7
אתה והשקל – לאומי תקוע 10
זמן אישי – סיפורי סבתא 11
אנשים – יונת שלום 12
מה הם אומרים – חיים וייצמן, ישראל („פוצי") ויסלר, חנן נטר, בני גאון מוטה גור, אורי פורת 16
זה וגם זה – על הקרח 21
לילות ישראל – אלף לילה ולילה 22
רחל מדחלת – על כל העולם 24
ריינוני רון – דוגמנית אגרסיבית 25
דף חדש – הפסטיבל שבוטל 26
תשבץ 32
הורוסקופ – קיץ 1988 33
בסנבו – מסיבות משעממות 35
תמרורים – כלה מן האוורווה 35
ראיון השבוע – מתי מורגנשטרן 36

לוגו ל.

יכי האינתיפאדה מחזירים לתודעה את גרזל פישעי־המילחמה בתולדות המדינה: פרשת כפר־קאסם, שבה נרצחו ברם קר 49 ילדים, נשים וגברים, בלילה הראשון של מילחמת־סיני.

מבחינת ההיקף, הניצו לממדים אלה רק הפשע של דיר־יאסין והפשע של קיביה. אולם דיר־יאסין בוצעה על־ידי אצ"ל ולח"י נסתם קום המדינה, ובפרשת קיביה טענו המבצעים כי לא ידעו שהיו בני־אדם בבתים שפוצצו.

טבח כפר־קאסם נשאר בבחינת פרשה לפני עצמה, מיוחדת במינה, סמל מעוֹדר־זוועה בישראל ובעולם הערבי. מכיוון שבוצע על־ידי הכוחות המזויינים של מדינת־ישראל נגד אוכלוסיה אזרחית חפה מכל פשע, במיסגרת פקודה שהיתה בלתי־חוקית בעליל, מתעוררת פרשה זו כאילו מעצמה ככל פעם כשמדובר על פקודות בלתי־חוקיות.

משום־כך יש עניין בראיון שהעניק ישכה שרמי לעימנואל רוזן בפעריב על חלקו בפרשה זו. מכיוון ששרמי מאשים את השולם הזה, ואותי אישית, בקשר לפרשה זו, ברצוני להשיב לו כאן.

"בלי סנטימנטים"

ובך אומר שרמי בראיון: "...גם אחרי אבנרי היה מוכיר את המישפט הזה מדי שנה בעיתון

אל־מ שרמי במישפט
"אללה ירחמו"

שלו. זו דמגוגיה נוראה. אבל בכך היטלר הוכיח ששקר. שתיזרים עליו שוב ושוב, נהפך לאמיתה."

ומהו השקר שהפיצו אחרי אבנרי ו"העיתון שלו" מדי שנה? שרמי לא פירט, אך אפשר להבין מן ההקשר שהוא שם בפיהו שני שקרים: כאילו אמרנו שהוא מסר פקודה בלתי־חוקית, וכאילו נשפט על כך לקנס של 10 גרוש. (ב־10 אגורות בערכים של היום).

מעולם לא אמרנו זאת. כדאי לשחזר את הדברים כפי שהיו באמת.

ב־29 באוקטובר 1956 פתחה ממשלתו של דויד בן־גוריון בהתקפה על מצריים, בכיבול כדי "לבער קיני מרצחים", אך למעשה במיסגרת של קנוניה בינלאומית, בריטית־צרפתית־ישראלית, להפלת מישטרו של גמאל עבד־אל־נאצר. מבצוון שזו היתה המילחמה הראשונה מאז מילחמת־העצמאות, ולא היה ברור כיצד יגיבו האזרחים הערביים בישראל, הוטל עוצר על עריהם וכפריהם.

לגיזרת המשולש הדרומי היה אחראי אלוף־מישנה יששכר שרמי, מח"ט מחוז 17, והתפקיד המעשי הוטל על רב־סרן שמואל מליניקי, מג"ד במישמר־הגבול.

שרמי הזיז את העוצר בשעה אחת קדימה, על דעת עצמו. כאשר שאל אותו מליניקי מה ייעשה בתושבים החוזרים לכפריהם אחרי התחלת העוצר, אמר לו שרמי, לדבריו, "אללה ירחמו". שרמי הבחיש זאת. סביב שתי מילים ערבית אלה ("א־לילה ירחם על נישמתם", בבחינת "ברוך דיין אמת", דבר הנאמר על מתים) מסתובבת הפרשה כולה.

מייד אחרי קבלת הפקודה של שרמי תידרך מליניקי את הקצינים שלו. הוא הורה להזיז כל ערבי החוזר הביתה, "בלי מעצרים". הוא אמר שאם יהיו הרוגים בלילה הראשון, יקפידו הערבים לשמור על העוצר בלילות הבאים. כאשר נשאל לגורל הנשים והילדים, השיב מליניקי בשתי מילים שהפכו גם הן לסיסמת הפרשה: "בלי סנטימנטים". הוא הורה שלא לטפל בפצועים, ולא לנהוג אחרת גם בעוברים החוזרים מעבודתם, מבלי לדעת כלל על העוצר. יתכן שגם הוא אמר את שתי המילים "אללה ירחמו".

ואת היתה פקודה נאצית. אחר המפקדים — גבריאל דהאן — מילא אחריה כלשונה. האחרים התעלמו ממנה. נהרגו 49, נפצעו 13. נשים וילדות הוזעקו אל הקיר ו"נקצרו" כמיקלעים. נשים הגנו בגוויותיהן על ילדיהן, שניצלו.

העולם הזה מילא תפקיד מכריע בפירסום הפרשה. לא היה מנוס מכישפט. אולם מערבת־הבי־טחון לא רצתה להטיל את האחריות על צה"ל, ולהאשים קצין בכיר. לכן הועמדו לדין רק אנשי מישמר־הגבול, מרס"ן מליניקי ומטה, שנשפטו ל־17 ול־15 שנות מאסר. אחרי שנה זכו בחנינה (כמו פושעים רומים בימינו).

בפסקדין זה אמר השופט בנימין הלוי את המילים ההיסטוריות על "הדגל השחור של אי־החוקיות", האומר מילוי פקודות.

אולם אנחנו לא הסתפקנו בכך. תבענו להעמיד לדין גם את שרמי. הוחלט לעשות זאת, אך להא־שימו רק בשני אישומים קטנים: שהקרים את העוצר, ושלא תיאם את פקודת־העוצר עם המישטר הצבאי. על כך נדון לקנס של 10 גרוש.

משמע: שרמי לא נשפט על מתן פקודה בלתי־חוקית, כי כלל לא הועמד על כך לדין. מעולם לא נקבע באורח מישפטי אם אמר או לא אמר את המילים הנוראיות "אללה ירחמו" — שבהן היתה חבויה הפקודה הבלתי־חוקית.

עכשיו בשעתו אחרי המישפט מקרוב, חקרתי את הפרשה, שוחחתי עם אשתו של מליניקי, והדר־שם הברור שלי הוא שמליניקי לא היה כלל מסוגל להמציא מילים כאלה. לא היה עולה על דעתו לתת את הפקודות שנתן, אלמלא היה משוכנע לגמרי כי זוהי הפקודה של שרמי. מכיוון ששרמי לא־הועמד לדין על הנקודה המכרעת הזאת, הגיע כל אדם למסקנה משלו.

להרוג 20 ולנוח

מעניין מה אומר שרמי עכשיו על הטווח. מכך אפשר להסיק הרבה גם על העבר.

בראיון אמר שרמי שמוטב היה להרוג 20 ערבים ביום הראשון של האינתיפאדה, ואז "העסק היה נגמר תוך יומיים". מזה: אלה הן כמעט אותן המילים שאמר מליניקי כמה שעות לפני הטבח בכפר־קאסם. מעניין ממי שמע את הרעיון הזה.

לדעתו, אנו מקדישים יותר מדי תשומת־לב לביעיות הזמאניות בעת הניסיון לדכא את ההתקוממות. "אין דוגמה בהיסטוריה למישהו שקיבל פרס על התנהגות הומאנית." גם זה מתאים מאוד לדוח של כפר־קאסם.

חוץ מזה הוא מדבר על "חריג", "הכי חריג שיכול להיות". גם הוא נגד חריגים. אבל הוא חוזה שיהיו עוד חריגים כמו בכפר־קאסם.

אם שרמי

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

שמעה מפי תמוז כי הבריט"ש קונסיל (המועצה הבריטית לקידום התרבות הבריטית בארצות־חוץ) המליץ על הסרט.

מחוסר הבנה היא עשתה מהקונסיל קונסול.

ירדנה בן־צבי, ירושלים

● ● ●

שירה מקורית

על לשון השירים ששורר חיים בר־לב לנכדו ("שר־המישטרה בחלוק לבן", "רינוני רון", העולם הזה 11.5.88).

נעמי רון מדווחת על הסבא חיים בר־לב, שביקש לעודד את רוח נכדו, שצנח מחלון ביתו ואושפז, ומייחסת לו פעילות שאפילו פלמ"חניק, רמטכ"ל לשעבר ושר־מישטרה בהווה איננו מסוגל לה כלל: השמעת שירים ביוגוסלבית.

זה בערך כמו להשמיע שירים בקפריסאית. כידוע אין לשון יוגוסלבית (כשם שאין לשון קפריסאית) וכמו שקפריסאי יכול לשיר או ביוונית או בתורכית, אני מניח כי בר־לב שר או בסרבית או בסלובקית. **מאיר ולך**, נבעתיים

● ● ●

פילדמרשל בן 91

על קצין־הצבא הקשיש בהיסטוריה ("אנשים", העולם הזה 11.5.88).

בסידרת־התצלומים מערב הצנחנים האחרון בבית הצוזן ברמת־גן מופיע תצלומו של איש חיל־ההנדסה תת־אלוף דויד לסקוב, קצין־הצבא הקשיש ביותר (85) בצה"ל ובעולם.

זה נכון. אבל על־מנת שלסקוב יהיה הקצין הקשיש ביותר, בשרות פעיל, בהיסטוריה, אנחנו צריכים להמתין עוד כמה שנים. כי, בינתיים, מחזיק בשיא זה קצין בריטי, הפילדמרשל סר ויליאם מייניארד גום (1784 — 1875), שהיה בשרות פעיל של הוד־מלכותה, המלכה ויקטוריה, עד יומו האחרון, עת נפטר בגיל 91, כשהוא ממלא את התפקיד, הסכסי אמנם, של קצין־הסאואר (אותו בית־כלא צבאי עתיק־יומין) בלונדון.

דויד שגיא, תל־אביב

● ● ●

סיפוח כבקשתך

על סיפוחן של המדינות הבאלטיות לברית־המועצות ("חוק הטבע", העולם הזה 11.5.88).

אני מבקש להעמיד עובדה אחת שהוזכרה בניתוח שערך עורך העולם הזה במיבנה המדינה הסובייטית (בהקשר לריבוי הלאומים בה) על אמיתותה. אין זה נכון כי כמה מדינות סופחו לברית־המועצות א ח ר י מילחמת־העולם הש־נייה.

מדינות אלה סופחו לברית־המועצות ב ר א ש י ת מילחמת־העולם השנייה, כשרוסיה, או בת־ברית לגרמניה הנאצית, עוד שמרה על נייטראליות.

מה שקרה, קרה כך: בראשית יוני 1940 פלשה ברית־המועצות, בתואנות־שווא של סיכון ביטחו־נה, בזה אחר זה, לליטא, ללטוויה ולאסטוניה, הקימה בכל אחת מהן ממשלות־בובות, שכל אחת מהן ביקשה, תוך 50 יום ממועד הפלישה הסוב־ייטית, להצטרף לברית־המועצות.

ואכן כך היה: בזו אחר זו נתקבלו ליטא (ב־3 באוגוסט 1940) לברית־המועצות, כרפובליקה ה־14 שלה; לטוויה (ב־5 באוגוסט 1940) כרפובליקה ה־15 ואסטוניה, (ב־6 באוגוסט 1940), כרפוב־ליקה ה־16.

חיים דוניץ, תל־אביב

● ● ●

דיקדוקי לשון

על הלשון העברית של העולם הזה ("תשקיף", העולם הזה 11.5.88).

זה יפה מאוד שהעולם הזה מתגאה בלשונו העברית, כולל חידושי־מילים מסוג אמרגן, יחצן ובליין.

אבל מה על חוקי הדיקדוק של הלשון העברית, שבהם מזלזל העולם הזה לעיתים.

כך, למשל, מצאתי בקטע במדור תשקיף המדווח על הופעת שימעון פרס באינטרנציונל הסוציאליסטי במדריד, כי "ראשי האינטרנציונל סברו כי פרס י נ ט ו ש את המושב לפני השמעת הדברים של הפלסטינים."

עד להודעה חדשה פרס אולי ייטוש את המו־שב, אבל ינטוש? אין דבר כזה בעברית.

כאשר מדובר בשורש נטש חלים דברי ד"ר שאול ברקלי מלוח הפנעלים השלם (הידוע לכל קורא עוד מלימודיו בכיתות הגבוהות של בית־הספר היסודי): בגזרת פ"נ (ז.א. שורשים שהאות הראשונה שלהם היא האות נו"ן) "בעתיד נשמטת הנו"ן ונשלמת (מחלפת) על־ידי דגש בעי"ן הפועל (באות השנייה של השורש)."

לכן לא ינטוש, אלא ייטוש.

יהודה חן, הוד השרון

● *ישים נא הקורא חן לב להערת ד"ר ברקלי באותו הקשר: "ונסצא (ז.א. יש גם דוגמות כאלה) ינדוף, ינקוט, ינבוס."*

● ● ●

פגישה בברלין

על כתבה בעיתון גרמני יוקרתי.

לא האמנתי למראה עיניי. הלכתי ברחוב בבר־לין ופתאום ראיתי את פרצופו של אורי אבנרי על

אבנרי על שער "די צייט"
מראה־עיניים בברלין

שער המוסף של השבועון הגרמני היוקרתי ביותר, די צייט, המופץ בחצי מיליון עותקים.

קניתי ומצאתי בדי צייט כתבה ענקית על תולדות חייו של אבנרי. **גדעון כהן**, ברלין

● *הכותרת של שער די צייט (ראה נלווה) אומרת: ישראלי היכול להסתדר עם ערפאת.*

■ ■ ■

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל־אביב, מיקוד — 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בט־לפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972־3־245242. מנוי 2009, ובטלקס — RMYM IL 341667.

השפם של הסרסור

בראשית שנות ה־60 כבר היה חיים טופול שחקן מבוקש מאוד. גם לתיאטרון וגם לקול־נוע. כך, למשל, כיכב באביב 1963, בדיזמנית, בשני תפקידים כמעט זהים, כמעט מדי ערב בסרסור בהצגת בין־ערובה בתיאטרון החיפאי וכמעט מדי יום בסרסור בסרט הישראלי אלדוראדו. שהיה באותם ימים בעיצומה של הפקתו.

לגליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה גילה טופול כיצד הוא מצליח שלא להתבלבל בין שני התפקידים הכמעט זהים:

● **"אני נוהג בשפם. ב־בן־עזובה", בתיאטרון, יש לי שפם גדול ואילו בס־רט, ב־אלדוראדו, יש לי שפם קצר. כל מה שאני צריך לעשות כדי לא להת־בלבל, זה למשש את השפם ומייד אני יודע באיזה תפקיד אני משחק!"**

משקרים

עורכים בשרות השב"כ

ועדת־העורכים של העיתונים היומיים הוכיחה פעם נוספת כי קיומה נועד לשרת את האינטרסים של השילטונות, בניגוד גמור לכללי העיתונות החופשית.

הוועדה התכנסה בשבוע שעבר ושמעה פרטים חסויים על מהלך חקירתם של אנשי דרך הניצוץ, והעורכים אף קיבלו לידיהם מיסמכים מתיק־החקירה. עוד לפני שאלה הוצגו לפני שופט. נציגי השילטון זימנו את העורכים בדחיפות, מפני שחודאנו מהפידסומים — האוהדים מדי, לטעמם — על חמשת העצורים, והודו להם לשנות את אופי הדיווחים. **הפגישה השיגה את מטרתה. רוב העיתונים גילו צייתנות והחלו משנים את הטון.**

שמיר לניגריה?

אנשיו של יצחק שמיר, המתקנאים במפעוליו בעולם של שימעון פרס, מנסים לארגן לראש־הממשלה ביקור ממלכתי מרשים בחו"ל, סמוך ככל האפשר לבחירות.

היעד המועדף הוא ניגריה, המדינה הגדולה ביותר באפריקה השחורה. ניגריה אינה מקיימת יחסים דיפלומטיים עם ישראל.

הכלבים סובלים מהשביתה

חמשת כלבי־השמירה מגזע האסקי של מיפעל־הצמיגים „אליאנס" הם הסובלים העיקריים מהשביתה.

הכלבים התוקפים הושארו ימים רבים בשטח המיפעל ללא מזון ומים. אחד החבֵרים בוועד־העובדים של השובתים החליט לדאוג למחסורם. הוא לקח מלגזה סגורה, חדר לשטח המיפעל והאכיל את הכלבים.

פרשת־רצח לפני פיתרון

פרשת־רצח מסוכסכת עומדת להיות מסוענחת בימים הקרובים על־ידי המישטרה. בתחילה היה קו־החקירה מופנה לעבר חשודים ערבים, והדבר גרם לגל של הסתה אנטי־ערבית, אך הוא הגיע למבוי סתום. בעת נחקרים חשודים יהודיים, ונראה שמסתמנת הצלחה.

חיים בר־לב ייפרד מהכנסת

הערכות במיפלגת־העבודה ובמישטרה אומרות כי שר־המישטרה, חיים בר־לב, לא ייבחר השבוע כמועמד לכנסת. השמועות מתעקשות על־כך כי הוא גם לא יתמנה למישרת שר בממשלה הבאה.

יריבי במישרד־המישטרה חוששים כי לקראת סיום כהונתו יהיה השר חופשי מאילוצים פוליטיים, וייסרע מקצינים שלדעתו הבשילו די.

קופמן נוקם את פסילתו

ח"כ חיים קופמן מנהל בימים האחרונים מסע נגד ראש־הסוכנות, ובראשם מנהל קפלן מדרום־אפריקה, בעניין מכירת מניות הנשורת־הישוב.

קפלן עמד לפני חודש בראש חברי־הנאמנים של הסוכנות, שספל את מועמדיותו של קופמן כניזבי הסוכנות היהודית.

מי יהיה השביעי?

המאבק האמיתי במרכז מיפלגת־העבודה מתנהל בימים אלה על הממום השביעי ברשימה לכנסת.

ששת המקומות הראשונים משוריינים לראשי המיפלגה, ומי שיזכה במקום השביעי יבסס את מעמדו כמנהיג העתיד. **בעלי הסיכויים הטובים ביותר הם גד יעקבי ומשה שחל. גם מרדכי גור לוטש עיניים למקום זה. אולם ניצני המיפלגה מקווים לדחוף את המקום למען מנהיגם, שלמה הילל.**

203

ביום השני השבוע, ה־23 במאי, מסר דובר צה"ל על 203 הרוגים מאז תחילת ההתקוממות בשטחים הכבושים ועד היום השני, לפי הפירוט הבא:

- **154 הרוגים מירי חיילי צה"ל.**
- **30 הרוגים מסיבות בלתי־ברורות.**
- **19 הרוגים שנסיבות מותם עדיין בחקירה.**

מקורות פלסטיניים, לעומת זאת, מוסרים על 262 הרוגים פלסטיניים, לפי הפירוט הבא:

- **179 הרוגים מירי חיילי צה"ל.**
- **50 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז מרעיל.**
- **16 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **17 הרוגים מסיבות בלתי־ברורות.**

רבין מכשיל את ביילין

מה שהעסיק במיוחד את יו"ר מיפלגת־העבודה, שימעון פרס, בביקור־המולדת האחרון שלו, היה הניסיון לשכנע את יצחק רבין שמחנהו של רבין יתמוך במועמדותו של יוסי ביילין לכנסת.

הדבר נובע מכך שבהסדר בין הקבוצות הגדולות במיפלגה לא נגלל שמו של ביילין. רבין לא נראה נלהב, והם סיכמו ביניהם כי בקשת פרס תובא לידיעת מחנה רבין.

עימות גלוי בין שחל וזמיר

שר־האנרגיה, משה שחל, מאיים במיטוריו של מנהל בתי־החזיקוק, צבי זמיר, אם לא יסכים זמיר לקבל על עצמו את הסעיף ברפורמה הקובע שבתי־החזיקוק לא ישווקו דלק.

חברות־הדלק כבר הסכימו לקבל את הרפורמה המוצעת, בתנאי שבתי־הזיקוק לא ישווקו דלק. זמיר מודיע לשחל כי אינו מוכן לקבל את התנאי, ורואה את עצמו חופשי לפעול בדרך מישפטית לשיווק הדלק.

עורך־דין לראשות עיריית אשדוד

עורכי־הדין בתל־אביב הופתעו באשר שמעו כי עמיתם, עורך־דין הצעיר ציון אמיר, שוקל להתמודד על תפקיד ראש־עיריית אשדוד.

אמיר, יליד ירושלים, התגורר זמן ממושך באשדוד, והזמן עלי־ידי הליכוד להיות מועמדו לראשות העירייה בבחירות הקרובות. אמיר מהסס עדיין אם לפנות לפוליטיקה או להמשיך בקאריירה מישפטית.

מעקב על חבילות מקולומביה

נראה שיש מעקב מישטרתי אחרי חבילות המגיעות בדואר מקולומביה. מאחר שסם־הקוקאין מגיע לישראל מדרום־אמריקה, בחנה המישטרה כל דבר־דואר בבר המגיע משם, ובייחוד מקולומביה.

באחרונה נעצרו אנשים אחרי ששיחררו מחדואר חבילה ובה מישלוח מקולומביה. תובן החבילה נבדק עוד לפני ששוחרר המישטרה החליפה את הסם שנמצא שם באבק־טאלק.

קול־השלום ונרך לבחירות

עקב חוק רשות־השידור, האוסר על פוליטיקאים להתראיין 90 יום לפני הבחירות, מסתמן תור ארוך של ממתינים לתוכנית־ראיונות של איתן רבציג ב„קול־השלום".

כידוע, לא חלים על קול־השלום תוקי רשות־השידור, ואין עליו איסור לשדר ראיונות עם פוליטיקאים גם בזמן האסור על־פי החוק.

קול־השלום כבר התחיל להיערך לכך. הוא התליף את המשדרים הישנים במשדרים חדשים, שדרויזם־השידור שלהם מגיע לידושלים ואף לגליל. יתכן אף שמשך התוכנית יתארך משעה לשעתיים, ומיספר הפוליטיקאים המתארחים בכל תוכנית יהיה שניים תחת אחד, לשם שמירת האיזון בין המיפלגות הגדולות.

אקדמיזציה של הפירסום

האיגוד הישראלי לפירסום החליט לפעול באופן מעשי לאקדמיזציה של הענף.

הכוונה היא להגיע בהדרגה למצב שבו יותר ויותר עובדים בענף, המעסיק כרגע יותר מ־1000 אנשים, ילמדו לימודים אקדמיים מסודרים בנושא הפירסום.

שר־התינוך הביע את הסכמתו העקרונית לרעיון, ובקרוב יתחילו להכין את הטיוטות הראשונות.

ישראלים למיזרח־אירופה

אחדי שהישראלים כבר חקרו כל חלקה טובה בגלובוס, מסתמן השנה גידול ניכר במיספר הישראלים שיסעו לבקר במדינות מיזרח־אירופה.

מדובר בעיקר במדינות כמו רומניה, הונגריה ויוגוסלביה.

נוסעים על חשבון הביטוח

יש עלייה של עשרות אחוזים ברמאות מצד נוסעים לחו"ל, המבטחים את מיזוודותיהם והמתלונים, עם שובם, על אובדן, גניבה או שוד.

שבע חברות־הביטוח הגדולות שכרו את חברת מוקד חקירות, כדי שתאתר ניסיונות־הונאה מצד נוסעים לחו"ל, המתלונגים על אובדן.

בימים אלה חשפה החברה שלושה מיקרי־הונאה בבריקה מידגמית שערכה. מדובר בשלושה צעירים שהדרו, שבאופן זה ניסו לממן את נסיעתם.

תחנת־מישטרה מוקלטת ומצולמת

עורכי־דין שמו לב לכך שבאשר המישטרה רוצה לעמת חשודים או להסגישם בלי שיחשדו שהם מצולמים ומוקלטים, היא עושה זאת בתחנת־המישטרה בר־מת־השרון. התחנה מצוידת כנראה במיטב המכשירים וכמה עבריינים, שחשבו עצמם בטוחים מכיוון שלא דיברו, אלא החליפו תנועות וסימנים עם חבר, נדהמו אחר־כך לראות כי הכל צולם במצלמת־וידיאו נסתרת והובא כחומר־ראיה נגדם.

המחשב יתן עודף

מזה כמה שבועות קיים בחברת „דן" מכשיר־מחשב מתוצרת בריטניה, החוסך לנהג־האוטובוס את טעולת מברת הכרטיסים ומתן העודף.

החברה הכניסה את המכשיר לניסיון בקווים אחדים של נסיעות צבאיות ובקו הסעת תלמידות מבני־ברק לתל־אביב.

הסוציאליים נוטשים

באירגון העובדים הסוציאליים מודאגים בגלל נטישה המונית של המיקצוע.

סיבת הנטישה: עובדים סוציאליים רבים סונים בסוף כל חודש למיספר ביטוח הלאומי לצורך השלמת הכנסה.

בנו של מוטל"ה קידר בישראל

ארז קידר, בנו של אסיר־האיקסים המסוכסך מרדכי („מוטל"ה") קידר, הגיע השבוע לישראל.

ארז, המתגורר בלונדון, הסתבך לפני כמה שנים בפלילים ונידון למאסר בבריטניה. הוא שוחרר באחרונה ובא בתחילת השבוע לישראל. כאשר ראה את הצלמים שחיכו לו בלוד, הוציא מיקטרת מכיסו ועטה את הפוזה של אביו המפורסם.

העם בעיה פסיכו־סומאטית

אם תקום עוד ועדה היא תקבע מה שירוע לכל: שהחברה הישראלית חולה מאוד.

כל חברה הומאנית מבוססת על עו־רה הדדית.

מיסגרת המדינה קיימת כדי לאפשר למיליוני בני־אדם להגן על עצמם במ־שותף מפני אוייב זר, לקיים מישטר־חיים נאות ולהגן על כל פרט מפני צרה שאינו יכול לעמוד בה לבדו.

אחד המודדים לטיב המדינה המו־דרנית היא רמתה של מערכת־הבריאות בה. מדינה שאינה מסוגלת לקיים מע־רכת נאותה, מעידה על עצמה שהיא משובשת ומפגרת.

ואכן, כאשר קם היישוב העברי החדש בארץ, הוא התגאה במערכת־הבריאות שלו, אולי יותר מאשר בכל מערכת אחרת. המוני הרופאים היהו־דיים שבאו מכל העולם עזרו להקמת מערכת שנתנה לגאווה זו בסיס מוצק.

תוך 40 שנות קיום המדינה נפגעה מערכת זו קשה.

דה־הומאניזציה. כשם שברי־אות הארם נוגעת לגוף ולנפש, כך גם בריאות החברה כולה. כל תקלה בה היא בהכרח פסיכו־סומאטית* — גם חומ־רית, גם נפשית.

בישראל השתבש סולם העדיפויות. אין מחסור במשאבים הדרושים לקיום מערכת־בריאות נאותה. אך הם מוע־ברים למטרות אחרות. הדבר לא היה אפשרי אלמלא חל גם שיבוש בתפיסות החברתיות. זהו תהליך של דה־הומא־ניזציה, הבולט גם בתחומים רבים אח־רים.

השבוע הגיע המשבר לשיא חדש. החברה הישראלית הגיבה כדרכה: הוצע להקים ועדה חדשה — עוד ועדה — כדי לקבוע מה שיודע כל אדם בישראל בלאו הכי.

החולים ממשיכים לסבול. נדמה כי לאיש זה לא איכפת באמת, מלבד לחולים עצמם ולבני־משפחותיהם. כל האחרים — החולים הפוטנציאליים של מחר — אדישים.

זהו סימפטום למחלה חברתית עמו־קה מאוד.

דיעות דרכון פלסטיני מייד

פעיל־שלום יהודי־אמריקאי מציע לאש"ף מדיניות מהפכנית חדשה: וביטאון מקורב לערפאת פירסם אותה.

"הטרוריסט הוא אוייב העם הפלס־טיני... הוא פוגע בעניינו... מנהיגות שאינה מסוגלת לכפות מדיניות נגד הטרוריזם, או לפחות להסתייג באופן מוחלט ממעשי־טרור, לא תוביל את העם הפלסטיני להגדרה עצמית."

אין חדש בתזיה זו, בייחוד כשהיא מושמעת בפי יהודי. אולם היה חידוש בצורה שבה פירסם הד"ר ג'רום סיגל את הדברים: ביומון המיזרח־ירושלמי אל־פג'ר, הנחשב כמבטא דיעות הזרם המרכזי באש"ף.

דרכון והימנון. סיגל, חבר המר־כז לפילוסופיה ולענייני־ציבור באוני־ברסיטה של מארילנד בארצות־הברית, זכה השבוע בעידוד נוסף. דבריו פור־סמו בעיתון היוקרתי וושינגטון פוסט.

העיתון המיזרח־ירושלמי פירסם את הדברים, מפני שלא באו מפי שונא־אש"ף. להיפך: סיגל הוא חבר הוועד היהודי למען שלום ישראלי־פלסטיני בוושינגטון, המקורב למועצה הישרא־לית למען שלום ישראלי־פלסטיני. הוא נפגש עם יאסר ערפאת ותומך בתוקף במשא־ומתן עם אש"ף ובפיתרון של "שתי מדינות" (מדינה פלסטינית לצד מדינת־ישראל).

סיגל עורר תשומת־לב מפני שהציע לאש"ף מדיניות חדשה לגמרי. בין הש־אר:

- להכריז לאלתר על קיומה של מדינה פלסטינית בגדה המערבית ובר־צועת־עזה, ולבקש את הכרת האומות בה.
- לבטל את קיום אש"ף, ולהקים במקומו ממשלה זמנית למדינה החד־שה.
- להחליף את האמנה הפלסטינית בחוקה חדשה, שתקבע כי מדינת־פלס־טין נמצאת במצב של שלום עם מדי־נת־ישראל, ולא תחזיק בצבא.
- להציע חילופי שגרירים ומשא־ומתן ישיר עם ישראל על הגבולות ועל נסיגת הצבא (הישראלי).
- לפתוח במאמצים דיפלומטיים וכלכליים ובפעולות־מחאה כדי להמ־ריץ את הנסיגה הישראלית, אם ישראל תסרב לשאת ולתת.
- להנפיק מייד דרכונים פלסטי־ניים לכל הדורשים בכך.
- לקבוע הימנון לאומי פלסטיני, שיבטא את השאיפה לשלום.
- להתעלם לפי שעה מקיומם של החיילים הישראליים, ולאסור כל פעו־לה קטלנית נגדם.

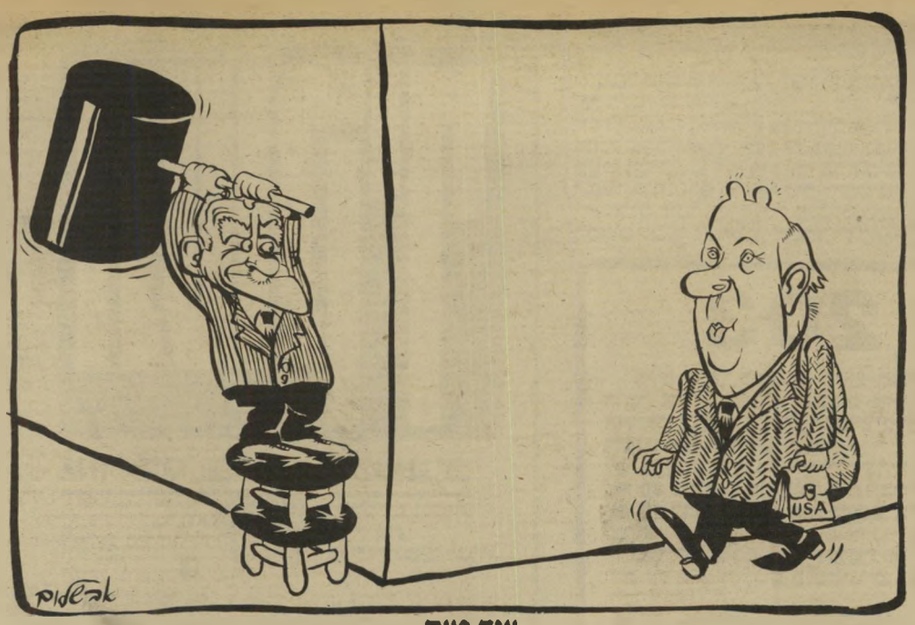

עוד פעם

- לקיים בחשאי בחירות מקומיות.
- להנפיק מטבע פלסטיני, בעזרת המדינות הערביות.

לגל האשפה. סיגל טוען כי מדי־ניות זו תסלק מן הבימה מושגים מיר־שנים, כגון ההחלטה 242, ועידה בינל־אומית, האמנה הפלסטינית, טרוריזם, מישלחות משותפות ותוכניות־שלום של מעצמות־העל. במקום כל אלה יקח העם הפלסטיני עצמו את גורלו בידיו.

מיפלגות רודפי הגימיק

כל אחד רוצה להיות ח"כ. איש אינו רוצה לעבוד בכנסת. בעיני הציבור זהו מחזה היתולי.

בעיני הציבור, זהו מחזה מביש. וגם קצת מצחיק.

עיתונאים ושדרנים טיפלו בו ברוח מבודחת. גיבוריו נראו כמוקיונים.

אולם זה היה צריך להיות אחד התה־ליכים החשובים והרציניים ביותר של הדמוקרטיה הישראלית: הרכבת רשי־מות־המועמדים של המיפלגות לכנסת. ובראש וראשונה: רשימת המיפלגה הג־דולה ביותר, מיפלגת־העבודה.

לא סחורה. מדוע זה נראה מצ־חיק?

המועמדים עצמם תרמו לרושם זה. איש מהם לא התיימר לייצג מסר חדש. איש מהם אינו איש־אמונה, הנאבק ב־כל כוחו כדי לשנות את פני המיפלגה והמדינה.

מסר חדש אינו סחורה בשוק הזה. נראה שאין לו ביקוש, כי אחרת היו המועמדים מעמידים לפחות פנים כאי־לו הם דוגלים במשהו, שהם דבקים בא־מונה כלשהי בעניינים לאומיים או חב־רתיים.

תחת זאת מיהרו כמעט כל המועמ־דים אל מישרדי־פירסום ויצרני־תד־מית. מילת־המפתח במערכה היא „גי־מיק". לא במיקרה זוהי מילת־סלאנג אמריקאית, שאיש אינו יודע את מקו־רה.

מי שזקוק לגימיק מעיד על עצמו שאין לו מה לאמר. מי שזקוק לפירסו־מאי מעיד על עצמו שאין לו סחורה אותנטית משלו. מי שזקוק לייצור „תדמית", מעיד על עצמו שאין לו דמות.

ואכן, על פי מה שהוצג לציבור בש־בועות האחרונים, זוהי חבורה די עגו־מה. איש מהם לא נחרת בזיכרון. איש מהם אינו אישיות שניתן לאמר עליה: הנה המנהיג הבא של המיפלגה, ולוא גם בעוד חמש, 10 או 20 שנה.

אין מסר. תופעה זו מעידה על מצבה של מיפלגת־העבודה יותר מכל אחרת.

זוהי מיפלגה שבגישתה הכלכלית־החברתית אינה שונה מן הליכוד. קל היה לה לחבר תוכנית כלכלית בשות־פות עם הליכוד, ולבצע אותה ביחד עם שרי־אוצר מטעם הליכוד. חילוקי־הדי־עות נגעו רק לחלוקת השלל בין המיפ־עלים, שבהם שולטת המיפלגה (הקי־בוצים, המושבים, קופת־החולים, מיפע־לי חברת־העובדים) ובין המיפעלים ש־הליכוד רוצה ביקרם.

מבחינה לאומית ההבדל בין שני

(המשך בעמוד 8)

שילטונות הכיבוש עומדים לספק לאינתיפאדה גיבורה לאומית

האשה מכפר ביתא

התקוממות עממית זקוקה לגיבור. הגיבור צריך להיות אדם שבא מתוך העם, חמס־מל בגורלו את גורל העם המדוכא כולו, המסמל את הברוטאליות ואי־הצדק של הכיבוש, המעורר בסב־לותיו אחדות והזדהות בקרב המדוכאים, בקרב הציבור המדכא ובעולם כולו.

למילחמת־השיחרור העברית נמצא גיבור קולקו־טיבי: האוניה אקסודוס.

למילחמת־השיחרור האלג'רית נמצאה גיבורה בדמותה של ג'מילה בופאשה, חברת־מחתרת שנלכדה בידי הצרפתים, שעונתה קשות – גם באיברי־המין – ושהועמדה לדין בצרפת. דמותה עוררה אהדה עולמית, וקורותיה גרמו לסערת־רוחות בצרפת. מיסב האינטליגנציה הצרפתית התי־ייצבה לימינה. עורכת־דין יהודיה צעירה ממוצא תוניסי, ז'יזל חלימי, התנדבה לתגן עליה, ומישפטה עורר הדים בינלאומיים.

יתכן שפרשת ג'מילה חיתה הקש ששבר את גב הגמל של הכיבוש.

בעל ואח. עד כה לא נמצא גיבור־יחיד כזה להתקוממות הפלסטינית. חליל („אבו ג'יהאד") אל־וזיר, שנרצח בתוניס, לא יכול היה למלא תפקיד זה. הוא היה לוחם ותיק, מנהיג בכיר, והוא נהנה מרחק מזירת־ההתקוממות עצמה.

עכשיו עומדים שילטונות־הכיבוש לספק להתקוממות את הגיבור. תחיה זאת גיבורה: מונירה נלאח דאוד, האשה מכפר ביתא.

מונירה ראתה בעיניה כיצד נרצח אחיה בידי מתנחל יהודי,ללא כל סיבה. זה קרה אחרי שיחה בין האח והמתנחל בעדה, שחפצה לדין־ודברים.

אחר־כך ראתה כיצד נפצע בעלה בביטנו, בידי אותו המתנחל.

כאשר המתנחלים נכנסו לכפר ביתא, תריסה מונירה אבן והטמירה אותה במתנחל שחרג את אחיה ופצע את בעלה. המתנחל, שירה לכל עבר, חומם על־ידי האבן וירה בלי אבחנה. כך פגע בנע־רה־המתנחלת, תירצה בן־פורת, שנחרגה במקום.

הפרקליטות הצבאית התכוונה להאשים את מונירה ברצח, על כי האבן שלה גרמה למתנחל להרוג את הנערה.

הנשק הסודי. האישום הזה הוא כה מיפלצתי, והתיגיון המשתתר מאחוריו הוא כה מעוות, עד כי עצם העלאתו חוללה סערה בלב רבים. השבוע נסוגה הפרקליטות והודיעה שהיא תאשים את האשה באישום פחות חמור. אך גם זה מחווה עוול משווע.

אם אבן הועמד האשה לדין, היא תחפוך בן־דמו לגיבורה עולמית. היא תסמל בעיני רבים את גורל העם הפלסטיני, המדוכא וחסר־הישע, המתקומם והנאבק לחירותו. היא תחפוך מוקד להפגנות סוערות של בעלי־המצפון בישראל עצמה, תלחיב את המוני העם הפלסטיני ותמשוך את כלי־התיקשורת בעולם כולו. שמה יחפוך שם־דבר.

הרעיון של העמדת האשה לדין משמל עוד משחו: הטיפשות התהומית של כל שילטון־כיבוש, שהיא הנשק הסודי של כל התקוממות עממית. מבחינה זו אין קצין־הכיבוש הישראלי שונה מעמיתיו, קצינ־הכיבוש הצרפתי והבריטי בשעתו.

יתכן כי מונירה נלאח דאוד, היושבת עתה בכלא, תשרת את עמה יותר מכל הפידאיון החמושים וילדי־האינתיפאדה.

מונירה בבית־המישפט
גם עול, גם פיסגום

הנדון:

מה שעשה המר לבורג, קורה עכשיו להמר

בור כרה

ד שימחה לאיד אינה רגש יפה. אין להתגאות בה.

ד אבל אני מודה שחשתי בקורטוב של שימחה־לאיד כששמעתי כי זבולון המר הודח מראש רשימת המפד"ל על־ידי אבנר שאקי, שהוא גם ספרדי וגם נץ גדול.

כי במיקרה זה התגשמה האימרה התנ"ית: „בור כרה ויחפרהו, ויפול בשחת יפעל."

ומכיוון שזבולון המר הוא איש רתי, מה לו כי ילין על שהתקיים בו פסוק זה של ספר־תהילים?

■ ■ ■

א ני זוכר את היום שבו הגיע זבולון המר בפעם הראשונה לכנסת.

שמו הלך לפניו. הוא היה מנהיג הצעירים במפד"ל. אמרו שהוא הגון, ישר, נאמן, פשוט — בקיצור, ההיפך הגמור של הסוליטיקאי המצוי.

ואכן, כשראינו את המר הוא היה בדיוק כזה. אדם פשוט, חברותי. הוא נראה כמדריך בתנועת־נוער, ואף התנהג כך. כאשר דיבר גילגל את עיניו השמימה, כמי שמחכה להשראה אלוהית, והיה ברור כי נאבק עם המילים, בגלל תשוקתו העזה לדבוק באמת בכל מחיר.

קצת תמהנו איך זה הגיע בחור תמים ובלתי־מתוחכם כזה לעמדה של מנהיגות, אך אמרו לנו שזכה בכך מפני שהוא ידוע בציבור שלו כאיש הגון ומסור, המוכן לעזור לחבר בכל עת.

אלא שרושם ראשון זה פג במהרה. במשך הזמן הרגשנו כי זבולון המר רחוק מלהיות בלתי־מתוחכם. מהרגע שהגיע לכנסת, פעל במרץ ובשקידה כדי להפריד בין ראש רשימתו, יוסף בורג, ובין הכסא שעליו ישב.

הוא עשה זאת באמצעות מנה קטנה של חומר־נפץ לאומני.

■ ■ ■

ל יוסף בורג היה תוצר אופייני של המפד"ל כפי שהיתה פעם — מיפלגה מתונה? בעניינים מדיניים, יונית באופן כללי, שהסתפקה במועט (קצת כסף למוסדותיה, קצת ג'ובים לעסקניה, קצת שחיתות למנהיגיה, קצת חוקים דתיים לבוחריה.)

זבולון המר ושותפי־עוזרו, יהודה בן־מאיר, מין דון־קיחוט וסאנשו־פאנסה, יצאו למערכה זו כשבי־דיהם חרב הלאומנות הדתית.

בימים הם נבטו הזרעים הראשונים של גוש־אמונים. חבורת־המטורפים של משה לוינגר הגיעה לחברון. בקרב הנוער הדתי החלו נשמעים הקולות הראשונים שהטיפו לכיבוש, לסיפוח, לני־שול, למוסר ספר־יהושע.

המר הבין כי זהו מכשיר מצויין להדחתו של בורג. הוא קפץ על הסום הלאומי־דתי החדש, הסך את עצמו למליץ־היושר של ההתנחלויות הבלתי־חוקיות ולני־ציגם של אנשי הגוש. הוא שפך קיתונות של גינויים ובוז על ראשו של יוסף בורג המיסכן, שלא יכול היה להתחרות בו בתחום זה.

אמנם, בורג ניסה. הנאומים שלו בכנסת, ועמדותיו בממשלה, הפכו יותר ניציות. גם הוא התחיל לדקלם על מיצוות ארץ־ישראל, להצביע בעד עמדות קיצוניות יותר ויותר. אך באוזני יודיים התלונן מרה על כורח זה. הוא גינה את זבולון המר ויהודה בן־מאיר, והתוודה שבלב־ליבו נשאר כפי שהיה, איש מתון.

■ ■ ■

א ילו התעמק זבולון המר בהיסטוריה, היה לומד כי קשה מאוד להשביע את האליל הלאומני.

זהו מולך, שלעולם אינו שבע. ככל שמרבים להק־ריב לו בנים בגיא בן־הינום, כן גדל תיאבונו.

הוא רוצה עוד ועוד. שני בנים במקום אחד, עשרה במקום שניים, מאה במקום עשרה. זה טיבעו.

אולי משום־כך נקרא הגיהינום על שם אתר זה של קורבנות־אדם. לעולם לא תשביע את השטן.

כמי שזכה בחינוך יהודי, צריך היה זבולון המר לדעת את הסיפור על הגולם. הרבה יותר קל להקים את הגולם מאשר לפרק אותו. במוקדם או במאוחר יקום הגולם על יוצרו.

זה מה שקרה לזבולון המר, המדר"ל של המפד"ל.

■ ■ ■

ל קיצוניות אין גבול. ובייחוד לא לקיצוניות הלאומנית־דתית.

בכל שינסה אדם להיות קיצוני, תמיד יקום לו מתחרה קיצוני עוד יותר.

בהתחרות אכזרית זו ינצח בסוף תמיד האיש שאין לו שום מעצורים ובלמים, ששום מוסר אינו כובל את ידיו, שיש בכוחו לבטא את היצרים האפלים ביותר.

וגם לאיש הזה יקום מתחרה, שיגייס יצרים אפלים עוד יותר. אין גבול.

זהו לקח הפאשיזם, החילוני והדתי כאחד.

לזבולון המר היה נדמה שהוא יכול לרתום אנשים כמו חנן פורת ותיים דרוקמן לעגלתו. הם, כך האמין, יעזרו לו לדרוס את בורג ולהגיע אל מחוז־חפצו. אבל כאשר אלה נוכחו לדעת כי גם להמר יש אישהם בלמים, שאין הוא מסוגל להצטרף למירוץ חסר־המעצורים אל ההתאבדות הלאומנית־דתית־נחלנית, הם הור־תירו אותו מאחוריהם.

במשך זמן קצר, קצר מאוד, נהנה המר מסיורות ניצחונו. הוא היה מס' 1 של המפד"ל, השר הבכיר (והיחידי) שלה בממשלה.

ברגע האחרון ניסה עוד לבצר את מעמדו על־ידי משיכת הקיצוניים בחזרה אל המיפלגה, שהידרדרה משיא של 12 מנ־דאטים לאוסף עלוב של ארבעה. בכך סתם את הגולל על עצמו. הקיצוניים שחזרו פשוט הדיחו אותו. הם חיפשו ומצאו נץ גדול יותר.

גם כהונתו של זה תהיה קצרה. בבוא העת יימצא נץ גדול עוד יותר.

זבולון המר כרה בור ליוסף בורג, והוא נפל לתוכו. מי שרוצה יכול לאמור: הצדק התנ"כי ניצח.

■ ■ ■

א ולם הכאריזה האישית של זבולון המר אינה אלא בבואה של תהליך הרבה יותר גדול וחשוב.

כשנפל המר לבור שכרה לבורג נפלה בינתיים כל היהדות הדתית כולה לבור הרבה יותר גדול.

הגולם קם על יוצרו

בלשון מליצית ניתן לאמור: המולך הדיח את אלוהים. 3000 שנה של יצירה דתית יהודית, אחת היצירות התרבותיות הגדולות של האנושות, אברן תוך דור אחד במדינת־ישראל.

כמו סרט־קולנוע המתגלגל במהירות אחורה, חז־רה הדת היהודית לשלב ההתחלתי, כאשר היתה דת סגנית של שבט קטן בארץ־כנען.

אז ראו הישראלים באלוהים מין ראש־שבט, המסייע להם במילחמה בשבטים האחרים, שגם להם היו אלים משלהם. הם סגדו לאל הפרטי שלהם על כל גיבעה רמה ותחת כל עץ רענן. הם היו משותררים מכל מיצוות המוסר כלפי בני עמים אחרים. המיצוות שבין אדם לחברו חלו רק בתוך העם עצמו.

בתהליך יצירה שקדנית של אלפי שנים, שבהן הקימה הדת היהודית מתוכה נביאים, גאונים, אנשי־מוסר והוגי־דיעות בלא־ספור, נבנה על יסודות אלה בניין מפואר של מוסר. היהדות אכן הפכה אור לגויים, היפרתה עמים רבים, הולידה מתוכה שתי דתות גדולות נוספות, הנצרות והאיסלאם.

והנה, בכמה עשרות שנים של חיים בארץ, כל זה נהרס.

■ ■ ■

ל א היה זה מיקרה שכל גדולי הדת היהודית בזמנו, כמעט בלי יוצא־מן־הכלל, תקפו את בנימין זאב הרצל בשצף־קצף, קיללו וגידפו אותו וראו בו עוכר־ישראל וכופר־בעיקר.

כי הדת היהודית המודרנית התגבשה בסזורה, והיא דת של סזורה. גדולי היהדות הבינו — במודע, ואולי גם שלא־במודע — כי לא יהיה קיום לדת זו בריבוז יהודי ממלכתי.

ואכן, אחרי שהציונות האתיאיסטית הקימה את מדינת־ישראל, התגבשה במדינה מין דת יהודית מסוג חרש־ישן. הדת הפרימי־טיבית של ספר־יהושע, שקראה לרצח־עם, לנישול ולדיכוי.

אולי השפיעה הפגישה המחודשת עם הנופים העתיקים. אולי קמו לתחייה נימות חבויות בנשמה הלאומית, שהיו רדומות במשך אלפי שנים. אולי חיפשה הלאומנות החדשה אליבי דתי, ומצאה אותו בימי־קדם. אולי חיקו הפאשיסטים הישראליים את אחיהם האירופיים, שחיפשו בפולחנים פגניים עתיקים הצדקה למוסר־הקניבאלים המורדני שלהם. (במקביל התפתחו תהליכים כאלה גם בארצות אחרות, כגון איראן, כך שאין התופעה מיוחדת רק לי־הודים.)

תהיה הסיבה באשר תהיה — בארץ קמה אידי־אולוגיה דתית חדשה שהתקשטה בסמלים עתיקים, אך שמטרותיה מודרניות בהחלט.

■ ■ ■

ד מפד"ל היתה מיפלגה דתית, שניסתה ליצור סינתזה בין הציונות הלאומית־החילונית ובין הדת היהודית שהתגבשה בפזורה. זה היה מופרך מעיקרו.

כאשר קם המולך החדש בארץ, לא יכלה המפד"ל לעמוד בפניו. עכשיו היא הפכה לכוהנת שלו.

איך זה קרה בפועל?

המכשיר שהביא למהפכה זו הוא החינוך הדתי־ממלכתי. אם אי־פעם כרתה מיפלגה בור לעצמה, עשתה זאת המפד"ל כאשר הקימה מערכת זו.

עצם הקמתו של „אגף" זה היתה מעשה־בגידה של רויזר בן־גוריון, אולי החמור שבכל מעשיו. הוא נגר לחלוטין את כל הש־קפתו „הממלכתית" של בן־גוריון עצמו. מטעמים של טאקטיקה מיפלגתית, הכניס את הסוס הטרויני הזה למחנה.

כמעט ואפשר לאמור: את הצלם הזה להיכל הממי־לכתיות.

הזרם הממלכתי־דתי אימץ לעצמו עוד בראשיתו את הדת הפ־גנית החדשה. הדת הנלמדת בה היא דת אלילית.

המוצר הטיפוסי של מכונה חינוכית זו הוא אדם השונא את כל הגויים, המאמין באליל לאומי ייחודי, הדוגל בהשקפה אנטי־דמוקרטית ביסודה („מדינת ההלכה"), המקדש עצים ואבנים וה־שואף לכיבוש, לדיכוי ולנישול של מי שאינם יהודים.

בכל שנה מוציאה מערכת־חינוך זו מתוכה שנתון חדש של נוער דתי כזה, בעוד ששנתון קשיש מחזיר נישמתו לבורא.

היתה זאת רק שאלה של זמן עד שהסגנים החדשים ישתלטו על המפד"ל ועל כל המימסד הדתי.

■ ■ ■

ל סני כמה ימים נרעשה הארץ כאשר התפרסם מערך חינוכי של „היחידה לחינוך לדמוקרטיה באגף החינוך הממלכתי הדתי במישרד־החינוך".

השם עצמו מופרך. „דמו־קראטיה" אינה רק מ י ל ה יוונית (דמוס — העם, קראטוס — עוצמה, שילטון.) היא גם מ ו ש ג יווני־מערבי מובהק, הנוגד את המושג של שילטון ההלכה. הרי דבר האל שניתן בסיני אינו ניתן לשינוי על־ידי הצבעה של רוב.

במיסמך של אותה יחידה־לחינוך נאמר: „(קיום) מיצוות כיבוש הארץ וההתנחלות בכל חלקיה.... לא הסתיים בה' באייר תש"ח, עם הכרת האו"ם והכרזת נציגי הוועד הלאומי, אלא הוא מתמיד ומתעצם עכשיו." ואם אי־אפשר לרכוש את שיטחי־הארץ בכסף, הדרך היא „כיבוש בחרב".

וכן, על מחנה־השלום הישראלי: „לאנשים האלה חסרה ההכרה בצידקתנו המוחלטת. הם לוקים בשינאה עצמית והזדהות עם אויבי עמנו, שיש לה היסטוריה בתולדות עמנו אצל כאלה שהת־פרקו מכל זיקה ליהדות... מלשינים ומומרים אלה היו מוכנים להמיר את הדת היהודית באמונה נוצרית או בקומוניזם."

מיסמך זה עורר צעקה גדולה, ושר־החינוך־דה־תרבות, הממונה להלכה גם על יחידה זו, הסתייג ממנה בלשון רפה. (הוא הוכיח שיש בוגדים גם בקרב הדתיים.)

לא אתווכח כאן עם התיזות הדתיות של מיסמך זה. אני מניח תפקיד זה לרופדי־השלום חובשי־הכיפות, ששרדו בארץ. כא־תיאיסט גמור די לי לציין כי מאז גלות בבל, לפני 2500 שנה, חי רוב העם היהודי מחוץ לארץ, ולא עשה מאמץ גדול כדי „לכבוש" אותה או אף לחזור אליה בשלום. ב־1800 השנים האחרונות לא עשו היהודים הדתיים שום מאמץ לכבוש את הארץ, ואם פה ושם עשה מישהו ניסיון כזה, הוגדר כמשיח־שקר. כל גדולי היהדות ברורם התנגדו בחריפות להרצל ולציונות החדשה.

אבל לא זה חשוב. העיקר הוא שבמיסמך הזה אין שום חדש, כי זהו החינוך הניתן מזה 40 שנה יום־יום לרבבות רבות של חניכי החינוך הממלכתי־הדתי.

הצעקה שקמה עכשיו נובעת מצביעות או מבורות. המיסמך הזה מבטא נאמנה את תוכן החינוך הממלכתי־הדתי. זה הקים את הדור אשר הדיח תחילה את בורג ודומיו, ועכשיו את המר ודומיו.

לא המר כרה את הבור הזה, אלא בן־גוריון. ולתוך הבור הזה עלולה ליפול המדינה כולה.

■ ■ ■

ש ימעון פרס הישלה את עצמו, כאשר חלם בשנים האח־רונות על „חידוש הברית ההיסטורית" של מיפלגתו עם המפד"ל.

הברית הזאת מתה, מפני שהמפד"ל מתה. מפז"ל. במקומה קיימת עתה מיפלגה שונה לגמרי: המיפלגה הסגנית הישראלית.

מאת אורי אבנרי

יש ח"כים המתעשרים ממיקצוע עריכת־הדין

בעודם מכהנים בכנסת. מישהו רוצה לשים לזה קץ

הח"כליטים

ב כל כנסת יש חברים רבים שהם גם עורכי־דין. מישפטים הוא מיקצוע מועדף לפוליטיקאים, והוא מקנה להם ידע רב בחוקים, מיסגרות שילטוניות ויחסים בינלאומיים. מאידך, יכול מעמד ח"כ להקנות לעורך־דין קרש־קפיצה כלכלי אדיר.

"המצב שעורכי־דין יכולים לעשות שימוש פסול במעמדם הכפול גם כחברי־כנסת, הטריד במשך שנים רבות רבים מחברי לישכת עורכי־הדין. במשך שנים רבות הצטברו דוגמות לא־מעטות של שימוש לא־נאות במעמד כפול זה." כותב עורך־הדין הד"ר חיים משגב, בעתירה שהגיש השבוע לבית־המישפט הגבוה־לצדק.

הד"ר משגב, חבר במועצה הארצית של לישכת עורכי־הדין, מבקש מבית־המישפט הגבוה־לצדק, לחייב את שר־המישפטים, אברהם שריר, לחתום על תיקון לכללי לישכת עורכי־הדין. ההגבלה שמטיל עליהם התיקון החדש כולל את כל עיסוק אחר כעורך־דין, כולל הופעה לפני ועדות לבניין ערים, טאבו, רשויות ממשלתיות שונות ואפילו לפני היועץ־המישפטי.

הדבר היחיד שיהיה מותר להם בגדר מיקצועם כעורכי־דין, יהיה הופעה בבתי־משפט, מתוך הנחה כי שופטים מיקצועיים מחוסנים בפני הזוהר האופף חברי־כנסת.

ח"כים, שהם גם עורכי־דין, עשו לא אחת קרדום ממיקצועם הכפול, והפכו למיליונרים תוך קדנציה בכנסת. הם עוררו עליהם את קינאת חבריהם בכנסת, שאינם עורכי־דין ונאלצים להסתפק במשכורת ממשלתית וגם את קינאת חבריהם ללישכת עורכי־הדין, הרואים בהם מתחרים בלתי הוגנים.

ברור כי פרקליט המזמין את לקוחו למיזנון הח"כים של הכנסת, ומתגאה בפניו בחברותו עם שרים וסגני־שרים, זוכה ביתרון כביר על פני כל חבריו למיקצוע. הרווחים הצפויים לעורך־דין המנצל קשרים כאלה בעולם־העסקים לא יסולאו בפז.

סיפורים רבים על מיקרים כאלה מסתובבים במיסדרונות הכנסת. גם בשטח הפלילים יש לעורכי־דין ח"כים יתרונות גדולים. ידוע הסיפור על נאשם שעשה עיסקת־טיעון עם

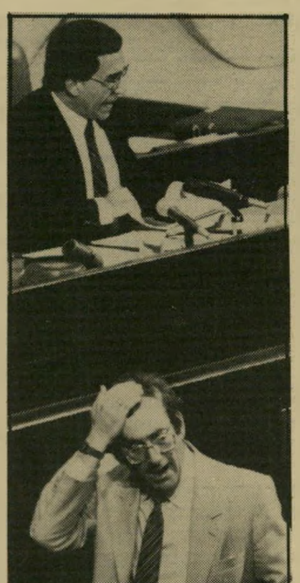

אבי ולדמן, העולם הזה

פרקליט מישגב
אין זכות־וטו

אבי ולדמן, העולם הזה

ח"כ אולמרט וישר שחל
להתיר רק הופעה במישפט

הפרקליטות, אבל חשש מאוד פן השופט לא יאשר אותה.

כדי לוודא כי העיסקה תאושר, פנה אותו נאשם לח"כ עורך־דין, הנמנה על מיפלגתו של השופט שישב לדין. הלקוח שילם לעורך־הדין עבור הופעה של כמה דקות סכום של 25 אלף דולר. דבר ידוע הוא כי עיסקות־טיעון מאושרות כדבר שבשיגרה על־ידי בתי־המישפט, ועל כן טוענים עורכי־דין כי אותו נאשם ביזבז את כספו לשווא.

במיקרה אחר הסתבך איש־ציבור מעיירה מסוימת בפלילים והוגש נגדו כתב־אישום. האיש, שחשש מעונש־מאסר ומסיום הקאריירה הפוליטית שלו, חיפש עורך־דין שיבטיח לו את ביטול כתב־האישום נגדו. אף אחד מעורכי־הדין הרגילים לא יכול היה לעשות זאת. אבל הוא הגיע לעורך־דין מסוים, שהוא גם ח"כ. עורך־הדין פנה לפרקליט־המחוז שבו הוגש כתב־האישום והצליח לעשות את הבלתי־אפשרי. כתב־האישום נגד לקוחו בוטל.

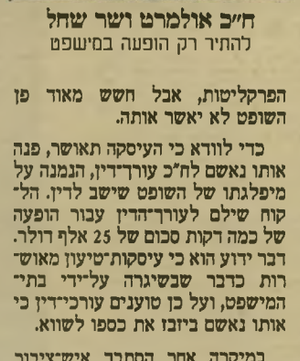

ח"כ ליבאי
רק 15%

אבי ולדמן, העולם הזה

שריר מסרב

ג ם בארצות אחרות בעולם התעוררו בעיות דומות והן נפתרו בדרכים שונות. בארצות־הברית אוסר החוק על עורך־דין, שהוא גם נציג־ציבור, להרוויח ממיקצועו יותר מאחוז מסוים ממשכורתו הממשלתית. שר־המישפטים בישראל, אברהם שריר, שהוא עצמו עורך־דין, הציע בסוף 1987 הצעה דומה. השר הציע להגביל את הכנסתם של חברי־כנסת מעיסוק נוסף לגובה של 15% ממשכורתם כח"כים. אלא שהוא לא חזר על הצעתו זו מאז.

יש לציין כי למרות שאחוז עורכי־הדין בין חברי־הכנסת הוא גדול, רק חלק מיזערי מהם עוסק בעריכת־דין ממש בזמן כהונתם כח"כים. המפורסמים ביניהם כיום הם עורכי־דין אהוד אולמרט, פרופסור דויד ליבאי, רוני מילוא, השר משה שחל וחיים רמון.

ח"כים אחרים ושרים אחרים בעלי רישיון לעריכת־דין שאינם עוסקים במיקצועם הם השר שריר, השר משה ניסים, השר יצחק מודעי, דן מרידור, אוריאל לין ושולמית אלוני. בשעתו היה ח"כ (ראז) חיים הרצוג פרקליט מישגב.

להפתעת נציגי לישכת עורכי־הדין, הם נתקלו בסירובו של שר־המישפטים שריר, לחתום על התיקון המוצע. השר טוען כי לפני הכנסת נמצאת כעת הצעת חוק חסינות חברי־הכנסת זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס. 5) התשמ"ח־1988. שיסדיר גם את עניינם של עורכי־הדין, ולכן אין לדעתו של השר טעם לתקן את כללי לישכת עורכי־דין.

הד"ר משגב מאשים את השר כי סירובו לחתום על התיקון נובע משרירות־לב ומשיקולים זרים. לדעתו של משגב אין לשר־המישפטים כלל שיקול־דעת, מכיוון שאין לו על־פי החוק זכות וטו על החלטות של המועצה הארצית של לישכת עורכי־דין.

אילנה אלון ■

ציון צפריר, העולם הזה

שר שריר
מחוץ שרירות־לב

במדינה

(המשך מעמוד 6)

הגושים הוא בעיקר בסיסמות. מיפלגת־העבודה רוגלת כ"אופציה הירדנית", שאבד עליה הכלח, ובוועידה הבינלאומית המקוצצת, שאיש אינו נלהב לה.

לגבי הבעיות הפנימיות העיקריות של המדינה — מערביים־מיזרחיים, דת־ומדינה — אין למיפלגה מה לאמר.

במצב זה היה זה טיבעי אילו הופיעו בזירה אנשים חדשים, צעירים, בעלי מרץ ואמונה, המטיפים לפיתרונות חדשים בעניינים חברתיים ו/או מדיניים — טראנספר, משא־ומתן עם אש"ף, הפרדת הדת מן המדינה, מהפכה מיזרחית או אנטי־מיזרחית. אך המומדים יודעים היטב שכל מסר יקים נגדם חלק מן המיפלגה. לכן אין איש אומר דבר, ונראה שגם אין לאיש מה לאמר.

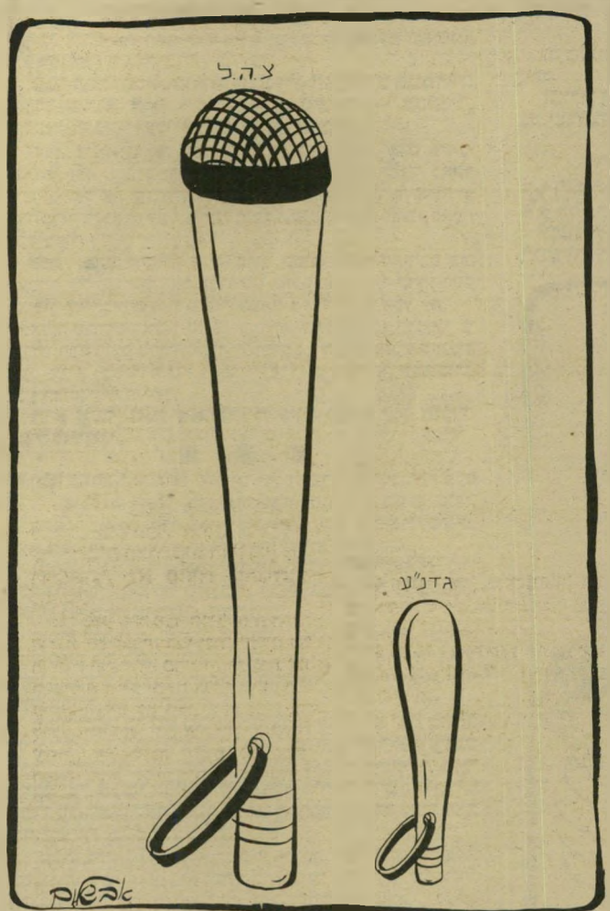

בגין ונתניהו. בתנועת־החרות אין המצב יותר טוב, ולוא רק מפני שמצע המיפלגה הוא נוקשה וקבוע. מי שעירער עליו, כמו משה עמירב, נפלט החוצה.

אולם בתנועת־החרות יש קבוצה שלמה של צעירים, הנראים לציבור כעתודה מבטיחה. לאנשים כמו דן מרידור ועוזי לנדאו, מאיר שיטרית ושאר ראשי עיירות־הפיתוח, נוסף עתה בנימין נתניהו. גם בנימין זאב בגין מתחיל להיראות כמועמד.

אין ביקוש. סיבה אחרת לליגלוג הציבורי על המועמדים נובעת מן העובדה הבולטת שאיש מהם אינו מתכוון באמת להיות חבר־כנסת בפועל. הכל שואפים לתואר. לכל היותר הם רואים בכנסת מכשיר כדי להתעשר (ראה עמוד 8) ו/או כדי להגיע למעמד של שר או סגן־שר.

הדבר התבטא השבוע בתופעה מביכה, שעליה דיבר יו"ר הכנסת, שלמה הילל. ערב הרכבת הרשימות, כדאי היה לחברי־הכנסת הנוכחיים להבליט את עצמם בעבודת הכנסת, להוכיח שהם ח"כים טובים.

תחת זאת עשו הכל את ההיפך. הם נעדרו מן הכנסת, עסקו בקנוניות מיפלגתיות. הכנסת עצמה היתה כמעט משותקת.

אמר הילל: נראה כי עבודה טובה בכנסת אינה בהכרח המלצה טובה בעיניהם של מרכיבי־הרשימות.

זוהי האמת לאמיתה. הח"כים הטובים ביותר בכנסות האחרונות נפסלו על־ידי הבוחרים. מי שנאבק בכנסת, התמסר לעבודה והצליח לייצג את דיעותיו, מצא כי נפסל לטובת אנשים "חדשים", או לטובת עסקנים מקומיים אפורים.

כי גם לציבור לא איכפת מה מתרחש בכנסת. אין ביקוש לח"כים טובים.

התוצאה: הכל רוצים להצטרף למועדון האכסקלוסיבי של חברי־הכנסת, לשבת במיזנון ולהיות קרובים למלכות. כמעט איש אינו מעוניין להשתתף באמת בעבודה היומיומית של בית־הנבחרים, שהוא הריבון במישטר הדמוקרטי. חקיקת חוקים הנוגעים לכל אדם, קביעת תקציבים של מיליארדים הנגבים ממשלמי־המיסים, דיון על בעיות־הגורל של המדינה והאזרח — כל אלה משעממים.

אין בהם גימיק.

יחסים מרחביים ציר דמשק־ירושלים

לח"כ מיכאל איתן יש בעל־ברית נאמן: הנשיא הסורי, חאפט' אל־אסד

ח"כ מיכאל איתן, הלוחם האמיץ באנשי־שלום ישראליים המשתדלים לקיים דו־שיח עם ראשי אש"ף, אינו בודד במערכה. יש לו בעל־ברית חזק ועיקבי: הנשיא חאפט' אל־אסד.

(המשך בעמוד 10)

כך נראתה השגרירות הסובייטית ברמת־גן לפני שלושים שנה. האם היא תחזור לשם? מה מעכב? מה מפריע?

האם יחזור הדגל האדום?

המגעים בין ברית המועצות וישראל נראים כמו תיאטרון צללים. רמזים לכאן, רמזים לכאן. פגישות של שימעון פרס עם השגריר הסובייטי בוושינגטון, ואחר־כך מאמרים בעיתונות הסובייטית נגד פרס. מגעים חשאיים בין ישראלים ורוסים בבירות שונות, המתפרסמים מייד, על דעת שני הצדדים. הזמנת המישלחת הקונסולרית מישראל למוסקווה.

מה הכוונה?

יש תסבוכת ששני הצדדים מנסים לצאת ממנה, ואינם יודעים איך.

● מעשה מטומטם

בריתהמועצות ניתקה את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל מייד אחרי מילחמת ששת־הימים.

אין ספק שזה היה מעשה מטומטם.

ניתוק יחסים הוא מעשה קיצוני. אין הוא דומה למעשים פזוטי חמורים, כגון „החזרת שגריר לצורך התייעצויות", „הורדת דרג הייצוג" וכו'.

שגריר יכול לחזור בשקט למקום כהונתו. אולם החידוש של יחסים מנותקים הוא מעשה דרמאתי, לא פחות מהניתוק עצמו.

אין ספק שהתגובה הסובייטית היתה חריגה. יש לברית־המועצות יחסים עם מדינות המנהלות מדיניות הנוגדת את התפיסות הסובייטיות הרבה יותר. היא קיימה יחסים עם גרמניה הנאצית עד לרגע הפלישה הנאצית לברית־המועצות. היא כוננה יחסים עם ספרד הפאשיסטית של פראנקו. היא מקיימת יחסים עם צ'ילה.

מדוע ניתקה את יחסיה דווקא עם ישראל? התשובה השיגרתית היא „הרוסים נשארו אנטי־שמים". יש הסבורים כי ראשי הקרמלין חששו מפני השפעת השגרירות הישראלית על יהודי ברית־המועצות. יש הרואים בכך תוצאה אי־רציונלית למאבק ההיסטורי בין הבולשביקים והציונים, שהתחרו בשעתו על נפש הצעירים היהודיים ברוסיה הצארית.

תהיה הסיבה אשר תהיה: ניתוק היחסים התנקם בברית־המועצות. הדבר מסר בידי ארצות־הברית מונופול על תפקיד התיווך במרחב. כמי שאינה מקיימת יחסים עם ישראל, לא יכלה מוסקווה להופיע כמי שיכולה למלא תפקיד של משכינת־שלום.

בהיעדר שגרירות סובייטית בתל־אביב, גם אין לה גישה ישירה לדעת־הקהל בישראל. מכיוון שכל שאר המדינות הקומוניסטיות (מלבד רומניה) ניתקו גם הן את היחסים, תוך ציות למוסקווה, נותר הגוש הקומוניסטי כולו בלי קול בישראל.

אין ספק שעם עלייתו של מיכאיל גורבאצ'וב לשילטון, ובדיקת כל מעשי קודמיו מחדש, קבעו השליטים החדשים שניתוק־היחסים היה מישגה חמור, שיש לתקנו.

האיבה המוחלטת בין ישראל ובריתהמועצות פועלת במישורים רבים. לישראל יש השפעה עצומה על דעת־הקהל בארצות־הברית, וזו מגויסת כולה למילחמה בברית־המועצות. עניין היהודים בברית־המועצות משמש ישראל, לשם:

- הפגנה של „גלאסנוסט" והדגשת החידוש שבשילטונו של גורבאצ'וב.
- פיוס דעת־הקהל האמריקאית לקראת התקרבות הדדית וצימצום מירוץ־החימוש.
- חדירה דיפלומטית לזירה הישראלית־הערבית.

גורבאצ'וב
מישנה היסטורי

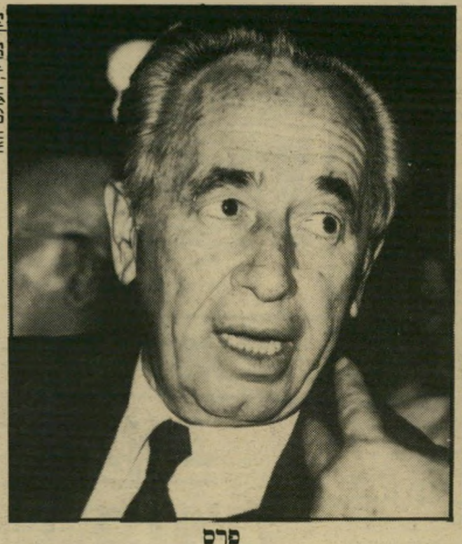

צילום: יעקב הדס

פרס
פחד היסטרי

בסלאנג הסובייטי, זה נקרא „נורמליזציה".

אך איך עושים את זה?

● „סכין בגב"

לבאורה, זה קל. פשוט מוותרים על חידוש היחסים, אחרי תקופה של הכשרת־הקרקע באמצעות מעשים קטנים רבים ושונים, מטעם ברית־המועצות והמדינות הקשורות בה. זה נכר נעשה עתה מדי יום ביומו.

אולם האקט של החידוש הידני אינו קל.

יתכן שהדבר היה עובר בשלום בשלב קודם, בשעת כושר כלשהי.

אולם כרגע סוערת האינתיפאדה בשטחים הכבושים, ומסעירה את העולם הערבי כולו. בין השאר פרצה האינתיפאדה במועד זה דווקא משום שגורבאצ'וב הפגין אדישות טוטאלית כלפי העניין הפלסטיני בפגישת־הפסגה האחרונה שלו עם רונלד רגן, כמה ימים לפני פרוץ ההתקוממות.

אם תחדש מוסקווה דווקא עכשיו את יחסיה עם ישראל, יראה הדבר כהפגנה אנטי־פלסטינית מזהקת, ובתקיעת־סכין בגב ההתקוממות.

אמנם, היחסים בין מוסקווה ואש"ף תקינים עתה יותר מכפי שהיו במשך הרבה זמן. הגופים הפלסטיניים המקורבים למוסקווה, ובינידם המיפלגה הקומוניסטית הפלסטינית, חזרו למוסדות המרכזיים של אש"ף. ההתפייסות הפנימית באש"ף באה בחסות מוסקווה. גם ההתפייסות החלקית בין אש"ף וסוריה באה בסיוע מוסקווה.

אולם כל זה לא יעזור למוסקווה אם תחדש את יחסיה עם ישראל דווקא בשעה זו. המוני העם הפלסטיני יראו בכך בגידה. כל הגורמים הקומוניסטיים והפרו־סובייטיים בעולם הערבי ייפגעו קשה.

לבן זוקוקה מוסקווה למחווה ישראלית ברורה ובולטת כלפי הפלסטינים, כעילה לחידוש היחסים. אולם גם לממשלת־ישראל יש קשיים משלה.

המחווה הדרושה — הכרה כלשהי בזכויות הפלסטינים, הסכמה לוועידה בינלאומית — נדחית על הסף על־ידי יצחק שמיר והליכוד.

אם ינסה שימעון פרס ללכת בדרך זו, ייתקל מייד באישום שהוא מפקיר את יהודי ברית־המועצות, ושהוא מוכר את האחים־היהודים על מיזבח האינטרס המיפלגתי. חששות כאלה גורמים כיום לפחד היסטרי במיפלגת־העבודה.

גם שמיר וגם פרס מבינים, בסתר ליבם, שהחידוש היחסים עם ברית־המועצות הוא אינטרס ישראלי מובהק. אך מבחן רב המרחק למעשה עצמו, בשזה נוגד את האינטרסים המיפלגתיים.

● שני דגלים

דעתו הקפידו נציגים סובייטים להדגיש שוב ושוב שברית־המועצות לא התכחשה מעולם לזכות־הקיום של ישראל.

זה נכון. בכל התהפוכות של המדיניות הסובייטית — מסטאלין, דרך ניקיטה כרושצ'וב וליאוניד ברז'נייב, ועד גורבאצ'וב — נשארה המדיניות המצהדת של מוסקווה כלפי ישראל בלא־שינוי.

עמדה זו באה לידי ביטוי ברור ב„תוכנית־ברז'נייב" המפורסמת, ה עומדת על שלושה עיקרים:

- **זכות הקיום של ישראל,**
- **זכות הפלסטינים להגדרה עצמית,**
- **נכונות ברית־המועצות לערוב לביטחון ישראל והמדינה הפלסטינית.**

אש"ף קיבל את התוכנית הזאת רישמית, בהחלטה של המועצה הלאומית הפלסטינית.

ברוח זו פועלת ברית־המועצות גם כיום. גורבאצ'וב עצמו השמיע באוזני יאסר ערפאת, לפני כמה שבועות, את הדרישה להכרה בישראל. באוזני הישראלים משמיעים הנציגים הסובייטיים את הצורך לשלב את אש"ף בוועידה הבינלאומית. באחזי האמריקאים חוזרים הסובייטיים על הדעיון של ערבות אמריקאית־סובייטית משותפת לשלום שיקום.

בינתיים המצב קפוא. שמיר ופרס אינם מקבלים את העמדה הסובייטית. ערפאת אינו יכול להכיר בישראל, בלי הכרה ישראלית באש"ף.

הכל תלוי עתה ביחסים בין וושינגטון ומוסקווה. אם שתי המעצמות ירצו בהמשך ההתקרמות, ייתכן שיתוף־פעולה ביניהן להשכנת השלום. הדבר יעלה על הפרק אחרי הבחירות באר־צות־הברית (למשל, אם ייבחר מייק דוקאקיס), אם עד אז יתחזק גם מעמדו של גורבאצ'וב בארצו.

בינתיים תמשיך מוסקווה במחוות קטנות כלפי ישראל, ותשלם בחמנית מס־שפתיים לאינתיפאדה.

יעבור עוד זמן עד שיתנוסף הדגל האדום מעל לשגרירות הסובייטית בתל־אביב, ועד שהדגל הכחול־לבן יתנופף מעל לשגרירות הישראלית במוסקווה וישמח את לב היהודים שם.

אמה והשקל

מאת יגאל לביב

הרבנות לא מאשרת יבוא בשר

הרבנות הראשית מסרבת להוציא היתרי־ייבוא לייבואני הבשר לסוגיו.

הרבנות ומישרד־הדתות רוצים לא־לץ את ועדת־הכספים של הכנסת לא־שר היטל־ייבוא בשיעור 2% על ייבוא־הבשר, כדי לממן, כביכול, נסיעות של משגיחי־כשרות לחו"ל לבדיקת היי־בוא.

אם יאושר ההיטל, הוא יכניס ל־רבנות 12 מיליון דולר בשנה.

הוצאות הרבנות כיום על נסיעות משגיחים לחו"ל הן 100 אלף דולר בשנה.

כיום משלמים הייבואנים לקרן מיוחדת של הרבנות הראשית, המממנת נסיעות משגיחי־כשרות מישראל לחו"ל. הרבנות מסרבת להכיר בהיתרי־הכשרות של רבנים בחו"ל, ודורשת היתרים של משגיחים מטעמה.

מבקר־המדינה מתח ביקורת על הסדר זה, שבו יש קשר ישיר — ולא־מעוגן בתקנות — בין היבואן למשגיח.

מישרד־התעשיה הציע היטל בשי־עור של 0.2% למימון הנסיעות. אולם שר־הדתות, **זבולון המר**, הביא לוועדת־השרים לכלכלה הצעה להיטל של 2%, וזו אישרה את ההצעה והעבירה אותה לוועדת־הכספים של הכנסת.

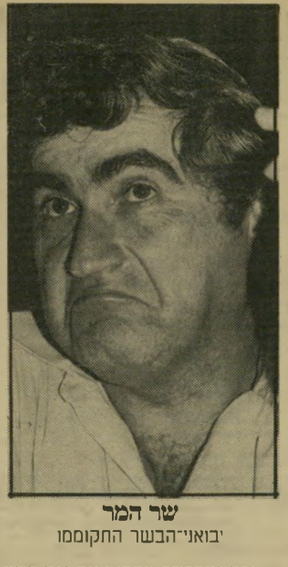

שר המר
יבואני־הבשר התקוממו

יבואני־הבשר מתקוממים נגד השי־עור הגבוה של ההיטל, שיגרום לייקור הבשר בלא צורך.

בינתיים אין החרם של הרבנות מדאיג את פקידי מישרד־התעשיה, מכיוון שצריכת הבשר ירדה בצורה דראסטית, עקב הפסקת הרכישות על־ידי ערבים.

להנהלת הרשות אין סמכות למידע בחקירות

היועץ המשפטי לממשלה הגיש חוות־דעת ליו"ר רשות־ניירות־הערך, **אריה מינטקביץ**, שבה קבע כי נושאי החקירות שמנהלת הרשות כפופים מיקצועית לפרקליטות־המדי־נה, וייעשו באמצעותה. לחברי הנהלת הרשות אין, לכן, כל זכות לדעת מה חוקרים בשם הרשות.

הנושא הועלה בהנהלת הרשות על־ידי חבר־ההנהלה, עורך־הדין **בצלאל בן־דויד**, שביקש מידע לגבי חקירה מסויימת, שמנהלת הרשות לפי הע־תונות. מינטקביץ סירב למסור מידע, ואז ביקש בן־דויד לדעת האם אי־מסי־רת המידע לחברי־הרשות מעוגן בחוק, ואם כן האם הדבר פוטר אותם מאחריות ציבורית בנושאי־החקירות. עתה הגיעה חוות־הדעת של היועץ המישפטי לממ־שלה, שממנה ברור גם כי אין לחברי הנהלת־הרשות כל אחריות לגבי חקי־רות הרשות.

פשרה ב"סיידוואקר": ישראלי יוצא, אחר נכנס

במיסעדת־ההגים סיידוואקר בניו־יורק הגיעו להסדר בין המנהלים והבע־לים של המקום.

המיסעדה היתה בבעלות משקיעים יהודיים, שהשקיעו חצי מיליון דולר במזומן, ושהתחייבו לתשלומים של עוד 700 אלף דולר לבעל הקודם, **אר־ני בנסון**. הקונים יוצגו על־ידי **רו־ברט טולנאי**, ישראלי־לשעבר, שקיבל 37% מהמניות. את המקום ניהל **אריה ליפסון**, בעל רשת־המיסעדות סיפארי בישראל.

לבעלי המקום היו טענות חמורות כלפי טולנאי, והדיחו אותו מניהול המיסעדה. הם התחילו בהליכים נגדו. טולנאי כא ארצה לשיחות עם חבריו, ביניהם **גיא לוי**, **יחזקאל אסלן**, **ומשה ארביב**, וניהל מגעים עם הבעלים. באחרונה הגיע להסכם, שלפיו יוותר על חלקו בלא תמורה, והם יפסיקו את ההליכים נגדו.

ליפסון מתכוון עתה לתבוע מהב־עלים 15% ממניות המיסעדה שהובטחו לו על־ידם, כשקיבל את ניהול המקום לפני שנה. ליפסון קידם את ההכנסות ב־20 אחוזים. באחרונה חזר ארצה לש־נה, לפיתוח רשת הסיפארי כאן. בכוו־נתו להקים בקרוב רשת של מזון מהיר, שתתרכז בפיצות, פלאפל ושווארמה לאוכלוסיה אנגלו־סכסית. המקומות הראשונים יפתחו באיזורי רעננה־הרצ־ליה.

יפת סייע לליבוביץ

ארנסט יפת סייע לקבוצת **שוקי ליבוביץ** בגיוס חבילת־המימון לרכי־שת חברת דיינרס־כאל בסכום של 18 מיליון דולר.

יפת מנוע מעיסוק בבנקאות, בגלל הסכם־הפרישה שלו עם בל"ל. שבו התחייב שלא לעסוק בבנקאות במשך שלוש שנים. הייעוץ לקבוצת ליבוביץ אינו סותר הסכם זה.

בנקאי יפת
ניוס חבילת־מימון

"לאומי" חקוע בפנמה

לקוחות של בנק לאומי באמריקה נפגעו מההתפתחויות הפוליטיות בפנמה. בנק לאומי מפעיל סניף־בנק לכל דבר בפנמה והשאיר שם את הפיק־דונות של מפקידים־בבנק. אמריקאים רבים נוהגים להפקיד כספים בבנקים הרשומים בפנמה, כדי להימנע מ־תשלום מס על הריבית.

כמעט כל הבנקים בעולם פתחו סניף בפנמה, אולם כמעט כולם רק רשמו חברה מקומית, ונמנעו מהקמת סניף ב־פועל. גם הבנקים הישראליים, דיסקונט והפועלים, עשו כך. מכיוון שבל"ל היה חכם מכולם, הוא נפגע עתה מהו־ראות ממשלת־פנמה על הקפאת הפעו־לות של הוצאת כספים מפנמה. בל"ל הודיע למפקידים רבים כי לא יוכל לש־לם להם את הריבית על פיקדונות, או להחזיר להם את הפיקדונות, עד לשי־נוי ההוראה בפנמה.

הסתבכות במימון "קול־אמריקה"

פרוייקט הקמת תחנת קול־אמריקה נפסק זמנית. הסיבה: חקירה באמריקה של קשר לא־חוקי בין הגוף הממשלתי ובין מישרד־הארכיטקטים האמריקאי שזכה במיכרז לתיכנון הפרוייקט.

הפסקת הפעילות גרמה לחששות חמורים בין הגופים הישראליים, שקיבלו על עצמם עבודות בישראל, ושנערכו לקראתן.

"אזורים" הסתלקה מפרוייקט הרצליה

חברת אזורים החליטה שלא לגשת למיכרז של עיריית־הרצליה להקמת מרינה בחוף העירייה.

אזורים סבורה כי אין כדאיות כלכ־לית לפרוייקט. המיכרז ביקש ממנו בהיקף של 20 מיליון דולר, שיקח על עצמו יבוש קטע מהים והקמת מרכז מיסחרי ושכונת־וילות בשטח המיו־בש, נוסף על הקמת המרינה.

הסתבך בעל עבר ביטחוני

יוסף זינו, בעל עבר ביטחוני ידוע בזרועות־הביטחון, נקלע לקשיים.

קבוצת חברים אישיים, ביניהם קציני־המישטרה־לשעבר **יצחק תליו** **וצבי וולף**, וכן **אלי תבין**, הילוו לו כספים בניסיון לחלצו, אולם נראה כי גם כספים אלה אבודים.

זינו הוא בעל משק חקלאי במיגדל, ומיספר חברות כלכליות.

הקיזוזים של שרון

שר־התעשיה־והמיסחר **אריאל ש־רון** הורה למישרדו לממן הגנה מישפ־טית לעובד־המישרד באמריקה, **מנחם שפי**, שהסתבך מישפטית בעניין פרטי. ההוראה ניתנה בניגוד לנוהל ולחוק, מבלי שתעבור את הצינורות המקובלים, ולמרות שלא מדובר

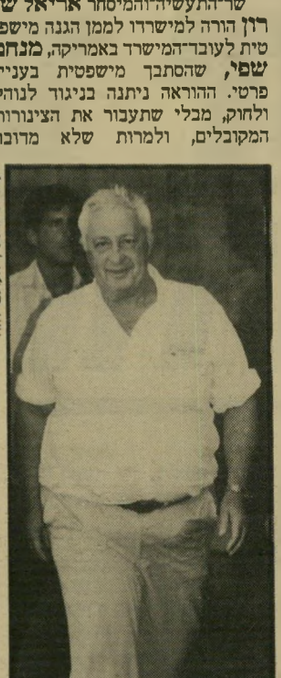

שר שרון
מימון הוצאות־מישפט

בהסתבכות בעניני־עבודה. השר הורה לשלם לעורך־הדין **דב וייסגלס** 80 אלף דולר על חשבון טיפול בפרשה.

עורכי־דין אמריקאיים הרימו גבה לשמע סכום־הענק ששולם כמיקרמה. בארצות־הברית, שבה גם אלף דולר נחשבים ככסף רב, אין משלמים על תיק פשוט כזה יותר מכמה אלפי דול־רים, בסך הכל.

וייסגלס ייצג את שרון בתביעת־הדיבה הפרטית שזה הגיש נגד השבועון האמריקאי טיים. המישפט הסתיים, בניגוד לרושם שנוצר בארץ, בהפסד התביעה, שלא הצליחה להוכיח כי לטיים היתה כוונת־זדון בפירסום. בלא הוכחה זו לא ניתן באמריקה לזכות בתביעת־דיבה, ולכן שרון לא זכה בכל תגמול כספי, ולא בכיסוי הוצאות פרקליטיו.

לאחר מכן הגיש שרון תביעה מקבילה בישראל, שבה חוקי־הדיבה חמורים הרבה יותר, ולא צריך להוכיח כוונת־זדון. טיים העדיף להתפשר בישראל ושילם לשרון פיצוי בסכום שאינו עולה על 100 אלף דולר.

סכום זה היה רחוק מכיסוי הוצאות המישפט, שעברו חצי מיליון דולר, בעיקר לעורכי־הדין האמריקאיים. שרון אסף תרומות מחברים, בעיקר **ממשולם ריקלים** ו**מאריה גנגר**, לכיסוי הוצאות המישפט באמריקה.

וייסגלס סיפר למקורביו כי את רוב הכסף העביר לעורכי־הדין האמרי־קאיים, המטפלים בשפי.

במדינה

(המשך מעמוד 8)

ספק אם אסד שמע אי־פעם על מיקי איתן. אך יש בין השניים תמימות־דעים מרשימה.

מה זה, חקירה? בשבועות האח־רונים פירסמו עיתוני אש"ף דיווח מפורט על השיחות שהתנהלו בדמשק בין ראשי המישטר הסורי ובין ראשי אש"ף.

אנשי־אש"ף דיווחו במרירות רבה על סיגנון הדברים. אמנם נאלץ אסד להשלים עם ערפאת, למרות שזה לא ניתק את יחסיו עם מצריים. אך אנשיו דיברו עם ראשי אש"ף בסיגנון מעליב.

באחת הפגישות, אחרי שפארוק קדומי השיב באריכות על רשימת הש־אלות שהציגו לו הסורים, אמר עבר־אל־חלים תראם, סגנו של אסד: "לא הבנתי מילה."

קדומי, ממייסדי פת"ח ואוהד מוש־בע של סוריה, נעלב ואמר: "אם כן, אולי ינסה אחי האני (אל־חסן)."

אל־חסן, יועץ בכיר של ערפאת, אמר: "מדוע אנחנו צריכים להשיב על שאלות? מה זה פה, חקירה?"

החלטה וחוק. במהלך השיחות התברר מהו הדבר המעורר את התה־נגדות החריפה ביותר בדמשק: המגעים של ראשי אש"ף עם אנשי־שלום יש־ראליים. שוב ושוב תבעו הסורים לשים להם קץ.

קדומי וחבריו הסבירו כי על המ־געים האלה החליטה המועצה הלאומית הפלסטינית, ועל־כן אי־אפשר להפ־סיקם. הוא גם הזכיר כי בישראל נחקק חוק מיוחד לאיסור מגעים אלה. אך הסורים התעקשו. הם הבינו כי מגעים אלה נועדו לסלול את הדרך לשלום בין ישראל והפלסטינים, ולכך מתנ־גדת סוריה בתריפות.

גם מבחינת המניע, יש זהות רבה בין אסד ואיתן.

פרשת אביר השולחן העגול

עורך־הדין נאשם בפלילים. אבל השולחן כבר איננו

שולחן־הישיבות הגדול של עורך־הדין יגאל ארנון הפך כמעט לכוכב מישפט "הפגישה הלילית". רבות דובר על אורכו של השולחן (3 מטרים), רוחבו (מטר וחצי) על צורתו (אוואלי) ועל סדר־הישיבה של האנשים סביב השולחן, בעת הפגישה הגורלית, בערב של ה־8 בינואר 1986.

השולחן היה עד לשיחה של שלושת עורכי־הדין — יגאל ארנון, רם כספי ושרגא בלזר — שישבו ליד השולחן, עם הער העיקרי אלברט אזולאי, שישב ליד מעבידו דאז, יורם בן־עמי. לידם ישבו חבר־הכנסת שלמה עמר, ירידיו, קציני־המישטרה לשעבר אביטל למ־ברסקי ואהרון יקים, וחבר אגד יוסי הוכמן.

אלברט אזולאי צייר עבור בית־המישפט את צורת השולחן ואת סדר־ישיבתם של המשתתפים. העולם הזה רצה לצלם את השולחן המקורי וביקש את רשותו של יגאל ארנון. אלא שאז התברר כי קרה מה שקרה בבדיחה המפורסמת על הבעל, שחזר הביתה ומצא את אשתו שוכבת עם גבר על הספה שבסלון, והוא שרף את הספה. ארנון הספיק מאז המיקרה להיפטר מהשולחן שסיבך אותו בצרה צרורה. "היום יש לי שולחן חדש משיש," גילה עורך־הדין להעולם הזה.

סיפורי סבתא

פגשתי את שמוליק באחת המסיבות.

לא ראיתי אותו זמן רב. פעם, בצעירותו, כתב סיפרוני טרזן בחור מוכשר. מאז נעלם.

שאלתי אותו במה הוא עוסק בימים אלה.

„אה," הוא אמר, „אני כותב הודעות."

איזה הודעות, שאלתי.

„אני מחבר הודעות על הריגת מקומיים ביהודה, שומרון וחבל־עזה," אמר.

„מה, באמת?" אמרתי. „תמיד ידעתי שיש לך דימיון פורה!"

„תודה," אמר בגאווה.

„התפעלתי מן הסיפור על האיש ההוא במחנה־הפליטים. ממש מבריק. זה שנכנס למכונית בזמן העוצר, וכשעצר אותו סיור צה"ל הוא התנפל על הקצין, וכשזה חמק מידיו התנפל על חייל, וכשזה חמק מידיו התנפל על חייל שלישי וניסה לחטוף ממנו את הנשק. רק אז נורה. איזה סיפור! איזה דימיון! ממש רמבו!"

„זה כלום," אמר. „אתה יודע לשמור סוד?"

„בטח!" הבטחתי.

שמוליק הוציא פתק מן הכיס שלו. „בזה עוד לא השתמשתי. איך זה בעיניך?"

הסיפור היה על צעיר במחנה בלטה שחטף נשק מחייל־צה"ל, טיפס על עץ, התנדנד על ענף, אחז בענף של עץ שני, וכך עבר מעץ לעץ, עד שחיילי צה"ל הצליחו להרוג אותו.

„זה יכול להגיע לראש החדשות," התפעלתי. „אבל האם זה לא מזכיר יותר מדי את סיפורי־טרזן שלך?"

„אז מה?" אמר במשיכת־כתף. „מי זוכר? העיקר להביא דברים חדשים."

הוא פישפש בכיס והוציא עוד פתק. „מה דעתך על זה: אשה מקומית רקדה ריקוד־בטן במרכז דהריישה, וכשחיילי צה"ל מחאו לה כף שלפה שני רימוני־יד מהחזייה שלה, והחיילים נאלצו להרוג אותה כדי להציל את חייהם."

„אינני בטוח," היססתי. „אולי זה ארוטי מדי. אני לא חושב שישדרו את זה."

„חשבתי כך," הסכים שמוליק בצער. „אז אולי נגיד שסבתא מקומית תקפה חמישה חיילי צה"ל חמושים במערוך, וכדי להגן על חייהם..."

עניינים פנימיים

כל הכבוד לג'וזאן באאז. להבדיל מן הזונה הפוליטית ההיא, ג'ין פונדה, שהפכה ציידת־קולות למען בעלה הפוליטיקאי.

לפני שנים נמניתי עם מעריציה של באאז, כאשר נסעה להאנוי בעיצומה של המילחמה והקליטה שם את קולות־הנפץ, כאשר הופצצה העיר על־ידי חיל־האוויר של מולדתה, ארצות־הברית.

הפגנתי אז למען השלום בוויאט־נאם. הפגנתי איתה בוושינגטון, והפגנתי גם בשערי השגרירות האמריקאית בתל־אביב. (מאז אני מוחרם על־ידי השגרירות.)

התערבתי אז בענייניה הפנימיים של ארצות־הברית. עכשיו באה ג'וזאן באאז להתערב בענייניה הפנימיים של ישראל. כל הכבוד.

באאז

אמרו לי שלא רק בקרב הימין, אלא גם בקרב השמאלנים היו שהתמרמרו על כך. „אנחנו צריכים להפגין נגד הדיכוי בשטחים הכבושים," הם אמרו, „אבל לג'וזאן באאז אסור. זה עניין פנימי שלנו."

האמנם?

אילו היינו חיים עכשיו ב־1938, וג'וזאן באאז היתה נוסעת לגרמניה כדי למחות על המתרחש במיתקני־הכליאה הנאציים, האם היינו אומרים לה שלא להתערב בעניינים הפנימיים של גרמניה?

האם רצח־העם בקאמבודיה היה עניין פנימי? או הדיכוי בצ'ילה? או עניין יהודי ברית־המועצות?

או שמא פועלת גם כאן הנהלת־הפינקסים הכפולה שלנו. שתלך ותתערב בעניינים הפנימיים של כל העולם, אבל לא שלנו. את אלה יש להשאיר בידי הפרקליט הצבאי הראשי.

באאז עצמה התלבטה לא־מעט. בירושלים המיזרחית הופיעה באסיפה, כשמאחוריה סיסמות ערביות, מציירות בצבעי הדגל הלאומי הפלסטיני, ותמונה של ילד הזורק אבן. כמי שמתנגדת ללאומנות ולאלימות, לא היה קל לבאאז להזדהות עם סמלים אלה. אך היא קיבלה זאת כהכרח, הנובע ממצב הכיבוש.

אחרון החז"לים

לא יודע מה קרה לי.

מראיין של הטלוויזיה המקומית בהאמבורג שאל אותי לפשר השם של סיפרי, שהוא בגרמנית ידידי האוייב. (השם העברי הוא אויבי. אחי. אני מקווה שיופיע בארץ בקרוב.)

אמרתי: „יש פיתגם עברי עתיק האומר: איזהו מנצח? ההופך אוייב לידידי."

לאחר מכן באו לי פיקפוקים. מאיפה לקחתי את זה? הרי זה לא כתוב בפרקי־אבות. אבל אני בטוח שלא המצאתי את האימרה הזאת. היא מוכרחה להיות באישהו מקום. אולי זו אימרה של חז"ל?

שאלתי את כל מי שיכולתי לשאול. איש לא הכיר את הפיתגם.

אולי אין זה כלל פיתגם עברי? אולי זהו פיתגם סיני?

אם איש לא יאיר את עיניי, אצטרך להגיע למסקנה שאני אחרון החז"לים.

תרגיל בן־ארי

מה קרה במאדרידד?

כאשר הגיע לשם שימעון פרס, כדי להשתתף במושב האינטרנציונל הסוציאליסטי, נלוו אליו עיתונאים ישראליים שדיווחו בהתלהבות על הצלחתו הגדולה.

פרס המשיך בדרכו לארצות־הברית, ואז באה ידיעה אחרת: האינטרציונל קיבל החלטה שמתחה ביקורת חריפה ביותר על מעשי ישראל בשטחים הכבושים. מכיוון שלמעשים אלה אחראי יצחק רבין, היתה ביקורת זו מופנית בעקיפין נגד מיפלגת־העבודה.

אולם נציג מיפלגת־העבודה במאדריד לא נואש. הוא הודיע שזוהי החלטה חיובית ביותר, שנוספו בה נקודות פרו־ישראליות שלא היו בה קודם לכן, שנמנעה החלטה הרבה יותר חמורה.

בקיצור: ניצחון גדול לשימעון פרס ולישראל.

זוהי שיטה ישראלית, שמן הראוי לקרוא לה „תרגיל בן־ארי". הדוגמה הבולטת ביותר ניתנה לא־מכבר על־ידי שגריר ישראל בבון, יצחק („מייק") בן־ארי.

זה היה אחרי שהבונדסטאג קיים דיון מיוחד על מעשי ישראל בגדה וברצועה. כל המשתתפים בדיון הזכירו את פישעי הנאצים כלפי היהודים, ועמדו על הצורך המיוחד שיש לגרמנים להיזהר בבואם למתוח ביקורת על מדינת־היהודים. אולם כמעט כל הדוברים תבעו מישראל לשאת ולתת עם אש"ף, והדגישו את זכות הפלסטינים להגדרה עצמית.

משמע: כמעט כל הנואמים נקטו עמדה שנגדה את הקו של ממשלת־ישראל על שני חלקיה.

בדיון נוכחו בן־ארי וגם עמיתו־יריבו הפלסטיני, נציג אש"ף, עבדאללה פרנג'י.

אך הסתיים הוויכוח, מיהר בן־ארי למסור הצהרה לכלי־התיקשורת הגרמניים. הוא העלה על נס את הדיון, תיאר בצבעים לוהטים את הגישה המוסרית של הדוברים, ציין כי הדיון הוא ניצחון גדול לישראל. נציג אש"ף, לעומת זאת, ריבר באיחור, ומתח ביקורת על הדיון.

התוצאה: בגרמניה ובישראל נוצר הרושם כי הדיון היה ניצחון גדול לישראל, ומפלה גדולה לפלסטינים.

לפני כמה ימים ביקרתי אצל בן־ארי, במעונו השקט והיפה ליד בון. לפני הבית שמרה שוטרת גרמניה בלונדית יפהפיה, מציידת בתת־מקלע.

בן־ארי (בתו היא אילנה בן־ארי, שהיתה צלמת העולם הזה) היה גא למדי בתרגיל שלו. ובצדק. עכשיו קמו לו תלמידים.

פופקורן ציוני

הכל משמיצים את מערכת־ההסברה הישראלית בעולם. לדעתי, אין בכך שום צדק.

נכון ההיפך: המערכת הזאת עושה נסים ונפלאות. אם עוד נותר לישראל ידיד אחד בעולם, הרי זה תודות לה. והרי כיום זוהי כמעט משימה בלתי־אפשרית.

לפני כמה ימים גברה הערתי עוד יותר. ראינו בטלוויזיה סרט נחמד — מין מותחן בדיוני — שתיאר את עלילותיו של הרברט ג'(אורג') ולס. העלילה: האיש, מראשוני המרד הבדיוני בסוף המאה שעברה, מעביר את עצמו לשנת 1978, ועל רקע זה קורים לו כל מיני דברים מותחים.

מה זה נוגע לנו?

בסרט היו חבויים כל מיני מסרים, על פי שיטת המסר הסובלימינלי.

את השיטה הזאת המציאו מזמן. הקרינו על אקרן של קולנוע. באמצע סרט, מסר שנמשך חלקיק של שניה. הצופים לא הבחינו במסר זה. הזמן היה קצר מדי. הם לא ידעו בכלל שראו אותו. אבל הם קלטו אותו מתחת לסף ההכרה שלהם (מכאן השם: סוב — מתחת, לימס — סף).

באחד הניסויים המדעיים הקרינו את המסר: „אכלו פופקורן." בדקו ומצאו כי אחרי הקרנה סובלימינלית זו גדלה צריכת הפופקורן באותו בית־קולנוע במאות אחוזים.

זוהי שיטה די מפחידה. מישטר רודני יכול להנהיג את האוכלוסיה בשיטה זו. תועמלן פוליטי יכול לנצח כך בבחירות, על־ידי השפעה על מי שלא החליטו עדיין. למשל, מסר סובלימינלי בטלוויזיה: „שמיר רודף־שלום", או „רבין הומאני", או „פרס אמין". השבוע טענו בצרפת שפראנסואה מיטראן השתמש באחרונה בשיטה זו.

נחזור לסרט על ולס. תוך שעה וחצי מניתי ארבעה מסרים מוסתרים בסרט, שלא היה להם שום קשר עם העלילה. למשל, מנו במהירות קדחתנית את המאורעות החשובים של המאה, והזכירו את הקמת מדינת־ישראל (אך לא את שיחרור הודו ועשרות מדינות אחרות); ואת רצח הספורטאים במינכן (אך לא את השואה, למשל). במקום אחר בסרט מספר מישהו כי „ערבים רצחו מאה ילדים". (האם יעלה על הדעת שמישהו יעז להגיד בסרט, סתם ככה, „יהודים רצחו מאה ילדים"?) חוץ זה נראה לרגע אדם הגון בחנות, והמצלמה מתמקדת במשך חלקיק של שניה על מיספר מחנה־הריכוז שעל זרועו. ממש מושלם.

אין זה סוד שליהודים יש השפעה גדולה מאוד בתעשיית־הקולנוע האמריקאית. אסור להגיד שזוהי „תעשייה יהודית" (זה נשמע כסיסמה אנטי־שמית), אבל האמת אינה רחוקה מזה. מזה שנים אני עוקב אחרי מסרים נסתרים כאלה השתולים בסרטים מכל הסוגים. כאילו בדרך אגב מוזכרים מושגים כמו „המוסד היעיל", „הערבים הרוצחים", „השייח'ים המושחתים" ועוד סטרי־אוטיפים מסוג זה — תמיד בחלקיק של שניה, כשהצופה עוקב בדריכות אחרי העלילה ואינו שם לב למסר המוסתר.

זה לא סובלימינלי לגמרי, אחרת לא הייתי מבחין בכך. אך אין ספק ש־999 מבין אלף צופים לא הבחינו בכך.

אתה, למשל — אם ראית את הסרט הזה, האם שמת לב למסרים אלה? אני מניח שלא.

עבודה טובה. אולי זה יעזור לנו להמשיך ולקבל סיוע אמריקאי מאסיבי, חרף כל מה שמתרחש.

חובת הצענקה

אני מתייצב לימינו של עמוס קינן.

קינן נחקר על „זילות בית־המישפט". הוא מתח ביקורת על פסק־דין של השופט אורי שטרוזמן, שדן לשישה חודשי עבודת־חוץ מתנחל שהרג נער ערבי בן 13. השופט קבע שיש למתנחל רקע אישי טוב. וגם הטיל את האשמה על הורי הנער, וקבע ש„לילדים ונערים אלה צריכים להיות בימים טרופים אלה תחת השגחת הוריהם."

קינן

משמע: ילד או נער בגדה וברצועה היוצא בימים טרופים אלה בלי השגחה, אל־נא יתפלאו הוריו אם ייהרג בידי מתנחל ער־בר־אורה.

הייתי מוסיף: גם גבר ערבי אינו צריך לצאת בלי השגחה. הוא יכול להיתקל ברומם אל־דובי, שיהרוג אותו, ואז, אם אחותו ההמומה תרים אבן ותזרוק אותה במתנחל, המתנחל עלול להרוג בטעות נערה־מתנחלת, והאחות תיאשם ברצח.

אם ביקורת על מעשי־שפטים אלה היא „זילות בית־המישפט", כי אז יש להעמיד לדין את כל נביאי ישראל.

מערכת־המישפט הישראלית השתנתה בחודשים האחרונים בלא־הכר. בשנים האחרונות זה היה שינוי איטי. עכשיו זהו שינוי קטסטרופלי. החל בשר־המישפטים ועד חוקרי המישטרה, החל ביועץ המישפטי ועד „בתי־הדין" הצבאיים — משהו קורה. משהו קורה. ועוד יקרה.

במישטר של כיבוש, מערכת־המישפט הופכת זרוע של הכיבוש. ומכיוון שמישטר של כיבוש הוא בעצם מהותו מערכת של אי־צדק, של דיכוי, של שלילת זכויות־אנוש. הרי מערכת־מישפט המשרתת את המישטר הזה מוכרחה להגיע לעברי־פי־פחת.

מי שרואה תהליך זה ואינו זועק — הוא האשם בפשע של זילות בית־המישפט. מי שמשלים עם ההתפתחות המחרידה הזאת ושותק — כפי שעושים כמעט כל המישפטנים במדינת־ישראל — הוא שותף לפשע. כל איש מצפון, שהמישפט והצדק יקרים לו, חייב לקום ולצעוק.

עמוס קינן צעק. אני מתייצב לימינו.

זעם הכוכבים

את התגובה הנחמדה ביותר על פרשת האסטרולוגיה בבית הלבן מצאתי בעיתון אמריקאי.

זה היה מיכתב קצרצר למערכת. וכך נאמר בו:

„נדהמתי לשמוע שהחלטות הבית הלבן התבססו על הוורוסקופים.

„ידיעות מסוג זה הן המוציאות שם רע לאסטרולוגיה!"

אנשים

שרה – מנקודת־ראות פמיניסטית ★ חשפנות כמחאה
על שימוש מוגזם בעירום ★ ורסטא – אביטל מוסינזון

■ ביום הרביעי, כך פורסם בעיתונות, ניסה סגן ראש־הממשלה **יצחק נבון**, למלא את מקומו של ממלא־מקום ראש־הממשלה, **שימעון פרס**, המקיים מיפגשים ברחבי־העולם. נבון זימן את פורום „שרינו". מכל הפורום הגיעה רק אחת ויחידה: **שושנה ארבלי־אלמוזלינו**, שהתכבדה בקפה וצפתה עם נבון בצוותא במהדורת־החדשות בטלוויזיה. האמת היא, סיפר נבון, שהגיעו גם אנשי־מיפלגה נוספים, כמו **אפרים שרה**. זהו רומן היסטורי על שרה אמנו, מנקודת־מבט פמיניסטית. לצורך הכנת הרקע על העיר אור, היא לא התעצלה והשתלמה בשפה הארמית. לאור הצלחת הספר בשבריה היא שוקלת את תירגומו לעברית.

■ מחזה יוצא־דופן התרחש בחזית בניין מצודת זאב. כמה דקות לפני פגישת שרי־הליכוד, כשיצאו השרים ממכוניותיהם, יצאו מתוך קהל־הסקרנים שכמקום זוג גמדים, שפנו בקריאות לשר־העבודה־והרווחה, **משה קצב**. השר, שהופתע, עצר ונגש אליהם. הזוג, גבר ואשה, נתנו לו הזמנה לחתונתם, הא־מורה להיערך בחודש הבא. רק מעטים ידעו שמאחורי הסיפור הזה מסתתרת דראמה אנושית. זוג הגמדים, שהם גם נכים, התגלגלו מרשות לרשות, עד שהגיעו ללישכתו של השר קצב, והוא הסדיר להם מעון מיוחד. זמן קצר לאחר כניסתם למעון הם החליטו להינשא, וכהוקרה על פועלו של השר הם החליטו להזמינו לחתונתם. השר הבטיח לבוא לחתונה.

■ חתול שחור עבר בין הזמר **שימי תבורי** והמעבד המוסיקלי **ננסי ברנדס**, והשותפות ביניהם פורקה. כעת מייצג **אסף רובין** את עסקיו של הזמר. תבורי מקים כעת מועדון־לילה באילת, שייקרא שימי־קלאב.

■ **שרה ברנדס**, אשתו של המעבד המוסיקלי **ננסי ברנדס**, ו**אנט פלאטו־שרון**, היו אמורות לפתוח חנות בגדים בפרוייקט גן העיר. איש־העסקים **שמואל פלאטו־שרון**, בעלה של אנט, היה אמור לטפל בעניינים המינהליים של החנות. הוא התחייב בפני הנהלת גן העיר לטפל בעניין עד תאריך מסויים, אך בתאריך שנקבע הוא היה במעצר, והטיפול בשכירת החנות לא נראה לו בעל־חשיבות. שרה ברנדס ניגשה להנהלה כדי לברר בעצמה מה קורה לגבי החנות, ואז נודע לה שהחנות כבר הושכרה לחברת־נסיעות.

■ במיסגרת אירועי הפסטיבל הבינלאומי לסירטי־הסטודנטים, שנערך באוניברסיטת תל־אביב, הוצג „סטנד־אפ קומדי", שבויים על־ידי שני סטודנטים **מוטי בראון** ו**גדי פור**. אחד הקטעים במופע עוסק בשימוש המוגזם בעירום בקולנוע, בתיאטרון ובאמצעי־התיקשורת. באחד מרגעי־השיא של המופע הסיר בראון את בגדיו, ונותר עירום לעיני הקהל הנדהם. אחרי המופע אמר אחד הצופים באירוניה שבראון הוכיח שבמיקרים מסויימים העירום הוא באמת מיותר.

■ דוגמנית־הצמרת **פזית כהן**, שהתפרסמה בכרזות־הכריזה של האופנאי **גידעון אוברזון**, החליטה להפנות את כישוריה לאפיקים נוספים. ביחד עם בעלה, הכדורסלן **עופר יעקבי**, ושני חברים נוספים, היא תנהל את קפה צ'פלין בטיילת בתל־אביב. בית־הקפה היה במשך שנים בניהולם ובעלותם של **אבי כהן**, מחשורי פרשת הקראין, ואחיו המנוח **לילו**.

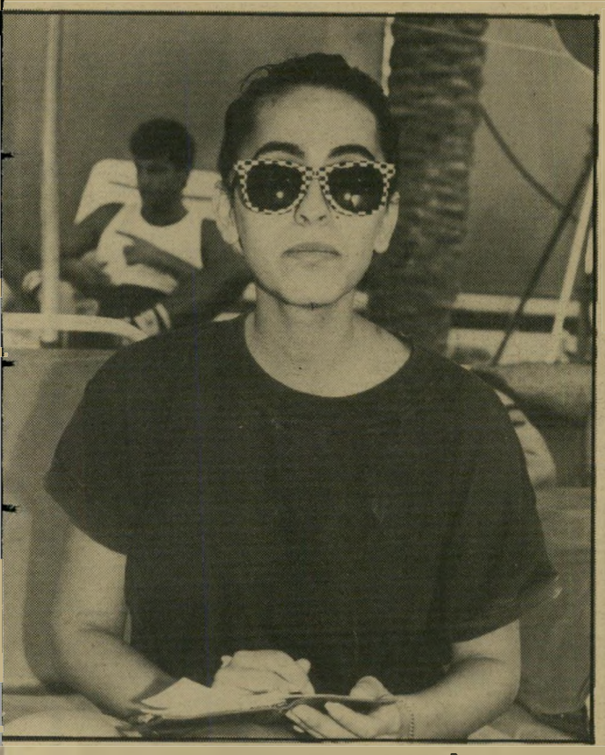

צעמי רון

אסתר ראובני אמה של הזמרת דורית ראובני, נהרגה בשבוע שעבר מפגיעת מכונית כאשר חצתה כביש במעבר־חצייה בעיר בלץ ביוגוסלביה, שבה נולדה. ביום השישי האחרון הובאה לקבורה בקיבוצה, שער־העמקים. דורית היתה לצידה בבית־החולים, אולם האם לא שבה להכרה, ונפטרה בעבור שישה ימים. היא היתה בת 72. תמונה זו צולמה לפני שמונה שנים, מאחורי הקלעים של „היכל התרבות", שם השתתפה דורית במופע. דורית (מימין), אביה אברהם ואסתר סנה, והדיון זומן בכלל כדי לכבן בעיות בנושא הערבי.

■ לפני כמה ימים שודרה תוכנית־הטלוויזיה מסך אישי עם נבון. בזמנו, כשהתארח בתוכנית **אבא אבן**, הוא הגיב בהפתעה כששידרו למענו — ולמען עם־ישראל — את הקטע שבו חיקה **טוביה צפיר** את נבון. מובן שאבן עצמו הזמין את הקטע. בשבוע שעבר חשב נבון שכראוי היה להפתיע באותה התוכנית את אבן, ולתת קטע שבו מחקה צפיר אותו. אבל כשר הממונה על החינוך והתרבות, החליט לוותר על ההפתעה.

■ אין מזל לאלוף (מיל') **אביגדור** („אנוש") **בן־גל**. בשעתו צוטט כאילו אמר שהערבים הם סרטן בגוף המדינה, והוא הכחיש. השבוע עשו לו את זה שוב. ג'רוסלם פוסט, עיתון מיפלגת־העבודה שאליה הצטרף „אנוש" זה עתה, פירסם מאמר של עסקנית מיפלגת־העבודה, **סוזן האטים־רולף**, ובו ציטטה את „אנוש" כמי שאמר על הערבים: „אני רוצה לחיות במקומם, ואני רוצה לחיות במקומי." למחרת היום פירסם העיתון תיקון־טעות. האלוף־מיל' אמר: „אני רוצה שהם יחיו במקומם ואני רוצה לחיות במקומי."

■ **אנה עמירב**, אשתו השנייה של **משה עמירב**, שפרש מתנועת־החרות ועבר למרכז הליברלי של חברי־הכנסת **אמנון רובינשטיין**, הוציאה לאור בארץ־מולדתה ספר בשם

ריטה קליינשטיין הזמרת, ירדה לחוף הים, וכדי להסתתר ממעריצים אספה את שיערה והרכיבה מישקפיים כהים. רק מעטים מבין הרוחצים זיהו אותה. לאחר־מכן עברה לפינה מבודדת, שם הורידה את חולצתה־ונכנסה למים בבגד־ים שלם, שהבליט את חיטובי גופה הנאים.

רחל אבנרי, העולם הזה

אוסנת פז זמרת שהיתה ידועה בעבר בשירים כמו „שלכת אדומה", חגגה השבוע את יום־הולדתה הלא־חשוב־כמה, עם חברים טובים, ביניהם איש־הרדיו והמשורר דודו ברק (בתמונה משמאל, הימני מאחור), אשתו יעל (הימנית מלפנים) והפיזמונאי ואיש־הפירסום אבי קורן, שהגיע עם אשתו, הזמרת שולה חן. (השמאלית בתצלום: אורנה, ידידה של אוסנת.) באמצע המסיבה הופתעה פז מכניסתה של ליצנית, שקראה שיר לכבודה, ושהעניקה לה במתנה כובע מצחיק, מעשה־ידיה של הליצנית (למעלה). היתה שם גם שיחה בענייני־עבודה: ברק וקורן הבטיחו לזמרת לכתוב לה שירים עבור תקליטה החדש.

רחל אבנרי, העולם הזה

■ **ויטה רוזוב** אשתו של איש־העסקים **איזי רוזוב** ויוש־בת־ראש אגודת ניצן, נסעה לניו־יורק כדי להקים שם את אגודת ידידי ניצן בארצות־הברית. כדי לקדם את העניין היא התבקשה להופיע בתחנה הישראלית של חברת ישראמס. רוזוב רעדה כע־לה נידף לפני השידור, ולעזרתה בא הבדרן **דודו טופז**, שנמצא אף הוא בארצות־הברית לקידום המכירות של סירטו החדש. הש־ניים ישבו באולפן וראיינו זה את זה, ואז הציע דודו טופז למכור את הכרטיסים של האגודה באמ־צעות התוכנית בשידור ישיר. ההצעה הצליחה מעל המשוער, והכרטיסים נמכרו במחירים גבר־הים מהמצופה. אך מי שעשתה את השרות הטוב ביותר לאגודה היתה הפסנתרנית הישראלית **ישראלה מרגלית**, גרושתו של המנצח הידוע **לוראן מאזל**. היא הופיעה בערב קודם לכן בתוכנית־טלוויזיה בתחנה מיס־פר 9, וסיפרה על סרט שהיא מפיקה על ילדים חסרי־בית. לק־ראת סיום השידור ביקשה מה־צופים לצפות בתוכנית־הטל־וויזיה של אגודת ניצן. האמורה להיות משודרת ביום המחרת.

■ הישראלים שהגיעו לניו־יורק, לפסטיבל־הסרטים הישר־אלי, הוזמנו למסיבה שערכה להם **ג'וזי בין**, שהיתה נשואה בעבר לזמר **שמוליק קראוס**.

אלין קיו אשתו של המיליונר הקנדי ג'ימי קיי, סגן יושב־ראש מועצת־המנהלים של „מכון וייצמן", גנבה את ההצגה באירוע חברתי נוצץ, כשהופיעה בשימלת־ערב, פרי עי־צובו של מלך־האופנה הצרפתי, כריסטיאן לה־קרואה, שמחירה נאמד ב־8000 דולר. קיי, מורה לשעבר ואם לשלושה, הביאה עימה ארצה מיבחר מרשים של שמלות, וגילתה במהרה שאין מתחרות.

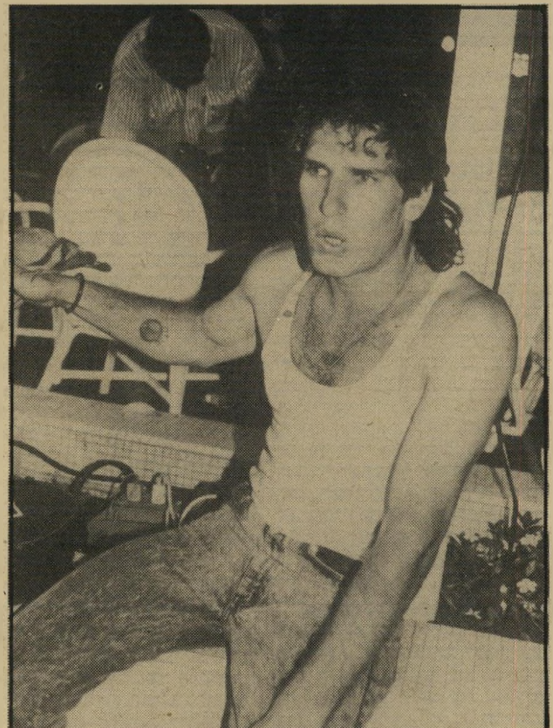

אמנון צור בן־27, אחד מעוזריה המוסיקליים של הזמרת דפנה ארמוני, הוא בין היוזמים של עמותת־שלום חדשה. על זרועו הימנית יש כתובת־קעקע, ובה סמל־השלום. באירוע מוסיקלי גדול שבו נכחו אמנים ואנשי־תיקשורת, נחתה במפתיע יונה על זרועו. צור ראה בזה אות משמיים לאישור יוזמתו.

אילנה שושן מלכת־היופי לשעבר והדוגמנית בהווה חזרה מאילת בטיסת־לילה מיוחדת עם בן־זוגה, סיליבאן אימברג. מאחר שהיתה עייפה, ביקשה רשות מהדיילית להשתמש במושבים הפנויים כבמיטה. מבוקשה ניתן לה, והיא נרדמה, כשראשה על ירכו של חברה.

כיום היא נשואה לדייוויד סק־לר, סגן־נשיא חברת טרמפ, שבנתה בניו־יורק את בניין־המ־גורים המפואר בעולם. המסיבה נערכה בביתם בניו־ג'רסי. בין החוגגים בלטו הזמרות **נורית גלרון** ו**זמירה חן**. יום קודם לכן ערכה **ג'ודי פליישמן** מסיבה ישראלית בקפה סוסייטי שבבעלותה, הנחשב כאחד המקו־מות הפופולאריים במנהטן, וה־משמש מקום־מיפגש לאנשי־בו־המה ולחברה הגבוהה.

■ אחרי שהרביקו לו בביקורו הקודם בארץ רומאנים אינספור, שב השבוע הפרקליט היהודי־אמריקאי **ליאון צירני** ארצה. הוא הגיע לשבועיים, אחרי שה־שיל קילוגרמים רבים ממישקלו.

■ **אבישי אמיר**, דובר מישרד־האנרגיה, מתהלך קורן בימים אלה. אשתו הבלונדית **ג'יאן**, שהשתתפה בסירטון־פירסומת עבור תיירות בישראל, נמצאת בחודש השישי להריונה.

■ הפסנתרן **אילן רוגוב** מפורסם מאוד בארצות אמריקה הלטינית, ואילו אחיו, **רוני**, שהוא כנר ידוע ומפורסם באי־רופה, מתגורר בארצות־הברית. שני האחים אמורים להופיע בק־רוב בקונצרט של התיזמורת הפילהרמונית. רוני רוגוב, הכנר, עושה חיל, ובאחרונה רכש במ־כירה פומבית בניו־יורק יצירה של **רמברנדט (ואן־רין)**.

■ בין הזמרים הרבים שיו־פיעו בפסטיבל קולות מהעולם השלישי, בהפקתו של **אביטל מוסינזון**, יהיה גם הזמר **זיגי מרלי**, בנו של זמר הרגאי האגדי **בוב מרלי**. זיגי מרלי, יליד ג'מייקה, פונה אל אביטל בכינוי המקומי רסטא אביטל, המקובל בין כוהני־הדת של תרבות הרס־טא.

דפנה ברק, זוהר אוהליאב ונעמי רון ■

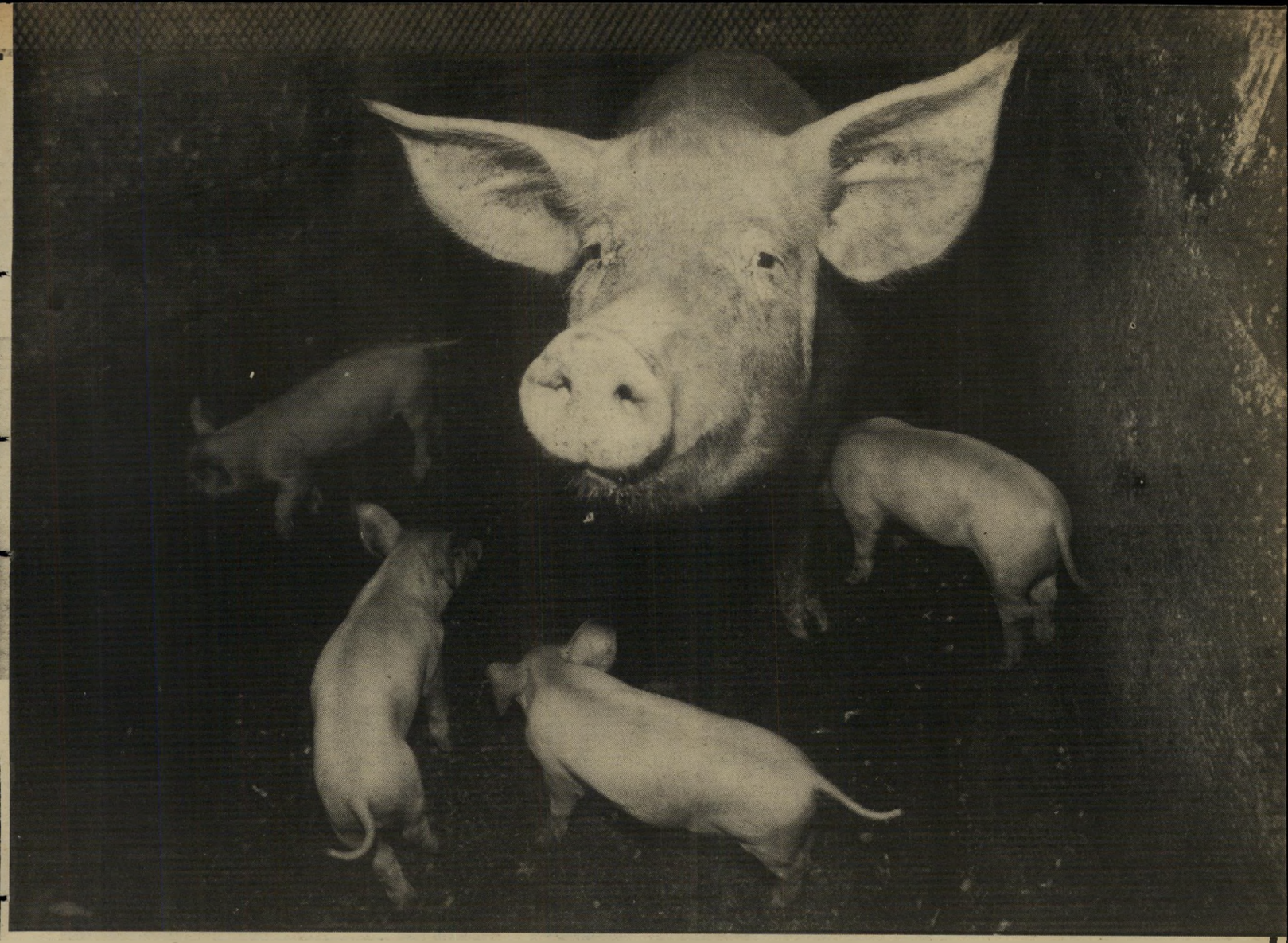

סתם חזירות

כאילו היו ספחת מציקה ומרגיזה, מנסה המימסד להתעלם מהם, רוֹאה בהם רע הכרחי, שנוא, בזוי. המציאות הישראלית, בכל הקשור למגדלי החזירים, היא מתחסדת וצדקנית. כ־20 אלף מישפחות מתפרנסות מתעשיית החזיר על כל ענפיה. 8000 חזירים נשחטים בארץ מדי חודש. בקיץ משוועות המיסעדות לבשר רזה המיועד לסטקים. בחורף דורשים בתי־החרושת בשר־חזיר נוטף שומן, המיועד לנקניקים ולשאר מעדנים מעושנים.

12 חזיריות, הסמוכות לכפר הערבי ריינה, כמוהן כמצורעות. מבודדות, מנותקות מכל יישוב, אינן מחוברות למערכת החשמל והמים הממשלתית. דרך־עפר קופצנית, מלאת־בורות, משמשת ככביש־גישה.

מיבנים עלובים, מטולאים בטלאיי בטון וברזל, מאות זבובים רוחשים בכל פינה. רק כמה קווי־טלפון מקשרים את החזיריות אל המציאות הממשית.

ריינה, כפר ערבי בגליל התחתון, שעל אדמותיו הוקמו 12 חזיריות, מבקש עתה לסלקן מתחומו. בעתירה לבג"צ שטחו פרנסי־הכפר את טענותיהם:

● הואיל ואכילת בשר חזיר, גידולו, החזקתו ונחירתו של החזיר נוגדים את מיצוות הדת המוסלמית.

● הואיל וקיום דיירי־החזירים בתחום המועצה מהווה פגיעה מתמדת בתושבי ריינה והתגרות בערכיהם הדתיים והמסורתיים.

● הואיל ודיירי־החזירים היו ומהווים מיפגע ומיטרד בריאותי חמור.

● והואיל והמרחק בין שכונות־המגורים לבין דיירי־החזירים הולך וקטן עקב התרחבות הבנייה, מבקשת המועצה משר־הפנים למחוק את שם הישוב ריינה מן התוספת לחוק איסור נידול החזיר.

ב־1962 נחקק חוק איסור נידול החזיר. על־פי החוק אסור לגדל חזירים על אדמות המדינה או על אדמות הקרן־הקיימת. גידול החזירים אושר בשיבעה מקומות בלבד: כפר יסיף, עיבלין, גוש־חלב, מעליה, נצרת, ריינה ועילבון. והיה ותושבי אחד המקומות הללו יתנגדו לגידול חזירים בתחומם חייב שר־הפנים להיענות להתנגדות ולהוציא מישקל רב ככל האפשר ורווח כספי."

כך קרה בריינה. התושבים, שמרביתם מוסלמים, חלקם דתיים־קנאים, ביקשו לסלק את החזירים מאדמותיהם. שר־הפנים, יהודי־דתי, נענה מיד לבקשתם.

אלא שהמגדלים אינם מקבלים את רוע הגזירה. הם מבטיחים להילחם עד לחזיר האחרון, נשבעים כי לעולם לא ייטשו את חזיריהם, כי מלבד פרנסה זו אהבה אמיתית.

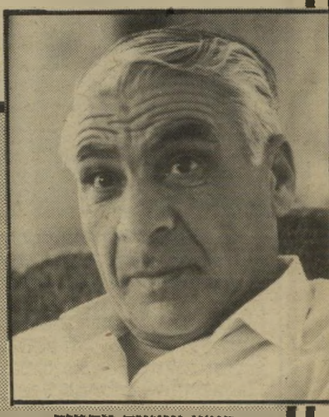

ראש מועצה מהמגזר
דק"ח * דת

"הם לא מסכנים!"

עת צהריים בריינה. עשרות תושבים לבושים בבגדי־חג נוהרים לביתו של חתן. המואזין מסלסל בקולו. במעלה השביל, לא רחוק מבית־המועצה המסוייד לבן, נר ראש־המועצה המקומית, חסן מחמוד.

כשהגיעו ראשוני מגדלי החזירים לריינה, לפני 25 שנים, היה ריינה כפר קטן שמחצית תושביו מוסלמים ומחציתם נוצרים. במשך השנים השתנה המאזן הדמוגרפי. מתוך 8000 תושבי הכפר רק הם נוצרים. השאר מוסלמים.

כמו רוב היישובים הערביים, גם ריינה שטופה בהתעוררות דתית. המוסלמים, כמו היהודים חדתיים, סולדים מבשר חזיר. תישעה חברי־מועצה יש בריינה. שישה מהם מוסלמים. הם לחצו לסלק את החזירים מתחומם. בי־אסיפה רבת־משתתפים, שבה נטלו חלק גם המגדלים, הוחלט לסלק את החזירים מריינה.

בביתו הקריר, שחדריו גדושים, מאווררים היטב, מנסה חסן מחמוד, איש רק"ח, לטשטש את העניין הדתי. "אין להם רישיון־עסקים ודו"ח של מישרד־הבריאות קבע שהם מהווים מיפגע בריאותי," הוא אומר. "לכן החלטנו לסלק אותם. במשך 25 שנים הם היו כאן וכבר זמן רב שאנחנו לא מרוצים מזה. עכשיו הגיע הזמן לפעול."

כ־300 אלף שקלים משלמים המגדלים למועצת ריינה כמיסי־ארנונה. מחמוד אינו מודאג מ־אובדן הכסף. "ממילא הם אף־פעם לא שילמו בזמן. תמיד ניסו להתחמק."

גם אובדן פרנסתם של המגדלים אינו מטריד אותו. "הם לא מסכנים," הוא אומר. "במשך השנים עלה ערכן של אדמותיהם. יש להם 100 דונם אדמות. לפני 25 שנים דונם אחד היה שווה כמה לירות. היום אפשר למכור כל דונם ב־30 אלף דולר.

"אני גם מוכן לעזור להם להקים שם אזור־תעשיה. ובכלל, מה חשוב לי יותר: פרנסתם של כמה אנשים או בריאותם של תושבי הכפר שלי?"

הסטקים העתידיים

"חם חמודים," אומרת אילת לוינזון, האשה היחידה בארץ המגדלת חזירים. "אדם שלא ראה חזיר מימיו חושב שזו חיה מגעילה. אבל אני, שמגדלת אותם, יודעת שהחזיר חמוד ושקט. אוכל ויישן כמו תינוק מתוק. מתעורר רק כשהוא רעב ומיד אחרי האוכל שב ונרדם.

"את הנשמה שלי אני מוציאה עליהם. רק לפני כמה ימים הצלתי אמא בהריון משחיטה. ראיתי איך מגדל רוצה לשחוט אמא שמתקשה ללדת. התחננתי לפניו שיניח לי להציל את עובריה. חתכנו את ביטנה והוצאתי שישה חזירונים קטנים. הנשמתי אר־בעה מהם והם חיים.

"אין מאושרת ממני כשהם עולים במישקל. לא קשה לי לשחוט חיה שכל־כך אהובה עלי. בסופו של דבר זה עסק מיסחרי. מצד אחד אני מכניסה תערובת וטיפול מסור, מצד שני אני רוצה להוציא מישקל רב ככל האפשר ורווח כספי."

הריון ממוצע של נקבת החזיר נמשכת 114 ימים. בסופם היא ממליטה 10 חזירים במישקל של־קילוגרם כל אחד. רק שמונה נשארים בחיים. סמוך ללידתם מתחילה מלאכת הפיטום. כעבור חצי שנה, כשמישקלו של החזיר

20 אלף חזירים גדלים בכפר ריינה. בכפר יש התעוררות דתית־מוסלמית. אין רוצים עוד בחזירים. המגדלים רוצים להשיב מילחמה שערה. מניין יבוא הבשר הלבן?

מגיע ל־60 קילוגרם, הוא נלקח לבית־המיטבחיים. כך מסיימים את חייהם כל החזירים.

לוינזון (44), גדלה בין חזירים. אביה גידל חזירים בבית־דגון. כשנחקק החוק נידול החזיר עזב לוי את הקיבוץ וקנה 10 דונם אדמה בריינה. בתחילה היו לו 20 חזירים. היום הוא מגדל 2000 חזירים. חוותו היא השניה בגודלה בריינה.

ראת החיים בארץ. שם גידל חזירים. אחרי שעלה לארץ עבד בחזיריה של קיבוץ כפר־סאלד.

ב־1962, כשחוסלה החזיריה של הקיבוץ, בעיקבות חקיקת חוק איסור

מגדל מילשטיין
„שנתי עם חזיר קטן במיטתו"

חזיר במיטה

ה גדולה שבחוות שייכת לאבר־הם ויניק (77). עיניו של ויניק רושפות, לרגליו מגפי־גומי. הוא גר בתל־ערדים מאז שהיה ילד בן 10. במילחמת יום־הכיפורים נהרג בנו, צבי ויניק, בקרב על החרמון. מרוב צער נטש ויניק את מישקו והתמסר לגידול חזירים.

„אלה חיי, החזירים. לאן אלך עכ־שיו? איך אתפרנס? מי ידאג לחקלאי קשיש שבכוחותיו האחרונים מגדל חזי־רים?" הוא ספק שואל, ספק צוחק ופוער את כפותיו המגויידות, השחורות, שהן, לדעתו, ההוכחה הטובה ביותר להיותו איש־עבודה.

כמו ויניק כך רב מילשטיין. החזירים הם מיקצועו, כל עולמו. אביו ואמו, ילידי רוסיה שלא מצאו כאן פרנסה אחרת, קנו שלוש חזירות. לאט־לאט הן התרבו. אביו עסק בסחר ובקשר עם בתי־המיטבחיים. האם גידלה את החזי־רים והחזיקה בתואר לא־רישמי של האשה הראשונה בארץ שגידלה חזי־רים.

רב גדל בבית־דגון במחיצת החזי־רים. כשנולד גור־חזירים הוא הוכנס בלילה למיטת הילד כדי שלא יקפא מקור וימות. כשחזיר זקן נפצע והאב ביקש לשחוט אותו, התחנן רב על חייו. בלא ידיעת האב החליף את כלבו הקטן בשק של קמח־דגים. בקמח הזין רב את החזיר שהבריא וחי עד לשחיטתו.

„הילדים לעגו לי. קראו לי חזיר. כך לועגים היום לשלושת ילדי. אני מע־לם לא כעסתי או נעלבתי. החיים במחיצת החזירים נראו לי כדבר הטיב־עי ביותר. בלי החזירים חיי אינם חיים. לאן אלך אם יסלקו אותי מכאן? שאר המקומות המותרים לגידול חזירים שוכנים על אדמות של כפרים ערביים. היום הערבים אינם מוכרים אדמות ליהודים. אני אשאר ללא פרנסה וללא החזירים שלי."

„בלב שלי יש חזירים," אומר בסאם ברגוד, ערבי־נוצרי, תושב נצרת, אחד משני מגדלי־החזירים הערביים. והוא מצביע על ליבו. „גידלתי חזירים מגיל 14. בתחילה בבית־אבי. אחר־כך בביתי בנצרת. השכנים התלוננו, טענו שהריח מפריע להם. עברתי לריינה. אם יסלקו אותי מכאן אחזיר את החזירים לביתי. אני לא נפרד מהחזירים שלי לעולם. הם תקועים לי עמוק בלב."

„מי יעזור לנו עכשיו?" שואלים מגדלי־החזירים מריינה. „מישרד־ה־מיסחר־והתעשייה מתעלם מאיתנו. כך גם מישרד־החקלאות. מועצת ריינה מהתלת בנו. בתחילה לא התירה לנו להקים תשתית לביוב. ללא ביוב אי־אפשר לזכות ברישיון־עסקים. ועכשיו, כשאין לנו רישיון, הם יכולים לסלק אותנו מכאן ללא כל קושי.

„אם נעזוב את ריינה יפגעו צרכני בשר־החזיר. אנחנו מספקים 40 אחוזים מתצרוכת בשר־החזיר בארץ. עכשיו יעלה מחיר הבשר, השחיטה השחורה תשגשג, ובעיקבותיה יבואו המחלות. הם רוצים לפגוע בענף מסורר, להפוך אותו לענף שחור, מבולגן."

שרה ליבוביץ,
צילם: ציון צפריר ■

ב־1962 עברה כל המישפחה לנצרת־עילית והאב המשיך לגדל חזירים בריינה. הוא לא רצה שמיפעל חייו יתמוטט וביקש מבתו כי תירש אותו. אילת לוינזון התנגדה. במשך שנים ארוכות הצליחה להתחמק מהחזירים.

„לבסוף נשברתי," היא אומרת. „כמ־עט 20 שנה אני מגדלת חזירים לבר, ללא עזרת בעלי. יש לו בית־מלאכה במיפרץ־חיפה. הוא מעולם לא מתקרב לכאן. שני הבנים שלי עוזרים לי כשיש צורך."

לוינזון גרה בקריית־ביאליק. כל יום היא נוסעת לריינה, מאכילה את 1000 חזיריה ב־2.5 טון של תערובת דגנים, מנקה את כלוביהם, מטפלת בהם כשהם חולים ולבסוף מובילה אותם למשחטה.

„זו עבודה קשה. כמו כל טיפול בבעלי־חיים. אני תמיד עובדת. גם בשבתות ובחגים. כשעם־ישראל מבלה בפיקניקים אני נמצאת כאן, מאכילה את הסטקים העתידיים, דואגת לפיק־ניקים הבאים." היא אומרת.

„בדרך־כלל מתייחסים אלי יפה. בבית־המיטבחיים, הסוחרים, המגדלים האחרים, בני־המישפחה, איש אינו לר־עג לי בשל מיקצועי. אנשים מעריכים אותי. יודעים שאני עובדת קשה.

„אולם המאושרים מכולם הם בני. כל חבריהם אוהבים לבלות בביתנו. הם יודעים כי אצלי תמיד ימצאו סטקים למכביר. חגיגות בר־המיצווה של בני נמשכו שבוע ימים. בשלושת הימים שקדמו למסיבה טעמנו מהסטקים שיוגשו לאורחים. אחר־כך, במשך כמה ימים, אכלנו את השאריות. אני מומחית בבישול סטקים ושאר מעדני־בשר. יודעת להכין אותם בכל הצורות והטעמים."

איש מהם אינו צמחוני. שנים של קירבה לחיה השנויה במחלוקת לא פיתחו בהם סלידה מבשרה או רחמים על חייה. נדמה כי ככל שהמגע קרוב יותר, כך רב יותר הרצון לשחוט, לס־חוט מהבשר מחיר גבוה ככל האפשר.

„על כל קילו אנחנו מקבלים שלושה שקלים. שוויו של חזיר ממוצע כ־180 שקלים. אגרת־שחיטה עולה לנו 32 שקלים. וזה עוול," אומר יעקב לוי. „בעד פרה, לדוגמה, מקבלים 4000 שקלים. אגרת־השחיטה שלה עולה למ־גדל רק 60 שקלים. זה חלק מהניסיון לפגוע בנו." לוי, יליד אלג'יר, הוא המגדל היהודי־המיזרחי היחיד בריינה. כולם, מלבדו, אשכנזים, רחוקים מרחק רב מהדת.

יעקב לוי, בנו של רב, שהה בהכשרה חקלאית בצרפת שנועדה להכינו לק־

מגדלת לוינסון
„לא קשה לי לשחוט חיה אהובה!"

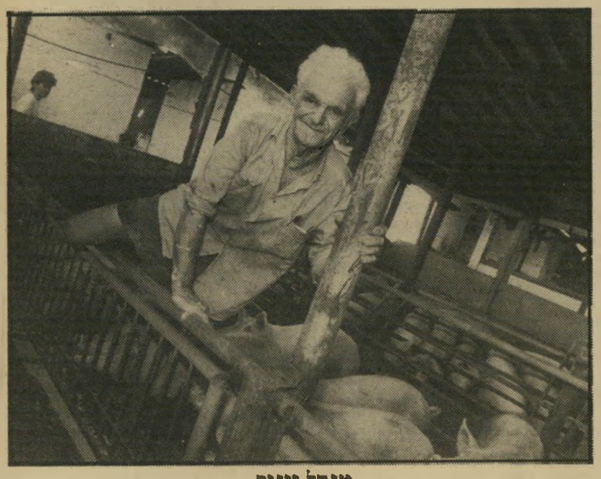

מגדל ויניק
„החזירים הם כל חייו"

שיבעה חזירונים בני יומיים יונקים אצל אמא
„הם אוכלים וישנים כמו תינוקות מתוקים!"

ה הם אומרים... מה הן אומרות... מה הם אומרים... מה הן אומרות... מה ה

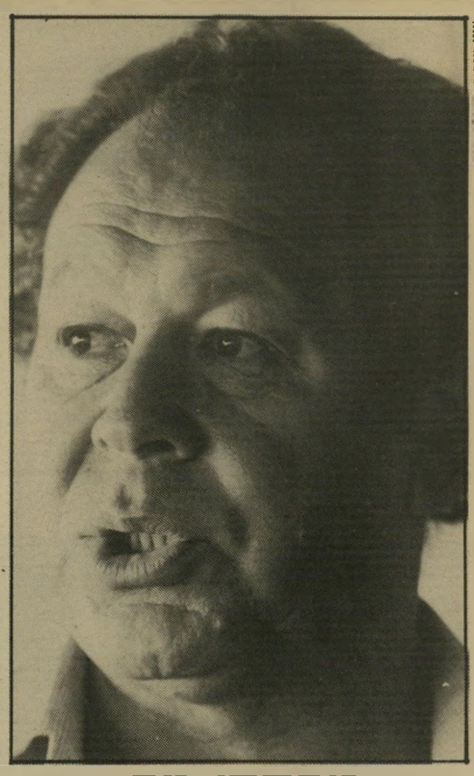

מרדכי גור:

„ועדת־חקירה? פתאום שמיר נדלק על זה!"

ועדת־חקירה שתבדוק את שורש הבעייה של הרפואה בארץ – זהו השפן החדש שנשלף, ערב החג, ברעש תיקשורתי כמעט־חגיגי: ציטטו את נשיא־המדינה, ראיינו את שושנה ארבלי־אלמוזלינו, הביאו את עמדתו של ראש־הממשלה יצחק שמיר, ראיינו גם את יצחק מודעי, למה לא.

פניתי לקודמה של ארבלי־אלמוזלינו בתפקיד, השר־בלי־תיק מוטה גור, וביקשתי שיסביר לי מה לוועדת־חקירה ולאנשים חולים.

האמת לאמר לך, אין לי ריעה מגובשת בעניין. זה נראה לי מוזר, כל העניין הזה. נראה לי שיש כאן אינפורמציה לא שלמה.

בריאות

אמרו לי שיעלו את הנושא ב„שרינו". רק אז אדע: מי המליץ, למה, כמה...

פתאום ראש־הממשלה נדלק על זה — והוא לא נדלק כל־כך מהר על דברים — שמעתי את הנשיא, יש בכלל רכילויות ששושנה המליצה על זה.

● הרעיון הוא שמנסים לפתור את הבעייה המתמשכת בתרופת־סלא?

אין דבר כזה בחיים. יש לנו נטייה לרוץ ולחפש תרופות־אליל, אז אין תרופות־אליל!

● אתה מרגיש מעט הקלה שהחגיגה הזאת מתנהלת כשאתה נושא בתואר „שר־הבריאות לשעבר"?

אני יכול לאמר לך מה שאמרתי לכמה חברים שלי, ובכללם ראשי מיפלגתי: אילו היו שומעים לדעתי ולא מקיימים את הרוטציה - לא הייתי פורש מתפקיד שר־הבריאות, והיו לי תוכניות כיצד לנסות ולפתור את המצב. כעת אני לא שמח, אבל ללא צל של ספק זהו מצב לא־סימפטי.

(דפנה ברק)

אורי פורת:

„לא אכתוב ספר על בגין בלא הסכמתו!"

אחרי שכל האסטרולוגים הצמודים שלי דיווחו לי שבחודש הקרוב צפויה לנו תקופה קשה, מכיוון שהכוכבים נכנסים לרטרו, התנחמתי בעובדה שגם לנסי רגן דיווחו דיווחים מדאיגים כאלה.

התחזית הלא־נעימה הנ"ל תשפיע לא רק על חיי הפרטיים, כי אם גם על חייו הפרטיים של בעלה של ננסי ועל גורל העולם המערבי. נחמד.

לננסי ולרונלד רגן יכול היה להיות נחמד יותר, לולא החליט לארי ספיקס, מי שהיה דובר הבית הלבן, לחשוף יותר מטפח מחיי הזוג. מעניין אם בטבלת הימים הירוקים שלהם (על פי דיווחיו של ספיקס, היו אלה הימים הרעים של הזוג, כפי שניבאה האסטרולוגית הצמודה של הגברת הראשונה) הופיע היום שבו פורסם סיפורו הסנסציוני של ספיקס במקום בולט.

שאלתי את אורי פורת, מי שהיה יועץ למנחם בגין, לדעתו על מעשהו של ספיקס.

אני חושב שזאת תעורת־עניות לספיקס. זוהי מעילה באימון! מבלי להתייחס למה שכתוב בספר, ורק בהסתמך על הידיעה שהספר נכתב בלא ידיעתו של הנשיא רגן, זה מעיד על אופיו של היועץ הזה. אדם הגון לא היה עושה דבר כזה! ספיקס היה צריך לבקש רשות מרגן לכתוב את הספר — אולי לא היה צריך לבקש רשות לגבי התוכן ולהיות „סופר מטעם", אבל לפחות לגבי עצם עניין הספר.

יועצים

● בזמני היו שמועות שאתה כותב ספר על תקופתך לצד מנחם בגין.

אני לא הייתי מעלה על דעתי לכתוב ספר על תקופת עבודתי עם בגין, מבלי שהוא יתן לי את הסכמתו לכתוב ספר כזה. ההגינות האלמנטרית מחייבת זאת. ספרים כאלה חייבים להיות־הפך לרבי־מכר. לארי ספיקס כתב על האדם המנהל בעצם את העולם. כל מה שהיה כותב — אלא אם כן הוא נטול־כישרון לחלוטין — היה הופך לרב־מכר!

● כמנכ"ל רשות־השידור, מוסד גדוש בתכבים ואינטריגות, אתה גם מוקף ביועצים ועוזרים. ומה אם מי מהם יחליט לכתוב ספר על התקופה במחיצתך?

אינני מעלה על דעתי שיש בסביבתי הקרובה אנשים כל־כך לא־הגונים.

(דפנה ברק)

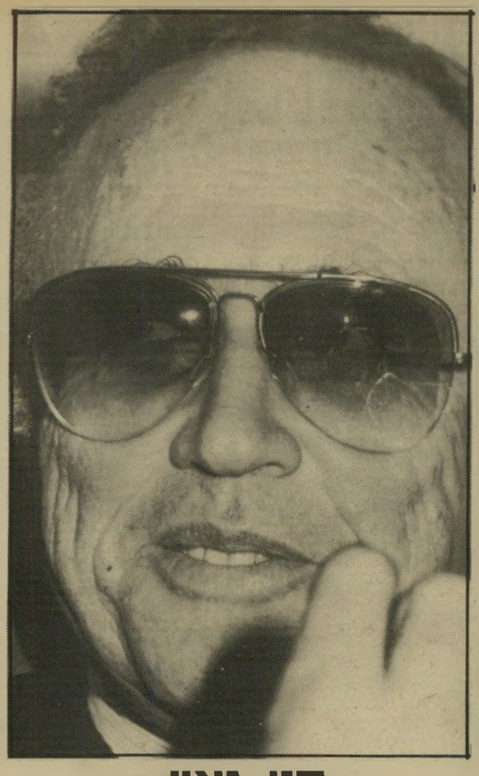

בני גאון:

„אני עוזב אביב לטובת חקופת סגריר!"

ביום השני נכנס בני גאון, המנכ"ל הטרי של „כור", למישרדו החדש. שוחחתי עימו בליל־כניסתו לצומת־הכוח הזה, גדוש הבעיות וההפסדים.

● לעבור מהקו־אופ ל„כור", זה כמו לקפוץ ביתה?

משק

זה להתבגר. אני מרגיש שאני עוזב דבר בריא מאוד. באמת, השקעתי בקו־אופ שבע שנים קשות. אני עוזב מחר בהרגשת צער מסויימת. זוהי הרגשה טיבעית. כשעוברים ממקום למקום ועוזבים אנשים שהשקיעו ביחד איתך.

הקו־אופ אינו רק סופרמרקט כיום, אלא תאגיד העוסק בייבוא ובייצוא. בעצם, לא בניתי מערכת שהתרחבה כל־כך, כדי לעזוב אותה. לפחות אני שמח שבתרתי ביוסי רוזן כבמנכ"ל החדש.

● כלומר: לא תיכננת לעזוב בעיתוי הנוכחי?

נאמר שאני עוזב כשיש לי עוד מה לעשות. אני עוזב מערכת איתנה מבחינה כספית, מערכת שסוכסה עלי. הרגשתי שם מוגן.

● ... והולך למערכת פרובלמטית.

כן, אני עוזב אביב, לטובת תקופה של סגריר. אבל גם לקו־אופ הגעתי במצב שלא היה טוב בהרבה ממצבה של כור כיום. עובדה היא שהדברים השתנו.

● אתה חובב אתגרים?

זה שאחרים יגידו. בדרך־כלל, אני משיג את מה שאני רוצה. בדרך־כלל.

(דפנה ברק)

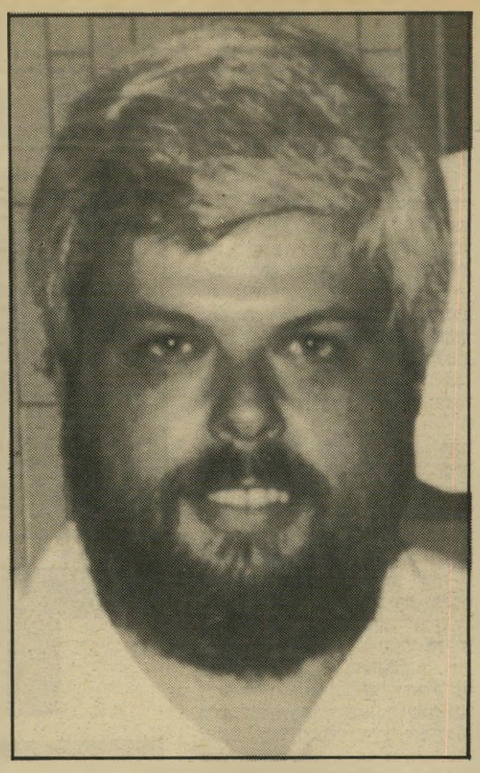

חיים וייצמן:
„עם שם כזה — פוגשים אנשים מעניינים!"

נדמה כי אין מוסד מושמץ, מחורף ומגודף יותר מהכנסת, ואין אנשים הסופגים ביקורת, לפעמים גם גסה ומעליבה, יותר מאשר חברי־הכנסת. אבל ראה זה פלא: בכל ארבע שנים, בפרוס עונת־הבחירות, מנסים יותר ויותר אנשים להצטרף למוסד המושמץ בתור חברים, והם מוכנים לעשות דברים רבים כדי להצליח ולהיכלל בין ה־120, ובכלל זה שימוש בגימיקים.

עם אחד מהם, שהגימיק שלו הוא שמו, נפגשתי בימים אלה.

● חיים מהשם שלך, מה יש לך להציע לכנסת, ודרכה לנו, הבוחרים?

נכון שהשם שלי הוא גימיק, אבל נדמה לי שיש לי, מלבדו, מה לתרום לכנסת.

● מה, למשל?

הייתי רוצה לעשות בשני תחומים עיקריים: סידרי שילטון ומינהל.

● זה לא קצת כוללני?

אני אהיה יותר ספציפי. במיפלגת־העבודה — המיפלגה שלי — כבר יותר מ־20 שנה כותבים במצע שצריך לשנות את שיטת־הבחירות. מי שרחף בעניין זה היה גד יעקובי, אבל הוא הלך להיות שר. אחריו הגיע שימחה דיניץ, אבל הוא הלך לסוכנות. אני הייתי רוצה מאוד לדחוף בעניין זה.

● ומה עוד?

יש הרבה עבודה. אנחנו נחים על זרי־דפנה שנבלו כבר מזמן. אנחנו אוהבים לחשוב שאנחנו מרינה מתקדמת מבחינת המחקר

מיפלגות

והפיתוח, וזה כבר מזמן לא נכון. אנחנו עומדים במקום כששאר העולם מתקדם בצעדי־ענק, וצריך לעשות משהו.

● למה אתה מאמין שתצליח לעשות מה שאחרים לא הצליחו?

מי שלא מאמין, מה נשאר לו?

● אפטיות, למשל.

אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו אפטיות.

● הבה נעזוב את התוכניות לרגע, ותספר לי איך זה להיות בעל השם חיים וייצמן?

די מצחיק, בעצם. בכל פעם כשאני ניגש למישהו שאינו מכיר אותי ואומר „שלום, שמי חיים וייצמן," עונים לי „שלום, שמי תאודור הרצל," או דויד בן־גוריון, או אישים אחרים. האחרון טען שהוא ג'וזף סיסקו. את רואה, פוגשים אנשים מעניינים.

● אתה קרוב של הנשיא הראשון?

לא, אבל עזר וייצמן בכל זאת קורא לי „הדוד".

(דניאלה שמי)

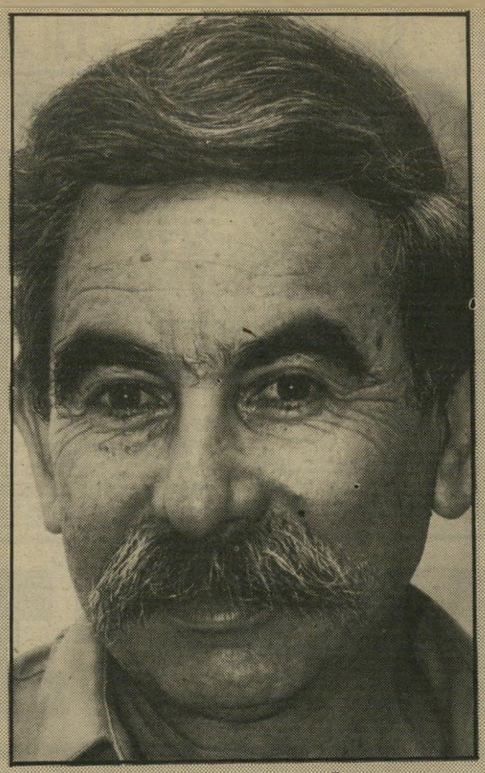

ישראל („פוצ'ו") ויסלר:
„רציתי להיות כמו מנדלי מוכר־ספרים!"

שוב השבוע הזה, שהמו"לים קוראים לו „שבוע־הספר" והסופרים קוראים לו „שבוע המו"לים". ושוב בחדאי יחזרו הטענות שרק המו"לים מרוויחים והסופרים מקופחים.

ריעיון מקורי (לעת עתה) עלה בדעתו של סופר־הילדים ישראל („פוצ'ו") ויסלר. הוא קנה מהוצאת „מסדה" את כל ספריו, וגם את הגלופות של ספריו, „שמסדה' כבר אינה מדפיסה".

פוצ'ו הדפיס את הספרים על חשבונו שלו, ובשבוע הספר הוא ימכור את התוצרת שלו בעצמו. שאלתי אותו: לא תתביש?

בטח. ניסיתי לגייס עוד סופרי־ילדים, שיעשו כמוני, כדי שנעבור את מחסום־הבושה ביחד, אבל המו"לים שלהם לא ראו

ספרים

בעין יפה את הסידור הזה, ולכן נשארתי לבד ונאלצתי לבקש מהבן שלי שיעזור. הוא ימכור את הספרים ואני אעמוד בצד קצת מבוייש.

● מדוע, בעצם, „מסדה" המכירה לריעיון שלך?

למסדה יש ספרים חדשים בכל שנה, והיא החליטה שלא להדפיס שוב ספרים ישנים כמו א'ה ה'ו'ן'ח שלי, ספר שנמכר כבר במשך חרבה שנים. הצעתי להם בסף תמורת הגלופות, וגם שילמתי עבור ספרים אחרים שלי שקניתי מהם. כך שהם לא הפסידו. מי שיכול להפסיד זה אני, אם לא אמכור.

● ואם תמכור, תרוויח יותר מאשר אילו היית מוכר באמצעות המו"ל?

אותו הדבר, או קצת יותר. אבל ארץ, בפעם הראשונה בחיים, כמה ספרים בריוק מכרתי בשבוע־הספר.

● בכל זאת לקחת סיכון. הרי כבר שילמת למו"ל, מבלי לדעת כמה תצליח למכור, אם בכלל.

נכון, לקחתי סיכון, אבל נורא רציתי להיות כמו מנדלי מוכר־ספרים. אם הוא מכר, גם אני אמכור. (דניאלה שמי)

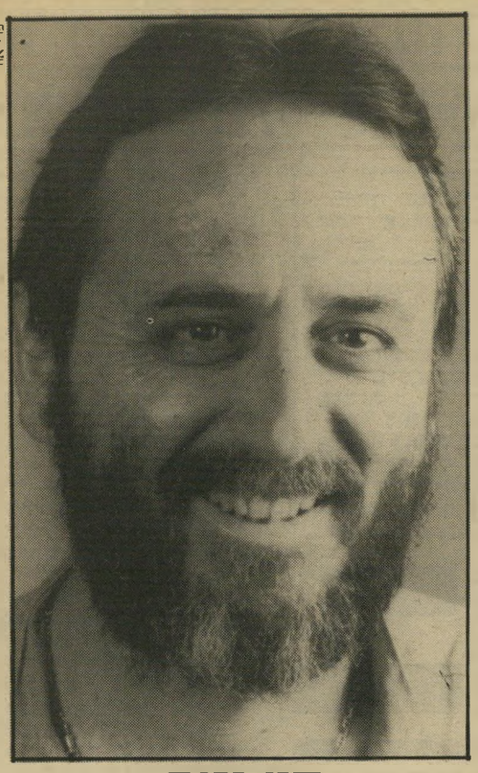

חנן נטר:
„מנגנון שמירת הנוזלים שווה אצל כולם!"

בשני ימי־השרב הקשים בשבוע שעבר הורה מישרד־החינוך שלא לקצר את יום־הלימודים, אבל בתי־ספר מסויימים בכל זאת שלחו את הילדים הביתה מוקדם יותר. פניתי אל רופא־הילדים הד"ר חנן נטר ושאלתי אותו מי צדק.

באופן כללי אין הבדל גדול בין חדר־הכיתה לבין הסלון הלא־ממוזג, וכידוע לא כל הסלונים ממוזגים. לכן אני מאמין שהילדים יכולים להישאר בבית־הספר, בתנאי שבית־הספר יראג להגביל אותם.

● במה?

לא לאפשר להם לצאת החוצה בהפסקות, למנוע מהם להשתולל פיסית, ולמנוע מאמץ אינטלקטואלי מיותר.

● לימודים אינם נחשבים כמאמץ אינטלקטואלי?

המגמה בימים כאלה צריכה להיות לשמור על המיסגרת בכיתה. לשבת ולשוחח ולא ללמוד תומר חדש. אבל אני מניח שממילא עושים את זה. הרי גם למורים חם, וקשה להם להתאמץ.

● ומה עם שתייה?

יש פאניקה גדולה בעניין השתייה. נכון שצריך לשתות, אבל לא מתים אם לא שותים במשך שעתיים בכיתה.

● אנחנו מדברים על חום של 40 מעלות!

רפואה

כן, בהחלט. באילת יש הרבה מאוד פעמים בשנה 40 מעלות. הגוף מסתגל מהר מאוד. אגב, במחקר שעשו בבית־החולים האילתי יוספטל הסתבר שמנגנון שמירת־הנוזלים אצל בדואים בסיני ואשכנזים באילת הוא שווה, והבדואים אינם מתרגשים מחום של 40 מעלות.

● ומה אתה מציע לאמהות, אחרי שעות בית־הספר?

לדאוג שהילדים יישארו בבית ולא יזוזו יותר מדי. במילים אחרות, שיישבו מול הטלוויזיה. אגב, בקשר לשתייה אני מציע לתת לילדים לשתות ברזיק מה שהם אוהבים, מהג'אנק שהם אוהבים הם ישתו כפול מאשר משהו שאינם אוהבים.

● איך נדע אם הילד שתה די או לא?

רק אתמול שמעתי ברדיו שיחה עם הפרופסור שנפלד, ואני מאוד מתפלא איך לא חשבתי על זה בעצמי. הפרופסור שנפלד הציע פשוט להסתכל בשתן. אם השתן בהיר, סימן שיש די נוזלים. אם השתן כהה, זה סימן שהילד או המבוגר לא שתה די. פשוט, נכון? (דניאלה שמי)

הד"ר משה קרוי שינה לחלוטין את דיעותיו על הספר „כמעין המתגבר".

במאמר מרתק זה הוא מסביר מדוע — ומגיע למסקנות מהפכניות

הד"ר משה קרוי חזר באחרונה לבתי־רות, אחרי שגרישתו נהרגה בידי חתנו באוס־טרליה.

לפני שירד מן הארץ, התפרסם קרוי בשל הפילוסופיה שפיתח, שהתבססה בעיקר על סיפרה של איין ראנד, „כמעין המתגבר" (באנגלית: FOUNTAINHEAD).

מעטים הספרים שעשו רושם כה עז על הדור שלם של ישראלים, ועל הדור שאחריו, כמו ספר זה.

איין ראנד, רוסיה־לבנה, פילוסופית ומו־רת, לא ראתה בספר זה (ובספר השני שלה, „מרד הנפלים") יצירה ספרותית בלבד, אלא גם ביטוי לפילוסופיה שלה, שהטיפה לאגו־איזם טוטאלי ולמישטר קאפיטליסטי ניצוני.

„כמעין המתגבר" גם היה לספר מצלית, שבו ביקש גארי קופר בתפקיד הגיבור עלילת הספר סובבת סביב האדריכל הואורד רוארק (המגביר אכשהו את האד־ריכל־הגאון פראנק לויד רייט), מהסבן במיק־צועו. מולו מתייצב נציג ההמונים, העיתר־נאי־המבקר טוהי. במופע של הספר־סרט מפר־צין רוארק שיבון שתיכנן, מפני שהבונים שרנו את תוכניותיו. בנאומו במישפט, שהוא שיא הספר, הוא מטיף לזכותו המוחלטת של היוצר־היחיד על יצירתו, נגד זכות בלשדני של הציבור.

בגלל מקוריות דיעותיו של קרוי, והשינוי הרב שחל בגישתו לספר, מצא „העולם הזה" לנכון להביא את דבריו באריכות.

בני אור ובני חושך

קראתי את כמעין המתגבר בראשונה כשהייתי בן 16. כשהחזרתי את הספר למדף־הספרים בספרייתו העתיקה של מר זליקוביץ, ניצבתי והתבוננתי בשורה ארוכה במ־דף כולו. זה היה ספר ככל הספרים, אחד מרבים על המדף — אבל הוא היה שונה, אחר. לא יכולתי להאמין שהספר הזה וכל שאר הספרים יושבים יחד על אותו המדף...

בגיל 24 גיליתי את הספר שוב, ושוב חוויתי את חוויית הזעזוע העמוק, השימחה ושל־טף הנעגועים ל„משהו אחר", לאיזה שהיא מציאות אחרת, שהספר פתח עבורי.

בשלוש השנים האחרונות לשהותי בישראל קראתי את הספר כ־15 פעם. הוא היה מקור העוצמה שממנו שאבתי בנסיבות קשות מאוד עבורי.

השפעת הספר עלי היתה כל־כך גדולה שהודהיתי גם עם הפילוסופיה הרישמית שאיין ראנד ניסחה, כמש־מעות סיפרה. ספרי חיים לפי השכל ביטא את הנבחי את הפילוסופיה הזאת. רבים, כדן בן־אמוץ, למשל, שלא השתתפו בהתפעלותי מאיין ראנד כסופרת, מגיבוריה ומעלילתה, מצאו עניין וחשיבות במסכת ההגותית שהיתה קשורה בה.

במשך שנות שהותי באוסטרליה — הן כתוצאה מהיחשפות לפילוסופיות אחרות, הן כתוצאה מהירהור פילוסופי לוגי־ביקורתי, ה„חורים" בתורתה של איין ראנד התגלו לי בבהירות גדלה והולכת. שני ספריי הוכחות לוגיות לקיומה של הנשמה ומעבר ליש ולאין ביטאו מרחק גדל והולך מעולמה המחשבתי של איין ראנד.

ניתן היה לצפות שהעניין שגיליתי בקבלת האר"י ובתורתו של ידידי, הד"ר יוסף צ'פלון, יביאו אותי להתרחק מאיין ראנד מרחק גדול עוד יותר. תורות אלה הן, לכאורה, קיצוניות בדחייתן את אושיות־היסוד של תורת ראנד: אובייקטיביזם (קרי מטריאליזם), אנוכיות, ראציונליות.

ובכל זאת, בשנתיים האחרונות גיליתי שאני חוזר לכמעין המתגבר וקורא בו שוב ושוב. שוב, בנסיבות ה־אישיות הקשות עד מאוד שבהן חייתי בשנתיים האלה (ושבהן עודני חי, במידה מסויימת), כמעין המתגבר היה עבורי מקור של עוצמה, עידוד ותיק־ווה.

אבל כשאני קורא עכשיו את כמעין המתגבר אני קורא אותו בעיניים אחרות, ושונות לחלוטין.

אני מוצא בו שתי שכבות: סיפורית ופילוסופית.

השיכבה הפילוסופית איננה מדברת אלי כלל. היא נראית לי נבובה ושיטחית. השיכבה הס־יפורית, לעומת זאת, מעוררת בי תגובה חזקה ועמוקה.

לא עוד, אלא שאני חווה בעליל שיש סתירה עמוקה בין שתי השכבות האלה.

דמויותיה של איין ראנד וע־לילתה הן ביטוי לפילוסופיה השונה באורח קיצוני מהפי־לוסופיה שאיין ראנד מלבישה עליהן. הדמויות אינן הולמות את האידיאולוגיה שלהן, והע־לילה איננה מבטאת אותה.

הפילוסופיה של כמעין המתגבר היא לא „אובייקטיביסטית", לא „אגו־איסטית" ולא „ראציונלית". זיקתה הרוחנית הישירה היא לתורות מסא־פיסיות גנוסטיות* (כזו של מאני, הכו־פר הגדול בקאתוליות) והאר"י (שתו־רתו טושטשה ועוותה על־ידי המימסר הרבני בשיטתיות הראוייה־לציון).

* *גנוסטיקאים (מלשון גנוסיס — ידע): תנועה פילוסופית־דתית במאה ה־2 וה־3, שחדרה לנצרות וליהדות. היא דגלה בחבירה לסודות הבריאה האלוהית על־ידי חשיפת הקיטוב בין טוב ורע, שהוא ביסוד היקום והאדם.*

ברורנו, ניתן ביטוי חריף, מלא ומפורט לגנוסטיות בספרי ידידי הד"ר צ'פלון. ניתן לומר שמעולם לא נוסחו עקרונות־היסוד של המסר הגנוסטי בצורה כל־כך שלמה, מדוייקת ומקי־פה.

כשאני קורא כיום את כמעין המתגבר, אני כמעט מתפתה לערוך את הטכסט ולשנות את הדיאלוגים (והמונולוגים) לאור התובנה הזאת. הסתירה שבין שתי רמות המסר הפילוסופי בספר — המסר המודע והמוצהר והמסר החבוי, היא ממש קשה לשאת. לא עוד, אלא שברור לי שעוצמתו של הספר באה מרמת המסר החבוי, רמת המסר של הגנוסיס.

ברמה זו, כמעין המתגבר הוא מיתוס דראמתי כביר, המבטא במסווה של סיפור־עלילה מודרני דראמה קוס־מית ניצחית.

הפילוסופיה המוצהרת של איין ראנד היא טפיל השואב את יכולתו להרשים את הקורא מהעוצמה המיתית־גנוסטית החבוייה מאחוריו, ולא מתוכ־נו שלו.

מאמר זה בא לסייע להפריד בין שתי הרמות האלה. במובן מסויים אני מנסה בכך „לתקן" את חיים לפי השכל.

חשוב להבין שחוויית האותנטיות העמוקה שכמעין המתגבר נותן לא תהווה עוד בסיס לקבלה בלתי־בי־קורתית של האידיאולוגיה שהמחברת הלבישה עליה.

הוארד רוארק: מאבק בין שני אלים

ד גיבור המרכזי של כמעין המתגבר הוא הארכיטקט הוואר רוארק. הוא גם „דוברה" של המחברת. ניתן לצפות, לפיכך, שהוא יגלם באישיותו ובפעולותיו, שלא לומר בהוויתו, את ערכיה הרישמיים של איין ראנד: אגואיזם, ראציונליות, אוב־ייקטיביזם.

הבה נבחן את שלושת הערכים האלה, אחד־אחד:

האם רוארק הוא „אגואיסט"?

באורח שיטחי, התשובה היא חיו־בית. רוארק איננו מעוניין ברעתם של אנשים אחרים עליו, והוא מצהיר שאיננו מעוניין בהם או בטובתם כשל־עצמה.

אבל התשובה החיובית ה־זאת מתערערת לאור בחינה מדוקדקת יותר של העובדות בסיפור.

רוארק איננו מעוניין בדעת אחרים עליו, משום שאיננו מעוניין ב ע צ מ ו כלל ועיקר. עניינו העיקרי הוא ב ע ב ו ד ת ו וחוויית המחוייבות שלו כלפי עבודתו היא כלפי י ע ו ד ק ד ו ש .

עבור הווארד רוארק, תהליך הבנייה הוא תהליך של ב ר י א ה מ ח ד ש של האדמה, המבטא התרסה כנגד האלוהים שבו „איננו מאמין".

רוארק מוכן לעשות הכל כדי לבנות — הוא מוכן לשאת כל סבל אישי. אין הוא מעוניין בפירות עבודתו עבור עצמו: כסף, כבוד, השפעה חברתית. הוא לחלוטין משולל גאווה. אישיותו מתבטלת בעבודתו. הוא מתגלה כ נ ב י א תנ"כי — כמישהו שהת־מסרותו ליעודו היא כל־כך מוחלטת, עד שאין לו כל עניין במה שמישהו אחר עלול לחשוב עליו, או בתוצאות לאישיותו.

האם נאמר שירמיהו היה „אגו־איסט", משום שהחשיב את ביטוי המסר הנבואי שלו יותר מאשר את דעת הב־ריות?

לא עוד, אלא שרוארק מחשיב באורח מוחלט את הטהרה של מימוש רעיונותיו. הוא מוכן למות או לשבת בכלא כדי להגן עליהם, ופיצוץ מפעל־השיכון של קורטלנד יוכיח.

שום אדם ש„חייו הם הערך העליון של קיומו" לא היה מוכן לכך.

ואולי ה„אגואיזם" של רוארק פי־רושו שהוא ממוקד ב„אני" שלו, וש־ה„אני" שלו הוא המעיין המתגבר של יצירתיותו?

שאלה זו מביאה אותנו לנקודה הש־ניה: מהו מקור היצירתיות של רוארק? האם רוארק מבטא את ה„אני" שלו בתהליך היצירה? האם רוארק משתמש בשיכלו ובמחשבתו ההגיונית כדי לי־צור?

לכאורה, התשובה היא חיובית. מא־תר ורוארק איננו מושפע מאחרים, הרי שרעיונותיו חייבים לנבוע מתוך עצ־מיותו. מאחר ורוארק משקיע זמן רב בתיכנון מדוייק של בנייניו, כהתאם לדרישות ולנתונים המוגדרים על־ידי מטרת הבניין, החומר שממנו הוא נבנה וסביבתו הפיסית, הרי שהוא משתמש בשיכלו.

ושוב, המסקנה הזאת מטעה ומטעה.

רוארק חווה את בנייניו בחוזייה של נתינות חזונית. הוא מתבונן במקום ש־בו ניתן לבנות בניין, במיגרש, ומייד הוא חוזה את הבניין שיכול היה לעמוד עליו. קיומו הוא בהקשר של חזון, של אידיאל — אידיאל של אדמה ח ד ש ה, של פלנטה שעברה טרנס־פורמציה אסתטית — פלנטה שאותה עיצב מחדש.

שיכלו של רוארק הוא מכשיר המסייע בידו לתרגם את החזון היצי־רתי לפרטים טכניים. אבל הוא איננו „המעיין המתגבר". לא עוד, אלא שה„אני" של רוארק, ברמה האישית, איננו המקור ליצירתיותו: רוארק וקמרון, מורו ומריכו, חווים את החזון של חידוש העולם על־ידי בנייה מחדש באותה צורה, והם מושפעים על־ידי אותו החזון.

אין זה נכון לומר שרוארק הוא ממשיכו של קמרון. קמרון לימד אותו רק כיצד להשתמש בכלים הטכניים של מיקצועו ביתר שלמות. מה שקושר אותם הוא חזון משותף, חזון שמעולם לא נוסח קודם לכן.

החזון הזה מקורו ב מ ע י י ן ה מ ת ג ב ר, אבל המעיין המתגבר איננו ייחודי לרוארק. סטיוון מלורי, ידידו־הפסל של רוארק, שואב מאותו המעיין. כל היוצרים הגדולים שאבו ממנו, על פי עדות רוארק עצמו. המעיין המתגבר איננו „שיכלי" ואיננו אישי. הוא ע ל־א י ש י. המציאות שממנה הוא שואב איננה ניתנת לזיהוי שיכלי.

ונקודה זאת מביאה אותנו לשאלה השלישית. האם רוארק הוא „אובייק־טיביסט"? האם הוא מקבל את העובדות של הממשות החומרית כ„נתון אחרון" ומוחלט?

לכאורה, האידיאולוגיה של בנייתו היא אובייקטיביסטית: הוא בונה באורח המתחייב מ„דרישות המציאות". אבל ראינו כבר שהדרישות האלה הן רק נתונים שבהקשרם מתגלה חזון יצירתי

קרוי אז
„חוויית הזעזוע העמוק..."

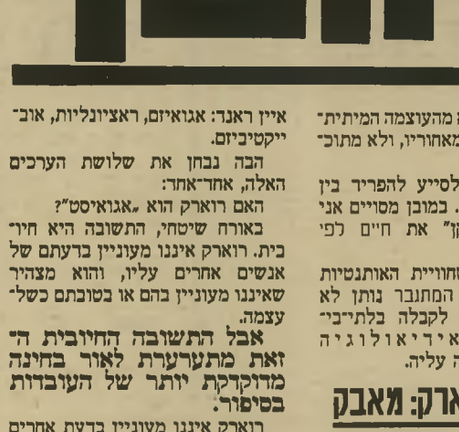

קרוי היום
„קראתי את הספר 15 פעם..."

על־שיכלי. לא עוד, אלא שאישיותו של רוארק מגלה יכולות וכשרים שאינם מתיישבים עם שום אובייקטיביזם.

נתבונן ביחסיו של רוארק עם וינגר, איל־העיתונות ש„מכר את עצמו" לה־צלחה, אבל ששמר בתוכו על ניצוץ של עוצמה וטהרה שאיפשר את אהבתו לדומיניק ואת מסירותו לרוארק. רוארק קורא בווינגר כספר הפתוח, כלא שום נתונים „אובייקטיביים" כבסיס להיסק „שיכלי". ידיעתו את ישותו של וינגר היא מיידית, אינטר־איטיבית. יש לו יכולת לתפיסה ישירה של מהויות על־חומריות ועל־אישיות.

באורח רומה הקשר בין רוארק ודו־מיניק נמשך כקשר של תודעה באורח שאיננו מופרע על־ידי הפרדה במרחב ובזמן. כוחה של התודעה ביחס למציאות החומרית מתבטא כאן שוב ושוב.

רוארק הוא ביטוי של עוצמה כריז־מטית עבור עובדיו וידידיו, מקור של חוויית ביטחונם.

רוארק מגלה כאן תכונות של נביא או אף של משיח. הכוחות האלה של ידיעה ישירה, על־חישית, של נוכחות ישירה שאיננה דורשת מיצוע פיסי הם כוחות שאינם מתי־יישבים עם שום „אובייק־טיביזם".

שתי נקודות נוספות יבהירו כיצד רוארק איננו הולם את האידיאל של ראנד.

הנקודה הראשונה קשורה בשאלת האהבה. איין ראנד תמיד הצהירה שאהבה היא משהו שאדם חייב להיות ראוי לו על יסוד מעשיו. אבל אהבתו של רוארק לווינגר היא מיידית ומוחלטת, באורח שאיננו תלוי בעברו של וינגר.

אהבתו של רוארק לדומיניק איננה מושתתת על הישגיה אלא על מה שהיא.

הקשר בין רוארק למלורי — קשר שבו רוארק מוכן לתת למלורי בלא מיגבלות מכל מה שיש לו — איננו קשר של „מיסחר בין ערכים".

מושג האהבה של רוארק הוא התייחסות ישירה למהויות, לא למע־שים. רוארק מזהה סוג מסויים של אנשים — הלר, מייק החשמלאי, סטיו, קל וחומר וינגר ודומיניק — כנני־סוגו. אליהם אהבתו מיידית וחסרת־מיגבלות. לא עוד, אלא שיחסם אליו הדדי.

התגובה היא של מהות למהות, כוח לכוח. אין כאן שום „ראציונליות" או „אנואיזם". רוארק מכון למות למען וינגר או דומיניק. דומיניק מוכנה להקריב כל דבר למענו. יש כאן אהבה מוחלטת וחסרת־תנאים, המתעלמת ממעשיו של מושאה ומתייחסת לו־מהותו.

מאלף בהקשר הזה יחסו הנרגש של רוארק לקיטינג. רוארק ייהה בקיטינג פוטנציאל להיות „בדסוגו". כתוצאה מכך, הוא מגלה כלפיו נדיבות חסרת־מיגבלות. רוארק הוא מקור הצלחתו של קיטינג. רוארק מוכן לקבל מקיטינג ביזוי ועלבון, בתמורה לתמי־כה נדיבה, חד־צדדית וחסרת־התחר — רק משום שהוא מזהה בקיטינג את הניצוץ של אותה מהות, שעליה הוא מגיב.

קיטינג, כמובן, נוגד בניצוץ הזה — וברוארק — באורח שיטתי.

כלפי אחרים, שאינם מגלים אותה מהות, רוארק אדיש. לא מעשיהם, אלא מהותם היא הבסיס לאהבתו. המהות היא בלא ספק מאפיין על־פיסי. והנקודה האחרונה היא שאלת האלוהים.

רוארק מצהיר בתחילת דרכו שהמ־ניע לעבודתו הוא „שאיננו מאמין באלוהים", והוא מפרש ואומר שאיננו מרוצה מהדרך שבה האדמה נראית, ובכוונתו לשנותה.

ההסבר הזה מזיר מאור ב־הקשר של האתאיזם הרישמי של ראנד. אלוהים שאיננו קיים איננו אחראי לתדמיתה האס־תטית של האדמה, ואיננו יכול להיות מניע חיובי לשום פעולה. הוא אין, ובתור שכזה הוא איננו שום דבר, ודאי שלא מניע.

האלוהים שבו מורד רוארק הוא אל־קיים — בוראה של האדמה. רוארק מורד בו ולוחם בו בשם „כוח שהניע תמיד את העולם, ומעולם לא זכה בהכרה," כריברי קמרון.

רוארק, לפיכך, איננו אתאיסט. חוויית הקדושה הקשורה בכנייתו, האורח הנזירי החמור של חייו, המישמעת העצמית שלו — כל אלה הם היבטים של קדוש דתי, לא של אתאיסט מצוי. רוארק בונה מיקדש ל„רוח האדם", אבל בכך הוא מתכוון למשהו שמעבר לרוח אישהו, אדם ספציפי (שעל פי ראנד היא תיפקוד של מוחו). הוא מתייחס למהות או כוח על־אישי.

לא עוד, אלא שהמהות הזאת, האידיאל הזה, איננו מגולם ברוב המכריע של האנשים. רוארק, לפיכך, מתייחס לאנושות שאיננה בנמצא פיסי. היא אידיאל, שמקורו איננו בקיום האנושי המצוי, או בעולם הפיסי או באיזה שהן הפשטות שיכליות מעובדות נתונות. מקורו מעל ומעבר להם.

מהניתוח הזה מתחוור שרוארק איננו אויבה של אלוהות באשר היא. רוארק מייצג מהות אלוהית אחת — זאת של כמעיין המתגבר. של יצירתיות שבתוכו, זו שמגולמת בפיסלי מלורי — כנגד אלוהות אחרת, זו המושלת בעולם.

כמובן מסויים רוארק הוא גילום מוחלט של האלוהות שבשמה הוא נלחם. הוא אוטר, גילוי אנושי לישות אלוהית. ככזה, הוא לוחם בכוחות העוינים לאלוהות הזאת — באלוהות אחרת, סותרת, האלוהות המושלת בעולם הזה כפי שהוא.

ובכך יש לנו מפתח ישיר לעלילה של כמעין המתגבר: זהו מאבק בין שני אלים.

אלסוורת טוהי: האל הנגדי

קוטב המנוגד לרוארק הוא טוהי: המבקר הארכיטקטוני, המת־מסר להשמדתו של רוארק.

טוהי איננו „בלתי־ראציונלי": הכנ־תו את העקרונות המדויקים, המפעי־לים את המערכת החברתית־הכלכלית־הפוליטית, היא בסיס למערכת תכניו המדויקת והכמעט־מושלמת.

הוא איננו „אלטרואיסט" ב־שום מובן: מעולם אין לו שום עניין חיובי בטובתו של שום אדם אחר. נהפוך הוא: כל האנ־שים בחייו הם מכשירים למ־טרה המסעמת אותו.

הוא מדבר על אלטרואיזם — אבל הוא משתמש באלטרואיזם במכוון כבמכשיר למניפולציה פסיכולוגית ופוליטית. מרקסיזם, נצרות, מיסטיקה הם בידיו מכשירים להשגת מטרות פוליטיות. המטרות הפוליטיות משר־תות מטרה מטאפיסית. המטרה המטאפיסית מגולמת במטרה פיסית: השמדתו של רוארק — כתודעה. השפלתו, חיסולו, שיתוקו.

רוארק מגלם מהות מסויימת — וטוהי מגלם מהות מנוגדת. אין ביניהם ויכוח אידיאולוגי. לא טוהי ולא איש מחבר־מרעיו אינו מאמין במילה אחת מהאידיאולוגיה האלטרואיסטית־הסר־ציאליסטית שלהם. הם מתעבים את רוארק ובעלי־בריתו מתוך תגובה ישי־רה של מהות למהות.

רוארק מגלם אור של יצירתיות טהורה, שימחה, חסרת־מעצורים, משר־ללת־עצב. טוהי מגלם חושך — שינאה טהורה, הרסנית, חסרת־מעצורים, מלאה יגון תהומי ומשתכרת ממנו.

טוהי, כרוארק, הוא „קדוש" — מקודש למטרתו. לטוהי אין עניין בכסף, בנשים או בכבוד. טוהי גם איננו מעוניין בכוח לשמו — משום שהוא מעביר כל כוח שיש לו לאחרים, כמו גאס וב, שישמחו לצעוד על גווייתו.

טוהי מקודש למטרה אחת: הוא מגן על העולם הקיים מפני הכוח המעצב מחדש, הפורץ וההורס את הקיים, המגולם ברוארק.

ושוב, לכאורה טוהי הוא מהפכן מרקסיסטי, המסייע בידי הנשיא פראנ־קלין דלאנו רוזוולט וה„ניו דיל" להרוס את היזמה החופשית וליצור מישטר סוציאליסטי.

למעשה, ההבדל בין שני המישטרים איננו מהותי.

רוארק פוגש את רוב דחיותיו בשוק החופשי. נכון שבכלכלה מתוכננת אין לו שום סיכוי — אבל במשק הפתוח אין לו הרבה סיכויים גם כן. סוציאליזם וקפיטליזם הם שני ביטויים לאותה מהות שאותה מייצג טוהי. לא לחינם בעלי־עסקים עשירים הם בין ידידיו ותומכיו.

כמו רוארק, טוהי מגלה יכולות על־אנושיות של תובנה ישירה של מהויות. הוא מודע מלכתחילה למהותה של דומיניק — הרבה לפני שרומיניק מודעת לה בעצמה. טוהי, כרוארק, פועל באורח אינטואיטיבי וישיר. טוהי מגלם עוצמה כריזמטית, המסוגלת להניע המונים בכוח הקול. טוהי מגלם כוח אלוהי — הוא גילומה של אלוהות העויינת את רוארק ואת האלוהות שלו.

רוארק מייצג אלוהות המת־בטאת מבפנים החוצה, אלו־הות של קרינה יצירתית. טוהי מגלם אלוהות המתבטאת מה־חוץ פנימה — אלוהות של די־כוי, של „הקפאה", של „ביבוי ניצוצות".

רוארק מגלם לפיכך את אלוהי האור וטוהי את אלוהי החושך, בלשונו של זרתוסטרה (האמיתי, לא זה של ניטשה). העימות הזה הוא עימות מיתולוגי, וכל היצירה היא מיתוס.

בהקשר הזה קל להבין את שאר הדמויות.

דומיניק: האם האלוהית

דומיניק מגיבה על רוארק במישרין — ובלא שום הבנה שיכלית לתגובתה. תודעתה החיצונית מתקוממת כנגד התגובה — משום שהיא מייצגת עבורה תביעה וחובה קדושה, שממנה היא מנסה להימלט. דומיניק רוצה לברוח מהעולם, לא ללחום. רוארק תובע ממנה ללחום. לכאורה היא „שונאת" אותו.

אבל מהותה תובעת ממנה לחזור אליו. לכאורה היא מנסה „לחסום" אותו, למנוע ממנו לקוחות. למעשה, הלקוחות שהיא מונעת ממנו כולם הם פוטנציאל של סכנה עבור רוארק: לקוחות מהטוג של בני־חושך, העשויים לתבוע אותו לדין אחרי שהשלים את הבנייה. תודות לדומיניק מוגן רוארק מלקוחות הרסניים. לפיכך היא מגינה עליו, בהסוואה של הרס.

נישואיה לקיטינג הם מיבחן לקיטינג: קיטינג מוצג לפני ראי של אמת מדוייקת, החושפת לפניו את ממרי בגידתו בעצמו. דומיניק פועלת כאן כשופט אלוהי. היא שופטת את קיטינג — ודנה אותו להשמדה. קיטינג הוא המכשיר של המישפט ושל ביצוע פסק־הדין. דומיניק היא מראה.

נישואיה לווינגר הן שוב ביטוי לתגובתה למהותו של וינגר.

בניגוד לתדמיתו, בניגוד לכל מסלול חייו ומעשיו, וינגר הוא בן־סוגו של רוארק. הוא בן־אור. דומיניק מייצגת, במיתוס הגנוסטי של העימות בין שתי האלוהויות את האם האלוהית, בדיוק כש„שרוארק ווינגר מייצגים את „אב הא־להי.

וינגר: הבגידה העצמית

וינגר הוא ההפרכה החותכת ביותר לתורתה הרישמית של ראנד.

וינגר חי בניגוד לכל הערכים והעקרונות של „נאמנות לעצמך". אבל למרות זאת הוא, עבור רוארק, „המי־פגש היחיד בחייו שהוא לחלוטין חד־פעמי".

העוצמה הכריזמטית של וינגר, הטהרה המהותית של פנימיותו, משק־פים את העובדה שרוארק ווינגר הם אותה הישות המטאפיסית שגולמה בשני גופים. באחד מהם היא נשארת נאמנה לעצמה באורח מלא. בשני היא מונעת על־ידי רגשות מרירות וזעם לפעול באופן מוטעה.

האלוהות בווינגר מתקוממת נגד הקליפה האשלייתית שבנה מסביבו — בכוח מגעו המחייה של רוארק.

בקונפליקט הפנימי, ווינגר נשבר. האלוהות שבו איננה די חזקה כדי לשבור את הקליפה. הבגידה העצמית איננה ניתנת לתיקון.

אבל גדולתו של וינגר איננה נשברת. וינגר מעביר את שאירית כוחו לרוארק. וזאת למרות שרוארק לקח ממנו את אהבת־חייו.

הוא ממנה את רוארק לבנות את הבניין שינציח את רוחו של רוארק — ואת הרוח אשר יכלה להיות לווינגר.

קיטינג וקתרינה: באמצע

רוארק מגדיר קוטב אחד בין אור חושך, טוהי מגדיר את ניגודו. בין ניהם לכודים קיטינג וקתרינה. שניהם מגיבים בהערצה ובאהבה מהותית על המהות האורית. שניהם משתכנעים מתוך „ראציונליות" לבגוד בה.

קיטינג מגלם בשלמות את ערכיה הרישמיים של ראנד. הוא חי רק למען ה„אגו" שלו — וה„אגו" שלו כל־כולו ממוקד בכסף ובתהילה, ובחשיבות עצמית מזוייפת. המעיין המת־גבר בתוכו, שהיה יכול להתבטא על־ידי ציור, הוכפש ודוכא על־ידי אמו.

אמו היא ראציונלית לחלוטין: היא תמיד בוחנת את ההשלכות המעשיות, מנקודת־מבט חומרית מדידה של החלטות אפשריות. אין זה ראציונלי לבחור בקאריירה של צייר. היא אוב־ייקטיביסטית מוחלטת — באורח אוב־ייקטיבי, השוק החופשי מגיב טוב הרבה יותר על אדריכלים מבוססים מאשר על ציירים. ציור הוא הימור מטורף. קיטינג קונה את ערכיה ונהרס.

קתרינה הסלי מייצגת אם־שרות של אהבה אותנטית עבורו: תגובה של מהות למהות. הוא בוגד באפשרות הזאת. קתרינה בוגדת בה בעצמה — כשהיא נפתחת לאנרגיה ההרסנית של טוהי, המטיף לה „לדכא את עצ־מיותה" ולמקד את עצמה החוצה „באנושות".

הידידים: מלאכים ושדים

לידידי רוארק — הלר, לנ־סינג, אנרייס, מלורי — מבטאים

(המשך בעמוד 20)

רוארק (גארי קופר) ודומיניק (פטריסיה ניל) בסרט „כמעיין המתגבר"
„דמויותיה ועלילתה שונות באופן קיצוני מהפילוסופיה שהיא מלבישה עליהן..."

„השיכבה הפילוסופית איננה מדברת אלי כלל. היא נראית לי נבובה ושיטחית. לעומת זאת מעורדת בי השיכבה הספרותית תגובה חזקה ועמוקה..."

יותר ממסעדה

ברווז הזהב היא מסעדה סינית יוקרתית, הממוקמת ליד הכפר הירוק. העיצוב המהודר והאווירה האקסלוסיבית של המסעדה מתחרים במבחר העשיר של תפריטה, ואת "הפיניש" הסופי נותן המגע האישי של הצוות המסור. להבדיל ממסעדות אחרות, בברווז הזהב חושבים על הלקוחות הרבה מעבר לשעת הארוחה, והתוצאה? מגוון הצעות לשירותים יחודיים שמספקת המסעדה:

TAKE AWAY

המטעמים של ברווז הזהב אצלכם בבית, באריזה נוחה לחימום, עם אפשרות של משלוח הביתה בהנחה של 10%.

הקייטרינג הקטן

שילוב של TAKE AWAY וקייטרינג. מלצר מיומן מגיע עם ארוחה לכ-60-15 איש, ודואג לסידור, להגשה ולכלים. כל מה שצריך לעשות הוא להרים טלפון - ולהתענג.

אירועים מיוחדים

בברווז הזהב ניתן לערוך אירועים לעד 60 איש, שיותאמו - הן מבחינת התפריט והן מבחינת קישוט המסעדה - לטעמו האישי של המזמין.
בת מצוה, ברית מילה, יום הולדת וכל אירוע אחר יחרטו בזיכרון לאחר שיחגגו אותם בסטיל המיוחד של ברווז הזהב

ישראכרט, ויזה

יש להזמין מקום מראש
מכבדים כרטיסי אשראי

ברווז הזהב
THE GOLDEN DUCK

מסעדה סינית ליד הכפר הירוק, רח' משה סנה 93 (דרך הרצליה)
לפני שדרת הברושים ואחרי עצי הבננה,
(בתחנת דלק טופז)
רמת השרון. טל. 491873

הכן רכבך לקיץ

ימי־השרב נתנו החודש את אותותיהם, כשחוסר־ההכנה של הנוהגים ברכב התבטא במאות כלי־רכב תקועים. בכדי להימנע ממצבים כאלה ממליץ מיכה קראוס, סמנכ"ל חברת שירותי־הגרירה שנריר, להיערך לימי־הקיץ ולבצע מיספר בדיקות והצטיידויות בסיסיות.

את בדיקת־התקינות יש לערוך לבלמים ולבלם־היד; לצמיגים (שלמות ובדיקת לחץ־אוויר), כולל הגלגל הרחבי, כשהצמיגים קרים; לנוזלים (שמן־מנוע, ממסרת, נוזל־בלמים, מים במצנן ומים במיתקן מחזי־השמשות), לחגורת־האאוורר ולמזגן: למצנן ולצינורות־המים ולמערכת־התאורה והמגבים.

כמו כן הראוי להצטייד במיכל־מים (לקירור ולשתייה); בספר־תחות ובכלי־עבודה בסיסיים (פלייאר, מפתח שבדי, מברג וכו'); ברצועה חרבית למאוורר, בוחיים ובוריות חרביות וכמובן גם בכלי־החובה: מגבה, מפתח־גלגלים ומשולש־אזהרה.

למניעת איידס בסקס:
השתמש בבחולה.
למניעת ציחות בטלפון:
במכשיר BUGALARM.

אנו מספקים גם:
★ שיירות לגילוי האזנות
★ מכשירים להקלטת שיחות
★ מזכירות אוטומטיות

רדיו דוקטור בע"מ
ת"א, שלום עליכם 18, טל' 286444

תן טרמפ לחייל

בני־אור ובני־חושך

(המשך מעמוד 19)

את אותה המהות שהוא מבטא: טהרה, יצירתיות, נאמנות לעצמיות ולחזון מפעים שמעבר לה. הם מבטאים אותה בפחות עוצמה ממנו. לפיכך — מגעו בחייהם מחייה אותם, מחזיר להם את האמון בישותם ובכוחם. רוארק הוא „מרפא־נפש" — במידת־מה כישוע.

כל יתרי טוהי — קוק, וב, פרס־קוט, קלוקי, פולג'ר — הם בני־סוגו. כמו יתרי רוארק, הם מגיבים על טוהי במישרין. הם מזהים אותו והוא מזהה אותם.

שתי הקבוצות כוללות פרטים המורעים לזהותם וליחסם ההדדי ברמה על־תחושתית. באורח שיטחי, פיסי, רוארק וטוהי ויריהם המתאימים נראים כולם „בני־אדם": ראש, יריים, רגליים וכיוצא בזה. אבל ברמה המהותית הם שני סוגים שונים של יש.

ובכך אנו מגיעים לנקודה מרכזית נוספת של המיתוס הגנוסטי: שני האלים הלוחמים, אלוהי־החושך ואלוהי־האור, נעזרים כל אחד ב„צבא" של יצוריהם, המבטאים את מהותם.

ילדי־האור הם „מלאכים". ילדי־החושך הם „שדים". אבל אלה ואלה לובשים דמות אנושית. יש שני סוגי אדם. ה„שיווון" בין כל בני־האדם הוא ניסיון אידיאולוגי לטשטש את העימות המהותי.

העלילה: נחש קדמון

מה שכבר נאמר, כל מאוזן להבין את העלילה בהקשר המיתי־גנוסטי.

שני האלים לוחמים זה בזה. זירת־הקרב היא החברה האמריקאית, וליתר דיוק — עולם האדריכלות. אלוהי־האור מייצג חדירה של מציאות חדשה דרך העולם הזה. הוא בונה בניינים ההולמים סוג מיוחד של אנשים, ויוצרים סוג חדש של סביבה — סביבה שאיננה שייכת לעולם הקיים, עולם־החושך. טוהי, מגן עולם־החושך, עושה כל מה שביכולתו כדי להשמיד את רוארק.

הצעד האפקטיבי ביותר, שטוהי נוקט, הוא להפריד בין אלוהי־האור הזיכרי ובת־זוגו — דומיניק.

בקבלת הארי מתואר אותו צעד: „נחש קדמון" מפריד בין הקדוש־ברוך־הוא והשבינה, או בין „זוברא" ו„נוקבא" באלוהות. ההשלמה ביניהם היא הניצחון הגדול על אלוהי החושך.

המאבק הגדול בין אור לחושך מתמקד פעמיים בבית־מישפט. בפעם הראשונה נכשל רוארק. בשניה הוא זוכה, וזכייתו היא החלטית.

ילדי־האור, שבגדו במהותם מתוך אופורטוניזם (כמו קיטינג) או מתוך טיפשות (כמו קתרינה הסלי) משלמים באובדן ישותם, בשקיעה לתוך תהום של ריכאון, ייאוש וזוועה. הם מושמדים כמהויות תודעתיות — אם כי גופיהם ממשיכים להסתובב כזומבי.

כוחו של אלוהי־החושך (טוהי) הוא שליטתו במערכת החברתית־הכלכלית־הפוליטית ובפסיכולוגיה של ההמונים. גם מיבנה המערכת וגם הפסיכולוגיה של האדם המצוי מגיבים במישרין על תביעת יוצרם — אלוהי־החושך, המגולם בטוהי.

אלוהי־האור נהנה מתמיכת המיעוט של בני־אור, הנאמנים לו. אבל ניצחונו איננו בר־מניעה.

האור חזק מהחושך, וזריחתו מפזרת את החושך. רוארק מנצח ניצחון מ ש י ח י.

מרד הנפילים שהוא חוזר על אותו המוטיב (אם כי עם עיוות אידאולוגי גדול הרבה יותר), מתרגם את הניצחון המשיחי הזה לאפוקליפסה שלמה: העולם הישן הוא בחרבות, ועולם חדש זורח במקומו: עולם של אור.

פילוסופיה רשמית

ב רור ממה שנאמר שאיין ראנד כתבה את כמעין המתגבר בלי שום מודעות למה שהיא מבטאת. ניסיונה לנסח את המסר הביא לעיוות מוחלט, שבו האידיאולוגיה שלה מגן־למת בשיטתיות על־ידי ה„אנטי־גיבור" קיטינג, ומופרת בשיטתיות על־ידי כל גיבוריה.

במרד הנפילים העיוות גדול יותר. הגיבורים כאן הם כבר „תעשיינים", ולא אמנים יוצרים. השאלה של „קפיטליזם" לעומת „סוציאליזם" הופכת למרכזית, אבל בהקשר הקפיטליסטי רוארק נדחה לא פחות מאשר בהקשר הסוציאליסטי. לאידיאולוגיה הפוליטית אין שום משמעות אמיתית כאן.

כיצד ייתכן שהמחברת טעתה כל־כך בהבנת עצמה?

השאלה הזאת מביאה לשאלה אחרת: כיצד זה קרה שראנד ניסחה מיתוס גנוסטי, שהמוטיבים שלו הולמים בדיוק כל־כך ניכר את זוראסטר, מאני והאר"י, שאת תורתם לא הכירה?

וכמובן, השאלה עולה: מסני מה וכיצד זכתה אותה התורה לניסוח חוזר ונשנה על־ידי אנשים שונים, ובתקופות שונות, בלא שום מגע תרבותי?

ומדוע הביא ניסוח הגנוסטיות לדרדיפות מיידיות, שבהם כל חסידי התורה וכל ניסוחיה הושמדו במרץ על־ידי מימסדים פוליטיים ודתיים? (מאני וחסידיו הושמדו ברמה של ג'נוסייד על־ידי הנצרות. הקאתרים של המאה ה־13, שחזרו לתורה, הושמדו אף הם. זוראסטר נרצח על־ידי הכוהנים, ותורתו סולפה. תורת האר"י עוותה בלא הכר על־ידי החסידים, כך שכל חידושה — המאבק בין שני אלים, ולא מונותאיזם, נעלם).

מדוע נרדפה איין ראנד והדי שמצה על־ידי מימסדים אינטלקטואליים וספרותיים?

אלה שאלות מעניינות, הדורשות מחשבה. בהקשר הזה מעניין לציין שידידי הר"ר צ'פלון, שנתן ניסוח מלא, מדוייק וחריף לגנוסטיות בפעם הראשונה בהיסטוריה (בלא שום ידיעה על התקדימים ההיסטוריים שציינתי) היה מושא, ברמה מצומצמת יותר, לדרדיפות דומות. ולא ארחיב על דברי הלעג והבלע שנאמרו על נושא זה בידעות אחרונות. מה קורה כאן?

לא אשיב על השאלה. כוונתי לעורר מחשבה בליבו של הקורא, ביחוד הקורא שקרא את כמעין המתגבר ומצא אותו בעל־ערך. אשמח להשיב למיכתבים אישיים של קוראים, המעוניינים לחלק את מחשבותיהם איתי.

„כיצד ייתכן שהמחברת טעתה כל כך בהבנת עצמה? מדוע נרדפה איין ראנד והושמצה על־ידי מימסדים אינטלקטואלים וספרותיים?"

מדריך מיסעדות חדשות

חברה שלי גרה עכשיו בבלגיה. ליתר דיוק בעיר אנטוורפן. היא לא היתה בארץ ארבעה חודשים ומפני שיש לה, כנראה, זיכרון קצר מאוד, היא קיבלה ממש הלם כשהגיעה הנה בשבוע שעבר.

„אני הרוסה מתל־אביב. נראה כאילו כל העיר היא מקום בילוי אחד גדול. עד 2 בלילה כל המיסעדות פתוחות, אלפי מכוניות נוסעות בכבישים וחצי העם מטייל ברחובות. אצלנו באנטוורפן ב־10 בלילה כבר יש עוצר.“ אמרה.

הסברתי לה שגם אצלנו יש עוצר, אבל לאו דווקא בתל־אביב.

אחרי חצי שעה היא חזרה לעשתונותיה התל־אביביים וביקשה המלצות על מיסעדות חדשות בעיר. נתתי לה רשימה מעודכנת והיא ביקשה שארווח עליהן במדור שלי, לטובת כל חבריה באנטוורפן שבאים לישראל כל שבועיים־שלושה ואין להם אפשרות להתקשר אלי ולקבל אינפורמציה אישית.

אז לטובת שולה וחבריה הנוסעים הנה סקירה קצרה על המקומות החדשים להשמנה בעיר:

● ● ●

מיסעדת הקשתות — סימטת מזל אריה 5, יפו העתיקה — מירפסת מקורה בקשתות. מקום יפהפה. משקיף על נמל־יפו. מאכלים מכל תפוצות ישראל.

בלינצס מהונגריה, גונדי מאיראן, חריימי מטריפולי, מוסקה מבולגריה, סמבוסק מעיראק, גפילטע־פיש מפולין, קובה מסוריה, קירשה מתימן, פאטיס מהודו, קוסקוס ממארוקו.

המנות הראשונות 6 ש"ח, מנות עיקריות בין 10 ל־20 ש"ח. מעניין.

● ● ●

דג ברשת — רח' דיזנגוף 196 — מיסעדת דגים וסלטים כשרה למהדרין. לא שאני רוצה להשמיץ, אבל כל המיסעדות הכשרות למהדרין שראיתי עד היום נראו כמו מיסעדות בעיירה יהודית בפולין לפני 100 שנה. יתרונה הבולט של דג ברשת הוא שגם אוכלי טריפה כמוני יכולים ליהנות בה.

בר־סלטים גדול ועשיר, דגים מלוחים וכבושים מצויינים וכמובן, כמו אצל החילונים, דגים על האש ואפילו מרק־דגים.

מנות ראשונות מ־4.5 עד 6 ש"ח ומנות עיקריות החל מ־17 ש"ח.

אגב, ראיתי שם את הרב יונה מצגר (אמרו לי שהוא מחליף עכשיו את הרב ישראל לאו בפיר־סומו, את כל החברה מהתוכנית הדתית בטלוויזיה, את עורך־הדין הדתי דון יחיא ועוד בעלי כיפות וזקנים. פעם ראשונה שהם ואני אוכלים באותה מיסעדה. אולי זה יעזור לי בעולם הבא.

● ● ●

על הגיבעה אצל אבו־נאסר, — רח' קידרון 34, יפו — אבו־נאסר היה קבלן־שיפוצים. עכשיו הוא בעל־מיסעדה. אחרי מה שאכלתי אצלו מסתבר ששני המיקצועות מסתדרים טוב. זוהי כאילו מיסעדה ערבית רגילה — חומוס, טחינה, סלטים למיניהם, אבל באמת טובים במיוחד. אחרי הפתיחות, דגים ובשר על האש, אכלתי קלאמרי ממולא בשרימפס וכזה באמת עוד לא אכלתי. לא זול, אבל הטעם, הים ממול ושפע החנייה מצדיקים אפילו נסיעה עד לחיבור של יפו ובת־ים.

● ● ●

בוגרשוב — רח' בוגרשוב 39 תל־אביב — מיסעדה יפה. קירות לבנים, פוסטרים בציבעי־פסטל, מיזוג־אוויר, קהל שקט ותרבותי. אוכל טעים. ארוחת־צהריים עיסקית ב־19 שקל. אכלתי שם כבר חמש פעמים ואף פעם לא הסתכם החשבון ב־19 שקלים. תמיד יותר. אבל בכל זאת נעים וטעים. שווה את המחיר.

● ● ●

הצרכניה — רח' ויצמן 32 תל־אביב — העיצוב כמו צרכניה של פעם. המאכלים עם חותם מאוד אישי של השף איברהים. סלטים טובים מאוד, עופות ממולאים, בשרים קרים. איברהים משתמש בהמון תבלינים טריים. גולת־הכותרת היא, לדעתי, הכופתאות הממולאות בשזיף. אצל סבתא שלי קראו לזה צבשן קנידל, אצל איברהים קוראים לזה דמפלינג פירות, אבל ההבדל הוא רק בשם.

ארוחת־צהריים עיסקית ב־17 ש"ח. מומלץ.

● ● ●

המוסד — רח' דיזנגוף 213, תל־אביב — אם בא לכם לאכול וגם לראות את הנוער ולשמוע אותו. אחרי 10 בערב תמיד מפוצץ שם, אז אם יש לכם כוונות לאכול — כדאי לבוא קודם. מוסיקת־רקע מצויינת, אוכל טעים, אבל הכי טעים זה סלט פטוש ועוף במרינדה. עוברה, כולם מזמינים את זה. משהו בין מיסעדה למקום־בילוי.

סוד מרנן

קוסמטיקאית אחת, חברת־קיבוץ ברמום הארץ, נתנה לי טיפ יוצא־מן־הכלל לימים האלה של הצלסיוסים הבלתי־מתחשבים והלחות הבלתי־מתקבלת על הדעת.

היא מציעה להחזיק בארנק שפריצר קטן (בקבוק פלסטיק שמשפריץ בלחיצה), שאפשר לקנות כמעט בכל חנות־תמרוקים תמורת 3־2 ש"ח.

כשהולכים ברחוב ומרגישים שהגיעו מים (קרי זיעה) עד נפש, שולפים את השפריצר מתוך הארנק ומשפריצים ישר לתוך הפרצוף. נותן 10־5 דקות של נעימות, רעננות ותיקווה לעתיד טוב יותר. ניסיתי את זה כבר היום. עובר. תודה לרונית בן־יוסף.

קיר מצוייר ב„צרכניה“
טעם של פעם

הבטחות על הקרח

בשנה שעברה, בעיצומו של הקיץ, השתתפתי במסיבת־עיתונאים מהודרת במלון הילטון בתל־אביב. המנה האחרונה בארוחה התגיגית כללה סלט־פירות שהוגש בתוך צלוחיות יפהפיות עשויות מקרח. מיד אחרי קריאות־ההתפעלות מצלוחיות־הקרח, סיפר לנו המארח של מסיבת־העיתונאים, סמי הירש, שהוא החליט להביא את אמריקה אלינו.

הירש הקים חברה בשם מיסטר אייס שייצרה כמה מיליונים של קוביות־קרח ליום. את קוביות־הקרח התחייב סמי לשווק לכל מרכול במדינה ולאחסן אותן בתוך מקרר־ענק של החברה. הקונה יפתח את דלת־המקרר במרכול, ישלוף שקית של 250 קוביות־קרח וילך הביתה שמח ושוטר־לב.

באותו זמן ממש, מצאתי לי בית־חרושת קטנטן לקרח ממש ליד הבית שלי ועל כן ידעתי שסמי צודק והחיים בארץ עם קרח הם לא כמו החיים בלי קרח.

אחר כך הגיע החורף ושכחתי מסמי ומהמיסטר אייס שלו. מי שלא שכח את ההבטחה היה בעל בית־החרושת הקטן לידי. גם הוא שמע על מיסטר אייס ועל התקציב הענק העומד לרשותו, ולכן סגר את בית־החרושת שלו מפחד הגדולים.

עכשיו הגיע הקיץ. הקרחן השכונתי נעלם ומיסטר אייס גם הוא איננו. כנראה רשם את ההבטחות שלו על הקרח.

עיתונות לנפגעי הקיץ

נודע לי כי יש אנשים מסויימים שהקיץ הישראלי הורג אותם. זאת אומרת, לא ממש הורג — הם לא מתים מוות קליני, אבל הרוח יוצאת להם מהמיפרשים ובמקומה נכנסת אפטיות, עייפות, חולשה וכיוצא באלה.

האנשים הללו — כך נודע לי — כמעט מפסיקים לאכול, לא מארחים, לא מתארחים, לא רואים תוכניות רציניות בטלוויזיה, עובדים רק לפי הספר, לא עושים טובות לחברים, לא מתכננים את העתיד ולא קוראים עיתונים. אחד מנפגעי הקיץ אמר לי שהוא מפסיק לקרוא עיתון בקיץ, כי הוא פשוט לא מבין מה כתוב בעיתון. המאמץ האינטלקטואלי גדול מדי והוא מוותר מראש.

למשל, אם יש בעיתון כותרת כמו: „צבא סוריה נערך לכניסה לביירות לשם עשיית סדר,“ תיכף הוא מתעייף מהכותרת ולא מבין למה בדיוק הכוונה. כלומר, איזה חלק מצבא סוריה נערך? האם הם באמת יכנסו לביירות, או שמדובר רק בהפחדה? מה בדיוק הם יעשו שם? מה זה אומר לגבינו? מה צה"ל חושב על כך?

מוכרחים להודות שאפילו בחורף קשה להבין את המשמעויות הדקות של כותרות העיתונים שלנו. אז על אחת כמה וכמה בקיץ.

נו.

אז להפסיק לגמרי לקרוא עיתונים? — אי־אפשר!

ולכן, עיתון־הפועלים דבר, המבין את נפש עמו ב־40 מעלות צלסיוס, פתר את הבעייה. בכל פעם שהכותרת הראשית של העיתון אינה ברורה, מוסיף דבר מישבצת מיוחדת לנפגעי הקיץ ובתוכה הכל בארבע מילים.

תראו בעצמכם:

פירושו של דבר

רע לחזבאללה
טוב לישראל

כאת רן אבירן
החלטת הנשיא אסר להציב כוחות צבא סוריים בשכונות

שיברך אלוהים את עיתון דבר ואת ממציא המישבצת המיוחדת. ובאותה הזדמנות, אדון אלוהים, אולי אתה מוכן להוריד 3–2 מעלות? תודה.

תגובות קוראים למצב המדינה

הקורא הוותיק י־חיאל ספרא שלח לי את הצילום המצורף ומתחתיו הוסיף: „א־פילו צמרת השילטון מתפקעת מצחוק מ־דו"ח מבקר המדינה.“

כמו תמיד, אדון ספרא, הגדולים צוחקים והקטנים בוכים.

אלף לילה ולילה ודגים ★ נשות ויצ"ו העליזות ★ ובית שנלקח מסרט הוליוודי

פמדר צדוק סטודנטית ודוגמנית מצליחה בדרום־אפריקה מעדיפה לחזור ללימודים במקום לעסוק בדוגמנות. במסיבה ניסתה כוחה בצילום וצילמה את בן־זוגה אילן יצחק.

שמוליק גוזמן בעלה של הדוגמנית סימונה גוזמן הוא חוקר פרטי במיקצועו. רוכנת מעליו הדוגמנית שלומית אמיר בבגד־ים של קלוד מונטנה, שמחירו נאמד ב־600 דולר.

מסיבת דגים

דוגמנית הצמרת **שלומית אמיר** אוהבת להפתיע את חבריה בארוחות־ערב ספונטניות. היא נוהגת לקבץ בביתה המטופח כ־20 אנשים ולהאכיל ולהשקות אותם בסיגנון אלף לילה ולילה. הפעם שימש הים כמוטיב המרכזי, ועל שולחן־האוכל הגדול הונחו צלחות ומגשים רבים של דגים מסוגים שונים, החל בדגים מבושלים ברטבים שונים וכלה בדגים מלוחים ומעושנים. לכל זה נלווה יין לבן ומנות שונות של סלטים וקינוחים. הארוחה שהתחילה ב־9 בערב, נמשכה כמה שעות.

ספ ברכה איש־העסקים, הוא בעלה של הדוגמנית־לשעבר והיחצנית ב־הווה, יהודית נגר. השניים הדגימו אכילה בצוותא של עוגת שוקולד. נגר מגדירה את בעלה כגבר האידיאלי. לזוג נלווה אריק לביא, שביחד עם יהודית נגר ביים את התצוגה של קלוד מונטנה.

ניו־יורק־תל־אביב

נשות ויצ"ו העליזות ערכו מסיבה גדולה במלון דניאל. שההכנסות ממכירת הכרטיסים נועדו להקמת מעון־ילדים. הרבה נשים יפות ומוכשרות עמלו כדי להרשים את הקהל והרבר התבטא בתחרות בין האופנאיות הישראליות כמו **אורנה מרבך, ענרל'ה פינק** ו**ענת גלובוס** שהתחרו ברגמים של המעצבת הלבנונית־האמריקאית **נורמה קאמלי**. הבגדים של קאמלי ופינק זכו להצלחה הגדולה ביותר. מאחורי הקלעים ישבו מארגנות, דוגמניות, יצרניות ויבואניות והשמיעו רברי־ביקורת זו על זו. האורחים בקהל, שלא היו בסוד העניינים עסקו במחיאות־כפיים ואכילת עוגות עתירות קלוריות.

בין המעצבות היתה גם המעצבת **רנה פלקוביץ**, הנמצאת עכשיו בהליכי־גירושין מבעלה **יהודה פלקוביץ**, איש ספקן לשעבר, שחברתו פשטה את הרגל בשנה שעברה. בקירבת מקום ישבה **דניאלה יאסין**, בעלת בוטיק טקטיק. הנמצאת בחודשי הריון אחרונים. יאסין היא היבואנית של נורמה קאמלי. האופנאית **אורנה מרבך** היתה הניגוד הגמור לסיגנון־הלבוש של טקטיק וענרל'ה פינק. היא מייצגת את הסיגנון המורכב והמוגזם. לאירוע היא הופיעה בצמה מלאכותית ארוכה שחיברה לשיערה ובמערכת בגדי עור בצבע ורוד, אנטי־תיזה לסיגנון הנקי של פינק וקאמלי.

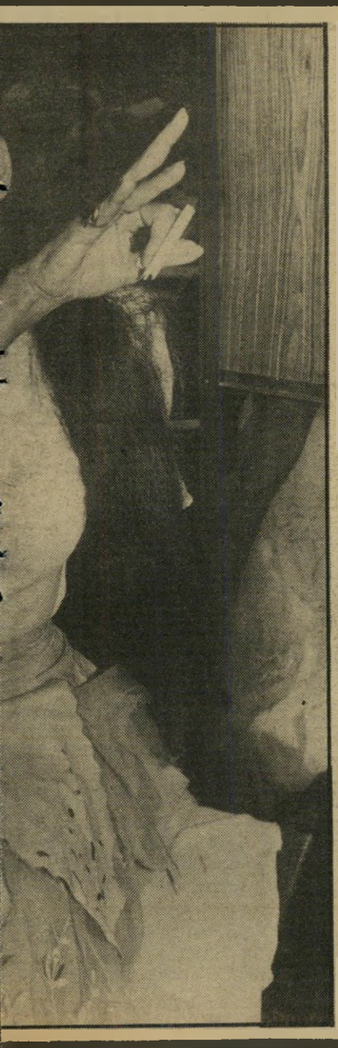

ליאורה לפידות דוגמנית לשעבר וכיום מנחת תצוגות־אופנה (מימין), בחברת חני פרי, מארגנת־תצוגות. השתיים בלטו בעגילי־ענק. משמאל אורנה מרבך.

רונית יזרקביץ שזכתה להצלחה רבה כדוגמנית ביפאן, בבגד־ים בסיגנון מעורב, שהדגיש את רזונה. בניגוד להופעה החושפנית שלה בתצוגות, בחיי היום־יום היא שמרנית.

האמהות של כל החתנים לעתיד

מעצב־האופנה **קובי רביץ** ערך בביתו שבכפר־שמריהו אירוע־התרמה גדול למען הוועד למען החייל. הבית המרהים, בעל שטח־אדמה גדול ובריכת־שחייה, נראה כלקוח מסרט הוליוודי והרשים את מרבית המוזמנים, שחלקם לא הבינו בריוק היכן הם נמצאים. עשרות שולחנות ומאות כיסאות היו פזורים על המידשאה הגדולה מסביב לבריכה.

מאחור היו ערוכים שולחנות־האוכל וכשניתן האות הסתערו מאות אנשים על מלאי המזון וחיסלו אותו כעבור רבע שעה.

מי שלא היו לו מרפקים וסבלנות נאלץ להישאר רעב ומה שנותר לו היה להזין עיניו בדוגמניות החטובות שרי־חפו בקלילות והקיפו את הבריכה כשהן לובשות את היצירות האלגנטיות של קובי רביץ.

בקהל נכחו **דוריתי דילר** האמריקאית, אמו האלגנטית של **ארתור דילר**, בן־זוגה של הדוגמנית **תמי בן־עמי**. בקירבתה ישבה **רות גילעדי**, אמו של **טל גילעדי**, חברה לחיים של הדוגמנית **ספיר קאופמן**. לא הרחק מהם ישבה האופנאית **עדה תומר** עם בנה **דן**, מנישואיה לנתן **תומר**, שהוא כיום בעלה של הזמרת **ירדנה ארזי**.

הרוח החיה באירוע היתה **בוריה צוורן**, אשת־החברה ואלמנתו של חייט־העילית **ישראל צוורן**, שהסתובבה בין האורחים, והצליחה להתרים 5000 שקלים. וכדי שתהיה קצת תרבות הובאה להקת חיל־האוויר.

מיכאלה ברקו הדוגמנית המצליחה ביותר בחו"ל, נותרה בגפה. בן־זוגה, יוסי הלר, חזר לארצות־הברית. ברקו ספרה שבגלל אילוצי הלימודים היא הפסידה חוזי־עבודה רבים בארצות־הברית.

דפנה שמיר נכדתו התוססת והמוכשרת של הקבלן אריה פילץ, עזרה למארח קובי רביץ באירגון המסיבה. היא זכתה על כך לנשיקה מהספר יוקי שרוני, שהגיע לביקור־מולדת.

רות גילעדי אשתו הנאה של המנתח הפלסטי עמי גילעדי, באה לאירוע בחברתה של הדוגמנית היפה והמצליחה ספיר קאופמן, שהיא חברתו של טל גילעדי, בנה של רות.

חמי בן־עמי הצהירה כי היא מאושרת מאהבתה החדשה לארתור דילר. במסיבה הדגימה ריקודי־בטן בסיגנון מערבי וסיפרה על חוויות מטיוליה בחברת ארתור ואמא.

כתב: זהר אוהליאב. צילם: אבי ולדמן

רחל מרחבת על כל העולם

יפה באילת

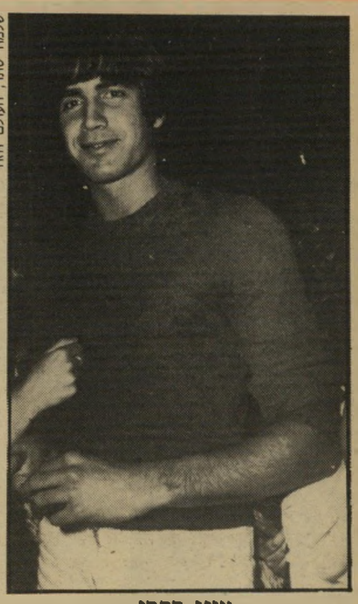
שלמה סתר, העולם הזה

טינו ברבי
נישואין בתאריך מיוחד

לפני פחות מחודש סיפרתי לכם על הדוגמנית הבלונדית **דניאל ישינובסקי**, שהיתה נשואה ל**אלון ברנוביץ**, בנם של הקבלן העשיר **אריה ברנוביץ** ואשתו **ריבה**, ושהנישואין האלה החזיקו מעמד פחות זמן מכפי שדרוש כדי לבנות דירה ממוצעת בתל־אביב.

אחרי הגירושין היא נסעה לחו"ל להתאוורר, וגם חזרה ארצה וביססה את מעמדה כדוגמנית־צמרת.

לפני כמה שבועות היא ירדה לאילת, והכירה את **טינו ברבי** בן ה־35, אחד הגברים היפים והמחוזרים ביותר בארץ, המתגורר באילת. השניים התאהבו, והשבוע נודע לי שהם החליטו להינשא ב־8.8.88, תאריך מיוחד האמור להביא הרבה מזל.

בינתיים הם החליטו לנסוע ליוון, לאי סנטוריני, כדי להיות לבד, וכשהם יחזרו מחו"ל תארוז דניאל את הפקלאות שלה ותע־

צבי טל, העולם הזה

דניאל ישינובסקי
להתבודד ביוון

בור לדרום, שם היא מקווה לכבוש את העיר גם כשטח הדוגמנות. אבל הפעם בתחום ההוראה.

לפיד כנה

אני לא יודעת מה קרה בעיר הזאת. אבל מאז השרב הנוראי בשבוע שעבר, אני שומעת שעל כל זוג שמתחתן יש בערך שני זוגות שמתגרשים, ועוד איזה שלושה זוגות שעומדים להתגרש.

קחו, למשל, את העיתונאי **יאיר לפיד** בן ה־25, בנו של **טומי לפיד** ממעריב. רק לפני שנתיים הוא התחתן עם בחורה חמודה בשם **תמר**, ושניהם מוכשרים ויפים ומצליחים, ופתאום גירושין.

זה באמת עצוב, והצטערתי לשמוע את זה.

אבל מסתבר שהצעירים של היום זה לא הצעירים של פעם, והם לוקחים את העניינים יותר בקלות מההורים שלהם.

תמר ויאיר לפיד
מוכשרים, יפים ומצליחים

האושר חוזר

מישפחת **טוקטלי** היא מישפחה ירועה, מה שמכונה בארץ האצולה הספרדית. יש לה גם יחוס וגם כסף. סניפים מבני המישפחה מוכרים ביותר: **אבינועם ועוזי**. הם גם מוכרים מחברת־הביטוח אריה. עוזי טוקטלי נשוי מזה 30 שנה עם **ג'אנט**, שהיא ממישפחת **יגלום**, ויש להם שלושה ילדים וכמה נכדים. אך ב־15 השנים האחרונות הוא ניהל רומאן עם אשה בשם **אריאלה**. אשתו החוקית, ג'אנט, סירבה לתת לו גט, במשך שנים רבות המשיכה להתגורר בביתם המרווח בשיכון־הצמרת בצפון תל־אביב, הרחק מחיי־החברה התל־אביבית.

השבוע הוא התבשר שאשתו מוכנה לתת לו גט, ואריאלה מאושרת, כי עכשיו הם יוכלו למסד את היחסים שלהם.

וגם אשתו מאושרת, כי עכשיו יש לה בוודאי תוכניות. וגם הילדים מאושרים, כי ההורים שלהם מאושרים, והכל בא על מקומו בשלום.

סטאטיסטיקה ומזונות

לא בכל יום מגיע לציבור כזה סיפור.

בהתחלה, כשאמרו לי שזה נוגע לפרופסור **אשר אריאן**, שאלתי מי זה. אז אמרו לי שהוא מאוד חשוב, ושהוא פרופסור לסטאטיסטיקה באוניברסיטת תל־אביב.

בקיצור, הפרופסור המכובד הזה היה נשוי עם **לאה אריאן**, שאותה הכיר באוניברסיטה. ושניהם היו גרושים והחליטו להתחתן, וגם נולדה להם בת. אבל הנישואין האלה לא החזיקו מעמד במשך זמן רב, מפני שהוא הכיר מישהי אחרת, ועבר להתגורר אצלה. אשתו, שלא מבינה הרבה בסטאטיסטיקה, אבל הבינה שהיא צריכה להאכיל את הילדה ולשלם לגן ועוד הרבה דברים אחרים, תבעה אותו לדין.

הפרופסור המכובד אולי מבין הרבה בסטאטיסטיקה, אבל מעט מאוד ברירי־אישות, אמר בבית־המישפט שלפי ענייות־דעתו הוא בכלל לא חייב דבר, מפני שהיא קיימה איתו יחסים עוד לפני נישואיהם, כשהיתה אשת־איש, כלומר היא היתה נשואה אז למישהו אחר. הוא גם טען נגד גובה דמי־המזונות ונגד ההצמדה.

זה לא כל־כך עזר לו, והעירעור נידחה. בינתיים הוא מתגורר עם ירידה אחרת.

מכות מכות מכות

מי שאוהבים להרביץ, לקבל מכות או גם זה וגם זה, נורא יצטערו לשמוע שמלכת האס־אנד־אם — סאדו־מאוכיסטים בעברית — **טלי ברק** ניישאה בלוס־אנג'לס לאיש־העסקים הישראלי **דורון אלדר**.

למי שזוכר, ברק החטובה, שהיתה נשואה בארץ לייבואן־הדגים **שימחה נייזר**, עשתה קאריירה בניו־יורק כמלכת מועדוני־הלילה של אוהבי־המכות. היא עשתה מזה הרבה כסף ופירסום.

כשהגל הזה נגמר, היא נגמרה יחד איתו. אבל לא לזמן רב, כי היא בחורה מאוד שאפתנית וחרוצה, וכעת שמעתי שהיא רכשה, ביחד עם בעלה, שתי דירות מפוארות במנהטן. ואני לא צריכה לספר לכם כמה עולות הדירות במנהטן.

שלמה סתר, העולם הזה

טלי ברק
שתי דירות במנהטן

פינתה של גברת לב־טוב: גברת דניאל והגדול מכולם

הפעם אני חייבת לספר לכם על חברה **ממש טובה שלי, ששמה הפרטי מתחיל ב־א'. היא השתגעה – פשוט יצאה מדעתה – לפגוש באחד הספורטאים המפורסמים ביותר בעולם.**

למה השתגעה? ככה, זה הטעם שלה.

אני באמת לא מבינה בזה, אבל אומרים שכמה איברים בגופו מבוטחים בסכום גבוה יותר מהסכום שבו בוטחו רגליה החטובות של מרלן דיטריך. אז לפי זה, אפילו אני מבינה שמדובר בספורטאי גדול־גדול.

אז לפני כמה שבועות – תאמינו או לא – הצליחה החברה שלי להשיג פגישה עם הגדול־הגדול הזה. היא נעלמה מהארץ בסודי־סודות, החליפה מטוסים ונרשמה, תחת השם "גברת דניאל", במלון רויאל אי־שם ברחבי הגלובוס.

אז זהו, גברת א.ד. מישראל התכוננה בהתרגשות לפגישה: היא איפרה בקפידה את עיניה הכחולות, רצה בבהלה למספרה ולמסאג'יסט ועשתה כל מה שאשה עושה לפני פוגשת באליל־חלומותיה.

אני השתגעתי לדעת מה קרה. צילצלתי אליה למחרת בבוקר ומה נאמר לי? "גברת א.ד. מישראל כבר עזבה את המלון!"

הופתעתי. הייתי חייבת לברר מה קרה אך לא הצלחתי, עד שקיבלתי השבוע מיכתב מחברתי, מאי־שם.

מה קרה באותו לילה? מסתבר שחברתי החליקה בנונשלנטיות למקום־הפגישה המיועד, כשהיא נראית במיטבה. ומה הגיע מולה? איש גוץ ועצבני, לא יפה, לא חתיך מי־יודע־מה, לא משכיל, גם לא נעים במיוחד. זה היה הסופר־סטאר, הגדול מכולם!

כל הערב נאלצה לשמוע עד כמה הוא עייף, חולה ואפילו פצוע.

אז עכשיו אני שואלת אתכם: בשביל מה לחצות חצי עולם, כשיש לנו מיקי ברקוביץ, תוצרת כחול־לבן, אה?

רינוי רון

לקחו לו 50 אחוז

מה קורה כאשר בנאדם מכהן במשך 16 שנים רצופות בתפקיד חשוב, המביא לו, בין השאר, גם כבוד ופתאום, בהתקפת־פתע, מבלי שהוא היה כרטיסי־הביקור שלו, בארץ ובחו"ל. בקיצור, זה הפך כבר להיות חלק ממנו.

עד כאן הסיפור. שאלתי את צמח, בעדינות האפשרית, אם זה נכון, והוא אמר, כשאינו מנסה להסתיר את כעסו על השאלה: „אני לא יודע מה זה מטריד אותך: איזה מין קישקושים אלה? אני מוכן לזה בכלל, לוקחים את זה ממנו, או יותר נכון, 50 אחוז מזה?

משהו בסיגנון הזה קרה לא־מזמן לאמרגן מפיק **שמואל צמח**, שהיה יכול בקלות לשחק בתפקיד כפילו של הנשיא **חוסני מובארכ**, בגלל הדימיון הפיסי — אני חוזרת, הפיסי — ביניהם.

צמח היה יושב־ראש אירגון המפיקים והא־מרגנים, המונה כ־70 חברים. במשך כל השנים הוא היה שם סולו, אבל עכשיו הוא צריך לשיר דואט עם המפיקה **מרים עציוני**, מפני שבב־חירות שקיים האירגון לפני שלושה חודשים קיבלו השניים מיספר־קולות שווה.

מישהו, המתמצא בעניינים, החליט שבוודאי יעניין אותי לשמוע מה בדיוק הולך שם. הוא צדק.

וזה הסיפור ששמעתי:

צמח אינו אוהב את עציוני, בזמן האחרון. לפני־כן הם היו חברים טובים. עכשיו הוא קצת מסתייג ממנה. טוב, שלום הוא אומר לה. צמח חשב שזה מובן מאליו — הוא יהיה היושב־ראש גם בשנה ה־17. אבל **יהודה טלית, יוסי פלג, אשר ביטנסקי, שי נשר** ו**חנוך רודיך** החליטו, למען העיקרון של חילופי־שילטון, לה־עמיד להצבעה חשאית את עניין בחירת היושב־ראש. אגב, לא היה להם שום דבר נגד צמח.

מרים קיוותה לשיתוף־פעולה, אבל שמעתי שזה לא כך. יחסו אליה קריר.

למה המישרה כל־כך חשובה לו? נו, עסקיו לא נזוקו מזה. מישרד האיגוד היה במישרדו, מיספר־הטלקס של האיגוד נמצא אצלו, התואר הופיע על מכתבים, בכרטיסי־הביקור שלו, בכל מקום.

שמואל צמח

חוסני מובארכ

כל השנים היה סולו —

מרים עציוני

— עכשיו דואט

אוהב אותה (את מרים) מאוד. תהרגי אותי אם אני מבין מה את רוצה ממני! אני מופתע מהשאלה המטופשת הזאת. לא היו דברים מעולם, קישקוש־ילדים! יש לי מלוא ההערכה והחיבה אליה."

בינתיים נודע לי שאחד האמרגנים כתב מיכ־תב, שבו הוא מערער על הבחירות הללו, בטענה שהן פסולות, מפני שהקלפי לא פעלה בהתאם לנוהלים. הוא ניסה להחתים את חברי האיגוד על המיכתב, ועד כה חתמו 12 חברים.

בין החותמים: שמואל צמח, וזה די מוזר, כי הרי הוא כיהן כיושב־ראש הישיבה ההיא, והוא אף חתם ואישר את הפרוטוקול שלה.

לבסוף שאלתי את מרים עציוני, שעשתה השנה דיאטה והצליחה להוריד 40 קילו, בערך מה ששאלתי את צמח, והיא אמרה: „צמח ואני שי־תפנו פעולה במשך שנים רבות, בצורה טובה מאוד. תמיד היו ביניינו יחסים של הערכה הדדית ופירגון רב, ונראה לי שאין כל סיבה שמצב היחסים ישתנה עכשיו. אני, מצידי, מרגישה כל־פיו בדיוק כמו שהרגשתי תמיד."

משום־מה לא הסתפקתי במילים היפות האלה, ולחצתי קצת: „תכל'ס, מרים, את מרגישה בשינוי היחס מצידו, או לא?"

היא חשבה, חשבה ואמרה: „אני מוכרחה להו־דות שכאשר את מפנה את תשומת־לבי לעניין, באמת, בזמן האחרון, אני מרגישה שהשיחות ביני לבין צמח הן פחות לבביות מאשר בעבר."

יהיה המשך לסיפור. ב־6 ביוני ידונו הא־מרגנים, באסיפה כללית, אם לקבל את טיעוני מיכתבו של אותו אמרגן. אם כן, מייד ייערכו בחירות חדשות.

מרפק בצלעות

תמיד חשבתי שדוגמנית חייבת להיות חמודה (לפחות כלפי חוץ), חייכנית (כנ"ל), ולהתנהג בצורה אלגנטית, אצילית ומה שנקרא ליידי־לייק, כי אם לא היפות והרקיקות האלה שעל המסלול, מי כן?

אבל שמעתי שיש **דוגמנית צעירה ומי־פורסמת**, המצליחה 10 בסולם 10, שפשוט המ־ציאה את המושג אגרסיביות.

וככה סיפרו לי:

זה קרה לפני חודשיים, בערך, בתצוגת־אופנה בבית־מלון תל־אביבי. הדוגמנית המפורסמת צע־דה על המסלול. מולה צעדה **דוגמנית אחרת**, רקה ועדינה יותר ממנה. הדוגמנית ידעה שכ־אשר מישהי באה מולן, עליהן לזוז מעט הצידה, כל אחת לצד אחר, כדי למנוע התנגשות חזיתית.

אבל האגרסיבית לא זזה הצידה. היא המשיכה ישר, התנגשה בזו שבאה מולה, וכאילו לא די בכך, גם רחפה לה מרפק בצלעות. הערינה, שצ־עדה על עקבים גבוהים, איבדה את שיווי־המיש־קל, עפה מהמסלול, שגובהו היה מטר אחד, ונחתה על הריצפה.

היה לה מזל, לא נגרם לה נזק פיסי, אלא רק הרגשה של מבוכה רבה, כאשר התעופפה מול עיני הקהל. היא עברה על זה בשקט. „לא עשתה מזה סיפור."

לאגרסיבית לא היה שום דבר אישי נגד הע־דינה. אומרים שהיא חושבת את עצמה להכי־יפה ולהכי־נהדרת, וכאשר היא רואה מישהי אחרת, יפה ונהדרת, קורה לה משהו בראש.

הגרון חולה

מישהו הרגיש בחסרונו של הגרון העמוק בשבועיים האחרונים? לי, לפחות, הוא חסר.

למי שפתח את הרדיו ברגע זה, ולא יודע על מה אני מדברת — לא, זה לא קשור לסרט־הפורנו ההוא עם **לינדה לאבלייס**, שהרגישה כל מיני הנאות במעמקי גרונה.

אני מתכוונת לקול המיסתורי, שנהג להכתיב לי בטלפון סיפורים פיקאנטיים, כשהוא מסרב להזדהות.

השבוע הוא הודיע שנגמרו לו, זמנית, הסי־פורים. יעני, חטף צרידות, או אנגינה.

מישהו מוכן להחליף אותו, עד שיבריא?

הדובר שדיבר יותר מדי

הקולגה שלי, **דניאלה שמי**, כתבה במדור שלה, בגליון האחרון, על המכה הזאת, **מיכאל מרכוס**, דובר עיריית חולון.

המכה, בעצם, לא היתה הוא־עצמו, אלא החוז־רים (קומוניקאטים) שלו, שרובם היו משעממים למדי.

גם אני רוצה להשתעשע קצת עם התופעה הזאת, מרכוס. גם אותי הוא הציף בדפים שלו. בוודאי חשב שאם יילך לו עם דניאלה, טוב, ואם לא איתה, אולי איתי. או אולי עם שתינו בבת־אחת.

לפני חודשים אחדים צילצלתי אליו, כדי להגיד לו שכל רפיו, פרט לאחד, שאותו פיר־סמתי, תוייקו בסל־הנייורות. אמרתי שחבל על הנייר, ושימחוק אותי מהרשימה.

אבל מרכוס הוכיח דבקות במטרה, והמשיך בשלו, כאילו לא דיברנו.

דניאלה, כנראה, עדיין לא קיבלה את החוזר האחרון שלו, שהגיע אלי בשבוע שעבר, ובו מדבר הדובר, לשם שינוי, על עצמו, לא על עיריית חולון והראש שלה, שהפך להיות הראש הכי מדווח בארץ.

החוזר הודיע שמיכאל מרכוס פורש בימים אלה מתפקידו, לטובת יחצנות פרטית.

בינתיים שקט בחזית. אולי הוא עדיין לא מצא קליינטים, ואולי יתחיל לחסוך בנייר ובבולים.

השופט לא שמר על החוק

ראשית כל, ציטוט של סיפור, שהופיע לא־מזמן בידיעות:

שי ניידרמן, מתמחה ממישרדו של הפליליסט הידוע, עורך־דין **ציון אמיר**, נכנס למעלית בית־המישפט התל־אביבי, ומצא שם ג'נטלמן ובידו סיגריה בוערת.

„יש פה שלט שאוסר לעשן במעלית," העיר המתמחה למעשן, והצביע על אזהרה שהתנוססה על קיר המעלית.

„אני רואה שאתה יודע לקרוא עברית, גם בלי נקודות," העיר המעשן בצינית, והמשיך להעלות עשן.

ניידרמן השיב ב„אתה לא שומר על החוק." המעשן אמר: „עזור חבם בלילה," ויצא.

אז הסביר אמיר למתמחה שהעבריין עלה ללישכתו בבניין. הוא שופט.

עד כאן הסיפור.

היה המשך, שאותו שמעתי **מנחם שיזף**, הכתב הפלילי של חדשות. שגם הוא, כמו המתמחה הצעיר, אינו אוהב מעשנים בסביבתו הקרובה, גם כאשר מדובר בשופט מאוד ידוע ומכובד.

שיזף: „נכנסתי ללישכתו של השופט. קיבלתי רשות מנשיא בית־מישפט השלום לראיין את השופט, כי אסור לשופטים לעשות זאת ללא אישור. להפתעתי, השופט לא ניסה לטייח את העניין. הוא אמר: ‚שגיתי, טעיתי, הייתי צריך לכבות את הסיגריה.' הוא הוסיף שפניית המתמחה אליו היתה אגרסיבית, ולכן הוא נגרר, והוא מצטער על כך.

„לאור גישתו האנושית והסימפטית של השופט, החלטתי שלא לפרסם את הסיפור ואת שמו של השופט."

עוד בעיקבות פסטיבל שבוטל

אכן, עבר זמנו ובטל קרבנו של פסטיבל השירה הבינלאומי שעמד להיערך, בשעה לא טובה ולא מוצלחת, בישראל שערב הבחירות הקרובות. טוב שבטל ואולי מוטב היה להניח את הדברים ככך. כל הנימוקים שבעד ונגד הרי כבר הועלו ונשמעו, ואילו הפרש שנמרח על הדלתות ובדפי־העיתונים, אף הוא כבר יבש כדרכן של הפרשות שסירחונן עולה ומתנדף. האם לא מוטב איפוא להניח את הדברים בכך?

לא, באמת שאין לי כל כוונה לפתוח את הפרשה מחדש או להאריך בארוח מלאכותי פול־מוס שכבר הגיע אל קיצו הטיבעי. בוודאי שאינני מצטער אף לרגע על ההחלטה שקיבלנו, לפני כחודש ימים, נסים קלדרון ואנוכי. אילו ניצבנו שוב לפני אותה דילמה שבפניה ניצבנו אז, לאחר פרשת ביתא ועכשיו גם בעיקבות פרשת הגד־ג'עים ופרשיות טריות אחרות שכבר הפכו לרבר שבשיגרה, מובטחני כי לא היינו משנים את החלטתנו. ניתן אפילו לומר שאני — אני מדבר עכשיו בשמי שלי בלבד — שלם עימה היום עוד יותר מאז. גם נראה שהטיפול בהלם הוא באמת אמצעי יעיל לחולה הניצב על סף השיגעון.

לשם מה איפוא לחזור אל מה שהיה? הרי אין אנו עוסקים כאן בשירה שהמבט לאחור, מבטה של אשת לוט, הוא מסימני־ההיכר המובהקים שלה.

התשובה היא: רק כדי להסיק כמה מסקנות ולהזהיר מכמה אשליות. בוודאי לא למטרות תיעוד היסטורי, כי אם בשל חשיבות הדבר לע־תיד, למיבחנים שעוד יבואו. והם יבואו. למי יכול להיות ספק בכך?

הרי כמה מאותן מסקנות.

התגובה ההיסטרית הרצחנית היתה צפויה. כך לא היתה כל הפתעה בדבריו של אהרון פאפו שהאשים אותנו ב„אוטו־אנטי־שמיות", הפך בהבל פיו את חיים־נחמן ביאליק לאיש ארץ־ישראל השלמה (כן, במלים אלה ממש), שלח אותנו לס־פת הפסיכיאטר וסופו שהישווה אותנו לסופרים חסידי הנאצים (!!) והפאשיסטים בימי מילחמת־העולם השניה ואף הציע שייעשה בנו מה שנעשה באלה בתום אותה מילחמה.

ברוח רומה כתב גם יוסף לפיד במעריב. אף הוא הישווה — הפעם רק אני הוא שוכיתי בכבוד — לעזרא פאונד, אשר „כתב אחדים מהשירים היפים ביותר בשירה האמריקנית... הצטרף לת־נועתו הפאשיסטית של בניטו מוסוליני, שידר מרומא תעמולה אנטי־שמית ארסית ובתום מיל־חמת־העולם השניה נעצר על־ידי האמריקאים והואשם בבגידה ואת חייו גמר בבית־משוגעים."

אמנם לא כל־כך מדוייק (פאונד סיים את חייו כאדם חופשי באיטליה, שבה התגורר עשרות שנים) אבל אי־הדיוק אינו משנה לגופו של עניין ולמה שמשתמע מן ההשוואה הנערכת כאן.

חזית אחידה

גם בדברים אלה לא היתה בעצם משום הפתעה. אחרי הכל, למה כבר יכול אדם לצפות מ„ליבראל" מסוגו של לפיד המגדיר את הפעולה המצפונית שלי ושל חברי כ„פשע", „רשע" ו„תע־מולה ארסית".

באותה מידה אין לי כל תרעומת אישית — אף כי יש לי כנראה עילה טובה לתביעה מישפטית על הוצאת לשון הרע — כנגד עיתונו של מר לפיד שפירסם ידיעה לפיה רק צערנו שלנו מנע בעד שישה משוררים ישראליים ערביים מלהש־תתף בפסטיבל השירה, וכי — טענה שניה — אני עצמי עומד לנסוע לפסטיבל השירה הבינ־לאומי ברוטרדאם **בכספי מישרד־החוץ היש־ראלי.** גם זה וגם זה שקרים גסים, כמובן. עיתון, שמפיצי־שקרים כאלה הם כתביו, אינו ראוי כנראה לטובים מהם. מי שכך הוא מבקש לרצוח את אופיו של בן־פלוגתא שלו, מה נבוא עליו בטענות על שלא מצא לנכון לפרסם את מיכתב־ההכחשה שנשלח אליו מטעמו של מרטין מוֹ, ידיד גדול לישראל ומנהל אותו פסטיבל ברוטר־דאם. רק המוסף לתרבות ולאמנות שבעריכתו של זיסי סתוי בידיעות אחרונות טרח לפרסם את מיכתב. כל שאר עיתוני ישראל הליבראלית, הנאורה, המספקים לקוראיהם רק מידע אמין וברוח כמובן, נחלצו לעזרת ידידם שנתפס בקל־קלתו (דברים ברוח דומה הופיעו גם בכותרת ראשית).

התופעה המעניינת, מבחינתי, והיא גם המס־קנה הראשונה והעיקרית המתבקשת מכל הפ־רשה, היתה היווצרותה של חזית אחידה כמעט כנגד „מתפטרי הפסטיבל" במחנה המכונה, משום מה, בישראל של ימינו, מחנה־השמאל, היוונים או אף מחנה־השלום. האם אך מיקרה הוא שהנ'רוזלם פוסט בשתיקתו הראשונית הרועמת (ולא בדקתי אם התפרסם דבר־מה לאחר־מכן), דבר, על המס־מר וכותרת ראשית — כולם ביטאונים המקור־בים למיפלגת־העבודה ולתנועת־העבודה — דווקא הם היו משולחי־הרסן שבין המגנים וה־משמיצים, או, לחילופין, המשתיקים והמטאטאים מתחת לשטיח הפיתגמי.

מה נאמר, באותו הקשר, על תופעה זו של גברת בשם בקי פריישטאדט, עסקנית זוטרת ויועצת רישמית לשר־החוץ שימעון פרס בנושאי תרבות ואמנות, המתירה לעצמה לתאר את עב־

רוברט נדלר: זמרת

רכם הנאמן בעטה השנון כ„ז'דאנוביסט" אשר „באיצטלא של משורר נאור גורם לסתימת פיות." את פיה של הגב' פריישטאדט, מתברר, לא יצליח איש לסתום והוא נותר פעור כשהיה.

ומה נאמר על תגובתו של שר־החינוך־והתר־בות שלנו, שבמקום לראוג לתדמיתה של מע־רכת־החינוך שהוא מופקד עליה, כמו גם על תדמית הטלוויזיה הנשלטת בידי חשכת־ימי הביניים, מתפנה מכל עיסוקיו כדי לעסוק ב„פגי־עתו" של אחד נתן זך בתדמיתה של מדינת יש־ראל.

רימונים מדמיעים ולא מדמיעים

אנשי ועד אגודת הסופרים שלנו — אף הם מרביתם מקורבים למחנה ה„נאור" וה„עובד" — הללו שלא יצאו משלוותם והחרישו, או כמעט, בכל חודשי הזוועה האלה, פתחו אף הם את פיהם רק כדי לגנות במלים בוטות את מעשי חבריהם לנוצה ולקסת. בלהיטותם הרבה להיכנס לנע־ליהם (הגדולות עליהם בכמה מספרים, אני מרשה לעצמי לומר בכל הענווה) של עמיתיהם המת־פטרים, אף ביקשו עסקנים אלה של מועצות הרפת והלול לשעבר לקחת את הפסטיבל תחת חסותם ורק תגובתם הנחרצת של המשוררים הזרים בעלי המוניטין מנעה זאת בעדם. ייזכרו נא גם הם כאן כחלק מאותה תופעה שאליה מכוונים דברי.

אל נשכח במקום זה גם את אותו בעל־הטורים הנודע בעיתון דבר — נודע עוד מימות ה„פ־רשה" הזכורה לשימצה, שבה מילאו הוא ורעייתו ראו תפקיד שהיה לאו דווקא מפואר — אשר בא עימי עתה מישפטים על שהשתמשתי בראיון־טלוויזיה — „בלי בושה בביטוי השיקרי 'רימון־גאז'," תחת להשתמש בביטוי ה„אמיתי" „רימון־גאז מדמיע", שאותו מטילות כידוע גם הנאורות שבמדינות לחללם של מיבנים סגורים שבהם מצויים ילדים ונשים. מעניין אם אותם עשרות ילדים ונשים שניספו כתוצאה מן השימוש ה„מקובל בכל המדינות הדמוקראטיות" — ושום דובר ישראלי עדיין לא עירער על עצם העובדה — היו מוצאים נחמה בקיברם אילו ידעו כי נקטלו בידי „רימוני־גאז מדמיע" במקום בידי „רימוני־גאז" תמימים סתם?

אכן, אם כך נראה ה„שמאל" שלנו — מה לנו כי נלין על ה„ימין". אבל לכך עוד נחזור בהמשך הדברים.

ומן העיתונאים לעמיתינו המשוררים. מה באמת ניתן לומר על אותו משורר נכבד ומילגאי ותיק שכבר סחט את כספי כל קרן ומילגה ציבורית קיימת כמעט — בין השאר גם בעזרתי שלי, על חטאי אני מודה — ואף מקרנות־סעד עירוניים לא משך ידו — גם זאת, אבוי, בעזרתי ובעזרת עוד כמה ידידים — שהציע לנסים קל־דרון ולי להתפטר „ממשרותינו הנוחות והמ־סובסדות באוניברסיטות." ונימוקו העניייני עימו: הרי כל מוסדות המחקר וההשכלה הגבוהה ביש־ראל, כבמרבית ארצות העולם ה„נאור", מסוב־סדים בכספי ממשלות ובכספי־ציבור.

ישראל היא המדינה היחידה בעולם — צחק בתגובה ידידי הקאריקטוריסט יוצא ארצות־הברית — **שבה באים בטענות לאנשים על שהם מקבלים משכורת בעד עבודתם!** וגם זה: למה טיעון ממין זה רומה? למי שהיה תובע מרופאים המתנגדים למדיניות הממשלה בש־טחים שיסרבו לקבל את משכורותיהם ויגוועו ברעב, הם ובני ביתם, או דורש מאימהות החברות בתנועת אימהות נגד שתיקה — **שלא לקנות עוד** חלב ומוצרי חלב לילדיהן, שהרי החלב ומוצריו מסובסדים על־ידי הממשלה...

ולא הבחין אותו מילגאי ותיק ולא הבחינו מרעיו כי קיים הבדל גדול ועקרוני בין מי **שנוטל כספי מילגה, פרס־עידוד וקרן מידי ממשלה שכנגד מדיניותה הוא יוצא – לבין מי שהממשלה מסבסדת את השרות שהוא מועסק בו כחלק משרותיה ומחובותיה שלה כלפי אזרחיה** המסבסדים, בתורם, בכספי מיסיהם, את מדינתם ואת מנהיגיה.

הבדל עקרוני וגדול, אמרנו. ובעצם, כל הב־דל שבעולם. **לפחות כמו ההבדל שבין מי שהיה 16 פעמים מועמד לפרס נובל לבין מי שזכה בו פעם אחת ויחידה!**

קשר השתיקה

אכן, רק באווירת ההפקר והאלימות הקיימת, ניתן היה להעלות על הדעת את פירסומו, ושוב: בעל המשמר דווקא (אבל יצויין לשבח: לא במדורה הספרותי של יעל לוטן שנראה כי סירבה לפרסמו) של כתב־פלסתר המעלה את התיאוריה המקורית, כי אני וחברי יצאנו בקריאה למשוררים עבריים וזרים שלא להשתתף בשבוע השירה הבינלאומי רק משום שלעברכם הנאמן אין כבר מה לומר והוא מבקש לחפות על שתיקתו שלו באמצעות השתיקה הכללית...

בכל הצניעות האפשרית, עלי לציין כי בתור אדם שאין לו מה לומר נראה שזכיתי בעודרי מיספר לא־מבוטל של אנשים לומר את דיבריהם שלהם: החל בראש ממשלתנו ושר־החינוך־וה־תרבות שלה וכלה באחרון המכרסמים — כבנסת, בעיתונות, בטלוויזיה. הלא למראה מבול הת־גובות שלו זכתה מחותנו הצנועה, כמעט שזחה עלי דעתי עד כי דימיתי כי אני הוא מחמוד דרוויש בעצמו ובכבודו. או, ברגעים מפוכחים יותר, מין אבו־זיד עברי.

במבט לאחור נדמה שרווקא אותו „אפקט תיקשורתי מירבי" — בלשונו של אחד המוחים (פתאום נמצאו לנו עשרות משוררי וסופרי מחאה חדשים בישראל!) — הוא־הוא שעורר עלינו את קיצפם של כה רבים מעמיתינו המשוררים והסופרים: למען האמת: הרבה יותר משפגעה בהם כל מחוות ההתפטרות על כל „השתקת הפיות" הכרוכה בה. מה באמת לעשות לחשד הנורא המזמזם כאותו יתוש של טיטוס, כי אילו וכתה המחווה הסימלית שלנו לדיווח פחות נרחב באמצעי־התיקשורת, היו רבים ממוחינו ומקט־רגינו האמיצים אף מברכים עליה בליבם, בחינת „ברוך שפטרנו מעונשם של אלה". ההיה זה באמת האפקט התיקשורתי ה„מירבי" שככה בילבל עליהם את עשתונותיהם על עמיתינו הנכבדים עד שעמדו והצטרפו לכתבים ובעלי־הטורים הנזכרים בהפרחת שקרים פריכים, כגון אותה טענה נוספת שהועלתה בידי ידידינו זה שבענר המשמר שעל פיה כל התייחסותי שלי למיל־חמת־הלבנון מצטמצמת „בשני שירים" (היא **„מצטמצמת" כמובן בכתריסר מאמרים ובכ־25 שירים־ופזמונים,** קצתם כבר הופיעו בספרים ובכתבי־עת וקצתם עדיין לא כונסו מן העיתונים שבהם הופיעו בשעתם. וזאת, לבד מן ההופעה במחיצתו של הפרופסור ישעיהו לייבו־

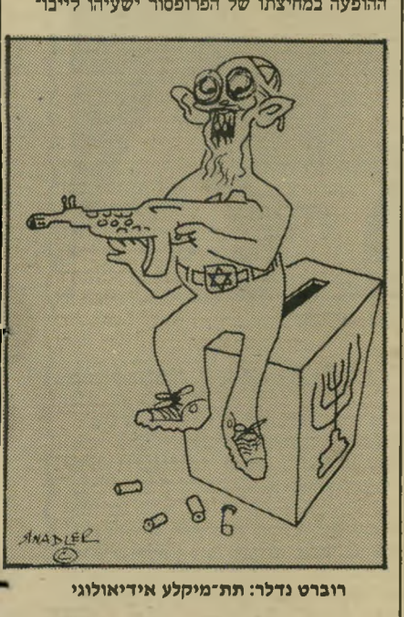

רוברט נדלר: תת־מיקלע אידיאולוגי

ביץ באותה מסיבת־עיתונאים ירושלמית זכורה־לכל כמעט מיד לאחר פרוץ המילחמה, וכן בעשרות הופעות אחרות על בימות שלום עכשיו, יש גבול ובימות אחרות). וכיצד אכנה את טענתו של ספק מבקר ספק יחצן זה — „שמאלן" מובהק אף הוא, כמובן — שליבו מלאו לטעון כלפי חברי ועד היוצרים הישראלי־פלסטיני כי איש מהם „לא ענה לשירו הלאומני של מחמוד דרוויש שקרא ליהודים לעזוב את הארץ" (ראה תגובתי שלי לשירו של דרוויש, העולם הזה מיום 30.3.88, וראה גם תגובתם של עמוס קינן ושימעון צמרת).

בכלל בולטת העובדה — מסקנה נוספת מן הפרשה שאת לקחיה אנחנו מבקשים ללמוד — כי בשעה שלא מעטים מיריביך ואויביך שב„ימין" **מוכנים בהחלט לייחס למעשיך מניעים עק־רוניים או אידיאולוגיים,** ולוא גם מוקצים מחמת מיאוס בעיניהם, הנה חבריך ועמיתיך במה שמכונה כאן „שמאל" ובמה שמכונה על דרך המליצה „קהיליית היוצרים בישראל", הם ודווקא הם, **מוכנים להודות רק במניעים אישיים מן הסוג האינטרסאנטי או העלוב ביותר,** כגון בקשת פירסומת אישית (אותו „בונוס תיקשורתי" שכבר הוזכר) או הניסיון לסתום פיות כדי להסוות על אוזלת־יד יצירתית.

עקרונות וחשבונות

ודוק: לא הכל עושים זאת מתוך זרון וריעשות בלבד. ברור: יש גם כאלה, כגון אותו משורר ותיאולוג האמון רק על סאפפו אשת לסבוס והלדרלין ומה שלמעלה מהם, שרק המתינו לשעתם כדי לבוא עימך חשבון (אגב, פנחס שדה שוגה לחלוטין: אילו נתקיים הפסטיבל, היה הוא בין הראשונים שהיו מוזמנים לקרוא בו). אבל רבים לא־פחות הם אלה שפשוט אינם מסוגלים להעלות על הדעת שאדם מסוגל לעשות מעשה

„חבל לבוגדים"

בכרוזו „חבל לבוגדים" ו„אש"ף לא יעבור" נתקבלה זמרת־המחאה האמרי־קאית ג'ואן באאז, על־ידי מפגינים מת־נועת כך והתחיה בשעה מחנה־צריפין ובכניסה לאולם צוותא בתל־אביב שא־ליו באה להפגין את הזדהותה עם סר־בני־הכיבוש מתנועת יש גבול.

„חבל לבוגדים"! לתשומת־לבם של כל התומכים/ הצבועים (מחק את המיו־תר) שהציעו למארגני פסטיבל השירה הבינלאומי להזמין לישראל משוררים נבגדים מחו"ל כדי שיקראו כאן את שירי־המחאה שלהם כנגד מדיניות יש־ראל בשטחים הכבושים.

האם הביאו בחשבון את הביעים ואת החבל?! בסיפו של דבר עוד יתברר מי דאג באמת ל„תדמיתה" של ארצו.

„לקבלת־פנים כזאת אני מודה שלא ציפיתי אצלכם," אמרה הזמרת הנרגשת בעיקבות מטר־הביצים. תמיד יש הפת־עות בחיים...

מטעמים עקרוניים! בסדר: מטעמים עקרוניים **פלוס** „בונוס תיקשורתי". שהרי אדם הנוקט צעד בעל משמעות ציבורית־פוליטית בעלת אופי של מחאה מבקש שמחאתו תישמע.

לעומתו, מי שמעולם לא נקט עמדה כלשהי אם זו לא קידמה או לפחות עלתה בקנה אחד עם האינטרסים הצרים ביותר של הקאריירה האישית שלו, כיצד הוא מסוגל להאמין בקיומו של אדם המסוגל למעשה מן הסוג הנזכר?!

אדם טוב יותר, מצפוני יותר, רגיש יותר?!

— לא ולא, ידידי היקר. לא טוב ממך ולא רע ממך, לא נאור ממך ולא גיבור ממך. אדם כמותך, כל הסימנים מעידים על כך.

רצונך להצטרף אליו או להידמות לו? — כל שעליך לעשות הוא לקום ולעשות מעשה. כמוהו. וכל שעה יפה לכך, לצערי, בימים קשים אלה.

ואיזהו המעשה שתעשה? — ובכן, כל אשר ידבנו לבך וכל שיורה לך מצפונך וכל שיהלום את השקפותיך.

שהרי אינך נדרש לאמץ השקפות לא־לך דווקא. כלל וכלל לא. אדרבה, עשה אתה את המעשה העולה בקנה אחד עם השקפותיך שלך, עם עקרונותיך שלך. שהרי אלה זכאים למידה לא פחותה של כבוד מאלה של החולקים עליך.

„מידה של כבוד", אמרנו. שכן זהו תנאי המינימום.

ומידה של כבוד פירושה, בין השאר, גם שאת השקרים וההשמצות ומסע השיטנה והשינאה תניח לאלה המורגלים בהם, אלה שלהם אין ברירה אלא להשתמש בהם, שהרי אין בידיהם כלים ונימוקים אחרים.

לך, ידידי, יש! ואם לא היגעת למדרגתו של אהרון אלמוג, הזכות בידך, לא, **חובתך היא**, להשיב על עקרון בעקרון, על טיעון בטיעון, תשובה עניינית, הוגנת, לא מעליבה ולא פוגעת. והרי היא גם האפקטיבית ביותר. וכי מה תשיג בטיעונים שנעימת השינאה בולטת בהם כל־כך עד שהיא ניכרת מיד לעינו של הקורא. האם באמת לא יכולת ללמוד דבר מחיים גורי שאף הוא חלק עלינו — אבל כיצד?! איך אמר אותו חכם: הסיגנון הוא האדם. או הלא־אדם.

ואשר לכל חשבונותיך החשובים עם נתן זך, ידידי, — ולמי מאיתנו אין חשבונות עם עמיתינו בארץ הקטנה והצפופה הזאת שהיתה פעם גדולה ורחבת־ידיים לפני שהיתה „שלמה" ולפני שמלאה באנשים ממין אלה הנזכרים כאן — שמור כמה מהם להזדמנות אחרת! אל תדאג, היא תזדמן. זך זה כבר ידאג לזמן אותה לידיך.

דווקא עכשיו, על רקע המתרחש בארצך, חישבת להיפרע ממנו? ועל הכל בבת אחת? ובצוותא אחת עם כולם? כחלק מן ה„עליהום" הכללי?

שתי חתונות

ואת מתיקותה של נקמה אישית, פרטית, ייחודית לך ורק לך כבר שכחת?! ולהזליף טיפות־רעל קטנות, לשיעורין, שבוע שבוע, חודש חודש, שנה שנה, כבר אינך יודע?

וגם זה: אם תבזבז כבר בשלב הראשון של המערכה את כל התחמושת שבידיך וגם תפעיל מיד את הנשק הכבד ביותר שבידיך — מה תעשה ב„סיבובים" הבאים?!

ראה, הרי אפילו על העתיד לא נתת דעתך כראוי.

לא, נתן יונתן ידידי־כאח־לי, באמת לא היית צריך לקפץ ישר לשתי חתונות עיתונאיות (קרי: מישאלים). גם באחת מהן היה די (והותר) כדי להשיב לי כגמולי על שסייעתי בידיך לעשות את מלאכתך — אני מודה כמובן באשמה ומקבל עלי את הדין, חבריך־למערכת יעידו על כך. ורק חבל, מה חבל שבשל שגגה שלי בעידנא דריתחא יצא כל הקצף דווקא על משוררת שלא חטאה, ואילו שמך שלך ושמות נכבדים כמותו לא נזכרו.

שמותיהם של כל אלה ה„שמאלנים" הנודעים, משוררים עם חרזנים, עיתונאים עם בעלי־טורים וידיים חזקות ולשונות רעות, שלא למדו דבר מן הטובים והמתוקנים שבתלמידי זאב ז'בוטינסקי, בעל תורת ההדר והג'נטלמניות, ואולי פשוט: היחס החברי, הקולגיאלי.

מסקנה אחרונה?! אבל היא הרי ידועה, כמדומה, לכל בימינו. מה שנאור אינו בהכרח נאור ומה שליבראלי אינו בהכרח ליבראלי ומי שמתיימר לדבר בשם עקרונות אינו מדבר בהכרח בשם עקרונות והשמאל שלנו — נו, מה עוד נותר לומר עליו? וארץ־ישראל היפה של כולנו, כמו הרבה דברים יפים אחרים, לא היתה ולא נבראה אלא משל היתה.

משל שאותו ואת ליקחו שכחנו, ככל הנראה. מכל מקום, רבים מאיתנו שכחו.

רבים. אבל בהחלט לא הכל. חובת הדיסקרטיות מעכבת בעדי, שהרי לא ביקשתי רשות.

לולא כן, הייתי מזכיר כאן שמות החתומים על מיכתבים — עשרות רבות! — ודיברי עידוד שהגיעו לנסים קלדרון ואלי ואל רבים מידידינו.

כך כותבת לי נערה בלתי־מוכרת לי: „כשאני שומעת את מנהיגינו אומרים על שכמותך (שאתם) ,זולפים טיפות־רעל בכוס־השימחה' אני מנסה להחניק את הזעם, שרוצה לצעוק: איזו שימחה? האם עד כדי כך נהיינו אטומים? על איזו שימחה הוא (ראש־הממשלה יצחק שמיר) מדבר, לעזאזל, כאשר החברים הטובים שלי מכים ערבים עם אלות משוכללות מפלסטיק לא־שביר; חלקם עם לא מעט גיל וחדוות־פורקן? צריך הרבה אטימות, ומזו יש לנו בשפע היום, כדי לדבר על שימחה בימים אלה."

והיא מסיימת: „יש לי עוד שיבעה חודשים לשיחרור מצה"ל, ואז אני אסע לחו"ל. כשאחזור — אני מקווה שאת המקום אליו אשוב אוכל לכנות ,מולדת' — כי ארץ כובשת לא תהיה בשבילי אף פעם מולדת אמיתית."

שמעתם את זה, עמיתי סופרי ומשוררי הפסטיבלים?!

נתן זך ■

כמה עובדות לחובבי עובדות

○ בוועדה המכינה את הפסטיבל, שהרכבה הוצע על ידי ונתקבל על דעת מטה חגיגות ה־40, היו אנשי השמאל או ה„יונים" המוצהרות במיעוט. בכוונה עמדתי על כך שבנוסף לייצוג לסופרים הכותבים יידיש (אברהם סוצקבר) וערבית (נעים ערײדי), ישותפו בה גם אנשים שדיעותיהם שונות לחלוטין מאלה של נסים קלדרון ושלי. בהרכבה הראשון של הוועדה היו בה לא־פחות משני אנשי „ארץ־ישראל השלמה", למשל. אחד מהם, יו"ר ועד אגודת הסופרים יעקב אורלנד, שהצטרף תחילה, אולץ על־ידי הוועד שלו לפרוש מטעמים שלא כאן המקום לפרטם. כן עמדתי על כך ששום סופר המייצג מה שמכונה בעגה המקומית בשם „קליקה" או חבורה ספרותית לא ישתתף בוועדה.

○ מלכתחילה הוחלט כי משוררים זרים שתירגמו את שיריהם של משוררים חברי־הוועדה **לא יוזמנו לפסטיבל.** כך קופחו, למשל, שני מתרגמי שלי לאנגלית ולגרמנית אף כי על פי כל אמות־המידה האחרות היתה להם זכות מלאה להימנות עם המוזמנים, בהיותם משוררים בעלי־מוניטין.

○ מטה חגיגות ה־40 ביקש מאיתנו לבחור ב־40 משוררים ישראליים בלבד להשתתף בפסטיבל בקריאת שיריהם (כולל המשוררים הכותבים יידיש ולשונות זרות). אנחנו התעקשנו להעלות מיספר זה ל־85 ובסופו של דבר נתקבל מיספר זה על דעת המארגנים חרף התנגדותם הראשונית העזה. ודוק: 85 בנוסף ל־10 משוררים כותבי יידיש וערבית, וכן משוררים ישראליים הכותבים בשפות אחרות.

○ עמדתנו העיקבית היתה כי לא נבחרנו כדי לשמש ועדת־שיפוט ולהכריע מי מהמשתתפים טוב ממי. ביום חג לשירה העברית — בחודשים הראשונים לעבודתנו עוד דובר במושגים ממין זה — אין להפלות הפליות ולהרבות מדנים ומחלוקות. לפיכך, יש להזמין **כל משורר עברי בעל מוניטין כלשהם – אפילו יועלה שמו בוועדה בידי חבר ועדה אחד ויחיד בלבד!**

○ הוחלט כי המשוררים הנודעים יותר שבקרב חברי־הוועדה ייסעו לקרוא משיריהם, בחברת עמיתיהם הצעירים מהם והפחות ידועים, דווקא במקומות מרוחקים ואף נידחים. וזאת, כדי למנוע כל לזות שפתיים וכל עילה לטענות. בכל הסייגים האלה שקיבלנו על עצמנו זכינו בתמיכתו האמיצה והבלתי־מתפשרת של חיים גורי אשר תודות להתעקשותו שלו נתקבלו גם על דעת המארגנים שדרישותינו הוסיפו להם הוצאות, טירחה אירגונית וכאב־ראש עד בלי די...

○ עד לפרישתי מן הוועדה **לא נתקבלה גם הסכמתו המפורשת של משורר ערבי ישראלי אחד להשתתף בפסטיבל,** זולת הסכמתו של חבר הוועדה עריידי. מרבית משוררי היבשת האפריקנית וארצות „העולם השלישי" אף לא השיבו על מיכתבי־ההזמנה שנשלחו אליהם. משוררים ידועי־שם כגון אלן בוסקה מצרפת וקווזו אקיטו מיפאן, אשר נענו תחילה, ביטלו את השתתפותם לאחר־מכן כשתמונת המתחולל בישראל החלה מתבהרת בעולם. **מבין שישה או שיבעה משוררים מערב־גרמניים שפנינו אליהם – נתקבלה רק תשובה חיובית אחת!**

○ כל המשוררים בעלי המוניטין הבינלאומיים שניאותו בסופו של דבר ליטול חלק בפסטיבל, כמעט בלי יוצא־מן־הכלל, עשו זאת לאחר שיחות־שיכנוע חוזרות ונשנות מצד חסיד הנאצים ועוכר־ישראל נתן זך שביקש, כזכור, למסוך טיפות־רעל בימי שימחתה של ארצו.

○ דליה רביקוביץ, שהתפטרה אף היא מן הוועדה, **לא חתמה על גילוי־הדעת שעליו יצא הקצף.** וכבר הבהרתי זאת חזור והבהר. לפיכך, הדברים שהושמעו כנגדה, כמו גם מניעת אותו אות־הצטיינות מפוקפק שעמד להיות מוענק לה, מקורם ברישעות ובחשבונות ממין אלה שכבר הזכרתי. שני עוכרי־ישראל היחידים בוועדה הם אלה ששמותיהם נזכרו כבר פעמים רבות ועלי לבקש שוב להפנות את כל מיטען השינאה וההשמצות אליהם ואליהם בלבד.

○ כל השמועות שהסתננו לעיתונות על הצעות מטעם ידידינו בעולם — בהם אותם משוררים בעלי מוניטין בינלאומיים ואף אחרים שלא נענו הפעם — לבוא לישראל על חשבונם, בהזדמנות אחרת, לכנס־שירה שייערך בה ביחד עם עמיתינו המשוררים הערביים, שלא תחת חסות ממשלתית או ציבורית, **כולן נכונות!** הרעיון נבחן עתה ביסודיות וייתכן מאוד שימומש באחר הימים. מכל מקום, לא במסגרת „חגיגות ה־40"!

תודה על תשומת־הלב ועל הסבלנות. **נ.ז.** ■

אהרון גלעדי מביט על אהרון גלעדי. ברקע: צילום של אברהם חי (1986)

אהרון גלעדי חריג אמיתי

ביום שישי אחד, בשעות אחרי הצהריים, פתח עבורי הצייר אהרון גלעדי את שערי המוסיאון, וכך ניתן לי להסתובב לבדי באולמות השונים שבקומה התחתונה והעליונה, ולהתבונן באין מפריע בתמונות השמן, כ־60 במיספר, ובדמויות, החוזרות על עצמן אין־ספור פעמים, עשויות כמתוך דיבוק. דמויות אשר אט־אט שבו את ליבי בפשטותן ובנוכחותן החידתית.

תערוכה כמעט רטרוספקטיווית של עבודתו, במישכן לאמנות שבחולון, עירו. מקום־תצוגה ציבורי שגלעדי היה בין היוזמים להקמתו לפני 30 שנה ויותר.

מי שאצר והכין את התערוכה לא טרח לפרט את שמות התמונות, את גודלן ומועד ציורן. חבל.

אהרון גלעדי, היום בן 80, מראשוני ומוותיקי הציור הישראלי. עלה לישראל מרוסיה בסוף שנות־ה־20, לאחר שסיים את לימודיו באקדמיה לאמנות של לנינגרד, והגיע הישר לקיבוץ אפיקים, שם עבד 16 שנה כטייח. יומיים בשבוע הוקצבו לו לציור. לאחר מכן, נטש את חיי הקיבוץ השיתופיים (דבר שנתפס כבגידה באותם ימים), ו„התחבא" ארבע שנים בכפר־סבא, שם הדריך עולים חדשים בעבודת הטיח. אחר־כך עבר לחולון. חמש שנים עבד כמרכז ציור ופיסול של ההתיישבות העובדת, בוועד הפועל של ההסתדרות.

גלריה רוזנפלד היתה הראשונה שרכשה מעבודותיו. מאז, הוא מצייר ומוכר את עבודותיו לפרנסתו. מ„תמונות רציניות" הוא אינו אוהב להיפרד. „מזלו", לדבריו, שהוא ואשתו מסתפקים במועט. כך הוא יכול להרשות לעצמו להחזיק בעבודות היקרות לו.

אי אפשר לומר על גלעדי שהוא נטול שימחת־חיים וחוש־הומור. בגילו המתקדם כוחו עודו במותניו, ואין הוא לאה מלחזור שוב ושוב על הצהרה כמו „תמונות עם סימן ירוק הן לא למכירה. הן לא שלי. הן שייכות למוסיאון הלובר בעוד 400 שנה..."

גלעדי צייר חרוץ, משכים קום. עובד בבוקר על שמניו, בסטודיו שלו, עד לשעה 11, ולאחר מכן, יוצא לרחוב, לבתי־הקפה, לצייר בדרכו, על יסוד הסתכלות ובהתאם לרחשי ליבו. הוא נרתע מהאלגנטי. על כן יעדיף בתי־קפה באזור אלנבי־מוגרבי. כך יעדיף לצייר אשה עירומה או לבושה, אך לא בטלנית בביקיני על שפת־הים.

„אופקים חדשים" היכן?

במשך תקופה קצרה השתייך גלעדי לקבוצת „אופקים חדשים" ואף הציג עימהם. אולם במהרה נפרד מעליהם, משום שכאז, כן עתה, הוא איננו מוכן לוותר על היסוד הפיגורטיבי, שהוא עיקר בעבודתו.

לאחר מה שקרה לציור הישראלי בשנות ה־60 וה־70 נוכחו כולם לראות (וגם לדעת?), שישנם „חיים אחרים" מלבד המופשט הלירי של „אופקים חדשים". אולם דומה שאין הדבר משתקף בשוק האמנות המקומי.

כך קיימת כאן בעייה מרכזית שעודנה רחוקה מפיתרון סביר. זו מתמצית במחירים הנמוכים עד גיחוך שבהם נמכרות יצירותיהם של אמנים ותיקים ובעלי מוניטין בישראל. עובדה המעידה על חוסר עניין אמיתי ואולי חוסר הבנה בסיסי לחשיבותה של האמנות הערכית הנוצרת כאן מול עינינו — לעתים באין רואה. כמו גם על חוסר בטחונם וחוסר ראיית הנולד של אספנים ו„משקיעי אמנות" בישראל.

לאור כל זאת ניתן, אולי, לתלות את התיקווה בדור הצעיר. שמא פתיחותו וחינוכו לאמנות יועילו וישנו את המצב.

ולבסוף, עצה לצעירים ולצעירים ברוחם, אפילו הם „עניים בכיסם": ריכשו **עכשיו,** במכירות פומביות, יצירות איכות של אמנים ישראלים בני המאה ה־20, במחירים שהם, כאמור, נמוכים עד מצחיקים (מדובר ב־50$־200$ לעבודה). ולוא רק מהסיבה הברורה שאלה בנות תקופה היסטורית, גיאוגרפית ותרבותית שלא תחזור עוד. בחינת אחיזה באחד מענפי עץ שושלת־היוחסין של הציור הישראלי שאיננו ארוך בימים. עברו כבר מאחוריו ועתידו עוד לפניו.

נעמי הר ירוק ■

רן ארד

אהרון גלעדי: במישפחה, שמן על בד

עורך נתן זך

חברים בבית־הספר התעללו בו. המורים והמישפחה התנכרו לו. אחרי יסורים של שנים גילה בתל־אביב את החברה ההומו־סכסואלית. סיפורו המזעזע של צעיר, אחד מעשרות העובדים בזנות גברית.

לעבוד בכביש

ב שתיים לשנות בזקן, בשעה שבני־גילו ישנים במיטה חמה וחולמים חלומות מתוקים, עובר שחר שוורץ (18) לפרנסתו. הוא מסתובב ברחובות חשוכים, בגנים ציבוריים, בסימטות צדדיות, ומוכר את גופו.

„אני זונה," הוא אומר בפשטות, ביובש.

שחר תכול־העיניים ביקש להיחשף ולספר את סיפורו, סיפור של בן־טובים, תלמיד מעולה, צעיר אינטליגנטי ונבון העובד בזנות. אבל הסיפור הזה הוא לא רק הסיפור שלו, הוא סיפורם של נערים רבים שעזבו את בית ההורים המרוחק מתל־אביב ועברו אל הכרך. כדי לממן את מחייתם הם עוסקים בזנות.

קשה לאמוד את מיספרם. רבים מהם עובדים באופן לא־קבוע. כשהם זקוקים לכסף הם מגיעים לעבודה. מיספרם של הנערים שעובדים באופן קבוע, מדי ערב, נע בין 15 ל־25. שחר הוא אחד מהם.

הוא נולד בקריית־מוצקין. אמו עוב־דת סוציאלית, אביו עצמאי, כסף מעו־לם לא היה חסר במישפחה.

הוא נער גבוה, שיער בלונדי ארוך, תנועות נשיות מכוונות וקול מאנפף.

„מאז שאני זוכר את עצמי, הייתי שונה. בגן הייתי משחק עם הבנות בגומי ובקלאס. עוד כשהייתי ילד הייתי חולם תמיד על גברים, לאו דוו־קא בצורה מינית, אלא מבחינה חבר־תית. כאילו הם האחים הגדולים שלי.

„כשהגעתי לבית־הספר, הילדים התחילו לקרוא לי קוקסינל. בהתחלה זה לא הפריע לי. חשבתי שזו סתם קללה.

„יום אחד החלטתי לברר מה פשר המילה הזו. שאלתי את אמא. היא הסבירה לי שזה גבר המחופש כאשה."

עם השנים למד שחר לחיות עם כינויי־הגנאי, התעלם מהם, נתן להם לעבור לידו.

„מבפנים זה כאב לי נורא, אבל לא הראיתי את זה.

„כשהייתי בכיתה ח', ניגשתי לילד מהכיתה, ילד שאהבתי נורא, בוא נשכב!' הצעתי לו ברגע של חולשה. הוא התחיל לרוץ, ברח ממני.

„למחרת, כשהלכתי לבית־הספר, חיכתה לי חבורת־ילדים. הם התנפלו עלי במכות ובקללות, היכו אותי עד זוב דם וצעקו עלי, הומו מסריח!'

„זה היה האירוע הכי משפיל בחיי. ברחתי הביתה ממרר בבכי, לא בגלל המכות אלא בגלל ההשפלה שהרגשתי. החלטתי שיותר לא אחזור לבית־ספר."

„נמשך לגברים"

ד וא נשאר בבית במשך שבוע, וסיפר להורים שהוא חולה. אחרי השבוע היה יוצא בבקרים מהבית ומסתובב ברחובות. באחד הימים התקשרה המורה עם ביתו כדי לברר מדוע אינו בא. הוא סיפר לה את שקרה. היא שיכנעה אותו לחזור לבית־הספר.

„זו היתה שנה נוראה. כל בית־הספר צחק עלי, קראו לי בשמות, התעללו. ירדתי בלימודים, הייתי תלמיד מעולה והפכתי לתלמיד כושל.

„בסוף השנה, שהיתה לגביי סיוט ארוך, החלטתי לעזוב את מקום־המגורים ולעבור לפנימייה בירושלים. וקיוויתי שאסתדר."

אבל התיקוות והתפילות לא עזרו לו. בתחילת השנה השקיע את כל מירצו בלימודים, ושוב חזר להיות תלמיד טוב. מבחינה חברתית הוא עמד בצבר. „לא הייתי שייך לחברה. היתה לי ידידת־נפש קרובה, וזהו.

„כמה חודשים אחרי תחילת השנה ישבתי עם הידידה בחדר, היא התחילה לגעת בי ואז סיפרתי לה שאני נמשך לגברים. סיפרתי לה על הפרשה העצובה שהיתה לי לפני שהגעתי לפנימייה.

„שבוע אחר־כך רבתי איתה, ויום אחרי המריבה היא סיפרה לכל הפנימייה את מה שסיפרתי לה. שוב התחילו לצחוק עלי ולהציק.

„ממש נשברתי. הייתי יושב בחדר במשך שעות ובוכה.

„התחלתי לעשן. אני זוכר את עצמי בן 14, יושב עם סיגריה ביד, מביט בעשן ובוכה, ובוכה ובוכה. האשמתי את אלוהים.

„למה, בכיתי, למה עשית אותי שונה מכולם? למה אני לא ילד רגיל?

„בכל פעם שהיו צוחקים עלי, הייתי מתחיל לבכות.

„כשהרגשתי שאני עומד להתמוטט, החלטתי ללכת לפסיכולוג של בית־הספר. לקח לי שלושה ימים לספר לו, כי בכל פעם שהתחלתי לדבר הייתי בוכה ולא יכולתי להמשיך.

„בסוף אמרתי לו: ‚אני הומו.' הוא התחיל לשוחח איתי, ניסה להסביר לי, לעזור, ובאמת הוא הצליח. התחלתי לאט־לאט לקבל את עצמי."

אבל היחס של חבריו־לכיתה לא ידעתי שזה יגרום לניתוק מההורים, שמאוד אהבתי אותם, אבל לא יכולתי לסבול עוד.

„חשבתי שאם אעבור למקום חדש, אוכל לפתוח דף חדש ונקי."

היו לו הרבה תיקוות וחלומות כשהגיע לפנימייה.

„ביום הראשון אסף המדריך את כל הבנים ואירגן מישחק־כדורגל. אני לא רציתי להשתתף, ישבתי בצד. הוא ניגש אלי וניסה לגרור אותי למיגרש. אז כבר ידעתי שיהיה לי קשה. ראיתי שגם כאן אני חריג. בכל זאת התפללתי

שחר בלבוש נשי בכביש
„הרגשתי איכס, מושפל ובזוי..."

„אמי פרצה בבכי. אבא שלי היה המום, לא יכול היה להגיב. כשבאנו הביתה, כבר היה בהיסטריה..."

פסק, ההשפלות הלכו ותכפו.

„יום אחד שמע המדריך את הכינויים ועשה בירור. הילדים בכיתה סיפרו לו כל מיני סיפורים עלי, והוא החליט להזמין את ההורים שלי.

„ההורים הגיעו לחדר שלי, המדריך סגר את הדלת ושאל מולם: ‚זה נכון שאתה הומו?' לא עניתי לו. אחר־כך ההורים שאלו, ואני ניסיתי להכחיש, אבל הם לא עזבו אותי ואחרי שעתיים נשברתי. פרצתי בבכי והודיתי.

„בשניה שאמרתי ‚כן', אמא פרצה בבכי, אבא היה המום, לא יכול היה להגיב. אחר־כך הוא ביקש מהמדריך לקחת אותי הביתה.

„כשהגענו הביתה, הוא כבר היה בהיסטריה. ימים שלמים הוא היה צורח עלי ‚אם לא תשתנה, אני אהרוג אותך! אתה תחזור למוטב!'

„הבטחתי לו שאשתנה, אבל בלב ידעתי שלא אוכל.

„אילו הייתי יכול להשתנות, הייתי משתנה. הלוואי ויכולתי!

„חזרתי לפנימייה, וסחבתי בקושי עד סוף השנה. ביום האחרון קרא לי המנהל לחדרו והודיע לי שאין לי מה לחפש עוד בבית־הספר. הוא אמר שזה מפני שאני מעשן, אבל אני יודע מה הסיבה האמיתית. הוא בטח פחד שאשפיע על הנערים."

שחר מחייך חיוך עצוב. הוא חזר לבית־ההורים והחליט שלא להרשם שוב לבית־ספר.

המיסגרת החברתית של המוסדות, שבהם היה, גרמה לו לפחד ממיפגש עם חברה חדשה.

„לא רציתי לעבור שוב את כל הסבל שכבר עברתי. ישבתי בבית, בלי מיסגרת. לבד, בלי חברים. לא רציתי אפילו לצאת לרחוב. נכנסתי לשיגרה של ישיבה בבית, בלי לעשות כלום."

ההורים השלימו עם המצב החדש. הימים חלפו עברו, ושום שינוי לא נראה באופק.

„לא לבד בעולם"

„ל שינוי בחיים שלי קרה בפתאומיות. שמעתי כי בוי ג'ורג' עומד להופיע בארץ. אני הערצתי אותו, אהבתי אותו ורציתי להידמות לו.

„יום ההופעה היה בשבילי יום חגיגי. התלבשתי כמוהו ונסעתי באוטובוס לתל־אביב. כשהגעתי לפארק הייתי בשוק. פתאום ראיתי המון אנשים לבר־שים כמו בוי ג'ורג', אלפים, מאופרים, בשיער ארוך, לבושים בבגדים נשיים.

„הרגשתי פתאום מין הרגשת־הקלה עצומה, כאילו אני לא לבד בעולם. הנה, יש עוד כמוני! זו היתה הרגשה נהדרת!"

באותו הערב הוא הכיר חברים חדשים, החליף מיספרי־טלפון, והרגיש שהוא עומד לפני עתיד חדש, יפה יותר.

הוא התחיל לבקר לעיתים תכופות בתל־אביב. „אז גיליתי את המועדונים של ההומואים, את הגנים הציבוריים. פתאום ראיתי חיים חדשים.

„אני הייתי טרף להרבה חיות בתל־אביב, ילד צעיר, יפה ותמים.

„בבית לא גיליתי שאני נוסע לתל־אביב. סיפרתי שיש לי ידידה מהפנימייה, ואני נוסע אליה.

„בין הגיחות לתל־אביב לא חייתי. החיים שלי היו רק בגיחות."

גם המצב הזה לא נמשך זמן רב. ההורים גילו שאין — ולא היתה — שום ידידה. הם אסרו עליו לצאת מהבית בלילות.

„בהתחלה הסכמתי. לא היתה לי ברירה. הייתי יושב בבית וחושב על תל־אביב.

„יום אחד הרגשתי שאני משתגע. ארזתי מיזוודה וברחתי מהבית. הגעתי לגן־העצמאות בתל־אביב והיכרתי שם אדם מבוגר. הוא אסף אותי לבית שלו, ושם הציע לי לקיים איתו יחסי־מין. לא רציתי, ואז הוא הציע לי כסף. הסכמתי."

אחרי כמה ימים בתל־אביב, הוא החליט לחזור הביתה. ההורים החליטו לא לוותר לו עוד, הרביצו, צעקו ואיימו. אבל אז, בפעם הראשונה, הוא אזר אומץ ואמר להם: „אתם יכולים לצעוק ולהרביץ. לא יעזור לכם כלום, כזה אני ולא אשתנה!"

למחרת בבוקר לקח מיזוודה ויצא לתל־אביב. הפעם, הוא החליט, לא יחזור עוד הביתה.

שוב פנה אל גן־העצמאות, שוב הכיר אדם מבוגר. „הוא היה עשיר נורא, הביא אותי לדירה מפוארת, והציע לי לגור אצלו. ברור תמורת מה. גרתי אצלו, כי לא היתה לי ברירה. שנאתי לקיים איתו יחסי־מין, נגעלתי מזה. לפעמים הייתי שם לו במשקה סודה לשתייה, שמעתי שזה גורם לאי־חשק מיני. תמיד הייתי מנסה להתחמק מהמין, אבל זה היה המחיר ששילמתי לו.

„אחרי כמה שבועות הוא ראה שאני כל הזמן מתחמק מהמין. רבנו, הוא סילק אותי ומצאתי את עצמי ברחוב עם מיזוודה ובלי כסף.

„היתה לי האפשרות לחזור הביתה. כשנזכרתי מה מחכה לי שם, החלטתי שבשום פנים לא אחזור.

„באותו הערב הלכתי לגן־החשמל. חמש דקות אחרי שהגעתי, עצרה לידי מכונית. האדם שישב בתוכה אמר: ‚אני רוצה לזיין אותך. כמה זה?' בלי לחשוב מה אני עושה עניתי לו: 50 שקל. הוא אמר ‚בוא תעלה', ואני ממש לא ידעתי מה קורה איתי. המחשבה התנתקה ממני.

„כשירדתי מהמכונית הרגשתי שבא לי להקיא. הרגשתי איכס, מושפל וזוי, אבל לפחות היו לי ביד 50 שקל."

הרצון לחיות בתל־אביב גבר על רגש ההשפלה, והחוויה החד־פעמית הפכה עיסוק־קבע. „בינתיים היכרתי ילדים אחרים העובדים בזנות. עברתי לגור אצל אחד מהם ולמדתי דברים חדשים. ניסיתי להתגבר על רגש ההשפלה ואמרתי לעצמי כל הזמן: אני עושה את זה רק בשביל הכסף. או זה לא נורא.

„יום אחד סיפר לי אחד הילדים שעובד בזנות שכשמחופשים לאשה מרוויחים יותר כסף."

עוד באותו הערב עמד שחר מול המראה, מרח על פניו מייק־אפ, משם אודם צעקני, לבש פיאה ויצא לעבודה בשינוי האדרת.

„היכרתי קוקסינלים שחיים ברמה גבוהה נורא, רציתי להיות כמוהם. תמיד הרגשתי שאני גבר רק כלפי חוץ, בפנים אני אשה. עכשיו, בבגדים הנשיים, הרגשתי נוח, וחוץ מזה באמת מרוויחים יותר כסף."

כמה מרוויח הנוער העובד? „מלקוח רגיל לוקחים 50 שקל. לדברים מיוחדים כמו מכות וסטיות אחרות (הוא פירט רשימה גדולה של ביצועים החביבים על לקוחותיו), על כאלה משלמים 100, 200 שקל, ואפילו יותר.

„הלקוחות יודעים שאני גבר. בוודאי. לזה הם נמשכים, לגבר המחפש כאשה. הם סתם סוטים," הוא אומר בצחוק מתגלגל.

„אבל יש כאלה שטועים וחושבים שאני אשה.

„אתמול נכנסתי למכונית, וכשהלקוח ראה שאני בחור, הוא נתן לי סטירה וסילק אותי.

„בדרך כלל עושים את זה במכונית, חמש דקות, גומרים והולכים.

„לא, אני כבר לא נגעל מזה. הזנות היא בשבילי מיקצוע. השלמתי עם זה."

עם המישפחה הוא ניתק כל קשר. הוא מתגורר בדירה שכורה עם עוד שני שותפים. „השכנים לא יודעים כמה אני עובד. כשאני מתחפש לאשה, אני יוצא מאוחר בלילה, כדי שלא יראו אותי.

„איך מגיבים כשרואים אותי ברחוב? מעיירים, צוחקים, לפעמים קוראים לי בטעות גברת. פעם רצה אחרי קבוצת ילדים קטנים, וביקשו חתימה: ‚אנחנו רוצים חתימה מהומו,' הם אמרו.

„אני משתדל להישאר אדיש מול תגובות. רק פעם אחת זה הפריע לי שראו אותי בעבודה. חיכיתי ללקוחות, ופיתאום עברו לידי שני ילדים, שלמדו איתי בבית־הספר. הם הסתכלו בי ואמרו ‚שחר, לאן הגעת?' אחר־כך דיברנו. הם סיפרו לי שהם עומדים להתגייס, ואני חשבתי בלב: איפה הם ואיפה אני?

„זו היתה הפעם הראשונה שהתביישתי. אבל הרי בגלל ההתנהגות שלהם הגעתי לאן שהגעתי?

„אולי, אילו היו החברה והמישפחה מקבלים אותי אחרת, לא הייתי נמצא כאן היום.

„אילו רציתי להפסיק לעבוד בזנות? בוודאי, איזו שאלה, הייתי נורא רוצה — אבל מה אעשה אז? איך אחיה? כשאוכל לעמוד ברשות עצמי, אפסיק לעבוד.

„מה יהיה בעתיד? אני לא חושב. אני לא רוצה לחשוב, כי אני מפחד מהמחשבה על העתיד."

שי כרם,
צילם: אבי ולדמן ■

שחר מתכונן לעבודה
„אבי אמר: אם לא תשתנה, אהרוג אותך"

שחר במכונית של לקוח
„אני כבר לא נגעל מזה. בשבילי זה מיקצוע..."

לילי מתגוללת בימים בלא השגחה. אחרי עלילה משפחתית שהשתרעה על שלוש יבשות חטף האב את בנותיו מאמן באנגליה והביא אותן לישראל

ילדה נטושה בחנה המרכזית

לילי, ילדה בת 12, מסתובבת מזה שבועיים בתחנה המרכזית בתל־אביב. עד לפני שבועיים גרה אצל מישפחה־אומנת במושב שיתופי דתי ליד רמלה. לילי ואחותה הקטנה, ליאת, נמסרו לאותה מישפחה על־ידי עובדת סוציאלית בלישכת־הסעד בתל־אביב.

אחרי ויכוח בין לילי ובין אם־המישפחה, החליטה האם שאינה רוצה בלילי בביתה. האם ארזה את חפציה והביאה אותה לתחנה המרכזית במכוניתה, השאירה אותה בפתח חנות של קרוב־מישפחה ונסעה.

האב, דני כרם, נדהם לראות את בתו לילי, שהושארה בחנותו על־ידי הקרוב. דני טילפן למישפחה־האומנת וביקש כי יקחו את הילדה בחזרה אליהם, עד שיימצא סידור מתאים. הם לא הסכימו בשום אופן.

למחרת, כשפנה דני לעובדת הסוציאלית בלישכת־הרווחה ברח' המלך ג'ורג' בתל־אביב, היפנו אותו לעירייה, לעובדת סוציאלית אחרת. גם זו אמרה שאינה יכולה למצוא פיתרון, וביקשה אותו לחזור למחרת.

הוא חזר למחרת, אך לא מצא איש במישרד.

מאז עברו שבועיים. דני מתקשר עם העירייה בכל יום, ולפעמים הוא עוזב את העבודה ונוסע לשם עם לילי בתו. הוא נשלח ממישרד אחד לשני, ובכל מקום נאמר לו שהעניין אינו בסמכותו. במקביל פנה למישרד־החינוך. משם הוא נשלח בחזרה לעירייה, ופיתרון אין.

בינתיים מסתובבת הילדה בתחנה המרכזית במשך שעות ללא פיקוח. דני אינו יכול למצוא פיתרון בעצמו, ואינו יודע לאן לפנות כדי לקבל עזרה.

עיסקי־עורות בפרס ובאנגליה

דני כרם בתחנה המרכזית בשעות־הצהריים. בחנות היתה תנועה רבה של קונים, שבאו והלכו. לילי, הילדה, ישבה בחנות בחוסר־מעש. הצעתי לדני שנצא לבית־קפה סמוך, שם נוכל לשוחח בשקט.

במשך השעות שישבנו בבית־הקפה גולל דני את סיפור חייו וסיפר על התלאות שעברו עליו ועל שתי בנותיו, לילי וליאת.

סיפר דני:

עליתי ארצה מפרס, לפני 27 שנים. בפרס עבדתי כמעצב אופנת־עור.

בארץ עבדתי כפועל, וכעבור חמש שנים פתחתי בית־חרושת לנעליים ברחוב נווה־שאנן בתל־אביב. היו לי 24 פועלים, ושיווקתי נעליים לכל חלקי הארץ.

צעיף אדוות, העולם הזה

„לילי" בבית אביה
המישפחה האומנת העבידה אותה בפרך

הגעתי מפרס עם מישפחתי, אשתי ושלושת ילדי. אשתי ואני לא הסתדרנו, וחיינו בנפרד. הילדים היו אצלי במשך רוב הזמן.

חיי השתנו לגמרי מהרגע שהכרתי את סוזן, שהיתה אנגליה והגיעה ארצה ממנצ'סטר. היא סיפרה לי שגמרה את לימודיה באוניברסיטה, ועבדה שנה בבית־ספר באנגליה. היא שמעה על ישראל ובאה לגור כאן בקיבוץ. היא אהבה את מזג־האוויר בארץ ואת האנשים, שהיו פתוחים וחברותיים יותר מאשר באנגליה, כך אמרה.

היכרתי את סוזן אצל זוג־חברים בתל־אביב, ואחרי שיצאנו ביחד במשך שבוע החלטנו לחיות ביחד.

אחרי חודש נסענו לבקר בפרס. הייתה לי מישפחה בטהראן, וקרוב־מישפחה הציע לי לפתוח בית־חרושת לעורות, וכך עשיתי. החלטתי אז לעשות כסף בפרס, לבנות את עצמי ולחזור ארצה. אחרי ארבעה חודשים, כשסוזן היתה בהריון, התחתנו. היתה חתונה מפוארת והזמנתי חברים וקרובי־מישפחה. לרב אמרתי שסוזן היא יהודיה־אשכנזיה, ושאנחנו זוג מישראל. חיתנו אותנו ברבנות בלי שום בעיות. שני קרובי־מישפחה היו עדים שלנו ברבנות.

מפרס נסענו לאנגליה. סוזן לא כל־כך רצתה, אבל הסברתי לה שאני עדיין לא מוכן לחזור ארצה, ואני רוצה לפתוח עסק באנגליה ולעשות עוד כסף. מפרס יצאנו בגלל המצב הפוליטי שם. באנגליה נשארנו שנתיים. גם שם פתחתי בית־חרושת לעורות, והעסקים התקדמו יפה.

הוריה של סוזן לא קיבלו אותי בעין יפה. הרגשתי זר בבית, ולא קיבלתי את הכבוד המגיע לי. לילי, שנולדה בפרס, היתה אז בת שנתיים.

סוזן רצתה לחזור לישראל. מכרנו כל מה שהיה לנו וחזרנו ארצה. פתחתי כאן בית־חרושת לעורות וחנות לדברי־עור ברחוב דיזנגוף. מצבנו היה טוב. באותה תקופה התגרשתי מאשתי הראשונה, שהסכימה לתת לי גט תמורת 50 אלף לירות, בתנאי שאקח אלי את שלושת הילדים ואטפל בהם.

קניתי דירה ברחוב סוקולוב, וסוזן טיפלה בשלושת ילדי ובשתי הבנות המשותפות שלנו, לילי וליאת, שהיתה אז תינוקת.

גיור ב־20,000 לירות

בעיות התחילו כשהלכתי לרשום את לילי בגן־הילדים, והיא לא היתה רשומה בתעודת־הזהות שלי.

במישרד־הפנים אמרו לי להתחתן ברבנות או לנסוע להתחתן בקפריסין.

אשתי ואני פתחנו תיק ברבנות, ואשתי רצתה להתגייר. הרב אמר לנו שעניין הגיור יקח שנתיים, עד שאשתי תלמד את המסורת היהודית. הסברתי לרב שקשה לנו לחכות שנתיים, ואנחנו רוצים לרשום את הילדה לגן.

הרב אמר לי שיש אפשרות לשלם 20 אלף לירות, כדי שרב מיוחד ילמד את אשתי ויבוא בכל יום מהבוקר עד הערב, וכך, תוך שבועיים, אפשר יהיה להפוך אותה ליהודיה.

התרגזנו על כך הם עושים עסק מהדת. החלטנו לוותר על הגיור ונסענו לקפריסין, כדי להתחתן. קיבלנו כתובת של אשה יהודיה שעבדה במישרד ממשלתי, והיא דאגה לחתן אותנו. אחרי שלושה ימים חזרנו ארצה, ורשמנו את הילדה במישרד־הפנים.

כשהגענו לרבנות בפעם הראשונה עם מיכתב מהרב בפרס ותעודת־הנישואין, אמרו לנו שהרב שחיתן אותנו אינו מוסמך לחתן. הסתבר שכאן בארץ בודקים כל נישואין שנערכו בפרס. התייאשנו מכל תהליכי הבירוקרטיה, והחלטנו לעבור לגור באר־צות־הברית.

מכרתי את החנות בדיזנגוף והשארתי את הדירה לשלושת הילדים מאשתי הראשונה. שניים מהם היו כבר בצבא, ודאגו לילדה הקטנה. יותר מאוחר, כשהסתדרתי בארצות־הברית, שלחתי לילדים 1000 דולר בכל חודש.

פתחתי בית־חרושת לעורות בלוס־אנג'לס, ועבדתי עם בוטיקים גדולים. היה לי שותף, קרוב־מישפחה שירד מנכסיו, שניהל איתי ביחד את המיפעל.

חיינו נהדר. היה לנו בית בבברלי־הילס עם בריכת־שחייה, מיגרשי־טניס ומיגרשי־חנייה. הילדות היו מאושרות, ואשתי סוזן התאקלמה במקום.

במשך הזמן פתחתי חנות לעורות בשדרת־הוליווד. חנות גדולה ומפוארת. לאשתי היה חשבון־בנק פרטי, אבל הכסף העיקרי היה בחשבון־הבנק שלי.

אחרי שלוש שנים נכנס לאשתי ג'וק לראש. אחרי ריב סתמי היא הפסיקה לדבר איתי למשך חודש ימים. השכנים, שאיתם היינו מיודדים, עשו בינינו סולחה.

כשחזרנו לדבר, ביקשה אשתי שאפתח חשבון־בנק משותף לה ולי, כי היא דואגת מה יעלה בגורלה ובגורל הבנות אם יקרה לי משהו, והן ישארו ללא ביטחון כלכלי. היא אמרה שהיא רוצה להיות שותפה בכל בחיים שלי. הסכמתי איתה, ובבוקר למחרת הלכנו לבנק ופתחנו חשבון משותף, כשכל אחד מאיתנו יכול למשוך כסף רק עם

דני וסוזן בחתונתם באיראן, סוזן בלוס־אנג'לס
השוטרים הבריטיים נירשו אותו אחרי חמש שעות

תינוקת של השני. הדבר היה כמה ימים לפני חג־המולד.

סוזן אשתי התחילה לעשות בעיות, ורצתה לעזוב את ארצות־הברית ולחזור לישראל. הסכמתי, באופן עקרוני ואמרתי שאעשה הכל כדי שתרגיש טוב. הצעתי למכור את כל הסחורה לפני חג־המולד, ולא לקנות סחורה חדשה. סוזן עזרה לי בחנות, מכרנו הרבה, ובכל בוקר הפקדנו את הכסף בבנק.

ביום שלאחר חג־המולד הייתי בחנות כהרגלי. חברתה הטובה של אשתי הגיעה לחנות ואמרה שהיא רוצה לספר לי משהו ומקווה שלא אתרגז. שאלתי מה קרה? היא ביקשה שאשב קודם כל על כיסא, ואז תספר לי.

ישבתי. החברה הודיעה לי כי אשתי ושתי הבנות נסעו לאנגליה לפני שעה.

אמרתי לה שזה לא יתכן, כי רק לפני כמה שעות יצאתי מהבית וכולן היו שם.

החברה אמרה שהיא עצמה הסיעה אותן לנמל־התעופה.

לא האמנתי, קיבלתי סחרחורת וכאבי־ראש. סגרתי את החנות ונסעתי הביתה.

כשנכנסתי הביתה, חשכו עיניי. הבית היה ריק. אין אשה, אין ילדות, והארונות ריקים.

(בשלב זה, כשדני סיפר על בריחת אשתו עם בנותיו הוא פרץ בבכי ואמר שהוא מרגיש רע. קשה לו להיזכר ברגעים אלה. הוא ביקש כוסמים כדי להירגע. אחרי דקות אחדות המשיך בסיפורו.)

לא הרגשתי טוב, השתוללתי, דפקתי את הראש בקיר, צעקתי ושברתי כל מה שהיה בהישג ידי. השכנים דפקו בדלת ולא פתחתי, הודיעו לקרוב־משפחה והוא התקשר איתי.

סיפרתי לו מה שקרה, שאשתי לקחה את שתי הילדות וברחה לאנגליה, להוריה.

הקרוב טילפן לנמל־התעופה, ושם נאמר לו שאשתי והילדות כבר עזבו את ארצות־הברית.

זה קרה ביום חמישי.

צו־מניעה באנגליה

ב יום השני הלכתי עם השותף לבנק. רציתי לבדוק מאין היה לאשתי כסף לנסוע. בבנק התברר לי שאשתי הוציאה את כל הכסף. היא תמה את החתימה שלי, וכך הוציאה 120 אלף דולר במזומן.

כל הכסף שהיה לי היה בחשבון המשותף של שנינו.

היה לי ויכוח עם מנהל־הבנק. אמרתי לו שאתבע את הבנק על שנתנו כסף לאשתי על־סמך חתימה לא־שלי. הוא טען כי עלי לפנות למישטרה. גם השותף הציע לי לפנות למישטרה, אבל לא רציתי להפליל את אשתי, אחרי הכל היא אם ילדי, ולא רציתי לסבך אותה במישטרה ובמישפטים. האמנתי שאם אסע לאנגליה אוכל לשכנע אותה להחזיר לי את הכסף ולחזור לחיות איתי, יחד עם הילדות. יותר מעניין הכסף היה חשוב לי להחזיר את המישפחה שלי אלי. כסף תמיד אפשר למצוא, אבל מישפחה קשה מאוד לבנות.

את החנות ובית־החרושת עזבתי בידיו של השותף. את הבית מסרתי לחבר, כדי שיגור בו. את החנות פירקתי, וחילקתי את הסחורה.

בחנות, היו 12 שטיחים פרסיים, נתתי אותם תרומה לבית־חולים לילדים חולי־לב. הסתובבתי ברחובות סהרורי ובכיתי. לא ידעתי מה לעשות. אחרי שלושה ימים טסתי לאנגליה, כדי להחזיר את אשתי ובנותי הביתה.

בנמל־התעופה באנגליה, אחרי שמסרתי את הדרכון, הלכו לבדוק משהו. אמרו לי לחכות. שני שוטרים הכניסו אותי לחדר, שם ישב חוקר שאמר לי שלא אוכל להיכנס לאנגליה, כי יש צו־מניעה מאשתי.

הסברתי לו את המצב שלי, אך השוטר לא השתכנע ואמר כי אשתי מסרה למישטרה שאני מתכוון לבוא ולהרוג אותה, והמישטרה תהיה אחראית אם משהו יקרה לה.

החזיקו אותי שם במשך תשע שעות, ובשעה 11 בלילה שלחו אותי ארצה במטוס אל־על. את הכרטיס שילמתי מכיסי.

למחרת הלכתי לשגרירות אנגליה בתל־אביב. סיפרתי להם מה שקרה וביקשתי עזרה. הם אמרו שלא יוכלו לעזור. פניתי לעורך־דין. הוא ביקש 25 אלף דולר שכר־טירחה ואמר לי שייאלץ לנסוע לאנגליה ולשהות שם תקופה מסויימת, וכי יהיו לו הוצאות רבות. הוא אמר שלא יוכל להבטיח לי כלום.

לא נשאר לי כמעט כסף. מכרתי את שתי המכוניות שהיו לי, ובסך־הכל נשארו לי 15 אלף דולר.

פניתי למישטרת דיזנגוף, הקרובה לבית שלי. סיפרתי לשוטר התורן חלק מסיפורי. השוטר אמר לי: „מה שאשתך עשתה לך גם אתה תעשה לה, וזו עצה פרטית ממני." אמר שהמישטרה לא תוכל לעזור לי.

העצה שהשוטר נתן לי נתנה לי כיוון למחשבה. חשבתי לעצמי: אם אין החוק יכול לעזור לי, אז אקח את החוק לידיים.

הרגשתי אבוד וחסר־אונים, הבנתי שאין למי לפנות וכל מה שרציתי היה להחזיר את אשתי ואת הבנות אלי. הייתי מוכן לקבל רק את הבנות, אם אשתי לא תרצה לחזור. כל הזמן חשבתי: למה זה קרה לי? הרי הייתי תמיד בסדר, ואשתי קיבלה ממני את הכל!

לא יכולתי להבין, לא היתה לאשתי שום סיבה.

נסעתי לאנגליה מישראל, בעזרת איזה טריק. הגעתי למנצ'סטר בטיסה מפארים. נסעתי מנמל־התעופה לבית־מלון. לא ידעתי איפה אשתי גרה עם הבנות, ידעתי רק את כתובת הוריה. אבל היא לא היתה שם.

ביקשתי מבעל־המלון, שהיה יהודי ישראלי, למצוא בלש פרטי. כשהבלש הגיע, נתתי לו פרטים ואמרתי לו שהעניין דחוף. הבלש ביקש 20 ליש"ט ו־12 ליש"ט לכל שעה. לא היתה לי סבלנות, ואמרתי שאתן לו 500 ליש"ט אם ימצא את אשתי והבנות תוך יומיים. כעבור יומיים הגיע הבלש עם הכתובת. הוא אמר שילך איתי כדי שלא אסתבך.

טבעת־יהלום ליום־ההולדת

ב טענו במכונית של הבלש, וחזרנו מול הבית. אני נשארתי במכונית והבלש, שהחזיק חבילה בידו, דפק על הדלת. לילי הילדה פתחה את הדלת וקראה לאשתי.

ירדתי מהמכונית כשאני רועד בכל גופי. היה לי פיק־ברכיים, והמחשבות שלי התרוצצו בכיוונים הכי־גרועים שאפשר לתאר. באותו הרגע הרגשתי שבא לי לרצוח את אשתי. ניסיתי לשלוט בעצבי.

כשהגעתי לדלת, דחפתי את הבלש הצידה ונכנסתי. סגרתי את הדלת מאחורי. אשתי קיבלה הלם, והתחילה לצעוק: „איך מצאת את הבית?"

ביקשתי שתפסיק לצעוק, כי לא באתי כדי להזיק לה. באתי מפני שאני אוהב אותה ואת הילדות. ביקשתי שתשב לדבר איתי.

היא הזעיקה את הוריה, שגרו בקירבת־מקום, ובנוכחותם שאלתי אותה למה ברחה, אם לא אהבה אותי ולא רצתה אותי, הרי יכולנו לשבת לדבר על זה, ויכולנו להסתדר בדרך חוקית, כמו כל האנשים. על הכסף לא דיברתי בכלל.

ב־2 בלילה ביקשה אשתי שאחזור למלון. היא לא הסכימה שאשאר אצלה. נשארתי שם כחודשיים, ובכל יום באתי לבקר, ובכל יום התחננתי לפני סוזן שתחזור אלי ושנפתח דף חדש.

באחת הפעמים אפילו ניישקתי לה את הרגל, כדי להחזיר אותה הביתה.

בסוף אמרה שאינה מוכנה לעזוב את אנגליה, והיא רוצה להישאר ליד הוריה. ביקשתי שתרשה לי להישאר במנצ'סטר ולשכור דירה בקירבת־מקום. אמרתי שאני מוכן לעבוד קשה ולפרנס אותה ואת הילדות. גם לזה לא הסכימה.

כשהבנתי שהיא לא מוכנה לבוא לקראתי בשום צורה שהיא, הצעתי שנסדר את העניינים בדרך החוק, נפנה לבית־המישפט שיקבע מה יהיה גורל הילדות. הצעתי שאקח את לילי הבת הגדולה איתי לארץ, ופעם בשנה אבוא איתה לאנגליה. הצעתי שליאת, הבת הקטנה, תישאר איתה, ופעם בשנה תביא אותה לישראל לביקור, כשאני משלם את כל ההוצאות. אמרתי לה שאין לי התנגדות להתגרש ממנה, רק רציתי סידור מתקבל על הדעת, שבו אוכל להיות באיזה שהוא מקום עם הילדות שלי. גם לזאת לא הסכימה ואמרה שהיא רוצה בשתי הבנות ורוצה עוד כסף.

בחודשיים שהייתי שם קניתי בכל יום אוכל מכל טוב. המקרר היה כמעט ריק, והיא בישלה לבנות מרק מוכן בכל צהריים.

אמרתי לה פעם: „לעזאזל, לקחת את כל הכסף, למה את לא קונה אוכל לבנות?" והיא ענתה שהיא צריכה לשמור את הכסף לעתיד. בינתיים קיבלה 100 ליש"ט בכל שבוע מהסעד באנגליה, ומזה הסתדרה.

עם כל המתחים שהיו שם, קניתי לה טבעת־יהלום ליום־הולדתה, כפי ש־נהגתי לקנות בכל שנה שהיינו יחד. היא ענדה את הטבעת, ובקושי אמרה תודה.

התייאשתי כשהבנתי שלא אוכל להגיע עם אשתי לשום הסכם מתקבל על הדעת, והחלטתי לקחת את החוק לידיים.

סוזן בחנותו של דני בלום־אנגלם
הכסף נעלם מהחשבון

חינוך קאתולי לבנות

ב אחד הימים, בשעה 10 בבוקר, הביאה אשתי את הבנות אלי לבית־המלון. זאת היתה הפעם הראשונה. עד לאותו יום, במשך חודשיים, הלכתי אליהן הביתה בכל יום. אשתי לא הירשתה לי אף פעם לצאת איתן לבד מהבית.

היא ביקשה שאשמור על הבנות ואמרה שהיא הולכת העירה לקנות בגדים.

כשאשתי הלכה, אמרה לי לילי שאשתי משקרת. היא שמעה את אמה מדברת עם מישהו בטלפון, ואמרה באותה שיחה שהיא הולכת למישטרה בקשר אלי. באותו רגע החלטתי לחטוף את הבנות ולברוח, וכי אם היא רוצה למסור אותי למישטרה, אז שיהיה מה שיהיה. גם לא האמנתי שמשהו יקרה לי, כי אחרי הכל, אלו הבנות שלי.

התקשרתי עם יהודי עשיר ומוכר במנצ'סטר, שעם מישפחתו הייתי בקשר. הסברתי לו את המצב.

זהו אדם עם הרבה קשרים. הוא אמר שלא יראג, ובעבור שעה פגשתי אותו עם עורך־הדין שלו. את המלון עזבתי מבלי להודיע. הודרתי את המיזוודות עד למוסך, ויצאתי עם הבנות מהדלת הראשית. אמרתי שאחזור עוד מעט, במיקרה שישאלו עלי, ושילמתי עבור החדר לעוד יומיים.

אותו יהודי הציע שאקח את הבנות ישר לנמל־התעופה ואטוס ארצה. הוא הבטיח שיבוא עם עורך־הדין לנמל־התעופה, ובמידה שאסתבך שם יעזור לי.

נסעתי עם הבנות לנמל־התעופה וקניתי כרטיסי־טיסה. למזלי הגדול היתה באותו היום טיסה ישירה ממנצ'סטר לתל־אביב. זו היתה הפעם הראשונה שמטוס אל־על יוצא ממנצ'סטר בשעה 4.30 אחרי־הצהריים.

חששתי שאם איאלץ לנסוע ללונדון, לנמל־התעופה, יוודע הדבר לאשתי, והיא תתקשר עם המישטרה. רציתי להיות כבר בתוך המטוס של אל־על. היתה לי הרגשה שזה כמו להיות בבית, ששם ישמרו עלי.

בנמל־התעופה הייתי במתח עצום. בכל פעם שעבר לידי שוטר, נעצר לי הלב.

הזמן לא עבר, ושעה נראתה לי כמו

נעמי אדווה ■

(המשך בעמוד 32)

נעמי אדווה, תעלם חיה

„לילי" ו„ליאת" עם אבא
צעקתי כמו מטורף!

תשבץ העולם הזה 2647

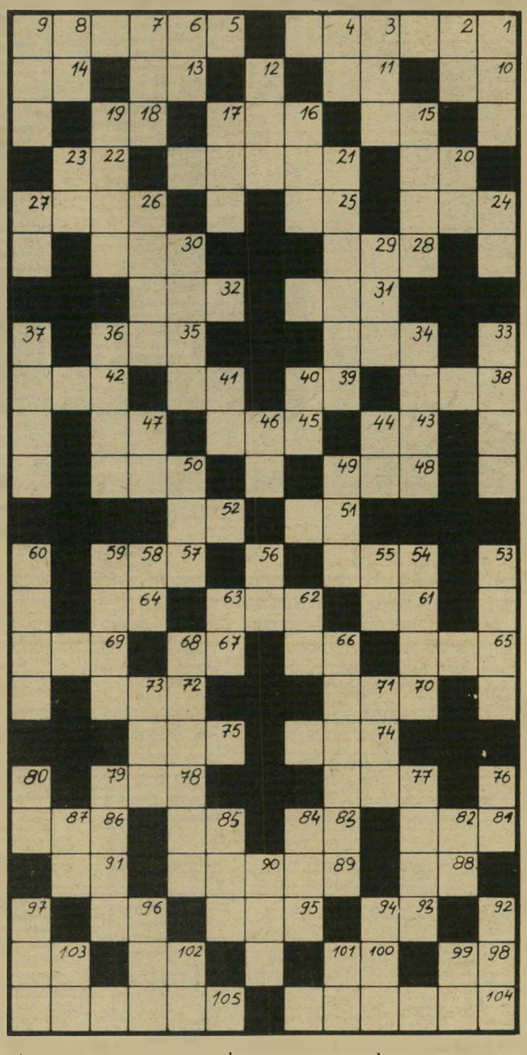

מאוזן:

1) אילן נוי נפוץ בארץ; 5) יחידה המוציאה לפועל פסקי דין מות (3,3); 10) ישן במקום; 11) מטבע; 13) אסקופה; 14) כתם אופיר; 15) ממריא; 16) שפע רב; 18) יחידת מגורים קטנטנה; 20) מה שחייב להמשך ע"פ הברי־טים; 21) רוח חמה יבשה; 22) תור; 24) אבר העכול; 25) מידת הלח; 26) מחשבה, חזון הרוח; 28) חיל בצה"ל; 30) ריקות, אי פוריות; 31) חלת דבש בכוורת; 32) מתכת הנתנת כפרס שלישי בתחרויות; 34) רוחו היא „הדי־בוק"; 35) נושא משרת עבודת הקודש; 38) מקנה, עושר רב; 39) אבי „רומי וירושלים" (ש"מ); 41) במקום זה; 42) עצב של בעלי החיים; 43) ישוב במצרים העתיקה; 45) משאל, בוחן; 47) אויב; 48) לוף, קרום מתחת לקליפת העץ; 50) ארץ ציה; 51) עסיס, בהשאלה — כח נעורים; 52) עוף טרף; 54) סופר צרפתי; 57) סרט טלויזיה ישראלי שזכה בפרס בחו"ל; 61) די והותר; 62) קרבן הנשרף באש המזבח; 64) בצמצום רב; 65) חורש בשנה ע"ש בתו של האל אטלס; 66) בין הסכו"ם; 67) תבשיל מבושל רק בחלקו; 69) מגרעת, מום; 70) לא בכוונה מיוחדת; 72) שיער מעל העפעפים; 74) שליח דרבנן (ר"ת); 75) צלצול, קול נגינה; 77) ראשית קציר תבואה; 78) מגלם דמותו של האזרח קיין (ש"מ); 81) ראוי, מתאים; 83) אחד מארבעה יסודות העולם; 85) אמיתי; 86) מתכנן הפעולה; 88) אות, סימן; 89) קשקוש; 91) אלוהים יצילנו (ארמית) (ר"ת); 93) תאר אצולה מוסלמי; 95) אם הישמעאלים; 96) בהשאלה — תמים; 98) מזכרת; 100) עמוד מים; 102) ניצול המבול; 103) קבוץ בדרום; 104) ארון קבורה עתיק; 105) קיסמים.

מאונך:

1) דומיה; 2) מפרנס; 3) איצטדיון מרוצים; 4) בסיס לעמוד; 6) תרגילי סדר (ר"ת); 7) מקום בגי בן־חנום להקרבת הבנים למולך; 8) מדף; 9) בין רם ורמעות כ„הבטחת" צ'רצ'יל לאומה הבריטית בעת המלחמה; 12) עיר קרומה בשרון עליה שרידי מצודת אנטיפטרוס; 15) מספר אמריקני גדול אשר שמו האמיתי הוא: סמואל לנגהורן קלמנס (ש"מ) (ח); 16) ראש ממשלה בישראל; 17) גבור הודי של ר. קיפלינג; 19) הכוכב סיריוס; 20) אציל; 21) דוגמא, תבנית; 23) ידיד; 24) עלוב, נרכה; 26) מחיצה מעשה רשת; 27) אל מגן העדרים הרומי; 29) חיק; 30) הרגל, עודף; 33) הכוכב נוגה ע"ש אלת האהבה; 34) קמח עשוי ממצה אפויה; 36) שערה או עלוקה; 37) שלטון, שררה; 40) תולעת קטנה; 41) בן־בקר; 44) תחינה; 46) גבבא, 47) ידית הכלי; 49) מס לגולגולת; 50) שם הוקמה מדינת היהודים; 53) אל המדע והתגליות; 54) בהמה מפוטמת; 55) מרכז — בהשאלה; 56) בן־אדם; 58) כלי הירי של קופידון; 59) כלי האופה; 60) סופר אידי (ש"מ) או לא מצוי; 62) חרון; 63) מילת הסכמה; 66) רצינות (3,3); 68) גבור בארצות השפלה — יצי־רות עליון כתבו גתה ובטהובן; 71) ערבי מקראי; 73) אל בבלי; 76) מלחין גרמני נודע; 77) תקון שתקנו חכמים להתרת מרחקים בשבת; 79) קוץ; 80) מילה הבאה לרבות; 82) אחוריים; 84) יריבתה של 75 מאוזן; 85) מידת היבש — 30 סאה; 87) ר"ת ליד שמו של נפטר; 90) בית דין גבוה לצדק (ר"ת); 92) יחידה קרבית; 94) מין סירה; 96) יהירות; 97) זהב פרווים; 99) אם הפנינה; 101) ענף; 102) אחד השוואים; 103) עמק.

אביגיל יגאי

ילדה נטושה

(המשך מעמוד 31)

שנה. בסוף הצלחתי לעבור עם הבנות בביקורת־הדרכונים.

במטוס השתחררתי מהלחץ, ופתאום הייתי רעב. עד אז, במשך חודשיים, לא הייתי מסוגל לאכול שום דבר, שתיתי קפה ועישנתי סיגריות במשך כל הזמן.

טרפתי את האוכל שהביאו לי, ונחתי כל הדרך לארץ.

כשהגענו, נסענו לבית הורי, ומשם, בשעה 2 בלילה, נסענו לדירה ברחוב סוקולוב. טילפנתי משם לאשתי ואמרתי שלא תראג, שאני נמצא עם הילדות בבית שלהן בארץ.

היא לא האמינה לי וטילפנה בחזרה ושאלה איך העזתי לחטוף את הילדות, ואני עניתי: „למדתי ממך להתנהג ככה, עין תחת עין, שן תחת שן. תגידי תודה שאני מודיע לך איפה שהן נמצאות."

באותה שיחה אמרתי גם שאשמח אם תצטרף אלינו לארץ.

אשתי אמרה שהיא לא מסכימה שהבנות יקבלו חינוך יהודי, והיא רוצה שיהיו קאתוליות. אמרתי שאני עומד על כך שהבנות יהיו יהודיות.

על נושא הדת כבר היו לנו ויכוחים בארצות־הברית, אחרי שאשתי התחב־רה עם אשה קאתולית אדוקה ששיכ־נעה את אשתי, שעליה לשכנע גם אותי להמיר את דתי. היתה זו אותה האשה שלקחה את אשתי לנמל־התעופה עם הבנות, כשברחה ממני.

אחרי כמה ימים סידרתי את הבנות בבית־ספר דתי ברחוב דיזנגוף.

„לילי" בבית אביה

ילדה בת 12 בתחנה המרכזית

„הצליחו להפוך אותי לחיה"

טיפלתי בבנות, בישלתי, ניקי־תי, כיבסתי. הבאתי את הקטנה לגן ואת הגדולה לבית־הספר, כמעט ולא עברתי. הכסף אזל, וקיוויתי לקבל עזרה. פניתי ללישכת־הסעד וביקשתי שיסדרו לי מטפלת, עד שאוכל להס־תדר בחיים.

בלישכת־הרווחה ברחוב קינג ג'ורג' היפנו אותי לעובדת סוציאלית, ארי־אלה. באתי לשם כמה פעמים בשבוע. אריאלה שמעה אותי ולא הגיבה, ישבה עם כוס־קפה וסיגריה ביד, שעה־שעתיים, כשאני יושב ובוכה שם, כשאני חושב על הבעיות שלי. וככה זה היה בכל פעם. היתה לי הרגשה שהיא נהנית מהסיפורים שלי. היא הבטיחה לי הבטחות שלא קויימו, ובכל פעם אמרה לי שנעזור שבוע עד שבועיים משהו יסודר. דבר לא קרה.

כך נמשך המצב במשך שלוש שנים. בינתיים שקעתי בחובות ומכרתי את הדירה. נשברתי. לא יכולתי עוד, והחלטתי לשנות את ההתנהגות שלי כשאני הולך למישרד־הסעד. אנשים כבר אמרו לי קודם לכן שבטוב זה לא הולך שם, צריך לדרוש דברים ולצעוק ולא לדבר בנימוס.

הגעתי ללישכת־הסעד בשיא־הי־אוש. אריאלה שוב ישבה עם כוס הקפה והסיגריה ביד. שפכתי את הקפה שלה, הפכתי את השולחן, שברתי את הכיסאות בחדר וצעקתי כמו מטורף. הם הצליחו להפוך אותי לחיה, ולגרום לי להתפרץ ככה לאחר שלוש שנים של הבטחות. אריאלה התקשרה למישטרה והם באו.

התחננתי לפני השוטר שיעצור אותי, והוא שאל מה ייצא לי מזה. אמרתי שזה לטובת הילדות שלי, וכי אם איעצר ואזרק לכלא, ייאלצו אלה מלישכת־הסעד לאזוג לילדות שלי. אמרתי לשוטר שבכלא אהיה יותר רגוע, כשארע שנמצא פיתרון לשתי הילדות.

השוטר ניסה להרגיע אותי, ולקח אותי לחדר לבד, ואמר לי שהוא מבין אותי והציע שאמשיך להתנהג איך שנראה לי, ואז אולי יעזרו לי. רק ביקש שלא אזכיר שהוא נתן לי עצה כזו.

יצאתי מהחדר והמשכתי לצעוק ולהשתולל בנוכחות השוטר, ואז הוב־טח לי שתוך יומיים יימצא פיתרון. לא עצרו אותי, והלכתי הביתה.

כעבור יומיים התקשרה איתי ארי־אלה, וביקשה שאביא את הבנות. נסענו למושב שליד רמלה, לבית של מישפחה דתית. הילדות נשארו שם. נסעתי לבקר במושב כל שבוע.

כעבור חודשיים החלה לילי להת־לונן לפני כי מנצלים אותה. אין לה כוח, היא בת 12, וכשהיא חוזרת מבית־הספר מחכה לה בבית עבודת־גיהוץ לכל המישפחה, שטיפת־רצפות ור־חיצת־כלים.

לא אמרתי כלום, אבל חשבתי לעצמי שזה לא בסדר, להעמיס על ילדה קטנה את כל עבודות־הבית, ונוסף על זה מקבלת אותה מישפחה עבור הילדות כסף מהסעד. ארבע פעמים הגעתי לשם באופן פתאומי כדי לבדוק מה קורה. חשבתי שאולי הילדה מגזימה. מצאתי אותה באחת הפעמים בחדרה, ולידה ערימת־כביסה ענקית לגיהוץ. לא יכולתי להרשות לעצמי לריב עם המישפחה־האומנת, הרי אין לי מקום לקחת את הבנות, ואין לי אפשרות לטפל בהן. אני צריך לעבוד.

בפעם אחרת, כשבאתי ושוב ראיתי את עומס־העבודה שהוטל על הילדה, לא יכולתי להתאפק ואמרתי לאשה שזה לא בסדר. היא ענתה שהבית שלה הוא לא בית־הבראה, וכולם צריכים לעבוד. סיפרתי לעובדת הסוציאלית, אריאלה, מה עובר על הילדה, והיא אמרה לי שאין מה לעשות, הילדה צריכה להישאר שם.

מאז עברו כמה חודשים. בפעם האחרונה, כשבאתי למושב, אמרה לי האשה שאקח את לילי. היא לא מוכנה להחזיק אותה אצלם. גם הילדה לא רצתה להישאר שם.

ביקשתי להשאיר אותה שם עוד שבוע, ובינתיים התעניינתי בפנימייה הדסים. אך כעבור יומיים ארזה האשה את בגדיה של לילי, והביאה אותה לתחנה המרכזית, שם השאירה אותה ברחוב ליד חנות של קרוב־מישפחה. מאז מסתובבת לילי בתחנה המרכזית, ובינתיים לא נראה שום פיתרון באופק.

איתן עמיחי הדברת מזיקים בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עירפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.

רמת־גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272, טל. 777-22-03

1987

בשמירה על בריאותך ורכושך

מרים בנימיני

מזל החודש:

תאומים

קיץ 1988, בצילה של הסיפרה שמונה

על 1988 כבר דובר רבות. האותיות העבריות תשמ"ח מעוררות תיקווה, ציפיות ומחשבות על שנה העתידה להיות חיובית. הסיפרה 8 נחשבת סיפרה המסמלת את הנצח, היא סיפרה מיסתורית מאוד, אך על־פי רוב נחשבת לסיפרה קשה. מי שגר בבית מיספר שמונה, או שצירוף האותיות של שמו נותן את התוצאה שמונה אינו נחשב לבר־מזל במיוחד.

שנה שבה מצויה הסיפרה 8 פעמיים עלולה להיות שנה קשה. ואכן בדיקת המפה האסטרולוגית מלמדת כי קיץ 1988 הוא בעייתי. המעבר של צמד־הכוכבים שבתאי ואוראנוס מקשת לגדי הוא אומנם משמעו־תי השנה, אבל קיץ 1988 אינו מושפע דווקא מקונסטלציה זו. להיפך, כוכבים אלה חוז־רים לתקופת־מה למזל קשת ורק בסוף הסתיו ישובו סופית למזל גדי.

מהי, אם כך, הבעייתיות הצפויה בקיץ 1988? – התקופה הבעייתית מתחילה ב־22 במאי. שלושה כוכבים חשובים וקרובים יימצאו בנסיגה (לעומת כדור הארץ, לא לעומת השמש) ואלה הם מרקורי, ונוס ומרס. גם הכוכבים הגדולים והרחוקים – פלוטו, נפטון, אוראנוס, סטורן ולבסוף גם יופיטר – נמצאים או יימצאו בנסיגה. אך לכך אנחנו רגילים. זהו המהלך הרגיל שלהם ואם לא מדובר במצב יוצא־דופן ההילוך הנסיגתי של הכוכבים הגדולים אינו משמעותי במיוחד.

כל 18 חודשים, לתקופה של חודש וחצי, נמצא ונוס בנסיגה. כשבועיים לפני הנסיגה ושבועיים אחריה מורגשת השפעת הנסיגה בצורה חזקה. מרקורי מבצע נסיגה כל שלושה חודשים למשך שלושה שבועות. השפעת הנסיגה מורגשת כחמישה ימים לפני הנסיגה ואחריה. מרס מבצע את ההילוך הזה כל שנתיים וחצי בערך ובמשך כחודשיים וחצי נמצא בנסיגה כשהשפעתו מורגשת כשבועיים לפני הנסיגה ולאחריה. וזה בדיוק מה שאמור לקרות בקיץ הקרוב.

ונוס, המסמל את ההרמוניה ואת היחסים שבין אדם לרעהו, משפיע, כשהוא נסוג, על היחסים בקרב מישפחות שבדרך־כלל חיות בהרמוניה, ועל יחסים בין בני־זוג ואוהבים חדשים. תקופה שבה נסוג ונוס יכולה להביא למשבר ביחסים, למריבות קשות ואף לפרידות וניתוקים. ליחסים המתחילים בתקופה כזו אין עתיד, והם יפסקו תוך זמן קצר. היחסים אינם כתמיד גם בקרב עמים שיש ביניהם קשרים טובים. תקופה כזו יכולה להביא לכעס, טינה והתמרמרות.

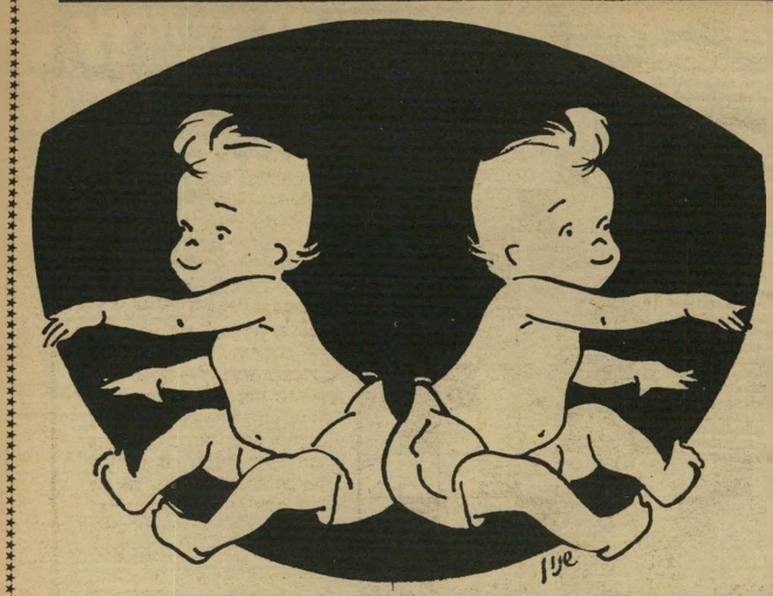

ונוס, מרקורי ומרס נמצאים עכשיו במצב נסיגה. ונוס גורם למשברים, מרקורי מצביע על יחסים מעוררים, ומרס מסמל עימותים ומילחמות. איך תשפיע נסיגתם על הקיץ הקרוב?

בחודש יולי יימצא מרקורי, כוכב התיק־שורת, בנסיגה. כלומר, לא זה בלבד שהיחסים כבר מעוררים, הם אף יחמירו. לאחר תום יולי ירגעו הרוחות, אבל כעבור זמן לא רב נרגיש את השפעתו החזקה של מרס שמתחיל בהילוך לאחור ב־26 באו־גוסט. רק בסוף חודש אוקטובר יחזור מרס להילוך ישיר.

כוכב מרס מסמל עימותים, מאבקים, מריבות ומילחמות. כאשר הוא נמצא בנסיגה מתגברים הסיכויים למילחמה, אי־שקט, סערות והתפרצויות אלימות. כוכב מרס יימצא במזל טלה, כלומר, בבית השביעי של המדינה, המסמל שותפים או אויבים גלויים. מזל טלה הוא מזל תוקפני, וכוכב מרס, שהוא השליט של מזל טלה, אינו מביא לשקט ולרגיעה כאשר הוא נמצא הן בטלה והן במצב נסיגה. כלומר, האפשרות שתפרוץ מילחמה בחודשים אוגוסט, ספט־מבר ואוקטובר היא סבירה.

אך בכך לא תמו הסכנות – אוראנוס, סטורן ונפטון שנמצאו עד עכשיו במזל גדי, כבר הכינו את הרקע לאסונות ולפיגועי־טבע. מרס במזל טלה, מלמד על קיץ חם מאוד וטמפרטורות שיהיו גבוהות מן הרגיל. עם ישראל טרוד אמנם בנושא הבחירות, אך מפת הכוכבים מצביעה על כך שלא מן הנמנע שאי אפשר יהיה לקיים את הבחירות במועד שנקבע והן ידחו למועד אחר. במצב שיווצר יהיה זה הדבר האחרון שיעסיק את הציבור, למרות שהיום נראים הדברים כמ־עט דימיוניים.

נסיעות, מגישות, החלפת אינפורמציה ותוכ־ניות לשיגויים בעבודה נמצאים עכשיו במר־כז סדר היום. לפי מצב הכוכבים נראה שתע־טרכו למתח סביבות ואורך־רוח. מדברים לא יסתדרו לפי המתוכנן וקצב ההתרחשויות יה־יה איטי מכפי שאתם צופים. העיכובים קשר־רים בראש ובראשונה למצב הבריאות שלכם, שאינו טוב בימים אלה. עליכם לנשת לבדיקות ולטיפולים. בעיות בעבודה ובמישפחה מקשות עליכם לפעול.

* * *

עניני כספים מעסיקים אתכם יותר מתמיד. אמנם מתבשרו על סכום־כסף העומד להגיע, אך בפוסף לכך יתברר שכספים שע־קיבלתם בעבר הם מקור לסתירות. יש מי שחושב מכם להחזיר את הכסף, אך אם תתעקשו לקוחים את צידקתכם יתברר שפ־עלתם בשורה ותוכלו לעש־מור לעצמכם את מה שמ־ניע לכם לפי החוק. קניות נדלות אין מומלצות עב־שיו, למרות שאתם חשים צורך דחוף לחדש את המלתחה ולקנות חפצים שונים לבית. תזדקקו לכסף למטרות חשובות.

* * *

הבריאות ומצב־הרוח מתחילים להשתפר, אם כי לא כולכם יכולים להרגיש באותה הקלה. בעיות כספים מטרידות אתכם מאוד. הוצאות בלתי־צפויות מדלדלות את התקציב שבין כה וכה מצביע על גרעון. בבית מתקלק־לים אביזרים חשובים. בעבודה כדאי שתמעי־טו בדיבורים בעיקר בין ה־29 ה־31 בחודש. אתם עלולים לאמר יותר מדי, להסתבך ולגרור לתסבוכת זו עובדים נוספים, שישמרו לכם טינה על כך.

טלה

21 במרס – 20 באפריל

סרטן

21 ביוני – 20 ביולי

שור

21 באפריל – 20 במאי

אריה

21 ביולי – 21 באוגוסט

תאומים

21 במאי – 20 ביוני

נתולה

22 באוגוסט – 22 בספטמבר

מצב־הרוח וההרגשה הכללית אינם קלים. בני־משפחה זקוקים לעידוד ועזרה, אך אתם עצמכם אינכם חזקים. חשוב שתמצאו זמן למנוחה ולשי־נה. אין זה הזמן לעשוק בפעילות ציבורית. אתם נדרשים למסד בצדדים שלכם ושל האחרים ולא להתפזר לכיוונים רבים מדי. בעבודה לא כל כך פשוט. צריך לבחוק מי מנסה לפגוע בכם, או מהו הנזק שאינו מאפשר לכם להשלים פרוייקטים מסוים. אין זה סתאים לכם לעבוד דברים, אך בוראה אין זה תכלי בכם.

* * *

ידידים באים לעזרתכם, אלא שהם עושים זאת מבלי להתייעץ בכם, ובכך גורמים לכם נזק. חשוב שתסבירו ל־הם שערותיהם מיות־רים ותוכלו להשתדר בכוחות עצמכם. בעבר־דה, אתם מתקדמים ו־מרשימים מאוד את ה־ממונים עליכם. אלה אינם אומרים זאת, ולא קל לדעת מהי דעתם. אבל תוך זמן קצר תר־גישו בתוצאות. המצב הכספי אינו טוב, חשוב שתחסכו בתקופה זו כדי שתוכלו לממן בילויים מאוחר יותר.

* * *

שינויים בתחום המיקצוע שולים עכשיו על הפ־רק. תחבקשו להתלים במחירות באשר לצערים שברצונכם לבצע בעתיד הקרוב. זה הזמן לקבל החלטות מהמכונות ובראי־אף לקחת סיכונים. האר־שים שאליהם אתם מת־קשרים בימים אלה שמ־רים בתפוס מקום חשוב בחייכם, ואם הדבר קשור בעבודה כדאי שתתנו בהם אמון. בתחום הרומאנטי המצב לא פשוט. אתם נו־טים להתפרק, להתרגז ולתקוף בצירוף את בני־הזוג. התגובות זו תגרום לכם לסבול מבדידות.

עלה

21 במרס – 20 באפריל

נסיעה לחו"ל או קשרים עם ארגונים אחרות יהיו חשובים מתמיד. יתכן שתיבנסתם נסי־עה, אבל תתכוננו לעי־כובים. יותר מדי ד"ב־רים לא נלקחו בחשבון. הלימודים מעודדים ו־משפרים את מצב־ה־רוח. תחום חדש עולה עכשיו על הפרק וכדאי לחשוב על כך ברצינות. יתכן שזהו תחום אמנו־תי או אולי שפה חדשה. מבחינתכם זהו זמן טוב ללמוד. בעיות עם החוק מדאיגות אתכם. תצטרכו להקפיד שלא לעבור על החוק.

מאזניים

23 בספטמבר – 22 באוקטובר

* * *

קצת יותר קל עכשיו. קשרים עם ידידים חשובים בארץ אחרת יגוממו את מצב־הרוח. ה־26 וה־27 יהיו מפתיעים מבחינה זו. אתם עסוקים בלימו־דים ובהיכרות של שט־חים חדשים שמוסיפים תוכן ועניין לחייכם. ה־בריאות טובה קצת יו־תר, אבל בעיות מסוג חדש עלולות להטריד אתכם. שימו לב לתזו־נה. זוהי תקופה לא נו־חה לאלה מביניכם שרגישים לבעיות נוזלים או שיש להם נטייה לסבול מבעיות סוכר.

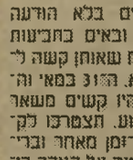

בתולה

22 באוגוסט – 22 בספטמבר

* * *

ה־26 וה־27 יכבידו עליכם. תחושו עייפות, דיכדוך וחוסר־אפשרות לקדם עניינים. הבריאות שלכם או של בני־המישפחה אי־זה טובה ואין מה לעשות כרגע. כל טיפול שאתם מוסים אין עוזר. וצריך ל־חת לנוח להיאבק ומאוחר יותר אף לנצח. שינויים ב־מקום העבודה באים עכ־שיו בחשבון. ההצעות מושכות. אך יתכן שאי־אפשר יהיה לבצע את ה־שינוי בפני יולי. ב־31 באוג' ובי־ני ביוני צפויה הפתעה משמחת בתחום הכספי. ביומים מסרבים לעשים את המניע לכם.

* * *

הרומאנטיקה תופסת מקום חשוב בחייכם. אתם מאוד מקובלים ומבוקשים, אך הראש אינו פנוי לעניינים אלה. מומלץ לא לסמוך על קשרים שמתחילים עכ־שיו. גם יחסים שהחלו בחצי השנה האחרונה עומדים להיפסק לפתע. שיפור מה בכל מה שק־שור לעבודה. הדברים מתחילים להסתדר. יתכן שתתחילו עכשיו בעבודה חדשה או שת־קבלו על עצמכם פרוייקט נוסף. אך הבעייה היא שאין זה מתבטא בחשבון־הבנק שלכם.

קשת

23 בנובמבר – 20 בדצמבר

גדי

21 בדצמבר – 19 בינואר

עבודה רבה מוטלת עליכם ואתם מוצאים את עצמכם עסוקים גם לאחר שעות העבודה. אור־חים באים בלא הודעה מוקדמת ובאים בחבילות ובדרישות שאותן קשה לי־בם למלא. ה־31 באפ' וה־1 ביוני יהיו קשים משאר ימי השבוע. תצטרכו לקי־חת פסק־זמן מאחר ובר־סים אלה. חשוב שתטפלו בעצמכם. בתחום הרומאנ־טי — בני־הזוג משנים יחס בלא מתן הסברים כראי שתוכלו אדישות ולא תראו להם עד כמה משפיע עליכם

דגים

19 בפברואר – 20 במרס

* * *

עניני המישפחה ותחום המגורים מעסיקים אתכם עכשיו. למרות שמצבכם הכספי אינו טוב במיוחד יהיה עליכם להקדיש חלק מהכספים לשיפור פני ה־בית או לתיקון מכשירים או אביזרים חיוניים בבית. זה־יה חוקה לאבר ספת־חות רכב או דירה. ה־26 וה־27 עלולים להקשות עליכם, בעיקר בתלך בע־ניות בריאות. בתחום הרו־מאנטי אתם קצת מבולב־לים. קשרים, שהחלו לא מזמן או מתחילים עכשיו, נראים לכם חשובים. אך למעשה לא תהיה להם שום חשיבות בעתיד.

דלי

20 בינואר – 18 בפברואר

עקרב

22 באוקטובר – 22 בנובמבר

גדי

21 בדצמבר – 19 בינואר

בפנקס ציפי שחרור

מילחמה לנצח

השחורים של הארדומים תקפו והשחורים של הצהובים הדפו במישחק הגמר־סל שבין מכבי תל־אביב לבין הפועל תל־אביב.

גם אני הייתי שם בשער 1, שורה 13, וסבלתי מהאונגות הקבוצתית של האוהדים מול המישגלים הקבוצתיים של השחקנים.

ואם לפרט, אז זה נראה כך — משמאלי ישב מכביסט שרוף ובידו דיגלון צהוב מזדקר. מימיני ישב אוהד סולידי של הפועל, שקנה לבנו דיגלון אדום קטנטן ושמוט, אבל לא העז להניף אותו מפחד שכניו.

המכביסטים התנהגו כמו מבעירי־צמיגים, ובמשך כל המישחק זרקו מהיציעים פחיות־משקה וקליפות. אפשר היה לעשות באנשים אלה שימוש נוסף כמגננה נגד מיידי־אבנים באשר הם.

מה שהרגיז, היה השינאה של האר־הדים הצהובים לאוהדים האדומים. הצהובים לא הפסיקו לקלל, גם את אלי ישראלי, האוהד הכי־הכי של הפועל, שהפך לקורבן הערב.

אולי זו תהיה יותר מגאיביות לש־אול מדוע מפנים האוהדים כל־כך הרבה שינאה לשחקני הקבוצות הירי־בות. הרי רק במיקרה משחק שחקן מסויים כאן או כאן. הכסף, מסתבר, מדבר, ולמכביי יש יותר.

מהמקום שבו ישבתי אי־אפשר היה לשרוק גם כשהפועל הובילה. הפחד נחת עלי מהיציעים והרגשתי כמו חייל בודד שלא קיבל תדרין, מול המון משתולל וזועם.

בתוך חצי שעה פיתחתי עויינות כלפי אוהדי מכבי, אולי בגלל הנטיות הסוציאליסטיות שלי להיות לצד החלש. האדומים, מיסכנים, רצו על המיגרש לאורך כל המישחק ולבסוף יצאו מובסים.

המומחים מיהרו להכריז כי מכבי שוב זכתה בגביע, בפעם ה־19 ברצי־פות. ר־700 אוהדי מכבי שהיו מצויידים היטב בתופים, בחצוצרות ובדיגלונים ידעו זאת. עובדה, הם הכינו מראש שלט ענק שהתנפנף מעל לראשי ובו כתבו — הפועל אולי בשנת 2000.

מעניין כיצד היו מגיבים האוהדים הצהובים אילו ניצחו האדומים. מישהו, המכיר את כללי־המישחק של האוהדים באשר הם, אמר לי שבמיקרה כזה נמל־טים הסופרסטרים על נפשם מבעד ל־שער האחורי.

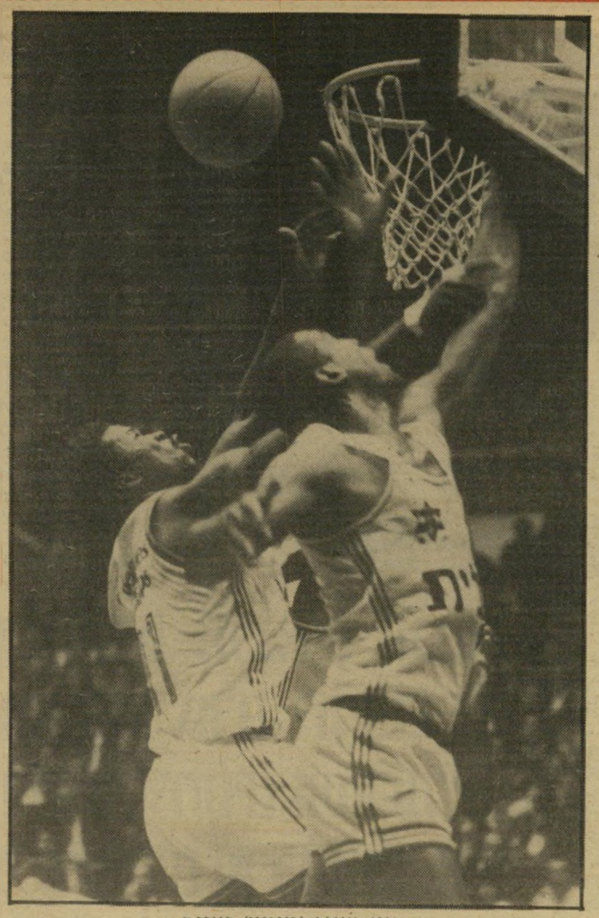

קרין מאגי (מימין) ואויב
אוננות קבוצתית

משחינים על הגל גל

שחקני־התיאטרון נאחזים בגבו של גיבן לפני הצגת־הבכורה ונמנעים מלהציץ מבעד לחור המסך, שלא לר־אות את אלוהים מחטט באף ואוכל פיסטוק (והכוונה לקהל היושב באולם). הטייסים משתינים על גלגלי־המטוס לפני כל המראה גורלית.

שחקני־הכדורגל דוחפים קלף־ג'וקר לתוך הנעליים לפני כל מישחק מכריע. לפעמים הם גם מרשים לאוהד שרוף לדחוס להם דולארים לתוך הנעליים במקום הקלף המסורתי. וזה הולך טוב גם עם שיני־שום. השום, מסתבר, הולך עם כל דבר, בעיקר עם אמונות טפלות. לפני הצגות־בכורה לא מברכים ולא שורקים, מחמת עין־הרע ומחמת השטן. מחתולים שחורים שלא נדע, לא עלינו ולא עלינו, טפו, טפו, טפו. וגם החמשה לא תזיק.

אלה הן רק מקצת מהאמונות הט־פלות ששמעתי מדני חמיצר הטייס, שייע פייגנבוים, מאמן הפועל תל־אביב, ושחקן־התיאטרון שמוליק סגל, בערב שכולו אמונות טפלות — 13 חתולים שחורים שהתקיים בבית־אריאלה.

מני פאר, שהינחה את הערב, לא חדל מלדפוק על שולחן־העץ מחשש עין־הרע (לך תדע מי יושב בתוך הקהל הרב באולם), והזמין לבימה שלושה אנתרופולוגים שסיפרו על האמונות הרווחות בקרב עמים אחרים.

בהודו יש להישמר מפני שתום־עין, זה מביא מזל רע, ואם יש לו גם אף גדול — אתה ממש בצרות. לעומת זאת, בתולה בדרכך תמיד תביא מזל טוב. ואם תתעטש פעם אחת — צפוי לך מזל טוב, יותר מפעם אחת — מזל רע. אם אתה דייג סקוטי, היזהר שלא במילה 'אשה' יביא את ההוריקן לים.

ואם חשבתם שעכבישים רק מלכ־לכים את התיקרות ובולעים זבובים, דעו שביפאן הם מביאים מזל טוב ביום ומזל רע בלילה. ועוד ועוד עשרות עשרות אמונות טפלות מרתקות ומיס־תוריות.

את ההסבר הפסיכולוגי והמקורות להשתמש במילים כמו: כומר, עכבר או חזיר. יש להשתמש במילים חלופיות, כי הגורל טמון בכוח המילה. והשימוש העממיים סיפקו שני פרופסורים נכ־בדים — הפרופסור רוב נוי והפרופסור אבנר זיו.

דמות המוות מתוך קרנבל ונציה
13 חתולים שחורים

קטנות

● פרסים

באחרונה חולקו מילגות ופרסים לאמנים צעירים מתחום הציור והפיסול. ביניהם נמצאו גם מי שראויים לו, אך תמיד יימצא מתגנב שהמילגה לא תוסיף ולא תגרע ממנו מאומה, כרוגמת הצייר משה גרשוני. אבל הציירת אביבה אורי היתה גם היא בחבר־השופטים. וזה, אומרים, הואיל לגרשוני ולידידות האמיצה ביניהם.

★ ★ ★

● הכנענית

יש המחפשים את השורשים בחזרה בתשובה או בניבכי הקבלה ויש המחפשים אותם בעבר או במיתוס של הארץ והמרחב. הציירת בטין אמיר בחרה בזו האחרונה, ובימים אלה מציגה עבודות מעניינות ומרתקות בציבעון־יותן ובמסר הכנעני הפורץ מתוכן.

ומה הפלא, אחרי שנים רבות של חיים במחיצתו של המשורר אהרון אמיר (ממייסדי התנועה הכנענית בא־רץ) נדבקה אף היא בחיידק הכנעניות, שבא לידי ביטוי חזק בתערוכה ארץ חוילה.

שבו את ליבי שלוש עבודות יפות שלה:

ענת — אל המילחמה, הדד — אל הגשם ואשרה — אל הטבע. אלה ואחרות בגלריה קרליל.

★ ★ ★

● ביבלוס

מי שמחפש את המתופף הנהדר אהרל'ה קמינסקי, יוכל למצוא אותו

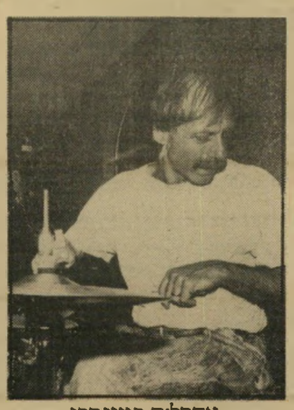

אהרל'ה קמינסקי
משתולל על התופים

בביבלוס — מועדון־ג'אז חדש. לחוב־בי־הנוסטלגיה, המקום מזכיר את מוע־דון־בְּרַבְּרִים שהיה פעם.

בביבלוס משתולל קמינסקי על התופים, מניף ברישול את שארית שע־רותיו ומשמיע קטעי־ג'אז יפים, יחד עם להקת־נגנים מעולה.

המקום עצמו שואף להידמות למש־הו, לא ברור עדיין למה. אולי למוע־דון־ג'אז משנות ה־30 או ה־40? אולי לקאברט? למועדון־לילה? לאולם־חתו־נות?

בינתיים ביבלוס המוני מדי, רב־גילי מדי. אוהב־ג'אז אמיתי בוודאי ינסה להתעלם מהחזות הפנימית והחיצונית של המועדון, כי קמינסקי, מי שמתמיד שנים רבות ואינו מתייאש על־אף הקהל המצומצם שיש למוסיקת־ג'אז בארץ, מציל את המקום, מעניק לו כבוד וקהל.

★ ★ ★

● רנסאנס עכשיו

לציון 400 שנה לפעילותו של

באופן מיקרי ואולי לא, התרחשה באותה שעה תאונה קשה מול בית־אריאלה. המזל, מסתבר, לא היה לצד הנהג. המסכן, חתול שחור עבר לו בין הגלגלים והוא אפילו לא הספיק לירוק עליו שלוש פעמים.

פוזה של משורר

ביומן־החדשות של יום השישי ראי־נו איך ממרומי כפר־מרר עושה נעים עריידי פוזה של משורר. לפעמים אני אוהבת את הפוזות האלה, כי הן תמיד כמעט אמיתיות, ועוד בתוך מסיבה שהקרואים היו ברובם משוררים וסופ־רים.

למי שאינו יודע, המסיבות הכי משעממות הן על־פי־רוב מסיבות־הסופרים. (במציאות זה לא בדיוק מה שחושבים).

עם זאת, היה משהו מרגש בקטע

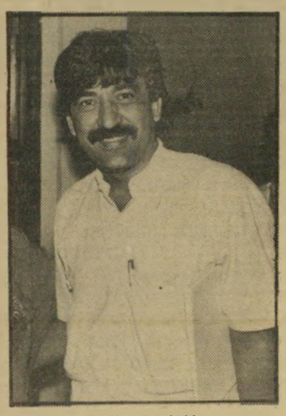

נעים עריידי
מסיבות סופרים — משעממות

שהוקדש לנעים עריידי, אף שהוא קצת התפייט על החיים, גם כשלא היה זקוק לכך.

התחושה היתה שהבן־אדם יושב על כורסה נוחה מדי, וחבל. למשורר דרוזי בארץ יכולה להיות השפעה לא־מבוטלת, ונדמה שעריידי לא מממש אותה.

אהבתי את חילופי־הדברים בין יע־קב אחימאיר לבין הסופר אמיל חביבי, שאותו הספקתי לראות גם במוצאי־השבת בסידרטו של אורי גולדשטיין ארבעים, מדינה, עצמאות. בשידור חוזר בערוץ 2.

מי שלא ראה את החלק של חביבי הפסיד. רק לשם כך היה כדאי לסבול את הקליטה האיומה של ערוץ 2.

וזה נשמע בערך כך:

גולדשטיין: למה אתה מתגעגע כשאתה נמצא בחוץ־לארץ?

חביבי: למולדת.

גולדשטיין: למי במולדת?

חביבי: לכפר שלי, להר שלי, ל...ל...ל... לכנרת ש...ש...ש...ש..ל. אני יודע שאסור לי להגיד 'שלי'.

ואחרי כל המשוררים והסופרים הרציניים, ופרופסור אחד סנילי, שלעת זיקנה התחיל לשחק בקרני־שמש המרצדות על הקירות, נרגעתי בזרועותיהם החמימות של הגששים, בתכנית־הבידור ממני, ובקטעים מוכ־רים מתוך חגיגה מיספר 2.

באותה הזדמנות הם סגרו חציבובל של "סע לשלום, המפתחות בפנים." עדיין מצחיקים, מצחיקים, מצחיקים. אחרי הגששים כיביתי את הטלוויזיה. לערב אחד זה די והותר. מה עוד שבצוותא ציפתה לנו סי היימן ב"יורים ובוכים".

לאונה דה־סומי, בימאי, משורר, מפיק, שחקן ותאורטיקן של אמנויות־הבימה, יזם החוג־לתיאטרון באוניברסיטת תל־אביב, בשיתוף עם המכון האיטלקי לתרבות, כנס בינלאומי ואירועים תיאטרליים וחינוכיים. היוזמה באה כדי לחשוף תקופה פוריה בחיי האמנים אשר פעלו בשלהי הרנסאנס, ובדיקת העכשוויות של יצירתם. בין יתר האי־רועים: סימפוסיונים, מופעים מוסיק־ליים, הצגות.

בסוף המוות השיג אותו

פעמיים בשנה האחרונה ניצל גבי פלאח (משמאל) מהתנקשויות בחייו. השבוע השיג אותו הרוצח

במשך **השנה** האחרונה התהלך גבי פלאח (24) בהרגשה שאלוהים שומר עליו באופן אישי. והיתה לו הצדקה לחשוב כך, לפחות פעמיים שיחק לו המזל בצורה מדהימה, הוא ניצל בנס ממוות וארם אחר נפגע במקומו.

יתכן שמיקרים אלה גרמו לפלאח לאמונה מיסטית כי הוא בן־אלמוות, וביטחון זה הוא שהיה השבוע בעוכריו. כאשר יצא במוצאי שבת האחרונה

נרצח מיימון
חברים או אויבים?

ממועדון־לילה בכיכר־העצמאות בנת־ניה, הגיח מאחוריו גבר חמוש באקדח וירה בו מטווח קצר. הפעם לא שיחק לו המזל והוא מת מפצעיו.

למרות גילו הצעיר רכש לו פלאח מעמד מכובד בעולם התחתון של נתניה, עיר מגוריו. עוד מגיל צעיר היה עבריין מוכר וארבע שנים בילה בכלא בגלל שוד מזוין. אחר מחבריו הטובים, שאיתו נפגש בכלא ואיתו התגורר בשכונת סלע בנתניה, היה יצחק מיימון (30).

פלאח היה רווק גבה־קומה ויפה־תואר ואילו מיימון היה נמוך־קומה וכונה "הגמד". גם למיימון היה עבר עשיר בעבירות־רכוש והוא בילה שנים בכלא. אבל אחרי נישואיו לאתי ואחרי הולדת שני ילדיו, ניסה מיימון בכל כוחו לפתוח דף חדש בחייו. הוא מצא לעצמו מיקצוע שגרם לו הנאה וגם הכניס לו כסף.

יחד עם התאומים מזל־טרים, היה מארגן מופעים ואירועים, בעיקר בחי־רות של מלכות־יופי בערי־שדה. הוא הזמין את האמנים והזמרים, השקיע כסף וראה ברכה בעמלו. מיימון רצה להרחיק את ילדיו משכונת־העוני שבה גדל בנתניה, שכונת סלע. בכסף שהרוויח קנה לעצמו דירת־גג מפוארת בעיר ועסק בשיפוצה.

מיד לאחר שפלאח שוחרר מהכלא, הציע לו יידידו מיימון לצאת לבלות באחד המופעים שאירגן, בחירת מלכת־יופי בקריות בחיפה: "בוא תשטוף את העיניים ביפהפיות של חיפה," אמר לידידו הרווק. כאשר אמר פלאח שאין לו חולצה מתאימה לאירוע, נתן לו מיימון חולצת־משי שלו. השניים נסעו לחיפה ואף הצטלמו עם מלכת־היופי שנבחרה.

"שני צרורות קצרים"

לא **ברור** מה קרה אחר־כך בין שני הידידים, ואם אמנם התגלע ביניהם סיכסוך על רקע של מילחמת כנופיות, או תחרות על בעלות מועדו־נים. ביולי שנה שעברה חזר פלאח לביתו במכוניתו, השעה היתה מאוחרת והוא עלה לדירה וחברו נותר במכונית. אלמוני ירה אל תוך המכונית והארם שישב בתוכה נפצע קשה, פלאח ניצל בנס.

המישטרה חשדה כי מיימון עמד מאחורי ההתנקשות הזו ועצרה אותו. אחרי שיבעה ימים שוחרר מיימון מחוסר הוכחות. כלפי חוץ נראה היה כי השניים נותרו ידידים וכי דבר לא השתנה ביחסיהם. הם המשיכו להיפגש.

באוגוסט, כאשר ירד מיימון מדירתו לבקר חבר בשכונה, פגש את פלאח. היה לילה חם והשניים התיישבו על המידרכה ושוחחו. חבר שישב איתם קם לרגע לקנות סיגריות ושמע לפתע יריות. "פתאום שמעתי יריות, שני צרורות קצרים. הסתובבתי וראיתי את מיימון שוכב על הכביש. לידו עמד פלאח חיוור כמו סיד," סיפר יוסף אלי־הו, החבר שישב לידם רק רקות מיספר קודם לכן. "לא ראיתי מי ירה ולא ראי־תי מכונית מתקרבת," סיפר אז אליהו להעולם הזה (2.9.87).

המישטרה עצרה את פלאח וטענה כי בליל־הרצח ישב אמנם על המידרכה עם מיימון, אבל בשלב מסוים קם ואמר כי הוא הולך לשתות משהו, התרחק מהמקום, לקח מסיכה וחזר כדי לרצוח אותו. יוסף אליהו, חברם של השניים, הכחיש בכל תוקף את גירסת המיש־טרה. הוא העלה גירסה אחרת לחלוטין. לדבריו היו הירויות מכוונות אל פלאח ואילו מיימון נפגע בטעות.

המישטרה עצרה את פלאח כחשוד ברצח מיימון ומעצרו הוארך בפתח־תיקווה. שני ידידים של מיימון, נחמן כהן ומשה דמארי, בררו במישטרה מה יהיה גורל הדיון בבית־המישפט ונאמר להם כי מחוסר הוכחות ישוחרר פלאח באותו בוקר ממעצרו.

השניים לקחו איתם את חברם, החייל אברהם אסולין ומיטען־נפץ להפעלה בשלט־רחוק. הם נסעו לבית־

בנתניה התלקחה מחדש מילחמת־הכנופיות. האם רצח פלאח הוא התחלה של מרחץ־דמים חדש?

המישפט בפתח־תיקווה וחיפשו שם את מכונית־המישפחה של פלאח, מכונית־קורטינה חומה. הם ידעו כי אפרים פלאח, אחיו של גבי, בא לבית־המישפט במכונית כדי לקחת את אחיו.

מרחץ־דמים בנתניה

שלושת **החברים** גילו את ה־קורטינה במיגרש־חניה של בית פרטי, סמוך לבית־המישפט. אסולין, ובידו מיטען־החבלה והמכשיר להפע־לתו מרחוק, ירד לעבר המכונית. לדב־רי כתב־האישום שהגישה התובעת שלומית אריאל נגד השלושה, התכוון אסולין להפעיל את המיטען לאחר שגבי פלאח יכנס למכונית, אבל קרתה תקלה.

המיטען התפוצץ בידו כאשר התק־רב למכונית והוא נפצע קשה מאוד. רגלו השמאלית של אסולין היתה מרו־טשת, מידו השמאלית נותר גדם בלבד ועיניו ופניו נפגעו מעשרות רסיסים. פלאח ובני מישפחתו ניצלו ושמעו את הפיצוץ מאולם בית־המישפט.

"עוברה שפלאח לא רצח את מיימון, כי אותם אנשים שניסו להתנקש בו ופגעו במיימון בטעות, הם שניסו שוב לרצוח את פלאח בבית־המישפט," טענו אז חברים של החשוד. אלא שהחר־גדיא לא הסתיים אז.

השבוע, פחות משנה מאז החל מרחץ־הדמים בנתניה, נהרג גם פלאח. הרוצח ידע היכן לחכות לו, וארב לו ליד תחנת־המוניות. כאשר עמד פלאח לעלות על המונית בליווית שני חברים התפרץ הרוצח כשאקדח שלוף בידו, ירה ונמלט.

מזלו של פלאח אזל, הוא נפצע ומת מפציעיו. המישטרה חושדת כי המתנקש היה אדם שרצה לנקום את נקמתו של מיימון "הגמד". כעת, אחרי שגם הגמד וגם פלאח הלכו לעולמם, יתכן שהשקט יחזור לנתניה הסוערת. אלא אם כן יחל סיבוב חדש של נקמות־דם.

אילנה אלון ■

צילום: משה חגאי

סצנת אסולין
שלם־רחוק ביד

תמרורים

ספורטאי מן הקיבוץ

נחום ◆ בגבעת־חיים שבעמק־חפר, יום־הולדתו ה־75 של **יוסף ("ישיר") ענבר**, מבכירי עסקני־הספורט בארץ. ענבר, יליד אוסטריה, היה בצעירותו כדורגלן, כדורידן וכדורעפן. אחרי שעלה ארצה, בגיל 19, היה למורה־התעמלות בקיבוצו, למנהל קואופרטיב מובילי־המשאות של עמק־חפר ומשך שנים רבות שימש כמזכיר הפועל ויו"ר הוועד האולימפי הישראלי. ענבר, שהיה בין יוזמי מו־עצת־ההימורים (הטוטו), שרת גם תקו־

אריה קנטר

עסקן ענבר
כדורגלן, כדורידן, כדורעפן

פה קצרה כיו"ר ההתאחדות לכדורגל ותקופה יותר ממושכת כיו"ר איגוד הכדורסל.

● ● ●

כלה מן האורווה

התארסו ◆ ברבת־עמון, **הנ־סיכה עאליה**, 32, בתו הבכורה של חוסיין מלך ירדן ו**מוחמד אנוור פריד צאלח**, 26, טוראי בחיל־ההנדסה הירדני. עאליה, גרושה ואם לבן, היא בוגרת אקדמיה צבאית בריטית, צנחנית לשעבר וכיום מנהלת האורוות המלכותיות על מאה סוסיהן הגזעיים.

● ● ●

תפאורן מן הציורים

נפטר ◆ מדום־לב בגיל 56, **צבי לבב**, אחד מבוניי־התפאורות החשובים בארץ (בין היתר: הסרט רמבו, ההצגה אמא קוראז'). לבב, אב לשלוש בנות וחברם הטוב של אמנים רבים, היה כוכב תערוכתו האחרונה של יידידו, הצייר אורי ליפשיץ, שביסס את כל התערוכה על ציורי דיוקנו של לבב.

● ● ●

אבא מן התריסים

נפטר ◆ בתל־אביב, בגיל 92, **אריה ויסלר**, מוותיקי קבלני־הבניין בארץ (כ־50 בתים בתל־אביב) ובעל נגריית־התריסים הראשונה בתל־אביב. בנו של ויסלר הוא האגרונום־הסופר ישראל ("פוצ'ו") ויסלר, מחברם של אין־ספור סיפורי־ילדים (ביניהם: חבו־רה שכזאת, אולי תרדו שם, אפרים קומותיים, איילת המבלבלת).

● ● ●

שמות מן הבעל

נפטרה ◆ ברמת־גן, בגיל 103, **לולו מזרד**, אחת הנשים הקשישות בארץ. מורד, ילידת בגדאד, עירנית ושלטת במעשיה (כולל קריאת עי־תונים, הקשבה לרדיו וצפייה בטל־ויזיה) עד יומה האחרון, היתה אם לתישעה (חמש בנות וארבעה בנים), שהעניקו לה 32 נכדים, 63 נינים ושיבעה חימשים, שלעשרה מהם היא הקפידה על מתן השם אורי, כשם בעלה, שממנו התאלמנה ב־1945.

מתי מור־גנשטרן (54), מנכ"ל „צים", אחת מ־50 חברות־הספנות הגדולות בעולם, לא הוצנח לתפקיד. הוא טיפס אליו במשך 30 שנה, וכשהגיע הציל את החברה מהתמוטטות. הוא מספר על ילדותו שהולידה אמביציה חזקה, על הצלחה ועל הבדידות של איש עסוק וסגור

„הייתי בן 15, נמוך ורזה. כשביקשתי עבודה בים צחקו עלי ואמרו לי: ילד, לך הביתה!"

„כשנגמרה מילחמת־העולם, הייתי מבוגר בן 17. התלאות ביגרו אותנו"

ריאיינה דניאלה שמי

„אחרי נידנודים רבים קיבלתי עבודה. שוליה של מלצר ומנקה בחי־שימוש של האוניה"

„העיירה שלנו נמחקה מעל פני האדמה. נשארה רק עגלה ישנה, ואיתה התחלנו שוב"

„כשהייתי בן 17 וחצי פרצה שביתת־הימאים. הייתי בין הצעקים. אחר־כך התחשבנו איתי"

„ראיתי שאת ילדי־הקיבוץ מסיעים בכל בוקר לבית־הספר, ואותנו מלמדים קצת ושולחים לעבודה"

„אין לי חיים פרטיים. יש לי חבר אחד!"

הנושא האחרון בעולם שבו חשבתי לטפל אי־פעם בעבודתי הוא נושא הים. יותר נכון – התחבורה הימית.

אבל באחד הימים פתחתי עיתון יומי, ותוך כדי דיפדוף ראיתי כותרת שאמרה „חברת צים' סיימה את השנה ברווח של 43 מיליון דולר." לא בכל יום אני רואה כותרת כזאת בעיתון ישראלי, מה גם שלפי מיטב זיכרוני „צים" עמדה מול פשיטת־רגל לפני שנים אחדות, ואך דובר על חובות של כמה מאות מיליוני דולארים.

עשיתי כמה בירורים קצרים, כדי לוודא שזיכרוני אינו מטעה אותי, והסתבר לי שאמנם, לפני שלוש שנים היתה „צים" שקועה בחובות של 600 מיליון דולר, ובדיוק אז נכנס לתפקידו המנכ"ל החדש, מתי מורגנשטרן, והדברים התחילו לזוז באופן מדהים, עד שהיום, שלוש שנים אחרי כניסתו לתפקיד, „צים" היא חברה ריווחית, בעלת תוכניות מרחיקות־לכת.

טילפנתי למישרדי „צים" וביקשתי ראיון עם המנכ"ל. „נקבע את הראיון לעוד שבועיים, ובינתיים אשלח לך חומר ותעשי שיעורי־בית," אמר לי מורגנשטרן. הסכמתי.

החומר הגיע. מאזן של „צים", שבו לא הבנתי מאומה, מלבד התמונות. אבל הגיעו גם צילומים של קטעי־עיתונות עם כותרות כמו „השמש אינה שוקעת ב,צים'", „לא להרפות במעלה ההר", „ריווחי ,צים' עולים משנה לשנה", „זו השנה השלישית ברציפות ש,צים' מרוויחה". ולא רק כותרות בעיתונות הישראלית. „פיננשל טיימס" כתב בכותרת שמנה „,צים' מכפילה רווחים". עיתון אנגלי כתב בכותרת עבה „הסוד של הצלחת ,צים'", ומתחת לכותרת הופיעה תמונת המנכ"ל, מתי מורגנשטרן.

אינני מבינה במאזנים, ולא בחברות ולא בריווחיות, אבל הכותרות השמנות אמרו לי שהאיש הזה שווה סיפור.

נפגשנו במישרדי „צים" בתל־אביב, שם הוא מבקר פעם בשבוע. מורגנשטרן ישב מאחורי שולחן גדול־ממדים. הוא נראה סמכותי מאוד, רציני, ואפילו קצת קשוח. אדיב אך שומר־מרחק.

המזכירה אינה קוראת לו בשמו הפרטי, אבל הוא אינו שוכח להודות לה בנימוס עבור הקפה.

ביקשתי מהצלם שיצלם כמה תמונות לפני תחילת הראיון. היה רגע של מבוכה. איזה פוזה לעשות מול המצלמה? אבל הצלם שבר את המבוכה כשביקש מהמנכ"ל לעזור לו להעביר דגם־ענק של אוניה לשולחן, כדי שהמנכ"ל יצטלם ליד הדגם. שני הגברים הרימו את האוניה, והקרח נשבר.

עכשיו הגיע התור שלי להיות נבוכה. כל

הזמן היתה לי ההרגשה שהאיש מולי התכונן לראיון כלכלי. הוא חשב שאשאל אותו על המאזן האחרון, על הדיווידנד, על בעלי־המניות, על חלוקת המשאבים, על ערבות־מדינה ועל פיננסים בינלאומיים. ידעתי שברגע שאפתח את פי הוא יתאכזב. אבל אותי עניין האיש והוא ישב מולי, לא היתה לי ברירה אלא להתחיל לשאול את אשר רציתי לדעת באמת.

■ ■ ■

● איך מישהו נהיה פתאום מנכ"ל „צים"?

זה מה שאת רוצה לדעת? טוב. איפה את רוצה שאתחיל?

● מדוע לא בהתחלה?

יש כמה התחלות.

התחלה אחת היתה ברומניה. כשגמרה מיל־חמת־העולם, הייתי בן 11. ילד מבוגר. תלאות המלחמה ביגרו את כולנו.

הצטרפתי לנוער־דנובה ונדבקתי בחיידק הציוני. התחלתי לדבר עם המישפחה על עליה ארצה, ובינתיים נרשמתי בעצמי לעליה.

היה קשה לשכנע את ההורים לעלות ארצה. העיירה שבה נולדתי, ושבה חיו הורי ברווחה עד המילחמה, נמחקה מעל פני האדמה. אחרי המילחמה, כשמכל הרכוש הרב נשארה רק עגלה ישנה שהביאה אותנו לבוקרשט, היה צורך בהרבה כוחות־נפש כדי להתחיל שוב להתארגן. ואז אני בא ואומר: בואו נעלה לארץ־ישראל.

אבל מקומי בתור לעליה התקדם, ובאחד הימים — אני זוכר אותו כמו היום — הודיעו לי בסניף של נורדוניה שאני ברשימה, ובעוד שבועיים אני עולה. הייתי בן 13 וחצי, והייתי זקוק להסכמה של ההורים.

● וההורים נתנו לילד בן 13 וחצי לעלות לבד לארץ זרה ורחוקה?

„נתנו" היא לא המילה המתאימה. אני זוכר את המילים של אמא שלי: „אם אנחנו נאסור עליך לנסוע, ופה יקרה שוב משהו נורא, לא נסלח לעצמנו. אם שם יקרה לך משהו, זה בגלל ההחלטה שלך!"

יותר לא דיברו על זה. ביום המיועד לקחתי איתי תרמיל, ואבא לייווה אותי לנקודת־האיסוף. שם, לפני שהצטרפתי לחבריי, ולפני שנפרדתי מאבי, התפרצתי בבכי נורא. ילד בן 13 וחצי, שלא בטוח אם אי־פעם יראה את מישפחתו שוב.

● הנעת ארצה. לאן?

לקיבוץ נווה־איתן. עם הרבה חלומות על בניין הארץ, ועל חלוציות והגשמה ושיוויון. אבל מהר מאוד ראיתי שאת ילדי־המשק מסיעים בכל בוקר לבית־ספר ואותנו, שלא הצלחנו לגמור בית־ספר בגלל המילחמה, מלמדים קצת עברית ואחר־כך שולחים לעבוד.

האכזבה באה מהר מאוד. הבנתי שהקיבוץ הוא לא בשבילי. הבנתי גם שאם אני לא אדאג לעצמי, אף אחד לא ידאג לי.

בינתיים עלה ארצה בן־דודי, שהיה רופא. נפגשתי איתו וסיפרתי לו שאני עומד לעזוב את הקיבוץ, ושאני מחפש עבודה. בן־הדוד אמר שיש לו חבר, העובד באוניה, ואולי הוא יוכל לעזור גם לי לעלות לאוניה.

זה היה פיתרון יוצא־מן־הכלל בשבילי. לא היתה לי מישפחה, לא כסף וגם לא בית. גם ראיתי בים משהו חלומי. ימאות עברית, כיבוש־הים, הבאת־עולים.

לקחתי מיזודה קטנה, נפרדתי מהחברים בקיבוץ ונסעתי לחיפה, ישר ללישכת־העבודה של הימאים. הייתי ילד נמוך ורזה, בן 15. הסתכלו בי שם, צחקו ממני ואמרו לי „לך הביתה, ילד!"

אבל לא היה לי בית, ולא היה לי לאן ללכת. עמדתי עם המיזודה שלי באמצע רחוב בחיפה, וידעתי שאין אף אחד בעולם שיעזור לי עכשיו. אף אחד חוץ ממני.

כל היום הסתובבתי בחיפה וחיפשתי עבודה. בסוף היום מצאתי עבודה בחנות־סוכריות, ובערב שכרתי מיטה אצל מישפחה יקית, שהיו לה שלושה חדרים ובחדר אחד היא השכירה מיטות.

■ ■ ■

● ויתרת על הים?

לא. הם ויתרו עלי. אני לא ויתרתי. בכל רגע פנוי חזרתי למישרד הימאים, כדי לבלבל להם את המוח ולבקש עבודה.

הייתי עקשן איום. כולם הכירו אותי, וידעתי שבאחד הימים זה יימאס להם, והם יקבלו אותי לעבודה.

● וכך היה?

כך היה. אחרי שנה וחצי של בילבול־מוח קיבלו אותי לעבודה בתור שוליה למלצר ומנקה בתי־שימוש, וכאן אנחנו מגיעים להתחלה שעליה דיברתי קודם.

שאלת איך פתאום מישהו נהיה מנכ"ל צים. במיקרה שלי התשובה היא — בגיל 16 הוא מנקה בתי־שימוש באוניה.

● וניקיון בתי־השימוש לא שבר את החלום על ביבוש־הים, הבאת־עולים?

„כתבה על הישגי צים בביננשל ט"מס גורמת לי תהנה יותר מאשר ספר של דוסטויבסקי"

החלום באותו הזמן היה להיות סיפונאי, במרים. אבל בתי־השימוש, ואפילו חדר־האוכל, נמצאים מתחת לסיפון, ולכן, אחרי שעות־העבודה, הייתי מתגנב לסיפון ומתחנף לקציץ־המישמרת שיתן לי להסתובב על הגשר. ויום אחד האלוהים — כלומר רב־החובל — קידם אותי בתפקיד מנער־תאים לנער־סיפון.

זה היה אחד הרגעים המאושרים בחיי. עכשיו מותר היה לי לנקות את התאים של רב־המלחים ולהגיש קפה.

● אבל זה עדיין לא הספיק לך?

מנכ"ל מורגנשטרן במישרדו
„רבים חשבו שירדתי מהארץ. הרגשה לא־נעימה"

לא. רציתי יותר, וידעתי שאני יכול יותר, ולכן אני התמלאתי בביטחון עצמי, וכשפרצה שביתת־הימאים צעקתי חזק, ופתאום הייתי לאחד הפעי־לים בשביתה, ואל תשכחי שהייתי אז בן 17 וחצי.

● חלק מהפעילים בשביתת־הימאים נאלצו לעזוב את הים.

גם אני שילמתי בשביל זה. היה מי שהתחשבן איתי, ואחרי השביתה, במשך חצי שנה, לא נתנו לי עבודה בים. אבל אני הייתי עקשן גדול יותר מהם, ולבסוף התקבלתי שוב לעבודה באוניה, והפעם כבר כמלח של ממש על אוניית־המשא אברהם נרע.

● החלום התגשם?

כן ולא. החלום היה להיות ימאי. אבל השאיפה היתה להיות יותר מימאי פשוט. אי־שם בין העיירה הרומנית שנמחקה מעל פני האדמה לבין הרחוב בחיפה התחתית נולדה בי השאיפה להצליח. שלא אצטרך עוד לעולם לעמוד עם מיזודה ביד, ולא לדעת לאן ללכת.

■ ■ ■

● במשך כמה זמן היית מלח פשוט?

שלוש וחצי שנים הייתי מלח ורב־מלחים, ואז המליצו שאלך לבחינות של חובל. אבל הייתי טראבל־מייקר, ונדמה לי שרצו קצת להרחיק אותי, ולכן הציעו לי להצטרף לאיגוד־הימאים בתור מזכיר תרבות וסעד.

● עבודה על החוף?

כן. והצלחתי בעבודה. אחרי שלושה חודשים נתנו לי לנהל את לישכת־העבודה לימאים. הייתי אז בן 21.

במשך שנתיים ניהלתי את הלישכה. אבל ראיתי שיש שם יותר מדי פוליטיקה, וביקשתי לחזור לים.

הייתי חצי שנה בים, ואז נמכרה האונייה, ואני נשאתי אשה. אשתי היתה בהריון, והציעו לי לעבור במחלקת־הצוות של צים.

לקחתי את העבודה מאוד ברצינות. בערב למדתי לבגרות. אחרי שלוש שנים נהלתי את כל הפעילות של צים באגן הים־התיכון.

● כמה אוניות היו אז ל„צים"?

כ־50 אוניות.

● חשבת שהגעת לפיסגה שלך?

לא חשבתי, וגם האחרים לא חשבו. אחרי שנה כמנהל אגן הים־התיכון שלחו אותי לנהל את המישרד האיזורי באיטליה, ואז קנתה צים את אוניות המכולות הגדולות, והחזירו אותי ארצה להסתדר איתן, כי היו בעיות. נכנסתי כשהעסק עם אוניות־המכולות הפסיד כסף, ואחרי שלוש שנים היה רווח של 50 מיליון דולר.

באפריל 1976 לקחתי את האשה והמיזודות

„אין לי חיים פרטיים. לפעמים אני מצליח לחטוף קונצרט או ביקור במוסיאון"

ונסעתי לארצות־הברית, להקים משהו שלא נשא דגל־ישראל. בגלל אופייה של העבודה שם חשבו רבים שירדתי מהארץ, וההרגשה היתה מאוד לא־נעימה.

הרצתי את העניין עד שעמר על הרגליים, וחזרתי מן הכפור. חזרתי להיות ישראלי בשליחות. התמניתי כמנהל צים בחצי־הכדור המערבי.

● ואחרי ארצות־הברית אתה חוזר ארצה, ומזמינים אותך להיות מנכ"ל „צים". אבל „צים" באותה תקופה היא חברה שוקעת. 600 מיליון דולר חובות, והפסדים של 50 מיליון נוספים כל שנה. למה בן־אדם שפוי נבנס למיטה חולה כזאת?

כולם או חשבו כמוך. היו אנשים שאמרו לי שאני מתאבד.

● למה לא הקשבת להם? בגלל האתגר להצליח?

לא בגלל האתגר, אלא בגלל האמונה שאני יכול. היכרתי את החברה מכל צדדיה. הבנתי כיצד נוצר המשבר, וחשבתי שאני יודע איך לצאת ממנו. במשך שנים ארוכות האמנתי שבאחד הימים אנהל את החברה הזאת, במשך השנים הללו התגבשו אצלי תוכניות.

מלבד זאת, נדמה לי שהייתי היחיד שהאמין ביכולת החברה לצאת מהצרות, ולכן הייתי צריך להירתם לזה. בדיעבד את רואה שצדקתי.

■ ■ ■

● אתה קוסם? גאון כלכלי?

לא. אין קוסמים.

● ספר לי מה עשית ביום הראשון שלך כמנכ"ל.

אספתי את האנשים. הסברתי להם את המצב. הצגתי לפניהם את התוכניות לקיצוצים.

● איפה קיצצת?

בכל. בכל דבר. הוצאתי אנשים מהמערכת.

● וההסתדרות?

יש מיתוס שאי־אפשר לפטר אנשים בארץ. זה לא נכון. אם יש הצדקה, ויודעים לשתף את נציגי־העובדים זה אפשרי.

אל תחשבי שלא היו חרדות. כל אחד חרד וגם אני. אבל לא היו שביתות, ולא שרפו צמיגים. אנשים הבינו שהפרנסה של אלפי אנשים אחרים תלויה בנכונות שלהם לפרוש. שליש מאנשי־החוץ פרשו.

● מה, למשל, קיצצת בלישכת המנכ"ל?

אתן לך דוגמה. ראיתי שתקציב הנסיעות של מנהלים בחברה הוא גדול מאוד. נתתי הוראה להפסיק את הנסיעות בעולם, ונדרתי נדר שגם אני לא אסע עד שאוציא את החברה מהבוץ.

עולה־חדש מורגנשטרן (1949) בקיבוץ
„האוניה היתה פיתרון: עבודה, בית ומישפחה"

● אבל הנסיעות שלך ושל המנהלים האחרים לא היו לצרכי בילוי.

נכון. אבל אפשר להסתדר גם בלעדיהן. אפשר לחתום על חוזים בארץ, או בפקסימיליה. כך עשיתי. 18 חודש לא עזבתי את הארץ, ובעיקבותי גם אנשים אחרים. ההוצאות של צים בתחום זה ירדו בשליש וזה אומר הרבה מאוד כסף. אבל זאת רק דוגמה אחת.

● מדוע יש בכלל צורך בחברות כמו „צים", כשמטוסי־המיטען מעבירים סחורה במהירות עצומה?

אנשים לא יודעים את זה, אבל העובדה היא ש־97 אחוזים מהמיטענים בעולם מובלים באו־ניות, ורק כשלושה אחוז באוויר. כך שהמטוסים נגסו רק בחלק קטן מאוד של העבודה שלנו.

(המשך בעמוד 42)

מורגנשטרן (שני משמאל) עם חברים מול ספסל־החרות בניו־יורק (1952)
„אין כבר אהובות בכל נמל"

דפנה ברק על בעיותיה של אופירה נבון:

„תנו לי לנשום!"

אופירה נבון בסעולה
„אני רוצה שיניחו לי לחיות בשקט"

לפני כמה חודשים נסע שר־החינוך־והתרבות יצחק נבון לביקור רישמי בספרד. במיקרים רבים מתלוות נשות־השרים, בביקורים רומים, לבעליהם.

נבון רצה שאופירה אשתו תתלווה אליו. לשם כך נדרש נוהל שיגרתי של מתן כמה אישורים.

אופירה נבון וויתרה, מבלי לחשוב פעמיים, על החווייה. היא חששה ממה שיאמרו, מה שיכתבו.

מה פתאום־יכתבו על מיקרה כל־כך שיגרתי?

„במיקרה שלי יכתבו" אמרה אז לחברים, „כבר יעשו מזה סקנדאל!"

זוהי גם הסיבה לכך שאופירה לא הצטרפה אל בעלה לביקורו במחנות־הריכוז, לפני כמה חודשים. חרף רצונה העז לבקר שם, חזרה בה מכוונתה.

„אם אבכה," התייעצה או עם הקרובים לה, „יאמרו שאני עושה הצגה. אם, חס וחלילה, יהיה תצלום שלי עם זוועת של חיוך, יכתבו מייד — ,על מה יש לה לחייך?' בכל מיקרה תהיה ביקורת על איך שהתלבשתי לאירוע..."

שעזבה עם בעלה את מישכן־הנשיא ב־1983.

כל המצלמות אליה!

ל ש בהתנהגותה של אופירה נבון, בשנים האחרונות, סממנים של מי שעברה טראומה. בעת שהיתה „הגברת הראשונה", נחשפה אולי יותר מדי לתיקשורת.

יצחק נבון מצטמרר עד עצם היום הזה, כשהוא משחזר את מבול המאמרים שנכתבו אז על אשתו.

„אפילו עיתונאים בכירים ביותר," נזכר, „נהגו לכתוב בלי סוף על בגדיה: עם מחשוף, בלי מחשוף..."

אופירה נכוותה מכל ההמולה התיקשורתית וחגיגת־הרכילויות סביבה. היא מספרת כי החליטה להתנזר מכל זה. נדמה שהמדובר יותר בבריחה ממה שפגע בה, מאשר בהחלטה רציונלית. באחרונה התוודתה: „אני לא מסוגלת לעמוד כל הזמן בפני ביקורת ציבורית. מה רוצים ממני? אני פשוט מבקשת: תנו לי לנשום, תנו לי לחיות בשקט."

היא ניסתה לחיות בשקט במשך חמש השנים האחרונות. היא מקדישה זמן רב יותר לשני ילדיה — נעמה וארז — שוהה יותר בבית, מבלה עם חברות טובות, מקבלת פניות טלפוניות רבות.

פניות רבות הן על מחלת־הסרטן, שבה לקתה אופירה. בעת היותה אשת־הנשיא, נתנה למחלה ביטוי תיקשורתי, כדי להגביר את המודעות למחלה.

גם אז עוררה התנהגותה — הנועזת על פי אמות־מידה מקומיות — תגובות לכאן ולכאן.

אופירה הצליחה להיאבק בסרטן.

אמר יצחק נבון: „אני מגיע איתה לאירוע, למסיבת־קוקטייל. יכולים להיות במקום מאה־מאתיים אנשים. מייד ירוצו כל הצלמים לעבר אופירה. היא נלחצת מזה."

שפע של פרוייקטים

מ ה יש בה, באופירה נבון, ההופך אותה לדמות ציבורית מדוברת כל־כך? מה יש באשה בת ה־52 המשמש סיבה לסקרנות כה מרובה, המקיף אותה מצד שני ברכילויות ובשמועות בלתי־פוסקות? מהי הסיבה לעיסוק הבלתי־פוסק באופירה נבון?

קשה להצביע על משהו מיוחד ברמותה של אופירה. היא מסוג אותן הנשים הנכנסות לחדר — ואין זה משנה מה גודלו — ווכות בתשומת־הלב הכללית. הופעתה אינה דבר פסיבי, אלא אירוע המעורר את הסביבה להגיב.

הצירוף אשה יפה־מפורסמת־מצליחה בוודאי מעורר סביבה קינאה. הפירסום של אופירה, ושהייתה המתמדת בזרקורים כאשר כיהן בעלה כנשיא, נתנו הכשר לפירסומים עליה ולעיסוק מתמיד בה. מותר היה לעסוק בחיי־הנישואין שלה, מותר היה לבקר את הבעות־הפנים שלה, מינהגיה. מכיוון שהיתה צעירה ויפה מהנשים ששכנו לפניה במישכן־הנשיא, היה זה טיבעי לחטט בתחומים האינטימיים ביותר שלה. על אשה מפורסמת מרכלים תוך כדי נימת־התנצלות. אם היא גם יפה ווזהרת — אלוהים ישמור — מרכלים ומעמידים אותה בעמדת התנצלות יומיומית.

כך מתנהגת באחרונה אופירה. יש

EILAT
אילת
עיריית אילת

משטרת ישראל
המחוז הדרומי
מרחב הנגב
תחנת אילת

המשמר האזרחי

יום המשטרה באילת

בשעה 18.00 יתקיים באולם קולנוע ״אילת״ הארוע המסכם, בהשתתפות:

ראש עיריית אילת מר רפי הוכמן
שר המשטרה מר חיים בר־לב
מפכ״ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס
ראש משא״ז ניצב ד״ר ברוך לוי
יו״ר אגודת ״איכפת־לי״ הגב׳ אופירה נבון
מפקד המחוז הדרומי ניצב רחמים קומפורט
מפקד מרחב הנגב ניצב משנה חיים בן עיש
קצין משא״ז דרומי ניצב משנה נפתלי טל־אל
קצין משא״ז נגב סגן ניצב נחום בכלר
מפקד משטרת אילת רב פקד ירוחם קיים
ר׳ משרד משא״ז רב פקד מנחם הופ

ההודעה על הופעת אופירה ביום־המישטרה באילת
„עיריית אילת, מישטרת ישראל, המישמר האזרחי, הגב׳ אופירה נבון"

מילחמת השוטרים

עיסוקה של אופירה נבון בפרוייקטים כה רבים גורם לה לא־אחת להשתרבב ברכילויות.

כך, למשל, בפרוייקט שערכה יחד עם המישטרה בעיר אילת. ההופעה שם היתה בחסותם המשותפת של עיריית אילת, המישטרה ואופירה נבון, וכך גם פורסם במודעות. אופירה שהתה במלון „קיסר" באילת, יחד עם כל צמרת המישטרה. מחיר החדר שלה נזקף על־ידי המלון על חשבון המישטרה, ונצמד לחשבון־חדרו של ברוך לוי, אז מפקד המישמר האזרחי, שהוא ידיד־נעורים של אופירה מאז גיל 14. כשהתגלתה הטעות, נזפה הסכום מחשבון המישטרה, והמלון הזמין מראש את אופירה על חשבונו, כתרומה למיפעל שבראשותה.

סגנו של ברוך לוי, דן ברעם, שהיה אז בשלבי פיטורין, השתמש בחשבון המקורי במילחמתו בברוך לוי, וכך הופיע שמה של אופירה בפרשה זו.

הוא הדין לגבי הופעתה של אופירה נבון בצפת, במתיחת תערוכת־תמונות שבחסותה. מכיוון שברוך לוי שהה בעבור יום באיילת־השחר הסמוכה, לרגל כנס מישטרתי, חיבר דן ברעם את שני האירועים והגיע למסקנה שהשניים היו ביחד. אולם במועד שננקב על־ידי ברעם היתה אופירה עם בעלה, ויש לכך תימוכין.

„העולם הזה", שפירסם את הטענות האלה של דן ברעם בשמו, מצטער על עוגמת־הנפש שגרמה על־ידי כך לאופירה נבון – אשה שהחלה את דרכה הציבורית בחסות „העולם הזה", שבחר בה ב־1956 כב.צברית השנה". אגב, במיסגרת ההתחרות על תואר זה פירסם „העולם הזה" תצלום של אופירה ארז (דאז), כשהיא מחזיקה בגליון „העולם הזה". תמונה זו עולמה על־ידי ברוך לוי.

בגלל אותן הסיבות בדיוק — להבדיל — לא נראתה אופירה נבון בתצוגות־אופנה בשנים האחרונות, למרות נטייתה הטיבעית להתעדכן בחידושי־האופנה, ולמרות מחוייבותה לאופנאים החביבים עליה. „תמיד כשהגעתי לתצוגות־אופנה," נזכרה, „היו מצלמים אותי. לא משנה מי ישבה בקרב הקהל — אותי היו מצלמים: נוצר הרושם כאילו רק זה מה שמעניין אותי בחיים."

נבון נמנעה כמעט מלהופיע בכלי־התיקשורת, להתראיין ולכבכב, מאז כעת היא מגיעה לבדיקות פעמיים בשנה, אך מקדישה שעות על גבי שעות לחולות ברחבי הארץ — ייעוץ, שיחות, עידוד. חוץ מזה היא יוזמת ומגלגלת פרוייקטים מקוריים לרוב.

בכל זאת, על אף הימנעותה מהריצה לזרקורים בשנים האחרונות, לא פסקו השמועות, הרכילויות, הניסיונות לתקוע מקלות בגלגלים של האשה הנמרצת הזאת.

אופירה אינה יוצאת לרגע ממוקד הסקרנות הציבורית.

פער מהותי בין דימויה הציבורי כאשה רודפת־כבוד לבין אופירה נבון הילדרית־משהו, העוזרת לאנשים מבלי לבדוק, מבלי לחקור, עד כדי נאיביות.

היא אשה מלאת מרץ ורעיונות, הנראים כאילו היא מתלבטת לאיזה כיוון לנתב אותם. לכן מתפזרת האנרגיה הרבה שלה על פני פרוייקטים רבים.

חלק מהפרוייקטים מבטאים נטיות טיבעיות שלה מילדות.

לאופירה נטייה חזקה לציור ולאמנות. אביה, אליעזר רזניק, נפטר כשהי־

תה בת 8. הוא היה צייר, ושם־נעוריה — ארז — מורכב מראשי־התיבות של שמו ושם־משפחתו.

היא עצמה עבדה בעבר במישרד־ארכיטקטים, ויש לה כישרון לשירטוט. בעבר גם רקדה.

את כל האהבות האלה השקיעה בפ־רוייקטים שבהם היא עסוקה בחמש השנים האחרונות. למרות שלמדה פסיכו־לוגיה שיקומית, החליטה שלא לשוב ולעסוק בכך.

במישרד־החוץ. שוב נדחקה אופירה לעמדת התנצלות.

● **קרן „אבפת לי“:** זוהי קרן שהקימה אופירה עוד בימי כהונת בעלה כנשיא, מתרומות של בודדים. מכספיה ניתנות תרומות למטרות שונות בתחומי התרבות והקהילה.

● **פרוייקט להקת־המחול אי־לת:** הלהקה נוסדה בנובמבר 1982 ביוזמתה של אופירה נבון — אז אשת נשיא־המדינה — ובשיתוף־פעולה של

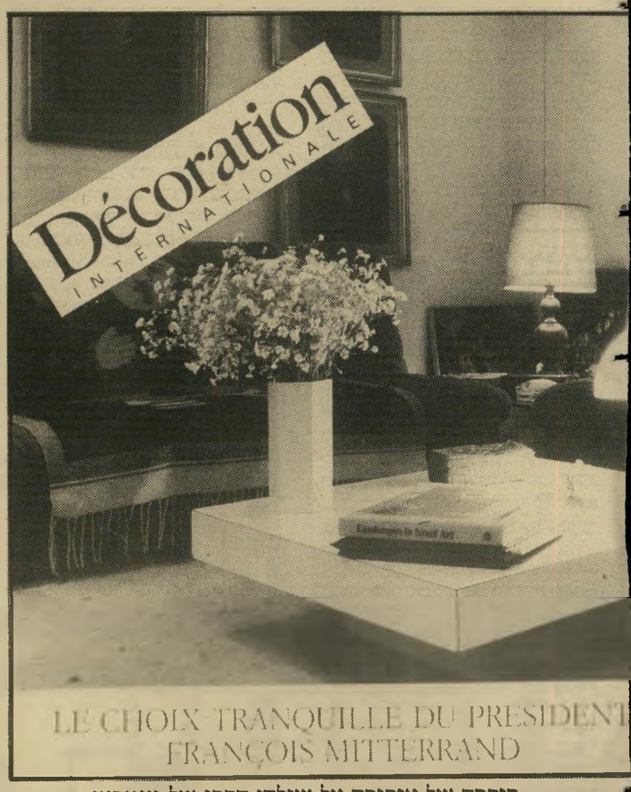

סיפרה של אופירה על שולחן חדרו של מיטראן
„כנראה שאני עולה על הביבות לכבד מיני אנשים...“

יצחק נבון סיפר שהזדהתה כל־כך עם הילדים שבהם טיפלה, בתחום הת־מחותה, עד שהיתה שבה מדי ערב לבי־תה ממוטטת ושבורה. את המרץ ו/או התיסכול של אשה פעילה, שנחשבה במשך שנים ל„אשתו של“, השקיעה בפרוייקטים הבאים:

● **פרוייקט התערוכות:** זהו פרוייקט המאפשר לציירים ישראליים להציג ליטוגרפיות שלהם בחו“ל. כך מרוויחים האמנים כסף ומוצגת אמנות־ישראל ברחבי העולם.

כשהיתה רעיית־הנשיא, הפיקה ספר מהודר בשם נופים בישראל. בעלה הגיש את הספר למלכת־ספרד.

לא מכבר קיבלה אופירה בדואר תצ־לום של חדר־עבודתו של הנשיא פרנ־סואה מיטראן. הספר שלה מעטר את שולחנו.

הפרוייקט הזה נעשה בשיתוף־פעו־לה בין אופירה לבין מישרד־החוץ. הצ־לחת הפרוייקט והביקוש לתערוכות מצד נציגויות־ישראל ברחבי־העולם הולידו, כמובן, קינאה בקרב גורמים עיריית אילת. הלהקה קצרה הצלחה ברחבי העולם: בצרפת זכתה בפרס רא־שון למחולות בשאטו נף־דה־פאו, ב־לוס־אנג'לס הוזכרה ישראל בגללה בחודשים האחרונים, גם בהקשרים עליזים, ולא רק בקשר לאינתיפאדה.

זוהי להקה שרקדניה נאספו מקיבו־צים וממקומות שונים, והכל פועל על בסיס התנדבותי.

גם הפעם, אחרי ההצלחות מנקרות־העיניים, התחילו רכילויות על תאוותה של אופירה לסייר בעולם עם להקתה. התחילו שמועות על אי־סדרים כספיים מטעם הקונסולים. העניין נברק והופ־רך.

ברשות אופירה מיכתבים המבקשים ממנה לנסוע עם הלהקה, על פעילותה הנמרצת בעת הסיורים...

שוב היא מתנצלת, ושוב היא נדחקה לעמדת התגוננות.

● **פרוייקט למחוננים משכו־נות־המצוקה:** הפרוייקט מופעל כחמש שנים, הראשון מטעם קרן א“כ־פת לי שהקימה אופירה עוד במישכן־הנשיא ושמטרתו היא לאתר ילדים מחוננים בשכונות־מצוקה ולפתח או־תם.

● **מגמת לימודי חוק־וימיש־פט במיסגרת על־תיכונית:** פרו־ייקט זה הופעל השנה בראשונה בבית־ספר בירושלים, ביוזמתה של אופירה. באחרונה גילו בזה התעניינות בתי־ספר בנצרת ובמקומות אחרים.

● **פרוייקט למילחמה בתאו־נות־דרכים:** אופירה האזינה מדי ש־בוע לסיכום ההרוגים והפצועים בכבי־שים, ותהתה אם אפשר לאתר נהגים המועדים־לפורענות בכבישים על־ידי שירטוט פרופיל פסיכולוגי. היא ערכה על־כך סימפוסיונים, ומנסה לגבש כעת שאלונים שיענו על השאלה.

● **פרוייקט מישמר־הקהילה:** זהו הפרוייקט שהעלה, באחרונה, את אופירה לכותרות, ושהיווה את הקש ששבר את גב הגמל — אין לה עוד כוח להתנצל ולהסביר ולהתגונן.

אופירה השתתפה, כנציגת אי־כפת לי בפרוייקט של המישטרה, המישמר־האזרחי ועיריות כמו עיריית אילת ועיריית ירושלים, שמטרתו היא לעודד את השמירה על הרכוש בבתי־הספר, ערכת בריקות ביטחוניות באוטובו־סים, אימוץ וביקור קשישים וכד'.

ראש המישמר האזרחי היה אז ברוך לוי, יריד־נעורים של אופירה. הקשר בין השניים היווה בסיס לרכילויות וספקולציות לרוב, סיבה להביך את בעלה של אופירה וזירה להתנגחויות פנים־מישטרתיות.

במהלך החגיגה, הוסטה תשומת־הלב מהפרוייקט עצמו לשוליים, לרכי־לות.

האמת היא שאופירה הגיעה לאירועים הכרוכים בפרוייקט (כמו האירוע באילת) באורח רישמי, ולא בהיחבא כפי שנרמז. על בואה פורסמו כרזות ברחבי העיר (ראה כרזה). היא הוזמנה לשם על־ידי הקצין דן ברעם, שהתלונן לאחר־מכן על ברוך לוי. ברעם היה הנציג הרישמי ששיבח את השתתפותה באירוע והודה לה. (ראה מיסגרת).

אופירה מגישה את ספר „נופי־ישראל“ לאפיפיור
„אם אבכה יאמרו שאני עושה הצגה...“

אופירה עם ראשי עיריות אילת ולוס־אנג'לס
„עם מחשוף, בלי מחשוף...“

בשיחות פרטיות שקלה שוב ושוב מה עליה לעשות, כיצד עליה לנהוג כדי שיעזבו אותה לנפשה. המישפט: „אני רוצה שיניחו לי לחיות בשקט!“ חזר על עצמו שוב ושוב.

„מה אני יכולה לעשות?“ שאלה, „כי שאדם עושה ומצליח — אז יש בעד ונגד. כנראה שאני עולה על יבלות של כל מיני אנשים. ככה שזה, כשעושים. אבל אני לא יכולה לעמוד בכך יותר. יש גבול לכל דבר!“

מי שפגש באופירה באחרונה, יכול היה להתרשם עד כמה היא אובדת־עצות, ועד כמה אמיתית המצוקה שבה היא שרויה — ההרגשה שחודרים לפר־טיותה ואין מאפשרים לה לנהוג כר־צונה, והתזכורת המתמדת שהיא אינה אדם פרטי, נקודה.

חשבון־נפש

אופירה נבון עורכת עתה חשבון־נפש: היכן טעתה, האם צדקה כא־שר נמנעה מלהתראיין והצניעה את פעילותה מאחורי תדמיתה הזוהרת והקלילה, האם עליה להיות סלקטיבית יותר בבחירת האנשים שעימם היא מת־רועעת, ושלעזרתם היא נרתמת.

הטאקטיקה שנקטה אחרי שנפגעה מהביקורת הציבורית עליה בעבר — בריחה מסיקור פעילותה — הוכחה כלא־נכונה.

הנשיא ושמטרתו היא לאתר ילדים מחוננים בשכונות־מצוקה ולפתח או־תם.

● **מגמת לימודי חוק־וימיש־פט במיסגרת על־תיכונית:** פרו־ייקט זה הופעל השנה בראשונה בבית־ספר בירושלים, ביוזמתה של אופירה. באחרונה גילו בזה התעניינות בתי־ספר בנצרת ובמקומות אחרים.

● **פרוייקט למילחמה בתאו־נות־דרכים:** אופירה האזינה מדי ש־בוע לסיכום ההרוגים והפצועים בכבי־שים, ותהתה אם אפשר לאתר נהגים המועדים־לפורענות בכבישים על־ידי שירטוט פרופיל פסיכולוגי. היא ערכה על־כך סימפוסיונים, ומנסה לגבש כעת שאלונים שיענו על השאלה.

● **פרוייקט מישמר־הקהילה:** זהו הפרוייקט שהעלה, באחרונה, את אופירה לכותרות, ושהיווה את הקש ששבר את גב הגמל — אין לה עוד כוח להתנצל ולהסביר ולהתגונן.

אופירה השתתפה, כנציגת אי־כפת לי בפרוייקט של המישטרה, המישמר־האזרחי ועיריות כמו עיריית אילת ועיריית ירושלים, שמטרתו היא לעודד את השמירה על הרכוש בבתי־הספר, ערכת בריקות ביטחוניות באוטובו־סים, אימוץ וביקור קשישים וכד'.

ראש המישמר האזרחי היה אז ברוך לוי, יריד־נעורים של אופירה. הקשר בין השניים היווה בסיס לרכילויות וספקולציות לרוב, סיבה להביך את בעלה של אופירה וזירה להתנגחויות פנים־מישטרתיות.

במהלך החגיגה, הוסטה תשומת־הלב מהפרוייקט עצמו לשוליים, לרכי־לות.

האמת היא שאופירה הגיעה לאירועים הכרוכים בפרוייקט (כמו האירוע באילת) באורח רישמי, ולא בהיחבא כפי שנרמז. על בואה פורסמו כרזות ברחבי העיר (ראה כרזה). היא הוזמנה לשם על־ידי הקצין דן ברעם, שהתלונן לאחר־מכן על ברוך לוי. ברעם היה הנציג הרישמי ששיבח את השתתפותה באירוע והודה לה. (ראה מיסגרת).

מורמת מעם

בלהט העשייה וחדוות־היצירה, אופירה נבון מחליקה לעיתים. מי שמכיר אות אופירה יודע שזה נעשה מחוסר־דקדקנות, פזיזות ותמימות־מה.

בציבור הרחב מתקבלות מעידות אלה בסימנים להתנשאות, לגאוותנות, והיא מצטיירת כאשה שאינה עושה חשבון.

למשל: אופירה צירפה לעותקים של גליון־הביוגרפיה שלה נייר־מיכתבים של מישכן־הנשיא. הטופס נשא אמנם את התאריך 1982, כאשר יצחק נבון כיהן עדיין כנשיא, אולם הפצת הגליון אחרי שסיימו הנבונים את תקופת־הנשיאות עוררה את חמתו של מישהו במישרד־החוץ.

מייד הובהלו מיכתבים, ונוצר ריח של תקרית.

בניגוד לדימויה הבלתי־מחמיא, הכירה אופירה מייד בטעות וחוד־תה לפני ידידיה בטיבעיות שהחליקה. היא לא חשבה על כל ההשל־כות של המעשה. לא זה בלבד שפסקה מהנוהג הזה, אלא שהיא עצמה מספרת על כך, בפשטות של אשה־ילדה שמותר לה לטעות, שאינה מורמת מעם.

בכל זאת, יצרו לה שנאיה תדמית מקוממת של „מורמת מעם“.

בזכוכית מגדלת

בתמונות נראה יצחק נבון תמיד כשהוא בצילה של אשתו הזוהרת. הופעתה נעשית אפילו פרובוקטיבית יותר על רקע דמותו.

הרכילויות הבלתי־פוסקות על הזוג, ומיבנה היחסים ביניהם, רק חיזקו תדמית זאת.

במציאות שונים לאין ערוך מני היחסים. אין ספק שבשבועות האח־רונים, מאז שבה אופירה בעל־כורחה לכותרות, היווה לה יצחק מישענת חזקה. הוא התעלם מן הסיטואציה המביכה עבורו, מול הרכילויות בנות־השנים והפירסומים האחרונים, ומן הפגיעה־לכאורה בתדמית־המאצ'ו בסביבה שכל־כך סוגדת לדימוי זה. תחת זאת מוטרד נבון מן המצב הנפשי של אשתו המותקפת ומתגובת ילדיו.

נבון לא ברח משיחות, גם מביכות, על הנושא. בהתנהגותו בשבועות האחרונים התגלה כ„גבר“, ושום רכילות, ישנה או חדשה, לא תגזול תואר זה ממנו. הוא סבור שכל מסכת־הרכילויות היא ענייני הפרטי, ואין לחדור לפרטיות זאת. הוא מצביע גם על התכונות באשתו – יופי, התבלטות, עודף עשייה, מרץ, תמימות־מה, רצון לעזור, חוסר־זהירות – ש„סייעו“ לשרבב את שמה בפרשות שבהן אינה קשורה.

מצד שני, הוא גאה בעשייתה. „אני מעודד אותה לכל הפעילות הזאת!“ אמר לחבריו.

הרכילויות על הזוג נראות שוליות לאור יחסו אליה. „כל בגד נראה עליה כאילו היא מדגמנת אותו...“ הוא נוהג לאמר בהתפעלות, כשהוא נשאל על מלתחתה. ברור לו שהתנהגותו כלפיה והתבטאויותיו עליה נבחנים מכל עבר בזכוכית מגדלת, ביחוד בתקופה האחרונה.

קשה, קשה להיות בעל לאשה יפה, מצליחה ומפורסמת.

אורלי חידה, שנישאה לרופא ישראלי מפורסם
על־ידי בעלה, כיצד נלקחו ממנה ילדיה וכיצד

אורלי ובעלה, הד"ר רון לסין
למרות הכאב. ההשפלה והיגון, אני לא מסוגלת לשנוא אותו..."

„אני טוענת את הגיהינום!"

את עשרות מכוניות־המישטרה, את הבניין שגרנו בו, את הדשא, הפרחים, הציפורים.

הכל נעלם פתאום. נשאתי את עיניי וראיתי את השמיים הכחולים, הנקיים, הגדולים, ואת החופש שנלקח ממני והילדים שאבדו לי.

„מפתחות גדולים ומוזרים"

בלקחתי לבית־הכלא המקומי של Paso Robles, עיר קטנה, במרחק של כארבע שעות־נסיעה מלוס־אנג'לס. זרקו אותי לתא קטן, לקחו את כל פרטי האישיים, ואחרי שעה נלקחתי לבית־הכלא לנשים ב־San-Lois Obispo, המסוכן ביותר ברחבי קליפורניה, במרחק שעה נסיעה מ־Paso Robles.

כשאני עדיין באזיקים, הכניסו אותי לחדר קטן, שם צילמו אותי, החתימו אותי על עשרות טפסים, הפשיטו אותי ובדקו אותי בדיקה גופנית, לקחו את בגדיי ונתנו לי מדי־כלא — חולצה ומיכנסיים כחולים.

דרך מיסדרון ארוך, שבו היה מסומן פס צהוב על הריצפה, נלקחתי לטלפון. נאמר לי שיש לי זכות לעשות שתי שיחות־טלפון, ושאעשה זאת בקיצור. פחדתי לשאול שאלות, מכיוון שזכרתי את סיפורי־הזוועה על שוטרים המרבי־ציים מכות־רצח לאסירים בכלא.

צילצלתי לאחי, שגר בזמנו בלאס־וגאס. ברגע ששמעתי את קולו התפרצתי בבכי ולא יכולתי להוציא מילה. מעברו השני של הקו ניסה אחי המבוהל להרגיע אותי ולשאול מה קרה. לבסוף, בבכי חנוק, ובקול צרוד, אמרתי: „אני בכלא. תבוא להוציא אותי."

בראשונה בחיי שמעתי את אחי בוכה. הוא היה מבולבל לחלוטין, וניסה להוציא ממני את הסיפור.

„רון סיפר למישטרה שגנבתי את הילדים. הוא הביא להם כל מיני מיסמכים, והשופט הוציא צו לאסור אותי. אני יכולה להשתחרר בערבות של 50 אלף דולר. שים את הבית שלי ב־Palm Springs בערבות, ותוציא אותי מפה כמה שיותר מהר!" אמרתי תוך כדי פירצי־בכי בלתי־פוסקים.

הסוהרת סגרה את הטלפון. נותרה לי זכות לשיחה נוספת. על הקיר היה רשום מיספר־טלפון של Bail Bond (מתן ערבויות לשיחרור אסירים.) חייגתי את המיספר, סיפרתי במהירות רשם בנשים מסוכנות וקרימינליות הנמצאות בו.

הסוהרת פתחה את דלת־הפלדה הכבדה, ואני מצאתי את עצמי עומדת באמצע חדר ענקי, ובו עשרות נשים שהסתכלו בי. היתה רומיה מפחידה. רעדתי מפחד. פני היו חיוורות, ועיניי התרוצצו בחרדיהן במבטים מבוהלים.

כולן בחנו אותי — האסירה הח־רשה. כולן היו לבושות כמוני במיכ־נסיים ובחולצה כחולים. הסוהרת עזבה אותי באמצע החדר, הדליקה את הטל־וויזיה, ונעלמה מאחורי דלת־הפלדה.

רצח, שוד, סמים

עדיין לא עיכלתי את מה שקרה לי. ישבתי על כיסא בפינה המרו־חקת של החדר. מפינתי בחנתי את הנשים שבחדר. כולן צחקו, דיברו, עישנו, קראו עיתונים, צפו בטלוויזיה. להפתעתי הן נראו בחורות רגילות ביותר. לאט־לאט באו והתיישבו לידי.

כולן פרצו בצחוק. „ידעתי שהיא לא אחת משלנו," אמרה אחת, בעלת שיער ארוך־ארוך.

הראשונה שאלה מדוע אסרו אותי. „בעלי טען שגנבתי את הילדים שלנו," עניתי בשקט.

„אה, זה שום דבר. השופט ישחרר אותך במהירות." ענתה אחת שנראתה כמבינה.

ואז, בזו אחר זו, הן התחילו לספר לי — מבלי שהתבקשו — את הסיבה שבגללה הן נמצאות בכלא. אחת יושבת על רצח חבר שלה, השניה על סחר בסמים, השלישית על שוד־בנק, וכן הלאה.

כולן נראו לי בחורות רגילות, ולא כפי שתיארתי לעצמי — מפחידות ומ־סוכנות. לאט־לאט השתנתה האווירה סביבי, ונעשתה פחות מתוחה. כאשר הן הבינו שאני לא אחת משלהן, הן אף ניסו לתת לי עצות ולנחם אותי.

עשרות מכוניות המישטרה והמישטרה החשאית האמריקאית כיתרו אותי. בתוך שניה קפצו עלי שוטרים חמושים.

השוטר הסמוך משך את זרועותיי מאחורי גבי וסגר אזיקים קרים וצרים מסביב לידיי.

„את עצורה בשם החוק, וכל מה שתגידי ישמש נגדך בבית־המישפט," דיקלם באוזניי.

שוטר נוסף קפץ על בני (בן שנה וחצי, בזמן האירוע) והרים אותו כנוצה. בני, שבהתחלה היה מוקסם מהשוטרים וממכוניות־המישטרה, נבהל לפתע מההמולה והתחיל לצרוח: I want my mammy! Mammy!"

נאלצתי לצפות בשוטר המנסה להתגבר על השתוללות הילד, שבכה וצרח בינתיים. השוטר זרק אותו כמו כדור לשוטרת בלבוש אזרחי, שיצאה בריצה ממכונית סמוייה.

כשאזיקים על ידיי, נזרקתי לכיסא האחורי של מכונית־המישטרה, שעמדה באמצע הכביש, כשאורותיה מהבהבים.

שוטרים סרקו את דירתי, לקחו את ארנקי, שפכו את תוכנו וחיטטו בתוכו. הם דיברו במכשירי־קשר, וההמולה היתה גדולה.

שוטר בלבוש אזרחי ניגש אלי וש־אל: „האם את יודעת על מה נאסרת?" פחדתי לדבר, מכיוון שידעתי שהם יכולים להשתמש בדבריי כנגדי. ניענעתי את ראשי לימין ולשמאל כאות־שלילה.

„בעלך־לשעבר דיווח לנו שגנבת את הילדים. את עצורה על גניבת־ילדים."

„בלי טראגדיות!"

קיבלתי שוק. מחשבותי התחילו להתרוצץ במהירות של 100 מייל לשעה.

איך זה יתכן? שאלתי בליבי. הרי היום בבוקר דיברתי עם רון (בע־ל־לשעבר), והוא נשמע מעודד ואוהב מתמיד.

אלה הילדים שלנו. לא גנבתי שום ילדים! על מה הם מדברים? בטח נפלה טעות, ורון תיכף יבוא ויסדר הכל.

מכונית־מישטרה נוספת נעצרה במרחק־מה ממני, ובתי הקטנה בתוכה (בת שלוש וחצי, בזמן האירוע). הסת־כלתי בה צועדת ברגליים כושלות לעברי. היא קפצה עלי באופן טיבעי וישבה על בירכיי. „אמא, מה קורה פה?" היא שאלה באנגלית, בקול מתלחש.

פתאום זרקו על בירכיי את בני הקטן, והשוטר צרח: „יש לך פחות מדקה להיפרד מהילדים. תעשי זאת מהר, ובלי טראגדיות!"

הילדים חיבקו את צווארי. אני פרצתי בבכי נואש, והמילים מיאנו לצאת.

הילדים ראו אותי בוכה, והתחילו לבכות בפחד. בכינו שלושתנו. לא יכולתי לחבק אותם בידיי הכבולות, אבל לא הפסקתי לנשק אותם. אילצתי את עצמי להפסיק את שטף נשיקותי.

הסתכלתי בילדים, בעיניים הכחו־לות של ניקול ובשיערה הארוך, בעיניי־השקר של ניק ובלחייו הסמוקות, וכאילו ידעתי שזו תהיה הפעם האחרונה שאני רואה אותם למשך תקופה ארוכה.

„אני רוצה שתקשיבו לי," אמרתי להם. שניהם השתתקו והסתכלו בי. „אני רוצה שתזכרו שאמא אוהבת אתכם מאוד־מאוד, שאתם הדבר הכי חשוב לי עלי־אדמות, ושאף פעם לא אפסיק לחשוב עליכם. אתם הולכים עכשיו לאבא. אני רוצה שתהיו ילדים טובים, ואנחנו נתראה בקרוב."

המילים יצאו לאט וברור, כאילו רציתי שמילותי יישארו חתומות בזיכ־רונם לשנים רבות. לא יכולתי לעצור את בכיי, ושלושתנו חיבקנו ונישקנו זה את זה.

השוטרת בעלת פניי־האבן לקחה — יותר נכון: קרעה — את ילדיי הבוכים והצורחים ממני ולקחה אותם למכונית הסמוכה. עיניי ליוו את ילדיי שנלקחו ממני, ואוזניי לא יפסיקו לשמוע את בכיים ואת קולותיהם הקוראים: „אמא, אמא, אנחנו רוצים את אמא!"

השוטרת טרקה את הדלת אחריהם, ואני אמרתי מישפט יחיד לשוטר שעמד ורשם את כל המתרחש: „תגיד לבעלי־לשעבר שלמרות הכאב אני עדיין אוהבת אותו." השוטר טרק את דלת מכונית־המישטרה שישבתי בה, וקפץ וישב ליד ההגה.

מכונית־המישטרה התחילה לנסוע, ומחלונה ראיתי את ילדיי, המנסים לדפוק על שמשות המכונית שבה נסעו,

כמלכת־היופי 1976 ובאחרונה בארצות־הברית
עזבתי את הקאריירה כמעט בשיא ההצלחה"

בארצות־הברית, מספרת כיצד השלכה לכלא היא חיה עכשיו בקליפורניה בסבל ובייסורים

שעת הצפייה בטלוויזיה עברה במהירות, והסוהרת נכנסה לחדר, כיבתה את הטלוויזיה ונבחה על כולן להיכנס לתאים. כולן עשו כמיצוותה, ונפנפו לי בידיהן את סמל־השלום.

הסוהרת רמזה לי ללכת אחריה ולקחה אותי לתא הכי מרוחק שבמיס־דרון. יותר מאוחר התברר לי שזה התא שנועד לאנשים לא־מסוכנים (כמוני). היא פתחה דלת־פלדה נוספת, נבחה שזהו התא שלי, והודיעה לי שההשכמה היא ב־5 בבוקר.

דלת־הפלדה נסגרה מאחורי ברעש המנעולים הכבדים. שמעתי את קול צעדיה מתרחק במיסדרון. הסתכלתי, עדיין בפחד, ממאנת לעכל את הקורה איתי, בתא שבו אני עומדת לבלות את הלילה.

זה היה חדר קטן, בעל קירות גבוהים, מיזרון על הריצפה, שמיכה דקה, שרותים באמצע החדר וכיור מוזר.

היה לי קר נורא. ישבתי על המיזרון והתכסיתי בשמיכה הדקה. הקשבתי לשקט והסתכלתי סביב. למעלה היה קבוע חלון קטנטן, ובעדו ראיתי פיסת שמיים כחולים, ועלים ירוקים של עץ מלבלב. ואז הכל התברר לי — אני בכלא.

התפרצתי בבכי. הכל נראה לי שחור ומפחיד. אחרי שעות ארוכות של בכי, ניסיתי להבין מה קרה ולנתח את השתלשלות העניינים שהביאה אותי לכלא.

„כמו זוג־יונים"

כ **שראיתי אותו** בפעם הראשונה ידעתי שזהו זה. שעומד לפני אדם שישחק תפקיד חשוב מאוד בחיי.

הוא סימל בעיניי את רמות האב, שחיפשתי תמיד. התאהבתי בו כמעט מתחילת היכרותנו, ואהבתי גדלה בשנים שהיינו ביחד. הוא היה הגבר שלי, אהבתי, בעלי ואב לילדיי, ואני רציתי לעשותו המאושר שבארם. לא היה דבר עלי־אדמות שלא הייתי עושה בשבילו.

פינקתי אותו, נתתי לו חום, אהבה, בית חם, תבשילים וילדים מקסימים.

חייתי כמעט ארבע שנים של אושר. עיניי היו מסנוורות, וראיתי רק את הטוב והנעלה שבו. הייתי שיכורה מאהבה ואושר, וידעתי שהתברכתי במשהו מיוחד, שלוקח לאנשים שנים רבות למצוא, ולפעמים אינם מוצאים אותו כלל.

בכל ערב, לפני שהלכתי לישון, הייתי מודה לאל הטוב על האושר שהעניק לי בחיי, ומבקשת מהאל שלא יקח ממני את אושרי. בבקרים הייתי קמה בחיוך, ואת הימים הייתי מבלה במחיצת ילדיי ובעלי בביתי החם. לחיי היו סמוקות מאושר, וקולי היה נישא בשירים מלאי־שימחה.

אהבתי להמתין לבעלי כשהיה חוזר מהעבודה בבית־החולים, לבוש בבגדים הכחולים, מדי־מנתח, ועליהם כיתמי־דם. אהבתי לחלוץ את נעליו, שהכיסוי הכחול של חדר־הניתוחים היה עליהן.

אהבתי להכין לו את הקפה התורכי שאהב, ולעטות את רגליו שכאבו מעמידה ממושכת בחדר־הניתוחים, אהבתי לנשק ארוכות את ידיו הנפוחות מ„לחתוך", ללטף את שיער ראשו ולהתכרבל בזרועותיו. היינו כמו זוג־יונים.

לא עבר יום שלא היינו אומרים זה לזה כמה שאנחנו אוהבים זה את זה, לפחות תריסר פעמים.

לא עבר חג מבלי שקיבלתי פרחים ומתנות יקרות־ערך. הילדים הביאו לנו אושר, והשעה הכי חביבה עלינו היתה בערב, בחזרו מהעבודה, כאשר כולנו — הילדים, אני ובעלי — היינו מתכרבלים במיטה הגדולה שבחדר־השינה.

הייתי גאה במישפחתי. שמרתי וטיפחתי את הקן החם שבנינו לנו. עזבתי את הקאריירה שלי כמעט בשיא ההצלחה, והחלטתי שמצאתי את מה שחיפשתי. להיות אם ורעיה היה הכי חשוב בחיי.

חייתי ארבע שנים מאושרות, ועד היום אני מודה לאלוהים שלפחות טעמתי את טעם האושר האמיתי.

עד שיום אחד הכל התחיל להתפורר.

„באש ובמים"

ב **ינואר 1987** אושפז בעלי במשך שלושה שבועות בבית־חולים בא־ריזונה. קיבלתי את הידיעה קשה, אבל הבטחתי לבעלי שאהיה לצידו „באש ובמים" (כמו שכתבתי לו על הדיסקית).

בזמן ששהה בבית־החולים קיבלתי טלפונים ומיכתבים מבחורות שונות שטענו כי היו ידידות שלו. בפברואר 1987 ראיתי אותו עם בחורה שאיתה בילה באחרונה. ובמרס 1987 הגיע מיכתב ארוך ומפורט על בחורה בשם לסלי, שטענה שהוא חי איתה ואף הבטיח לה נישואין.

זה היה הקש ששבר את גב הגמל. להפתעתי לא הכחיש בעלי את הרומא־נים שלו, והמצב התערער. ב־6 במרס 1987 החלטתי לעזוב את הבית. קניתי בית ב־Palm Springs ועברתי לגור בו עם הילדים.

טילפנתי לבעלי וביקשתי ממנו לעבור טיפול רפואי, וכאשר ירגיש טוב יותר אחזור הביתה. באפריל 1987 נודע לי ששוב אושפז בבית־חולים, ושפתח בהליכי גירושין ממני.

כדי למנוע מישפטים הסכמתי במאי 1987 לחתום על חוזה־גירושין, שקבע שהילדים יהיו חצי מהזמן אצלי וחצי מהזמן אצלו, עד שיחלים.

באמצע מאי, כשבאתי לבקר את הילדים, היתה לנו מריבה אימה. טילפנתי למישטרה ולמרכז לטיפול בילדים.

„שומרי־ראש בפתח הבית"

ב **יוני 1987** נשרף באופן מיסתורי ביתי ב־Palm Springs. חקירה מישטרתית הובילה למסקנה שמדובר בהצתה.

בגלל הפרידות היה מצבם של הילדים קשה. מצבו של בעלי המשיך להידרדר. הוא מירר לכולנו את החיים.

בסוף יולי פניתי לבית־המישפט בטענה שבעלי הוא במצב נפשי קשה, ואני מבקשת להרחיק ממנו את הילדים. בית־המישפט סירב להיענות לבקשתי. כתוצאה מכך שפניתי לבית־המישפט, גרר בעלי את מכונית־המרצדס שנתן לי במתנה, ושהיתה רשומה על שמי.

אז גם החלטתי לקחת את הילדים ולברוח רחוק ככל האפשר. נסעתי לעיר קטנה ומקסימה למרגלות אגם (שהזכיר לי את הכינרת), במרחק ארבע שעות נסיעה מלוס־אנג'לס.

שכרתי דירה וניסיתי להחזיר את הילדים למסלול. טילפנתי לבעלי וכתבתי אליו. הסברתי לו שאנו מוכרחים להיות רחוק ממנו, מכיוון שכל יום שעובר המצב מידרדר יותר, ואנחנו כולנו סובלים מכך.

באוגוסט 1987 הוא פנה לבית־המישפט וטען כי נעלמתי עם הילדים, וכי איננו יודע היכן אנחנו. הוא קיבל צו שקבע כי הילדים יימסרו לידיו, וכי הם מוצאים מחזקתי.

במשך חמישה חודשים (מיולי עד נובמבר 1987) חייתי עם הילדים בשקט ובשלווה, שוחחתי עם בעלי בטלפון ושאלתי לשלומו לעיתים תכופות.

בבוקר ה־18 בנובמבר 1987 שוחחתי איתו, והוא נשמע אוהב מתמיד. בצהריים נעצרתי באשמת גניבת ילדים, ונשלחתי לכלא ליום וחצי, עד שאחי הוציא אותי בערבות. רק כש־השתחררתי נודע לי שתוקף הסכם־הגי־רושין היה מספטמבר.

אחרי שיחרורי מהכלא חזרתי ללוס־אנג'לס וניסיתי מיד לעמוד בקשר עם ילדיי. התברר לי שבעלי החליף את מיספר־הטלפון, העמיד שומרי־ראש בפתח הבית, וכי הוא מסרב בכל תוקף לתת לי לראות את ילדיי, מסרב לפרנס או לדבר איתי, ונוסף על הכל הוא אף תבע אותי בכמה מישפטים.

בתביעה הראשונה הוא תבע ממני חמישה מיליון דולר, מפני שגרמתי לו צער. התביעה השניה היתה על גניבת ילדים. בתביעה השלישית הוא ביקש מבית־המישפט לבטל את זכויותי כאם־הילדים, ולא לאפשר לי לראותם לעו־לם. התביעה הרביעית היתה על נזק למכוניתו. תביעה חמישית על אי־ום בטלפון לבנק שלו. ובתביעה שישית הוא רצה לקחת את הבית שקניתי על שמי ב־Palm Springs.

קיבלתי הלם. על מה הוא מדבר? מאיפה הוא הביא את כל הדברים האלה? הרי חמישה חודשים לא הייתי באיזור! איזה נזק למכוניתו? מתי ראיתי את מכוניתו באחרונה? איזה איום לבנק שלו? מדוע הוא רוצה בבית הרשום על שמי?

הייתי מבוהלת ומפוחדת, והמישפ־טים היו צריכים להתחיל מיד, ברצמבר 1987. התחלתי בחיפוש אחרי עורך־דין. ראיינתי 10 עורכי־דין ברחבי לוס־אנג'לס, וכולם, אחרי עיון מעמיק במיסמכים שהבאתי, סירבו לייצג אותי, מכיוון שמדובר היה במיקרה חריג, קשה.

קיבלתי המלצה על שני עורכי־דין יהודיים, אבא ובן, ששמם הולך לפניהם. קבעתי איתם פגישה. הם ביקשו יומיים לעיין במיסמכים.

אחרי יומיים הודיעו לי שזהו מיקרה עדין ומסובך, וכי עלי לשלם להם 20 אלף דולר במזומן, תמורת הייצוג. הם גם הודיעו לי שהסכום יוכפל או יושלש, כנראה.

לא היתה ברירה. לוויתי כספים וקי־בלתי משכנתא נוספת על הבית.

„גיהינום ויסורים"

מ **אז לא ראיתי** את ילדיי. אני מכלה את ימיי בבתי־מישפט, מנסה להשיג ערים, מיסמכים, ולהכין את ההגנה שלי. עורכי־הדין מייצגים אותי למופת, והם טוענים שבכל הקאריירה שלהם כעורכי־דין הם לא שמעו על מיקרה כל־כך מסובך.

בתחילת מאי התחילו המישפטים, ובינתיים נאמר לי שבעלי מכין כמה מישפטים נוספים נגדי, וכי הוא מנסה בכל כוחו להרוס אותי נפשית, גופנית, ולזרוק אותי לכלא לשארית ימי.

כתבתי לו מיכתבים וביקשתי לר־אות את ילדי. הפניות לא עזרו. ניסיתי להתקשר איתו בבית־החולים, וטרקו לי את הטלפון. ניסיתי לפגוש אותו כדי לשוחח, והוא לא הסכים. צילצלתי לאמא שלו בווירג'יניה, שוחחתי איתה ארוכות וביקשתי שתדבר איתו. היא אמרה שאינה רוצה להתערב.

צילצלתי לאם־הבית שלו בקיבוץ גינוסר, וביקשתי את עזרתה. היא אמרה שאין לה השפעה עליו. צילצלתי לכל החברים שלנו, וכולם היפנו לי עורף, וביקשו שלא אערב אותם.

צילצלתי לפקידה שלו, שהיתה חב־רתי הטובה, אך היא טרקה לי את הט־לפון. צילצלתי למישפחתי כדי שיד־ברו איתו, אך הוא סירב לדבר איתם. נותרתי לבד.

כמעט ואין לי עדים שיעידו עבורי, מכיוון שכולם מפחדים. כספי אזל, מכיוון שהכל הלך לעורכי־דין, לבלשים וכו'. מצבי הגופני ירוד, בגלל הלחץ והמתח שבהם אני נמצאת. נותרה לי רק התיקווה שהאמת תציל אותי.

בימים אני נמצאת בבתי־מישפט, ואת הערבים והלילות אני עוברת בסיוטים. רק המחשבה על הילדים מחזקת אותי ונותנת לי כוח להמשיך הלאה ולהילחם בו במעט שיש לי.

עורך־הדין שלי הציע לי לתבוע את בעלי על חצי מהרכוש שיש לו, אבל אני מסרבת. אינני מעוניינת בכספו, אני רק רוצה בילדים שלי. אני נזכרת בקולותיהם הבוכים ובזרועותיהם המו־שטות לעברי, וזה כואב לי. לא איכפת לי שהוא פוגע בי כל־כך, אבל למה שהילדים יסבלו?

כרגע אין להם לא אבא ולא אמא. בעלי נמצא בנסיעות ברחבי העולם, ועובד רוב הזמן בבית־החולים בתור מנתח, ולי לא נותנים לראות אותם. נפשי יוצאת אליהם, אני מתגעגעת אליהם כל־כך. איך אוכל להסביר להם את מה שקורה?

אני עוברת גיהינום ויסורים איומים. טעמתי פעם מה זה גן־עדן, והיום אני טועמת את הגיהינום.

הסבל והכאב שאני עוברת לא יתוארו במילים. הכניסי כל היום והלילה אני בוכה, ויש לי כאבי־ראש וכאבים סביב העיניים מבכי שאינו מפסיק.

לצערי, אינני שונאת אותו. למרות כל הכאב, ההשפלה, והיגון שהוא גרם לי, אני לא מסוגלת לשנוא אותו. אני יודעת שהוא חולה וזקוק לעזרה. ואני עדיין מוכנה לעמוד לצידו.

לא אשכח את הסיפור על הסוסה, שבנה־הסייח בן־השנה נלקח ממנה. סגרו אותה במיכלאה וקשרו אותה, אבל היא סירבה לאכול, לישון, ורקעה ברגליה כשהיא קוראת לבנה.

את הסייח סגרו במיכלאה שונה, וגם הוא לא ישן, לא אכל, ובכה לאמו. ואז ניגש אלי מאלף־הסוסים וסיפר לי שלוקח להם, לאמא־סוסה ולבן־סוסון, כשבועיים עד שהם שוכחים זה את זה.

האם ילדי ישכחו אותי? אני נרעדת מהמחשבה. אני מתפללת לאלוהים ומקווה לסוף טוב! **אורלי חידה**

„אין לי חיים פרטיים!"

(המשך מעמוד 37)

● כלומר, לדעתך יש עתיד לחברות־הספנות גם בעידן החדש?

בהחלט כן. אבל לא במתכונת הקיימת. לגבי צים יש לי תוכניות גדולות. אני חושב שצים צריכה להפוך מחברת־ספנות למערך־תובלה משולב — כלומר הובלה יבשתית, ימית ואווירית.

● יש דבר כזה בעולם?

יש כבר חברות שהתחילו ללכת בכיוון הזה.

● עם תוכניות כאלה יש לך עוד הרבה עבודה!

אני אדם מציאותי. היום אני בן 54. יש לי עוד כמה שנים, ואני אעשה בהן להגשמת תוכניותי לגבי צים.

■ ■ ■

● ומה אחרי „צים"?

כל דבר יהיה יותר קטן מצים.

● גמרת את השנה ברווח של 43 מיליון דולר. מה עושים עם הכסף הזה?

חברה שבמשך שנים היתה במצב פיננסי גרוע, לא יכלה לחדש ציוד. עכשיו סוף־סוף יש כסף לחידוש, לפיתוח. זה חשוב.

● האם „צים" היא חברה רצינית בקנה־מידה עולמי?

צים היא בין 10 חברות־הספנות הגדולות בעולם. שני־שליש מהעבודה שלנו אינם קשורים בכלל לארץ. מבחינת פריסה גאוגרפית, צים היא הגדולה בעולם.

● ואת כל זה עשה איש אחד בשלוש שנים?

לא. איש אחד לא יכול לעשות את זה. גם אייקוקה לא עשה את זה בעצמו. איש אחד יכול לזעזע חברה. איש אחד יכול לרתום מערכת שלמה, להדהיר בה מוטיבציה, לקבוע נורמות חדשות. אבל הוא זקוק לכל האנשים שמאחוריו. אם אין לו אנשים ההולכים אחריו, איש אחד לא יעשה כלום.

● מי עזר לך להצליח מחוץ לחברה?

אף אחד לא. כשצים עמדה על סף התמוטטות, איש לא נקף אצבע. לא הבנקים, לא בעלי־המניות, לא הממשלה.

● מה רצית, שיתנו כסף לחברה העומדת ליפול עמוק?

מה עושים בעולם כולו? הספנות בעולם כולו, לפחות בתקופות־משבר, נתמכת ומסובסדת. כאן איש לא עזר, ואולי זה טוב. למדתי מזה שכל שיקול צריך להיות מתוך שאיפה להיות עצמאי לגמרי. לסמוך רק על עצמך, כלומר על החברה. היום אין בארץ חברה אחרת בהיקף ובגודל של צים. המעסיקה 4500 איש בכל העולם.

● יש עוד אנשים הרוצים להיות מלחים? יש עוד מיקצוע כזה, עם אהובה בכל נמל?

הטכנולוגיה קילקלה את הרומאנטיקה. אין כבר אהובות בנמלים. פעם היו דרושים חמישה ימים לפריקת אוניה, והיה זמן לאהבה. היום פורקים אניה בשלוש שעות, ונוסעים הביתה.

■ ■ ■

● ומה עם החיים הפרטיים שלך?

אין לי חיים פרטיים. מאז שקיבלתי על עצמי את התפקיד האחראי הראשון שלי, בגיל 21, אין לי זמן לחיים פרטיים. לפעמים אני שומע קונצרט או מבקר במוסיאון, אבל אני עובד בצים.

● ובערבים, בשבתות?

אני מגיע למישרד שלי כל יום ב־6.30 בבוקר, ואני הולך הביתה בין 10 ל־12 בלילה. כן, גם בשבת.

● ולמישפחה אין טענות?

למדנו לחיות עם זה. פעם בשבוע אני בורח מהעבודה ב־7 בערב, כדי להספיק ולראות את הנכדה שלי לפני שהיא הולכת לישון, ואחר־כך אני חוזר למישרד.

● ולספר טוב אתה מגיע?

כמעט שלא. אולי זה לא יפה להגיד, אבל כשאני קורא בפיננשל טיימס כתבה על ההישגים של צים, אני נהנה יותר מאשר מספר של דוסטוייבסקי. אולי לא הייתי צריך להגיד את זה, אבל הנה אמרתי.

● יש לך חברים?

יש אנשים שאני נפגש איתם לפעמים לכוס־קפה.

● אני מדברת על חברים. כאלה שמדברים איתם שיחות אישיות.

יש לי חבר אחד.

במדינה

חקירות קוקאין — סוף הסיפור

המישטרה חקרה עוד שני חשודים בקניית קוקאין מג'וזה וילף. וסיימה את החקירה

אילנה אלון ■

שני חשודים אחרונים בקניית קוקאין, מהרשת שהתגלתה באחרונה, נחקרו על־ידי המישטרה.

הספר יעקב („יקי") אביטל מגב־עתיים סיפר למישטרה כי קנה מיוסף („ג'וזה") וילף שני גרם קוקאין. יחד עם שני חברים אחרים, מייק רושקה ואבי ארביב, הסניף את החומר ברירתו, אחרי שאשתו הלכה לישון.

גם ענת קופרמן, יפהפיה תל־אביבית, שהיתה בעבר חברתו של וילף, נחקרה. אחרי שכפרה בתחילה בכל ההאשמות נגדה, סיפרה בסוף לחוקרים כי לפני חמש שנים, כאשר היתה חברתו של ג'וזה, נהגה להשתמש בקוקאין, אבל בגלל טראומה שעברה עליה הפסיקה.

באפריל רצתה לנסוע לאילת וטילפנה לג'וזה כדי לקנות קוקאין, אלא שלא יצא מזה כלום.

אחר־כך, לקראת יום־הולדתה, רצתה „להתפנק" עם קוקאין. היא טילפנה לג'וזה ואמרה לאשתו, סנדרה, שענתה לטלפון, כי היא רוצה „בנבי". זה היה הקוד לשני גרם קוקאין. ג'וזה הביא לה את הסם לביתה של יפה הרוש, והיא שילמה עבורו 400 ש"ח.

ענת קופרמן עומדת כרגע לדין בגלל עבירה דומה — החזקה של גרם וחצי קוקאין. חברה דאז, ושותפה לכתב־האישום, דורון גולדמן, הורשע לפני שבועיים על־ידי השופטת אסתר קובו, בהחזקת קוקאין ונידון לשנה־מאסר בפועל. ביצוע גזר־הדין נדחה בינתיים, עד לעירעור.

שני אנשים נוספים, שנחקרו על קשריהם עם ג'וזה, הכחישו כל קשר לקוקאין, וטענו כי השיחות איתו היו קשורות לעסקים של מועדון־הלילה פירמיד בחיפה, ועל חוב בגלל התקנת צימחיה הידרופונית במקום.

בסוף החודש עומד בית־המישפט לדון בהארכת־מעצרו של וילף עד תום ההליכים נגדו. סניגוריו, עורכי־הדין אלי כהן וגיורא זילברשטיין, יבקשו לשחררו, כפי שעשו לגבי אשתו, סנדרה, ששוחררה ממעצר.

עיתונות זה כתוב בעיתון

מאבק לטיהור שמו של מפקד מרחב הירקון. מלכת חיי־הלילה מזיזה את ישבנה. הנסיכה סטפאני היא סחורה לא רעה.

נעמי רון ■

בחדשות (16.5), בירייה על הגבר התובע מבית־המישפט לאסור על אשתו לעשן בבית, ריווח משה פרל שהתביעה הוגשה באמצעות מרדכי בן־דרור. מי שהגיש את התביעה, למעשה, הוא עורך־דין אמנון בן־דרור.

● ידיעה מבלבלת במעריב (18.5): הכותרת מכריזה ש„עורך־דין מינקובסקי — יו"ר ועדת הבחירות בחרות." הירייעה פותחת ב„עו"ד אלי מינקוביץ אושר אמש כיו"ר ועדת־הבחירות הפנימיות של תנועת־החרות," ובהמשך מישפט נוסף: „אמש ניהל מינקוביץ את הישיבה הראשונה." אז מה שמו של היושב־ראש החדש?

● דרוש מאבק לטיהור שמו של מפקד מרחב הירקון, ניצב־מישנה אריה ביבי. יותר נכון, לנכונות שמו. הוא שוב הועבר (הפעם על־ידי מנחם שיזף, בירייה על אב המחפה על בנו, ששרד ופצע אותו, בחדשות מה־15.5) לראשות עיריית טבריה, ושוב קוראים לו „מפקד מרחב הירקון, ניצב־מישנה יגאל ביבי".

שבוען חדש נולד, ראש 1 שמו, ויש לו סיגנון מיוחד, שלא קל לעמוד על טיבו. שלושה ניסוחים שם, בגיליון השני:

● הראשון: „כשמלכת חיי־הלילה הפריסאית, רג'ין, מחליטה סוף־סוף להזיז את ישבנה ולהגיע לניו־יורק כדי לשים רגל גם על ענף המזון שם..."

● השני: כותרת לתמונתה של הנסיכה סטפאני ממונאקו, כשהיא חשופת־חזה — „ערשת־הטלסקופ מוכיחה כי לבית־המלוכה יש סחורה לא רעה." ובהמשך: „העיתונות הצרפתית תאוות הנסיכים והנסיכות הרי לא תחמיץ אירוע כזה." צריך להיות: „תאבת הנסיכים והנסיכות".

● השלישי: „להזיל ריר למראה הקאריירה המוסיקלית שהחליטה לטפח ראקל וולש". למה להזיל ריר? מה זה, חבורת־הזבל?

לפרשת „אלה שמות":

● חדשות (18.5) הפך את מרושקה דטמרס, כוכבת סירטו של מנחם גולן, חנה שנש, ל„מרושקה דטנר".

● לאשה (16.5) קורא לעיתונאית הכותבת את הביוגרפיה של אופירה נבון, אסי וינשטיין. שמה הוא עשי (קיצור־שם) וינשטיין.

● מעריב (15.5) קורא למפיק־התוכניות בטלוויזיה חיים מלובן, חיים מלובני. אולי על־שמו של צלם־העיתונות ישראל מלובני.

ועוד שתי פנינים, שהן בוודאי סתם שגיאות־דפוס, כך שאין חשיבות לשמות העיתונים וליום־הפירסום: שחקן־הקולנוע הבריטי טום קונטי הפך „טום פונטי". (פונטי הוא, כידוע, בעלה של סופיה לורן, קארל.)

לבאסיסט הכישרוני של „יהודה פריקר, איתי זילבר, אין מזל: לפני שבועיים נדפס באחד העיתונים „איתי זילבר", ובשבוע שעבר הוא היה ל„איתי וילבר".

חשודים ג'וזה וסנדרה וילץ
סוף פסוק

מדוע נותק הטלפון של ג'ואן אדרי?

כל מי שטילפן לפני שלושה שבועות לביתה של ג'ואן אדרי בהרצליה, הופתע מכך שלא היתה תשובה בביתה. אדרי שהתה בביתה, אך הטלפון בבית גרושתו של יושב־ראש סיעת־המערך, רפי אדרי, נותק.

הניתוק חל בעיקבות אי־תשלום של חשבונות־הטלפון במשך כמה חודשים. אדרי לא שילם בזמן את חשבונות־הטלפון של גרושתו ושלושת ילדיו המתגוררים עימה. מייד אחרי הניתוק, נתן לשלם את החשבונות, פרט לחשבון־הטלפון מחודש ינואר. הטלפון שב לפעול.

על פי זיכרון־דברים שעליו חתמו אדרי את גרושתו, הוא חתם חייב לשלם את חשבונות הטלפון והחשמל עד לחודש מרס 1988. אחת הגירסות אומרת שיש גם התחייבות בעל־פה מצד אדרי לדאוג לג'ואן ולשלושת ילדיו – אורית, יגיל ולירון. על־פי אותה גירסה, לא מומשו עדיין הבטחות אלה.

בזיכרון־הדברים הזה, שנחתם כשהיתה ג'ואן במצב נפשי קשה עקב ההתפתחויות המפתיעות לגבית, אף מדובר על כך שלירון, בנם בן ה־12 של ג'ואן ורפי, יעבור להתגורר עם אבינו ואשתו החדשה אן־קלוד אחרי חודש מרס.

לפני הבחירות. מאז שנחתם המיסמך, התאוששה ג'ואן אדרי.

רפי וג'ואן אדרי (לפני הגירושין)
היא רוצה פיוס

היא שיפרה בחדרה את חזותה וקיבלה ביטחון עצמי. היא נוכחה לדעת שאין בדעת בעלה־לשעבר לקיימה ברווחה כלכלית. להיפך – חלה סחבת בתשלומים השוטפים, עד לניתוק הטלפון.

אדרי, כך מספרים ידידים, טען להגנתו שלא קיבל את החשבונות לתשלום. גירסתה של ג'ואן, כפי שהתלוננה בשיחות פרטיות, שונה כמובן. היא סיפרה לידידים שהיא חשה מושפלת, כשהיא צריכה לרוץ ולהתחנן על דברים אלמנטריים, המגיעים לה על־פי החוק. ג'ואן נאלצת לריב עם ילדיה, שלא יבזבזו מים או חשמל ויקצרו בשיחות־טלפון, בעת שאביהם נשוי עם בת של מיליונר.

מקורבים מספרים על ניסיונותיה הבלתי־מוסקים לקיים עם בעלה־לשעבר שיחות־מבהרה ש־ישימו קץ למצבה הבלתי־נסבל. כל ניסיונותיה ליצור תידברות יסודית – נכשלו. גם כאשר נפגשו השניים לבסוף, נכשלה אדרי בכל מאמציה, ללבן את הנושא. במשך הזמן הפכו הילדים לנושאי מסרים בין שני הוריהם.

ג'ואן אדרי היא אשה שקטה, וחינוכה הדתי המאופק מנע ממנה לעורר שערוריות. היא חסה על שלוות ילדיה, וכל אימת שאיימה לפוצץ את האמת – כיצד יצאה בשן ועין מהשכם־הגירושין – היה מי שהזכיר לה, שאל לה לחרוס את הקאריירה של אבי ילדיה.

לג'ואן אדרי היה ברור שניתוק הטלפון או התשמל בביתה עלול לדלוף לעיתונות ולהביך את בעלה לפני ח"כ במאי, יום המיבחן של רפי אדרי, המנסה להיבחר לכנסת ה־12.

היא התכוונה לשתוק עד התאריך הגורלי לבעלה.

אחר־כך, סיפרה לידידים, תרגיש חופשה להיעזר ביעוץ מישפטי, פטי ולדאוג אחת ולתמיד להסדרת התשלומים בינה לבין בעלה־לשעבר ולהזרמתם באורח שוטף, מבלי לערב את ילדיהם בדרך ח"תשלום כפי שזה נעשה כיום. היא נחושה גם בדעתה שלא לוותר על צעיר ילדיה, לירון, ולהילחם על כך. בדעתה לבטל את תוקף המיסמך שחותמה עליו לפני כמה חודשים.

בינתיים נותק הטלפון בביתה. בזק לא התחשבה בבחירות הפנימיות במיפלגת־העבודה.

מה אומרות עיניך?

מסגרות יבוא אופנתיות מסוגננות ומעוצבות על-ידי מיטב אופנאי העולם - מאפשרות לך מסגרת מותאמת לפנייך ונוכחות ממשית.

המסגרת הנכונה שלך: אורית

אורית רשת אופטיקה מציעה

- **פתרונות חדשניים לקצרי ראייה גבוהים.**
- **עדשות דקיקות למרכיבי משקפיים דקים**
- **ציפויים לסובלים מקשיי נהיגה ומסינוור.**
- **בדיקות ראייה בציוד חדיש ומשוכלל.**
- **התאמת עדשות מגע ברמה גבוהה לילדים ולמנותחי קטרקט.**

לבריאות עיניכם, פנו לאופטומטריסטים מוסמכים

סניפי אורית רשת אופטיקה

מרכז: כפר שמריהו - סידוב אברהם, מרכז מסחרי, 052-77330. **רמת השרון** - אופטיקה דודי, סוקולוב 43, 03-493266. **רמת אביב** - אופטיקה אור, ברודצקי 15, 03-414007. **תל-אביב** - "קשר עין", אבן גבירול 23, 03-280243. **תל-אביב** - שרל בי, רח' אלנבי 53, 03-284911. **גבעתיים** - דוד בריל, רח' ויצמן 28, 03-315056. **בני ברק** - בן ארי, רח' ויצמן 16, 03-795895. **פתח תקוה** - "קרן אור", רח' ההגנה 11, 03-9301954. **חולון** - דוד ועופר אונגר, רח' אילת 36, נאות רחל 03-877704. **קרית אונו** - "מרכז העדשה", מרכז מסחרי רימון, 03-342048.

צפון: טבריה - אופטיקה אבי, בנין לב הגליל, 06-722851. **חיפה** - מיכאל קוצר, רח' הרצל 47, 04-665188. **חדרה** - שויביץ אופטומטריסטים, רח' הרברט סמואל 71, 06-323032. **נתניה** - יעקב בובר, רח' שמואל הנציב 13, 053-335251. **נתניה** - ישראל מייסנר, רח' שער הגיא 6, 053-24296.

דרום: ראשון לציון - אופטיקה אופק, רח' רוטשילד 64, 03-998022. **רחובות** - "אורביטה", רח' בית הפועלים 9, 08-454548. **רחובות** - "קרן אור", רח' הרצל 168 קומה א', 08-455766. **באר-שבע** - "קרנית", רח' קק"ל 108, 057-77491.

אורית
רשת אופטיקה

אורית - לראות כדי לחיות

VISA

ישראכרט

אדי מור

ט' בסיון תשמ"ח, 25.5.1988 מיספר 2647 שנה 52 המחיר 5.00 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

סיפורה של אורלי חידה:

„לחיות בגיהינום!"

בעלה השליך אותה לכלא, ילדיה נלקחו ממנה